

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

LVCIANI SAMO-

S A T E N S I S

Saturnalia,
Cronosolon, id est, Satur-
nalia legum lator,
Epistolæ Saturnales,
De luctu,
Abdicatus,
Icaromenippus seu Hyper-
nephelus,
Toxaris siue Amicitia,
Alexāder seu Pseudomātis,
Gallus seu Somnium,
Timon seu Misānthropus,
Pro tyrānicida dedamatio,
ERASMI dedamatio, Lu-
cianicæ respondens,

De ijs qui mercede condu-
cti degunt,
Dialogi XVIII.
Hercules Gallicus,
Eunuchus seu Pamphilus,
De Sacrificijs,
Conuiuuium seu Lapithæ.
De Astrologia,

DES. ERASMO ROTE-
ROD. INTERPRETE.

Aliquot item ex eodē com-
mentarij, Thoma Moro in-
terprete, quos in calce huius
libri numeratos reperies.

Quibus si græcè scripta, quæ propediem, dñs propicijs
adijcientur, conferat studiosus lector, facile cognoscet, ar-
bitror, cuiusmodi res sit peregrinam linguam, ut in aliam
quamuis, ita in Latinam bene ac fideliter uertere.

BASILEAE APVD IO. FROB. AN. M.D. XXI.

Apelles huiusmodi pictura calumniam ultus est.

*Nil in fide peccat
Nil in pietate*

propter Erasmi Rotterdamum interpretem
 author iste & prohibetur sed tamen
 in Germania permittitur.
 propter Erasmus: vah, quam invidiose hoc sonat!

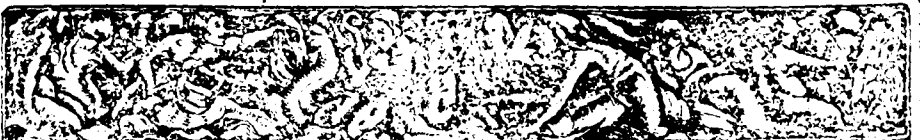
ERASMVS ROTEM

RODAMVS REVERENDISSIMO IN
 Christo patri, D. Gulielmo archi-
 episcopo Cantuariensi, to-
 tius Angliæ pri-
 mati, S. D.

Itto ad te Dialogos aliquot Luciani,
 partim nuper à me traductos, partim
 recognitos. Nugas, inquis, mittis. Nu-
 gas sanè, sed literatas, nimirum ut rideas,
 si tamè unquam ridere potes, homo tor-
 turis districtus, tot negotiorum fluctibus
 obrutus. Sed cui potius mittam, quicquid fuerit illud seu
 ludicrum, seu serium, quod mea Caricena produxerint,
 quàm tibi unico meo Meccenati? qui solus & addis ani-
 mum Erasmo, & alis ingenium, & otium suppeditas, & or-
 nas studia. Bene uale. Londini, tertio Calendas Maias.
 Anno M. D. XII.

Nuge literate
 Curi districtum
 & Negotiorum fluctibus obru-
 tu esse

Qui inuidis certe bibendi me-
fuerit offitio dicitur. Quibus
fuerit offitio dicitur. Quibus
fuerit offitio dicitur. Quibus

Tempore saturnalia
que fiam

LVCIANI SATVRNALIA.

ferari, ludere, certare telluris, creare reges, famulos in conuiuium adhibe-
re, canere nudum, lasciuo corporis motu saltitare, nonnunquam & in geli-
dam aquam dare precipitem, facie fuligine oblita. Hac uti faciam per-
missum est. Ceterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iuppiter ipse
dilargitur, quibus illi uisum fuerit. **SACER.** Imò ne ille quidem Satur-
ne admodum facile, ac lubes id facit, adeo ut me iam uox defecerit, ma-
gno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorsus audit, uerum
rigidem obuians, ac fulmen intentans, toruuntque obtuens, paucescit
instantes. Quod si quando etiam annuerit alicui, diuitem credde-
rit, mirum quam id nullo delectu facit, ut aliquoties prateritis probis,
ac sapientibus uiris, sceleratis ac stultis hominibus opes offundat, uer-
beronibus atque effeminatis, cuiusmodi sunt isti plerique. Quamquam equi-
dem cupio cognoscere, quænam sint ista tuæ potestati permessa. **SAC-
TYR.** Haud quæquam parua, neque omnino contemnenda, si quis uniuers-
si imperij uim expendat, nisi forte tibi paruum esse uidetur, ut in tellu-
rarum ludo uincas, cumque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi senio-
nem semper in summo latere ostendat. Nam hinc sibi plerique uictum
parant, uel ad saturitatem usque, quibus propitia ac secunda aspirant tel-
fera. Rursum alij nudi enatarunt, naue elisa, fracta ad tam minutum
scopulum, puta aleam. Adde his, potando quæ maxime hilarescere, ac
modulatus alio uideri canere in conuiuium. Præterea reliquis ministris
in aquam precipitatis (nam ea pæna est parum dextre ministranti) te
& uictorem pronunciari, atque ei quem uiceris, præmia præripere. Vi-
des nimirum quæ ingens sit bonum. Quemadmodum & illud, quæ ta-
lo uictor solus omnibus rex præficeris, ut non solum ipse non feras ulla
ridicula imperata, uerum etiam ipse possis alijs imperare, huic ut turpe quid-
dam de seipso uociferet, illi ut salter nudus, utque sublata in humeros tibi-
cina, ter domum obambulet. An non hæc quoque munificentiæ meæ non exi-
guæ sunt argumeta? Quod si causaberis regnum hoc nec uerum esse, nec sta-
bile, incite feceris, quæ uideas meipsum, qui ista dilargior, exigui tepo-
ris imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis est præstare, Nepe-
de taxillis, de regnando, de canendo, de cæp reliquis, quæ modo recelui,
audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine ter-
riterem. **SACER.** Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu ta-
men illud mihi respondeas uelim, quod maxime cupiebam cognosce-
re. Quod si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris,
quin & in reliquum tempus quæ debueris, condono. **SATVR.** Roga
modo, equidem respondebo, si forte quod rogaris sciero. **SACER.** Il-
lud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmo-
dum deuoraris liberos tibi ex Rheæ natos, utque dæm illa, subducto Io-
ue, saxum

Non dissimilia præstantur
apud Athyrienses in
Anthistis. Vnde a mensi-
bus collamant hystero multis
silaribus abstantis apollatis
At vide plam apud Eranu-
in adagio facit curat

Torreu obituri

St. Vicilio de fortuna

in claudens diuino
iustis illa uix pauperis
Indigner eadem diuino
Nisi diuitem habet, raturu

Malis prorsum opor-
tinet

Quibus saucis testra de
parit est lirrando

Apud ueltra mor erat ut in
conuictis impidis, sua conditum rari-
it qd si quis rithara anpari rursus
uipari mubirar ignary is y ueru amato
uina laurio son Myrtheo roquar ad
u. raturu Er illur moris muniti Qu-
hilarang lib cap it rirru h. i. rursudana
in quatuor

Pena male mense mi-
nistranti

Precipitatio olim rominis
ponatius Gellig libro II capite 18

Sex fure Titandratris q
expulso Saturno a iouis conuict
vixit pæna mouerit sed rursus
supprari sunt ab eo ut raturu
vixit raturu lib. I cap. 10
cap. II. Marcing h. i. Saturnalia

Saturnus priorum fili-
orū deuorator

potesta
S. Satu-
rini

Minghe
in agiaf
reptare

LVCIANI SATVRNALIA

geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lus, æqualitas omnibus
seruis, æque ac liberis, neq; em in regnate quisq; erat seruus. SACER.

At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt,

referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos huma-

nitatem, quod memor templum aliquando Ierulime Ierulime, ac gentem
compedes eos magnificeres. qui simili essent ^{regum fortis} fortuna. SATVR. Num

tu delines istiusmodi nugari nugas: s A CER. Bene mones, itaq; deli

no. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoque

seculi mortalibus. SATVR. Erat lanē At non depolitis talentis ac de
Strenue periclitari *Choro loquente* *et frequenter*
 demum plurimilibus quemadmodum uos facitis utrum ut plurimo

nucibus, ne uidelicet discruciaretur qui uictus esset, neue semper plora-

ret sese unum omnium non habere quod ederet. SACER. Et recte qui

dem illi. Nam quo tandem premio certa lent ipsi ralis, quum ipsi rod
essent curis. ^{Salvo} tracte te sequente tale quiddā mihi venit in mentem, si q

unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc nostram aetatem adductum

vulgo ostenderet, quid illi tandem eueniret; Nempe miserum (sat scio)

disceperet, haud aliter incurantes, q̄ in Pentheum Mænades, aut in

certarent, quantam quisq; maximam posset portionem auferre, ut q

ne in festo celebrando, à lucris studio temperent, quin ipso etiam festo

ad lucrum abutuntur incrementum. Itaque alij quidem tibi primitias im-

moliant, amicos in consilio depraedantes. Alij uero tibi ^{TRAB}consultantur, cum nihil ad rem pertineat, tum ipsas comminuant tesseris, perinde

quasi illis sic imputandum, quod illi suapte sponte faciunt. Sed dicmi-

hi & illud, quid tãdem causæ fuit, ut deus usq[ue] adeo imbecillis, ac senex,
in hoc fine, sibi
temerè inanis, et inefficacissimè delegeris, cum iam nix omnis

tempus inanimatum multum delegens, cum iam huc omnia occupat, pluri-
mus fecit Boreas, cumque nihil non celo conerit, tum eff. argent arboris

nuda decussis frondibus, equalens, horum inter pueri floribus prae- cu

incurui, contractiones mortales, perinde quasi extremo confecti lenio, ad
legum formas duci, aut immutari, non possunt.

modum feri rēpus, neq. ^{in iustis} satis idoneum ^{in iustis} cenis ^{in iustis} indigetibus. SATVR.

Sed heus tu permulta quidem à me laudaris, cum potare iam oportet.

at. Itaq non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de
festo perdidisti dum ista magum philistinis et pharisaeis

pertinentia, quare nunc istis tandem omittis coniugiū agitemus. Plau-

damus, ac liberā agamus uitā. Deinde prisco more depositis nucibus,

Siquidem ad eum modum effecerimus ut uterque videtur

quod dicunt, senes repualcere, s A CER. Imò qui ista quæ dicis, nō pro

bantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum sitit. Ita q; biba

Quarta in re a fuy fine profertione statz eand quibzta pendi by the mus.
intemperitibus aiaz in totum dominibus a

[illegible]

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

mus, quandoquidem ut primo colloquio satis à te responsum est. Proinde uideor mihi recte facturus, si nostram hanc confabulationem, & quæ ipse interrogarim, & quæ tu propitius responderis, literis prodita, tradam amicis legenda, si qui sunt digni, qui tua dicta accipiant.

CRONOSOLON, id est, SATVRNALIVM LEGVM LATOR, ERASMO INTERPRETE.

ABC ait Cronosolon sacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad festum pertinet. Quid pauperes facere oporteat, id alio mīso libro illis ipsis perscripsi. Neq; dubito quin eas leges seruent, alioqui obnoxij futuri poenis, quæ grauissimæ decretae sunt in eos, q minus paruerint. Vos

autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neq; negligentis. Nam si quis lecus fecerit, is sciat se non me neglecturum legis latore, sed ipsum potius Saturnum, qui me condendis festi sui legibus delegit. Haud ille quidem in somnis uisus, sed nuper cum uigilante palam congressus. Erat autē neq; compedibus uinctus, neq; situ oblitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum salcem quidem tenebat peracutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioneq; apparatus. Atq; hac quidem specie mihi uisus est. Cæterū quæ locutus est, plate diuina sunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo moestum inambulanti, mox intellexit, quippe deus, quæ nā esset molestiæ causa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicā uestem haberem, cum iam esset gelū, multisq; flaret Boreas, glacies ac nix, aduersus quæ ego minime communitus eram. Multo magis autē, quod cum festum instaret iam proxime, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res nō admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; præhenla, ac uellicata, Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere, Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An nō æquinquam here? Cum impios ac sceleratos homines opibus superfluere, & solos delinque frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here, curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tu ille, Cætera quidē, inquit, haud facile fuerit immouare, quæ uobis à Cætonide, reliquisq; Paris accidunt. Porro paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigendi ratio. Abi

Offitium potest ut ea que
Sola sunt uere in aliquo spū
Sæpius figurantibus in horis ali
quo remissa traduntur. Lactantius
lib. 12. Maxime uero ex imperio
seruare quæ animi ratione hinc ipse
Cronosolon adhibet apparet

Quare libellus huius Saturnus
libellus uulgatus horis lib. 12. Maxime

saltem tenet Saturnus

Anno memoris long
1441 ca 45

probi fere soli rari
penuria laborant

Avaritia e yucito Jucito domstia

LUCIANI CRONOSOLON.

8 LVCIANI CRONOSOLON.
Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostēdēns quid obseruandū sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrēt, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cum cuncta perdidicissem, Et illud, inquit, illis dico, nisi seruariint hęc, tum ego profecto sine causa falcē hanc acutam circūfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castrato diuites istos, qui se iungunt ut iam curari. Cybeli matri sese adiun-

Quare Celius filius dictus
est habens latruncem & imp 2 missos quos
felicem quora virtute inuenerunt au-
tor & repertum ad Nouerium de re
dudisti & miser

deridit a rector
Cybele
Quomodo Cybeli maritudo
on 14/10/1878 1878/1879 1879/1880 1880/1881 1881/1882 1882/1883 1883/1884 1884/1885 1885/1886 1886/1887 1887/1888 1888/1889 1889/1890 1890/1891 1891/1892 1892/1893 1893/1894 1894/1895 1895/1896 1896/1897 1897/1898 1898/1899 1899/1900 1900/1901 1901/1902 1902/1903 1903/1904 1904/1905 1905/1906 1906/1907 1907/1908 1908/1909 1909/1910 1910/1911 1911/1912 1912/1913 1913/1914 1914/1915 1915/1916 1916/1917 1917/1918 1918/1919 1919/1920 1920/1921 1921/1922 1922/1923 1923/1924 1924/1925 1925/1926 1926/1927 1927/1928 1928/1929 1929/1930 1930/1931 1931/1932 1932/1933 1933/1934 1934/1935 1935/1936 1936/1937 1937/1938 1938/1939 1939/1940 1940/1941 1941/1942 1942/1943 1943/1944 1944/1945 1945/1946 1946/1947 1947/1948 1948/1949 1949/1950 1950/1951 1951/1952 1952/1953 1953/1954 1954/1955 1955/1956 1956/1957 1957/1958 1958/1959 1959/1960 1960/1961 1961/1962 1962/1963 1963/1964 1964/1965 1965/1966 1966/1967 1967/1968 1968/1969 1969/1970 1970/1971 1971/1972 1972/1973 1973/1974 1974/1975 1975/1976 1976/1977 1977/1978 1978/1979 1979/1980 1980/1981 1981/1982 1982/1983 1983/1984 1984/1985 1985/1986 1986/1987 1987/1988 1988/1989 1989/1990 1990/1991 1991/1992 1992/1993 1993/1994 1994/1995 1995/1996 1996/1997 1997/1998 1998/1999 1999/2000 2000/2001 2001/2002 2002/2003 2003/2004 2004/2005 2005/2006 2006/2007 2007/2008 2008/2009 2009/2010 2010/2011 2011/2012 2012/2013 2013/2014 2014/2015 2015/2016 2016/2017 2017/2018 2018/2019 2019/2020 2020/2021 2021/2022 2022/2023 2023/2024 2024/2025 2025/2026 2026/2027 2027/2028 2028/2029 2029/2030 2030/2031 2031/2032 2032/2033 2033/2034 2034/2035 2035/2036 2036/2037 2037/2038 2038/2039 2039/2040 2040/2041 2041/2042 2042/2043 2043/2044 2044/2045 2045/2046 2046/2047 2047/2048 2048/2049 2049/2050 2050/2051 2051/2052 2052/2053 2053/2054 2054/2055 2055/2056 2056/2057 2057/2058 2058/2059 2059/2060 2060/2061 2061/2062 2062/2063 2063/2064 2064/2065 2065/2066 2066/2067 2067/2068 2068/2069 2069/2070 2070/2071 2071/2072 2072/2073 2073/2074 2074/2075 2075/2076 2076/2077 2077/2078 2078/2079 2079/2080 2080/2081 2081/2082 2082/2083 2083/2084 2084/2085 2085/2086 2086/2087 2087/2088 2088/2089 2089/2090 2090/2091 2091/2092 2092/2093 2093/2094 2094/2095 2095/2096 2096/2097 2097/2098 2098/2099 2099/2100 2100/2101 2101/2102 2102/2103 2103/2104 2104/2105 2105/2106 2106/2107 2107/2108 2108/2109 2109/2110 2110/2111 2111/2112 2112/2113 2113/2114 2114/2115 2115/2116 2116/2117 2117/2118 2118/2119 2119/2120 2120/2121 2121/2122 2122/2123 2123/2124 2124/2125 2125/2126 2126/2127 2127/2128 2128/2129 2129/2130 2130/2131 2131/2132 2132/2133 2133/2134 2134/2135 2135/2136 2136/2137 2137/2138 2138/2139 2139/2140 2140/2141 2141/2142 2142/2143 2143/2144 2144/2145 2145/2146 2146/2147 2147/2148 2148/2149 2149/2150 2150/2151 2151/2152 2152/2153 2153/2154 2154/2155 2155/2156 2156/2157 2157/2158 2158/2159 2159/2160 2160/2161 2161/2162 2162/2163 2163/2164 2164/2165 2165/2166 2166/2167 2167/2168 2168/2169 2169/2170 2170/2171 2171/2172 2172/2173 2173/2174 2174/2175 2175/2176 2176/2177 2177/2178 2178/2179 2179/2180 2180/2181 2181/2182 2182/2183 2183/2184 2184/2185 2185/2186 2186/2187 2187/2188 2188/2189 2189/2190 2190/2191 2191/2192 2192/2193 2193/2194 2194/2195 2195/2196 2196/2197 2197/2198 2198/2199 2199/2200 2200/2201 2201/2202 2202/2203 2203/2204 2204/2205 2205/2206 2206/2207 2207/2208 2208/2209 2209/2210 2210/2211 2211/2212 2212/2213 2213/2214 2214/2215 2215/2216 2216/2217 2217/2218 2218/2219 2219/2220 2220/2221 2221/2222 2222/2223 2223/2224 2224/2225 2225/2226 2226/2227 2227/2228 2228/2229 2229/2230 2230/2231 2231/2232 2232/2233 2233/2234 2234/2235 2235/2236 2236/2237 2237/2238 2238/2239 2239/2240 2240/2241 2241/2242 2242/2243 2243/2244 2244/2245 2245/2246 2246/2247 2247/2248 2248/2249 2249/2250 2250/2251 2251/2252 2252/2253 2253/2254 2254/2255 2255/2256 2256/2257 2257/2258 2258/2259 2259/2260 2260/2261 2261/2262 2262/2263 2263/2264 2264/2265 2265/2266 2266/2267 2267/2268 2268/2269 2269/2270 2270/2271 2271/2272 2272/2273 2273/2274 2274/2275 2275/2276 2276/2277 2277/2278 2278/2279 2279/2280 2280/2281 2281/2282 2

Lex prima

Ann in cuius corona
 haup fortis non ferens libet ad fortior
 Teito arripit ad in pinto ubi dicit for
 is non me verbera q dem geritum
 fortis

Ita Cellarum quoque precipue
non solum in quibus liquores
et potissimum qui sunt sicut
sunt remanentia et delicta lib. 11 cap.

Sir antiquito qd almu

Lex Seneca

Tupitir diuitarulan
gitor

*Mercaris munificus
Apollo magna dona*

Notat hic obiter lū
aug. quod dicit Greg. 4. 1. officio

University of Toronto
Library

House near Lammich

Datenmaltes

(признания
Самовос

5/14/78

^{neque} leges meas violauerint, ut iam finit. ^{Sed non} ~~Quare recte facietis, si~~
^{tantum cum tibis ac cymbalis.} Hæc ille minabatur. Quare recte facietis, si
^{leges non prætergrediamini.} Lex prima. Ne quis quid intra festum
^{opus agito, neq publicum, neq priuaturn, nisi quæ ad iussum ad uolu-}
ous agito, neq publicum, neq priuaturn, nisi quæ ad iussum ad uolu-
Opus agito, neq publicum, neq priuaturn, nisi quæ ad iussum ad uolu-

pru artifices soli in opere sunt. Aequalitas omnibus esto. servis, libe-
ris pauperibus diuitibus. Irasci indignari minariue ne cui liceat. Ratio
nem exigere ab his qui res curant Saturnalias ne id quidem fas esto.

Ne quis argentum, uestemue expendito, neue incribito solepnitans
tempore, ne quis exerceatur, neue literis operam dato, aut recitatio ni-
si si quæ sint urbana, lepidaque, quæ dicacitatem respiciant, ac iocum.

Lex secunda. Multo ante factum diuites, linguarum animarum
na in tabella scribūto. Porro pecuniā paratam habento, ad decimā par
te annuorum fructuum. Præterea quicquid illis superest uestiū, & quic
quid est cultus pinguioris, & ut iplis coueniat. Ad hæc argenteorū uim

non modicam. Atq; hæc quidem in promptu sunt. Caterum ante lo-
lennitatem porcellis circuragitor, atq; ex ædibus emicuntor sordes, aua-
ritia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt plariscq; diuinum domesti-

Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuitiarum faciente
 ui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magna do
 nanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina te
 nentem relegerunt. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneri

bus, ante solis occalum amicis mittunto. Porro qui deferant, ne plures
tribus, quatuorue sunt, atq; hi certissima ex famulis fide, iamq; nati
grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, u

ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipi minime
unico quifq; calice epoto, domum recurrunt, neq; praterea quicq;
ab eis postulant. Doctis omnia dupla mittuntur. Nam hos æquum
est geminam accipere portionem. De muneribus q; modestissime si

mul. & q̄ paucissima uerba fiunt. neq̄ graue quicq̄ in literis quise
ascribit. nec odiole laudato q̄ mittuntur. Diuiti diues ne quid mi
tito. Neq̄ locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio a

equi est gemina amperre portionem

Dortos equi est gemina acupere portionem

Subscripsit. in penultima

uanto. Neue cui muneris poenitentia subito. Quod si quis anno supe-
 riore peregre fuit, eaq; causa muneru expers fuit, & illa accipito. Quin
 etiam pro tenuibus amicis es alienum diuites soluunt, atq; etiam co-
 ductarum adium precium, si qui forte & hoc debent, neq; sunt solu-
 do. In summa uero, multo ante illud illis esto cura, ut cognoscant, qua-
 re maxime sit opus. Rursum qui accipiunt, ne demissis donis ut exigui-
 is querunt, & quicquid mitteretur quaecunq; fuerit, id magnu ducun-
 to. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis autis, inter munera Saturnalia
 ne habetor. Neue Saturnalia dona in risum uertunt. Remittito uicil-
 sim diuiti pauper. Si doctus est, libellum aliquem ueterem, aut si quid
 ipse conscripserit, quod fausti sit ominis, & conuiuijs accomodum, quale
 cunq; potuerit. Atq; id diues lato admodum, hilaricq; uultu accipito.
 Acceptum protinus perlegito. Quod si recularit, reieceritue, sciat sese ijs
 quae de fide minatus sum, obnoxium esse, etia si miserit, quicquid alioq;
 mittendum erat. Porro reliqui, coronas aliq, aliq turis frustula mittun-
 to. Quod si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facul-
 tatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, co-
 flatumq; in Saturni thesauru inferor. Ipse uero pauper postridie pla-
 gas a diuite, manibus ferulae suppositis accipito, non pauciores quin-
 quaginta supra ducas. Leges conuiuales. Lauandu est, ubi linea
 sex erit pedum. Ante lauandu, nucibus ac talis lustrandum. Vbiq; ca-
 lus cuiq; locum dederit, ibi accubito. Dignitas, aut genus, aut diuitie,
 parum momenti habent, ut prius aliqui ministrantur. Eodem de uino
 omnes bibunt. Neq; profit diuiti, si cauetur uel stomachi, uel capitis
 dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnu omnibus aqua portio. Mi-
 nistri ne cui quid fauore danto, neq; contrantor, neq; praetermittunt,
 donec ipsis usum fuerit, quae tollenda erunt. Neq; huic quide magna,
 illi uero perexigua apponunt. Neue huic cora suis illi maxilla appo-
 nitor, sed in omnibus aequalitas esto. Poellator, acutis oculis quicq;
 que obseruato, minus tamen herum. Acutis etiam exaudito. Calices o-
 mnis generis sonto. Ad potandum inuicare si quis noluerit, ius esto. O-
 mnes omnibus praebito, si libeat, ubi praebent diues. Neq; quisq;
 bibere compellitor, qui non ualeat ad compositionem. Ne liceat
 ipsis, neq; saltatorem, neq; citharocedum inducere, qui nuper discere
 coeperit. Qd si qui libeat dictisq; uni, liceat, sed haecenus adhibeat
 modus, aut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunt talis.
 Si quis depolita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato.
 Et maneto quisq;, & abito cum uolueris. Porro cum diues famulos su-
 os conuiui accipiet, tum amici quoque una cum ipso ministrant.
 Leges haec singuli diuites, aetate columnae inscriptas, in aula me-

*Ex istis deprehenditur
verbis olim Saturnalibus Armaris no-
mine medicis locuisse.*

Her pulchre iuncta? plin.
 lib. 5. epistolam ad florentin quae in ping.
 suffragis tunc dijs parva rubricis paruas
 componat epistolas. hordas tu seu
 plinius in quibus respicitur. exhi-
 bet et maiore plinio in praefatio-
 ne. et hordas in notis in hoc fuffi-
 rone. Cuius alicui non fuffi-

Genide glideratione est
plum 48 rap 22 vt lb: 18 rap 18
52 lb-17 rap 21 vt lb: 19 rap 9

Prescript hoc idem
Quia ut ut illa sit differentia
inter hoc litem et aliam ex causis
inter eos et non solum inter eos

Netat iuuenalis in Satira
Quia aliam rem uis non habet in se
aperta uis

Fortellegendi
αποκρίπτος

mus. Alioq
 illegas ugo
 p. i. v. t. e. s. e. n.
 suscrit pri
 usq. bibat dē
 ues
 Non frustra hic pinguis

Qua pompa strai quicquid
Exopti

 ditullio habento, ac legunto. Atque id quidem sciendum est, quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neq; incendium, neq; quicquam alioqui molestum, in illorū domum subibit. Quod si quando (id quod dii prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

EPISTOLAE SATVRNALES.

Ego Saturno salutem.

QVIDEM ET antea tibi scripsi, significans quonā in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quā indixisti. Addidi & illud (nā me mini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluere, nihil ex suis facultatibus impetientes pauperioribus, alij rursus fame contabescerent, atq; id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, opera precium existimaui, te denuo iisdem de rebus commonefacere. Tuji erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nunc res habent, formica camelus, quemadmodū aiunt pro uerbo. Quin magis tragoediae histriionem animo concipe, qui altero pede præaltis cothurnis sublimis insistat, cuiusmodi sunt Tragica calceamenta, altero uero sit incalceatus. Is si ad hunc modum instructus ingrediatur, uides necessario futurum, ut nunc excelsus sit, nunc humilis prout hunc, aut illum pedem uicissim promouerit. Nec minor est in uita nostra inæqualitas, dum illi cothurnis fulti, adornante fortuna, Tragoedias in nos agunt. Contra magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipsi, scias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere possimus, atq; ingredi, si quis nos quoq; ad eundē istum modū adornarit. Atqui ex poetis audio, nihil harum rerum inter homines fuisse olim, quum tu solus adhuc imperium teneres. Verum tellus illis citra se rendi, arandiq; laborē bona progignebat, cenā unicuiq; paratam, uel ad satietatem usq;. Porro flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; est omnium maximum, aiūt illos ipsos homines aureos fuisse. Caterum paupertatem omnino procul ab illis abfuisse. Nos contra non satis idonei sumus, qui uel plumbum uideri possimus, aut si quid etiam plumbo uilius, ut quorum plarisq; uictus labore quaritur, ac passim paupertas, egestas, ac desperatio, & illud,

Flant in solentia in diuibus

Instrumentis quoque notat in Satura 3 in
quinto Quid das ut possit aliqua de se
litteris Vt ut possit clausa utinde labellu

purpura per se non est color

Propter hoc in suis familiis promissa carere
nona quia disformis essent illis nobilissimis
legibus purpureis vestibus apud antiquos phi-
los 9 cap 86

Vasini consideratio q. et acutu fornica
 tione habet apud primu lib. graph. De vo
 tro vero alio et repis talam lib. cap. 6.

Quia per hoc dicitur ubi ad equalitatem
non fitis redacti in praesentia, sed in

De mūrā equa nobilissimū liquor
reginā strībū plurimū lib 31 cap. 18

Cu vltima vna ad in solam solis proueneret

*supra vna prima ad uenerem. etiam in ipso hunc quod pinguis timor
ibi habetur. utique quod in vltima solis dicitur. etiam in
Euclydis uero ab antiquis finem bonis uariis. etiam in
quod ibi quodam sermone. in solis dicitur. etiam in
in hoc bonis uariis finem bonis uariis. etiam in
quod ibi quodam sermone. in solis dicitur. etiam in
quod ibi quodam sermone. in solis dicitur. etiam in*

LVCIANI EPISTOLAE SATVRNALES.

dium, utq; sus ac ceruus, neq; nō sūcula inter assandum idem faciant,
quod Homerus de solis bobus commemorat, imō uti nō serpent solū,
uerū etiam unā cum ipsis uerubus in montē abripiant sese fugiantq;
utq; ipsae etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquēdum
apparatae, uolatu aufugiant, ne soli illis fruatur: quodq; futurum est
illis grauissimū, ut fornice tales, quales feruntur Indicae, aurum ē the-
sauris effossum, noctu in publicum efferant, utq; uestis curatorū indi-
ligentia ita ab optimis maribus perforetur, ut cribrum uideri possit,
nihilq; differat à casse uenatorio, utq; formosi illorum comaticq; puelli
(quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narcissos appellare solent) dum
ipsis poculum porrigunt, subito defluente coma calui fiant, & acutam
edant barbam, cuiusmodi in Comædijs induci solent Sphenopogo-
nes, quibus à cuneata barba nomen inuentum est: utq; uertex illis alpe-
ris ac pungentibus pilis sit hirta, reliqui capitis parte nuda. Hæc atq;
his etiam plura illis imprecabimur, nisi desināt usq; adeo suis priuatim
audere commodis, uelinq; in cōmune diuites esse, nobis quoq; quan-
tum æquum est impatiētes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SALVTEM:

Vid tu, obsecro, nugas istas ad me, ac de rebus hu-
iusmodi scribis, iubesq; ut de integro honorū faciā
partitionem: quod quidē alterius munus fuerit, pe-
nes quem nūc est imperium. Etenim demitor te, si so-
lus omnīū ignoras, quemadmodum iam pridem re-
gnare desisterim, ac priuatus esse coeperim, libere
partitus imperium: quancq; Iupiter præcipue rerum istiusmodi curam
agit. Porro mea potestas nō nisi ad taxillos usq;, saltationes, cationes,
& ebrietatē ualet, idq; septem nō amplius diebus. Itaq; grauioribus in
causis, de quibus scribis, uidelicet de tollenda rerum inæqualitate, nō
ex æquo omnes aut opibus abundant aut egeant, Iupiter uobis ope-
ram dabit. Quod si quid in ijs quæ ad festū pertinent, uel fraude detra-
ctum est alicui, uel additum, id erit mearū partium iudicare. Iamq; soci-
bo diuitibus de cœnis, decq; auri hemina, neq; nō de uestibus, ut uobis
quoq; ad celebrandū festū nō nihil mittant. Quandoquidē æqua sunt
ista, decetq; illos facere quemadmodū prædicatis, nisi forte habēt isti,
quod probabiliter ad hæc respondeant. In summa tamen illud scōte
pauperes, uos longe falli, neque recte iudicare de diuitibus. Siquidem
illos felices arbitramini, solosq; suauem uitam uiuere, propterea quod
illis liceat opipare cœnare, uino suauī inebriari, formosis frui mulieri-
bus, uestibus uti delicatis, uerū istam felicitatem cuiusmodi sit ignora-
tis: siquidem hæc res nō mediocribus curis eos distorquent, sed singulis
inuigilant

*Indus formosus color sedus est magnitudo
lipos et ipse etiam aut habetur et ipse et ipse
ipso formosus et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse*

*Hic Hyacinthus adra formosus erat ut illi
amore ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse*

*Achillem sepantem in abuisse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse*

*Tam pulchres habuit capillos Nares
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse*

*De de diffiprominimam samum iudicis
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse*

*Non frustra adra frequenter et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse
et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse et ipse*

*Quidam solitudo non talis
quasi uideretur*

13

Nam inueniuntur per quoslibet reuera perueniunt
ita inuenerunt et magnam multitudinem reuerse
et et inueniuntur et aliter 14

Q uia plerumq[ue] rursus sit impetu
gub[er]nare ex ear[um] apud ismat[um] de regno
ad ministrando

Mala Eboriculis sunt pallor Erpense
 pondus aniles pondus aniles
 veniens manus hinc ducit poma raris et
 jugis poma profus furatque somni et in
 quito novina praeiungit fenum phorastis
 libido percontata et vestes postera dis
 cipit ore hinc frigidus et forisque omni ob
 lino morosi manore Hor p[er] lib[er] et ra
 z z ducit quae post q[ue] Sab[ina] inuoluitur
 Stentis adhibet laqueis raptus compago p[er]uina
 offitiat holterius diffidit undique malis

Diuresis libidinosa

Rerte dicit nam in temperata adde res
in machin effluviisq; fortissimi aucto:
.. Circa in libro de fortissimis

Perçit Rostre in comoda luxurie:—

*Diuites demulenti Tragicis in Tame
his Similes*

*Smaragdus nihil viridis virret
parva frigora quibus amictus in
pleur et forians aurore est pl:
lib 37 ca 5*

~~In numero pauperum tormentum~~ ^b In hanc similes iplos

Quatuor nulla sit utilitas si sine teste possideantur

LUCIANI EPIST. SATVRNALES

14

ad
morte tamq ad
vita gila consuevit

iplos sibi diuites esse, haud dubie futurum sit, ut ipsi uos ulro adirent, ad cenam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, men-
sas, ac pocula. Quorum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possidean-
tur. Certe reperiatis placet hac illos uestra causa parare, non quo utan-
tur ipsi, sed uti uos admiremini. Hac ad consolandos uos scribo, utran-
que uitam cognitam habes. Conuenitq; ira festum agere, ut cogiteris
omnibus breui decedendum e uita, & illis, depositis opibus, & uobis, re-
licta paupertate. Quamq; & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certumq;
scio eos non neglecturos literas meas.

SATVRNVS DIVITIBVS SALVTEM?

AVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui ni-
hil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini, atq;
omnino postularunt, ut omnia bona facere omnibus com-
munia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum em
esse, ut rerum aequalitas constitutur, neq; decere, ut huic superfluit, ille nul-
lo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus
rectius Iouem considerandum. Ceterum de praesenti negotio, deque
iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij es-
se sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem
quae postulat haec, ut mihi quidem uidetur, aequa. Nam quo pacto, in-
quiunt, tanto frigore horrentes, tanteq; obnoxij esuritioni, postea di-
em etiam festum celebrare possimus? Quare si uellem & illos festi par-
ticipes esse, postularunt ut cogerent uos, ut & de uestibus illis impertiami-
ni, si quae superfluit pinguiore, q; quae uobis conueniant, utq; pau-
per nonnullas guttulas in illos distilletis. Quod si ista feceritis, inquit,
non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin mi-
nus, minitantur sese ad noua rerum partitionem prouocatu-
ros, ut pri-
mum Iupiter pro tribunali sedere coeperit. Atq; haec quidem facere uo-
bis nequaquam graue fuerit, impertiri non nihil de tantis opibus, quas pos-
sidentis, & recte possidentis. Quin de cenis quoq; ut uobiscum cena-
rent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in praesentia
foribus oclusis, soli delitijs frueremini. Quod si quando uo-
bis uisum fuerit, & illosum quempiam post longum tempus conuiuium
adhibere, plus esse molestum in cena, q; uoluptatis, multa q; illic in pau-
perum contumeliam fieri, uelut illud, Cum non eodem de uino bibat,
dij boni, q; illiberale, plane dignum, in quo & illi debeant accusari, qui
non surgant potius, abeantq; toto conuiuium uobis solis relicto. Quamq;
negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicumq; uino bibere. Propte-
rea quod uestri pincernae, aures habeant cetera obturatas, quemadmo-
dum

plus molestus q; uoluptas
sapient in quibus
dum pauperes.

longe bona a uisio. 20.
iam in potio redibz ad w

erre simam

Aequa pauperum erga
diuites petitio

Mollis uestis

De auro gut-
tulas in sal-
tem distil-
lare.

Scribam
ho. diuam, q; primu
habe p. tribuna & potare
quis. Itz uell d. i. i. i.

ut iunialis
in fac. s. air. Testa
ne uano respand. n. i. i.
tra l. e. t. o.

b 2 liquid

*Hic quasi cum quo pauperes imp-
ratorj. diuitibz sint. Et Hippo-
cratio*

si siquid canis reliquum fecerit. Præterea lenticula laperdæ liquamē uo-
bis habebit. Porro sus aut ceruus interim dum affantur, ē uerū in mon-
tes aufugere parabunt. Tum aues quoq; pingues absq; alis fugam mo-
lientes, ad pauperes auolabunt, Deniq; quod est omniū grauissimū,
podillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiā fracta am-
phora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis q̄
maxime tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali
illos amicos habituri, neutiq; malos. *Est autar utiq; malj*

DIVITES SATVRNO 8.

VM PVTAS Saturne, de rebus istis ad te solum scripsisse
pauperes? Quin potius Iouis ipsius aures iam oburdue-
runt illorum querelis, dum hæc eadem uociferantur, ac no-
uam rerum partitionem flagitant, ac simul & fatum inu-
sant, quod non æqualiter distribuerit, & nos, quod nihil iplis uelimus
impertiri. Verum nouit ille, quippe cum sit Iupiter, penes quos sit cul-
pa, eoq; illos plerūq; obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos ti-
bi, quandoquidem hoc certe tempore princeps noster es. Nos enim or-
omnia ista quæ scribis, ob oculos habentes q̄ sit honestum de magna
rerum copia opulentijs, qui indigent, quantūq; sit iucundius, simul cū
pauperibus uersari, & conuiuium agitare, ad eum modum allicue faci-
mus, adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil possit inculcare is,
quem ad conuictum admittimus. Verum illi primum aiunt sibi pau-
cis opus esse. Deinde ubi semel illis fortis aperuerimus, nunc deſinūt
alia super alia postulare. Quod nisi protinus omnia, simulq; cum di-
cto acceperint, mox paratum odium, in promptu conuitia, etiā si quid
de nobis sit mentiendum. Porro qui audiunt, fidem illis habent, rati ui-
delicet illos probe scire quæ dicunt, propterea quod nobiscum consue-
tudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamur, ut aut si nihil
demus, illos prorsus habeamus hostes, aut profulis omnibus, ipsi pro-
tinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera qui-
dem utrunq; ferenda sunt, uerum inter cœnas ipsas non satis habet in-
gurgitari cibis, atq; aluum explere, sed n̄dem ubi plus satis adhiberint,
rum aut puellæ formosæ cyathum porrigentis manum uellunt, aut con-
cubinam uxoremue sollicitant. Postremo conuomitq; conuiuium, poste-
ro die nobis obrectat, narrantes quæ admodum sitierint, esurierintq;
Quod si hæc aduersus illos mentiri uidemus, uester ille paralitus Ixi-
on in memoriam redeat, qui ad communis mensæ honore admissus,
ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, lunonem
adortus

*ata nolente trahunt
Volente ducunt. Et
aliquoties apud Senecam*

*Honestu de magna reru popi-
a opulentijs q̄ indiget*

*Magna aliquando oportunitas pau-
peru superando*

*Ita des ut n̄ non egas diuis
sum*

*Namq; ex hoc plim in opura est
cibis q̄ 14 m̄ 22*

*De ixiōne quomodo rati alieatus sit
ad ratiōem q̄ in fatis soluitur egred
et oblectat cū uerū ad libidinis promouat
necesse cūdig 4. Mox: Ixi soluitur Ixiō er
obis q̄ 10. Virg dig 4. 6. Et m̄das Symonator*

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE
adortus est. Hæc atq; huiusmodi sunt, propter quæ in posterum statu
imus, quo res nostræ sint in tuto, ne posthac illis in domum aditum
præbeamus. Quod si te autore, pacto recipiant, sese moderate petitu-
ros, quemadmodum nunc aiunt, neq; quicq; flagitiose in copotationi-
bus admissuros, age, couiuuant nobiscum, simulq; cœnēt bonis aui-
bus. Ac de tunicis, sicuti iubes, mittemus, & de auro, quantæ facultas pa-
tetur, ac sumptus augebimus, in summa, nihil omitteremus officij nostri,
modo uicissim desinant ipsi arte nobiscum uiuere, sintq; pro paratis
& adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis desyderes, si ipsi
quoq; suo fungi uolent officio.

Manus auxiliorum filij in partibus quæ
in facultas paritur
In partibus quantum facultas paritur

LVCIANI SATVRNALIVM FINIS.

LVCIANVS DE LVCTV. DES. ERASMO ROTEROI
DAMO INTERPRETE.

PER AEPREGIUM sanè fuerit obseruare ea, quæ
in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quæ di-
cantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quæq; nō se-
renda putent, lugentes ea quæ sibi acciderunt, & sibi
ipsis, & ijs quos flēt. Cum haud quæq; permouerint
mala ne sint ista, ac dolenda, an contra iudicia me-

Eximium dicitur dolatur in summa

lioræq; ijs quibus accidit. Sed ex more & consuetudine dolorem ac-
ceruunt. Itaq; cū mortuus fuerit aliquis, faciūt ad hunc modū. Quin pri-
us uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opinionēs. Sic em pa-
lam fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem homi-
num multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo,
reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum
poësim pro lege ducentes, locum quendam subter terram profundum
esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spa-
ciosum esse, caliginosum atq; opacum, qui tamen istis haud scio quo
pacto illustrari uideretur. quō singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum
regnare in hoc specū Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retu-
lit quidam harum rerum mire peritus, ob id eo uocabulo honestatū.
Ratio ut quod mortuorum copia diues esset. Porro Plutōnem hunc inferorum
republicam, & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam
sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi dimissos
repperit, acceptos uinculis ineffugilibus coercet, nulli prorsus per-
mittens, ut ad superos redeat, præterq; admodum paucis ex uniuerso
uero, idq; grauissimis de causis. Interluitur aut regio illius, fluiijs & ma-

Poesis antiquarū poetarū
olim pro lege habita
Tartarus

Et Natalia Rutio quare
plato rex inferorū

Ob hanc quoque rationem

plato rex inferorū
Ob hanc quoque rationem

b 3

gnis &

Qui ad inferum delabitur Vinculis in effugabilibus coercetur

Acherantis profun
ditas & amplitu
do.

Haec est prae
terea in feni

Asphodelus clarissimis
ph. l. d. 22 cap. 22. v. l. d. 26 cap. 14

Lethe hostis memorie

Vno duri Grece
in hella Troiano de l. d. 22 cap. 14

Et adeo nihil non mali

De omnibus opio seap
ad vngit 46 & dicitur ubi iudic
forma in feni distribuitur

Vertua & ex olin obul

Haec uenit
propter hunc

Atque Maridoring / Agnifer obul

gnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegetontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, pra*eterea* iacet Acherontica palus, quae prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore. Nam & profundior est, q*uam* ut pedibus transiri possit, & spaciosior, q*uam* ut tranari queat. In summa huiusmodi est, ut nec auiū manes possint eam transuolare. In ipso uero descensu, portaq; quae quidē est adamantina, Aeacus est, regis patruelis, cui mandata est custodia, iuxtaq; hunc canis triceps, laeuius admodum. Is aduenientes satis amice, pacateq; intuetur. Caterum si quis conetur aufugere, latrat, territoscq; in specū redigit. Iam, qui transmissa palude ingressi sunt, eos excipit pratum ingens, Asphodelo conlitum, ac fluuius memoriae hostis, eoq*ue* Lethe nomen est inditum. Nam haec uidelicet priscis illis mortalibus narrarūt, qui illinc redierant. Nempe Alcmæon & Perseus, Thesalus uterq; neq; non Theseus Aegeo prognatus, & Homericus Vlysses, testes admodum graues, digniq; quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur e fonte illo bibisse, alioqui non meminissent horum. Itaq; Pluto & Proserpina, ut aiebant illi, rempublicam administrant, rerumq*ue* omnium dominatum obtinent. Sed inferuiunt his, & in administrando principatu adiuant ingens turba, Furiae, Poenae, Terrores, ac Mercurius, quanquā is sanē non adest perpetuo. Praefecti autem & satrapae & iudices sedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterq; Cretensis, uterq; Iouis filius. Atq; hi quidem bonos ac iustos uiros, qui cum uirtute uitam peregerint, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandā emittunt in campum Elysium, ubi optimam inibi uicturos. Quod si malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum efficiunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandē mali non patiuntur? torti, exusti, a uulturibus arrosi, rota circumacti, saxa sursum uoluentes. Nam Tantalus ipse ad paludem stat in periculum adductus, ne siti moriatur infelix. Rursum alij mediocris uitae, sunt autem hi complures, uagantur in prato sine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euanescentes. Aluntur autem uide licet nostris libationibus inferijsq*ue*, quae sepulchris inferuntur. Adeo ut si cui nullus sit in terra reliquus amicus aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uersatur. Haec utq; adeo ualide uulgi animos perualerunt, ut simulatq; familiaris quispiam mortuus fuerit, primum obulum illi in os imponant, traiectionis mercedem, quam uectori daturus sit, nec illud prius expendunt, cuiusmodi nomisma legitimū sit, an uoletq; apud inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonius, an Aeginetis obulus. At ne id quidem cogitat, multo satius esse non

Dua pompa mortui tractata sunt

reddere
DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

no posse nauis reddere. Sicut enim fiet, ut non recipiente portitore, post
liminio redeant in uitam. Post hac lotos eos, perinde quasi tartarea
palus non satis sit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis
optimis uncto corpore, iamque uicta graueolentia, tum coronatos pul-
cherrimis floribus proponunt splendide uestitos, ne uidelicet algeant
per uiam, neue nudi conspiciantur a Cerbero. Accedunt ad hac mu-

lierum eiulatus, omnium certe lachrymarum, pectorum planctus, comae
dilaniatio, genarum cruciatio. Alijs autem & uestis dilcerpitur, & pul-
uis capiti inspergitur, adeo ut uiuentes miserabiliores sint mortuo. Na
illi humi uoluntantur saepenumero, capita solo alidant. Hic uero deco-
rus ac formosus, ac diligentissime coronatus, sublimis propositus est,
& excelsus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atque adeo pa-

ter quoque ex medijs cognatis progressus, ac mortuo circumfusus, (Na
linge iuuenem aliquem, ac formosum propositum esse, quo magis in
hunc copetatur actio fabulae) absurdas ac stultas uoces emittit. Ad quas

mortuus ipse responsurus sit, si contingat uocem recipere. Ait enim pa-

ter, flebili quadam uoce uerbum unumquodque producit in longum:

Fili uenustissime, peristi mihi, mortuus es ante diem praereptus es, me

super hac quicquid loquor, non audisti, non parasti libe-

ros, non militasti, non coluisti agros, non ad senectam peruenisti, non

comestaberis posthac, non amabis fili, neque cum aequalibus in copora-

tione inebriaberis. Porro hac atque id genus alia dicit, quasi putet filium

adhuc rebus his egere post obitum, ac desiderare quidem, uerum po-

tiri non posse. Sed quid hac loquor? Quot enim sunt qui equos ac

concubinas, rursum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui

uestem, reliquumque mundum pariter in rogi iniecerunt existerunt,

aut una cum cadauere sepelierunt, perinde quasi illic sit usus, & apud

inferos fructurus. At senex iste luctum agens, hac omnia atque his etiam

plura quae dicit, neque filij causa iactare uidetur, ut quem sciat non audi-

turum, etiam si Stentorem clamore uincat, neque rursum sua ipsius gra-

tia. Satis enim erat illi, cogitare, & cognoscere, uel sine uoce. Nihil enim

opus est, ut quis apud se clamet. Superest igitur, ut ad hunc modum

delyret, ob eos qui adsunt, cum nesciat neque quid acciderit ipsi filio, neque

quo concesserit. Immo cum ne suam quidem ipsius uitam, quiusmodi sic

perpenderit. Neque enim alioqui ceu rem acerbam grauius ferret, il-

lum ex hac demigrasse. Filius igitur huic ita responderit, exorato Ael-

aco atque Orto, quo liceat tantisper ex specu proferre caput, dum pa-

trém insaniētem compelat: Homo infelix quid damas? Quid mi-

hi molestus es? Desine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lace-

rare. Cur mihi conuiuium facis, ac miserum appellas, & infortuna-

*Ratio uir consilij
S non arripere obitu*

*Notat hor peritio quos
Compensat luctu, non affluunt amicitia*

*Ratio quare producere
uoces in longum*

*Quo oportum iactare in
funere fiant*

*Hic Apertor tantum
Luctus est uoluntatis*

*Expre fort filio desun
Satus in optu patris
dolorum*

forma senectutis gualis
(ita inuenitur in 10)

Est pulchra perfrasis Sy
litteris

Verior Lugendi modus

Quod et Cherestratus
apud perfrasis in 54

Vani Luctus

Morsus olim ora ob
(sic dicitur in 10)

fortunatum, qui iam sim te multo tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidisse? An quia non sim factus senex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugosa, incuruus genibus, segnis, in summa, totus aetate putris, multis expletis Triacadibus & Olimpiadibus, denique ad istum modum delirans apud testes tam multos? O demens, quid tibi uideatur in uita boni, quo posthac non simus posituri? Nimirum computationes diuis, ac coenas, uestemque & concubitus, eoque metuis, ne rerum harum inopia peream. Non cogitas autem, longe bellius esse, non sitire, quam bibere, non esurire, quam edere, non algerere, quam uestibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamque denique incepto luctu, clama. Fili miser, non amplius sities, non amplius esuries, non amplius algebis. Peristi miser infelix, qui morbos effugis, qui fabrem non times, non hostem, non tyrannum, non amor discruciat te, non auocabit coitus, neque huius rei causa bis aut ter quotidie perdes impensam. Heu calamitate. Neque contemnis factus senex, neque molestus eris iuuenibus, si quando conspiciaris. Haec si dixeris pater, an non putas te multo uerius, magisque ridicula dicturum, quam ista quae modo? At uide ne illud te male habeat, dum nocte, quae apud nos est, magnamque cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi praetor, condusus in monumento. *Verum in his illud oportet perpendere, oculis, putrefactis atque adeo caecis, siquidem paulo post amurum deorsum sitis, nihil opus erit, nec ad temetipsum, nec ad lumen inspiciendum. Atque ista fortassis uisum foret. Verum cineribus iste uenter quid mihi conferat? aut quid ista pectorum ad ubi mados percussio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem istum, quod sepulchro imponitur, canonicis ornatus?* Aut quid ualeat, quod *monum. infundimus*. Num putatis illud ad nos de stillaturum, & ad Orcu usque permeaturum? Nam de parentalibus ipsi quoque, ni fallor, uideris, quod ex apparatu potissimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, sursum in caelum abire, neque quisque iuuare nos, qui inferne agimus. Porro quod superest, pulvis est inutilis, nisi creditis nos cinere uesci. Non est usque adeo sterile, neque infrugiferum Plutonis regnum, neque nos destituit Alphodelus, ut a uobis cibos huc deportemus. Itaque iuro per Tisiphonem, iam pridem mihi libebat uenementer exclamare super his, quae & faciebatis, & dicebatis, sed uetabat *lintheum a clauis*, quibus mihi fauces obligastis.

Atque ita profato, mors ultima lumina clausit. Sed dicito per Iouem, si conuersus ad eos mortuus ille loquatur haec, cubito innitens, an non uidebitur rectissime dicturus? Attamen uecordes isti uociferantur, & accersito quopiam lamentorum artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, &

Diuisa gentiliu in multis gentibus magis in partem hanc sepebant nisi prout a sepe fuerunt in partem in hyrcania
Trubali patres sepe inuadunt at purgatos exortos ad uicinas gentes
Carmanianes muros in artem de se habent
Hyperbani tanta sanitate ut de se in mare solent
Des. Eras. Roterod. Interprete. 21

Amen re, & amentia chorago abutuntur, ubicumq; coeperit ille, ipsi ad melos
ha cho eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omni
ri 15 bus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepultura ratione
foria le in uarios diuidunt modos. Nam Graecus exurit, Persa defodit, Indus
Et illam adipe futillo oblinat, Scythia deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic
quidem (rem a me uisum narro) deliccatum cadauer, conuiuiam & com
potorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indi
gentem pecuniae, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore fa
ctus. Nam libationes, pyramides, columnae, tituli, ad breue tempus du
ratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos
quoq; constituent ad sepulchrum, ac funebres orationes habeant, per
inde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud
inferos iudices. Post haec omnia, superest exaequalis coena. Iamq; adsunt
necessarii, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; ut cibum capiat,
quacumq; illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpe
tuum iam tridui enecti fame. Et quousq; quaelo flebimus? Sine quie
scant Plutonis manes. Quod si tibi deliberatum est omnino flere, uel
ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tu
deniq; tum ex omnibus contexuntur duo uersus Homerici.

Nam coepit meminisse tibi Niebe auricapilla.
Tum illud.
Vita defunctos flere haud sinit alius Achiuos.
At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charis
simorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri.
Haec atq; his longe magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea, quae
fiunt in luctu, propterea quod uulgo existiment mortem summum
esse malum.

LVCIANI DE LVCTV FINIS. DES. ERAS ROT.
INTERPRETE.

ABDICATVS LVCIA

NI. DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
Quidam abdicatus artem medicinae didicit. Patrem infania labo
rantem, reliquis medicis desperantibus, dato pharmaco cum sanasset,
denuo receptus est in familiam. Post haec nouercam infania correptam
sanare iussus, abdicatur.

Haud

Nolat hic pompa

*De pyramidi bus qm
436 m 21 et
Mulgur mortuoz pos
ut fecit at hermisia m
in solo maritima m
publ. collig 7.1 m 18*

HABD QVAQVAM noua sunt hæc Iudices, neq; miranda, quæ in præsentia facit pater, neq; nunc primum ad hunc irascitur modum, uerum hæc lex illi facilis est, & aluetus ad hanc causam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quod cum nullum proprium sit crimen, quod mihi possit imponi, tamen in periculum uocor, ne pœnas dem artis nomine, nisi huic iubenti per omnia parere possit. Qua quidem re quid fieri possit absurdius? uti curem ex præscripto, non iam quatenus ars ualeat, sed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiusmodi quoq; remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes in sania, uerum etiam præter æquum irascentes liberare possit, nimirum quo liceat & patris iracundiæ mederi. Nunc autem ipsa quidem infania leuatus est, ceterum iracundia magis etiam ~~omnipotens~~. Quodq; est omnium grauissimum, erga ceteros omneis sanus est, in me unum insanit, a quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiusmodi mercedem curationis feram, cum rursus ab illo abdicor, iterum alienor a familia, ceu ob id ipsum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia sæpius eijcerer domo. At ego quidem in his quæ præstare queam, ne expecto quidē patris iussum, ut qui pridem non accersitus ad opitulandum accesserim. Verum ubi res est eiusmodi, ut nulla omnino spes sit, tum nec aggredi uelim. Porro in hac muliere multo etiam minus ausim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus sit pater, si res non successerit, cum iam abdicet nondum aggressum curationē. Quare doleo Iudices, noueræ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maxime tamen mea ipsius causa, qui uidear immorigerus patri, cum non possim quæ iubeor præstare, partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At sane non arbitror æquum esse ut abdicer, si quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaq; quibus de causis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negotio conicere. Quamquam ad illas, opinor, satis respondi, ipsa post acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili sum responsurus, si prius de statu meo pauca uobis exposuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine oclamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumque calculum, ita actam deinde uitam,

Uiam dolore adueni.

*Quod effici non potest recipiendū
in quidam*

*Non possit Lex hominum
naturæ contrariis
et hominibus utitur in sita
debetur autem et stat ratione
ratio et natura*

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

tam, ut appareret me à paternis illis criminibus quàm longissime
 abesse, sed potius honestissimis studiis dedisse operam, cumq; opti-
 mis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam pro-
 spiciebam, ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum
 animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina
 strueret. Neq; deerant qui ista morbi initium interpretarentur, mi-
 nasq; ac tela paulo post irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mor-
 res asperos, conuitia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam,
 in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi
 aliquando arte medicina foret opus. Proinde foras protectus, ac pro-
 batissimorum, quos in peregrinis regionibus nandici potui, medico-
 rum usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio arte per-
 didici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam infa-
 nia laborantem, & ab huius loci medicis desperantibus destitutu, qui
 non altius introspiciunt, nec admodum exacte morbos diiudicant. At
 ego sanè sicuti par erat facere frugi filium, neq; superioris abdicationis
 iniuriam recordabar, neq; ut accerferet operiebar. Neq; enim erat quic-
 quam, quod illi proprie imputare possem. Verum peccata illa omnia
 fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius mor-
 bi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medi-
 catus, neq; enim hic nobis mos est, neq; id præcipit ars, uerum illud
 omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an infa-
 nabilis, atq; artis terminos prætergressus. Ac si eiusmodi fuerit ma-
 lum, ut commodè possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur
 studio, ut agrotum seruemus. Quod si uiderimus iam inualuisse, su-
 perasseque, nec manum admoimur omnino, idq; uetustam quan-
 dam legem eorum, qui primi medicinae prodiderunt, attem, secuti.
 Qui necant contandos esse morbos, qui iam sanabaturum. Itaque cum
 patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis
 uires esse, diu obseruatis ac penitatis singulis, ita demum aggredie-
 bar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tū
 aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calu-
 mniantes curationem meam, Iamque parabant in ius uocare me.
 Aderat autem & nouerca pauida atque diffidens, non id quidem o-
 dio mei, sed quod metueret, utpote probe sciens illum grauius la-
 borare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assidue conui-
 uens agrotanti. Attamen ego nihil his rebus deteritus, sciebam e-
 nim futurum ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, ad-
 huius curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici
 nonnulli, qui mihi consilium darent, ne fiderem, ne forte si res male
 successisset,

Non gloriari amico

Superiorum

Quia ipse parentibus pro/lorp
 possum non expectandum
 Dantur uelut mihi
 Quod est non potest ne respondit
 quidem.

Lexan
 1704024
 Modike

Iuxta hoc recte dicit uelut
 temporibus ad editionem uelut
 Data tempore pro fuerit

LUCIANI ABDICATVS.

successisset, maiorem aliquam calamitatem mihi ascerferem, quasi patrē ue-
 neno ultus essem, memor iniuriarū, quibus me affecerat. In summa, ille
 protinus conualuit, pristinae redditus sanitati cognouitq; omnia. Fami-
 liares admirabantur, deniq; laudabat & nouerca, ac palam omnibus
 utriusq; nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sa-
 nam mētem reuerso. Atq; hic quidem, nam illud de eo testari possum,
 neq; contactus, neq; quopiam his de rebus in consiliū adhibito, simul
 atq; rem omnem ē familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem,
 ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficū appellans, confitens
 sese certum experimentum mei cepisse, deq; illis ante factis semet ex-
 cūsans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirū quotquot
 aderant probi. Caterum urebat eos, quibus abdicatione filiū iucundior
 fuerat reuocatione. Proinde uidebā tum non eodem modo ea re gau-
 dentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turba-
 ri. & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odiūq; solet ac-
 cidere. Nos igitur ut est consentaneum, in complexibus & animi
 gaudijs uersabamur, utpote utroq; alteri reddito. Caterum nouer-
 ca paulopost agrotare protinus cepit, morbo, iudices, graui, & impo-
 tēti. Nam statim obseruabam, ut nascebatur malū. Neq; enim simplex
 erat, aut leuis infaniae species, quin potius uetus quidam morbus, qui
 iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum
 prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa signa, insanabili laboran-
 tis infania, tum illud commune in hac obseruauī muliere. In ceteros
 placidior est, ac mitis, atq; illis praesentibus conquiescit morbus. Quod
 si quem conspexerit medicum, imō si uel audierit tantum de medico,
 in hunc supra modum incenditur. Quod & ipsum argumento est, illā
 graui & insanabili teneri malo. Hae cum perspicerem, equidem acer-
 be ferebam, miserebatq; mulieris, ut debui, praeter meritum tanto la-
 borantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neq; enim nouit, uel
 originem mali, quo tenetur, uel causam, uel morbi magnitudinem, ius-
 sit uti medicaret, ac simile pharmacum exhiberem, arbitratus idem es-
 se infaniae genus, eundem morbum, eandem agrotationem, quae si-
 milem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat uerissi-
 mum dico, fieri nullo pacto posse, ut mulier seruetur, fateorq; me mor-
 bo imparem esse, indignatur, ac succenset, aitq; me studio detrectare,
 ac mulierem destituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atq;
 huic quidem accidit, quod solet ijs qui dolent. Succesent enim omnes
 ijs, qui libere uerum loquuntur. Tamen ego sane pro uiribus illi respon-
 debo, tum meo ipsius nomine, tum artis. Ac primum quidē a lege su-
 mam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat sibi non
 esse

*Quis tanta abdicatio eximia
 nonis patris*

*Uertit uultu ad ni-
 uidea*

*Animi dominatū
 Uultu naturae morosae
 et male habentia
 Nihil supra uirum artū
 et quando non potest
 fieri*

*Varij morbi diuersa
 prima remedia*

Uertere gremium

*Aliquid in
 de pater*

*Idcirco
 de pater*

*Idcirco
 de pater*

*Idcirco
 de pater*

6

[illegible]

Olim in iuglie aculex intravit

*In ultis infinitas esse libera
tu peras*

Her quapst er mit iure
 Hup l. G. fentet in
 na posse

Non admittendum ut tam
diuersi leges tractentur

LUCIANI ABDICATVS

uti nunc irritentur leges, nunc rursus ualeant, iudices interim testes se-
deant, uel ut rectius dicam, ministri tuae uoluntatis, modo punientes,
modo absoluentes, quandoque tibi uisum fuerit. Semel genuisti, se-
mel educasti, pro his semel item abdicare potes, atque ita potes, si istud
merit o facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut fre-
quenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem iudices,
ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicii senten-
tiam irritarit, iram damnarit, rursus ad eandem prouocet poenam, &
ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euangitque
priuilegiu, nec huic uni quicquam ualens, quippe antehac consumpta.
Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi
iudex fortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronunciatum ex

sententia iudicis laudato
est appellare, si quid huius
modi arbitrio est, quibus de
iure constituta sunt, ut
ut non conceditur pro uicem
re ut uoluerit, ut in par-
te in l. 1. c. de reprobis
arbitris.

Precedantur Varro
liberatio

istimae, permittit illis adire iudices. Porro si qui ipsi suapte sponte iu-
dices constituerint, delectisque arbitris causam comiserint, posthac non
idem licet. Etenim si quis, quorum sententijs initio stare non cogebatur,
hos sponte delegerit, iam aequum est boni consulere quae statuerint. Iri-
dem sane tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus
maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti,
iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse in quem
ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse con-
fessus. Itaque non conuenit penitere receptionis, sed firma reconciliatio
sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis
iudicatam, primum cum abdicares, alterum, cum ipse mutasti consiliu,
meque in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, confirmas illa
quae postea sunt placita. Proinde perseuera in his quae proxime statui-
sti, tuumque ipsius iudicium serua. Patet enim oportet, quandoquidem id
abs te decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non
essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existima-
rim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factu,
iniquum est rescindere. Porro eum qui primum natura sit filius, postea
iudicio sententiaque accersitus, quaelo nunc par est rursus expellere, &
eadem familiaritate priuare saepius? Age quid si forte seruus essem, ac
tu quidem primum improbum esse ratus, in uincula coniecisses, deinde
ubi cognitum est me nihil peccasse, manumississes, num tibi liceret, ut
cuique contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minime
liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuo uale-
re. Ergo cum pluribus etiam argumentis docere possim, non esse ius huic
abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen si-
nem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atque il-
lud nondum dicam, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdi-
dicari medi

Apostrophes ad patrem

citendit hic a minore ad
maius aliquam abdicam et
reprobu non possit temere
abdicare.

Quod omni initio liberu

erat non facere, id semel
factu non igitur est reuocare

dicari medicū (nihil enim mihi in hac causa suffragetur ars) tum iuue-
nem, nunc ætate prouectum, ut ætas etiam ipsa fidem faciat, me nihil
peccasse. Nam leue fortassis hoc quoque, uerum tum quidē, etiam si nul-
lo commissio peccato, ut ego quidem dixerim, sed nec benemeritis, ali-
nabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficis
extiterim, exigor. Quare quid fieri potest ingratius: ut mea seruatus
opera, tantòque elapsus à discrimine, protinus sanationē illam huius-
modi factis penlet, nulla meritorum habita ratione, sed usquādeo facile
mandarit obliuioni, atque in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecu-
tus, cum præter ius eijceretur, neque solum non meminerit iniuriæ, uerū
etiam & salutem attulerit, & sanæ meti restituerit. Neque enim exiguo
iudices, neque uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi ma-
lis nunc uideor dignus. Porrò quanquā hic ignorat, quo in statu tūc
fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientē,
& quibus affectum modis, ego curandum susceperim, ac medicis, reli-
quis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere au-
dentibus, talem reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disere-
re. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis es-
ses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non
est æquum, ut pro his officiis, huiusmodi mihi gratia reponatur, utque
in me unum tantummodo sanus sis. Etenim te nō mediocriter à me be-
neficiis affectu esse, ne ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam
quem ob hoc odio persequeris, quod uxorem extremo laborantē peri-
culo, grauissimèque affectam non sanem, qui sit, ut eundem non multo
potius charissimum habeas, quā simili morbo liberarim: non gratias
agas, tam acerbis ereptus malis. At tu, quod quidē est ingratiissimum,
simulatque ad te redisti, protinus in ius trahis, salute donatus, punis, &
ad uetus recurris odium, eandē recitas legem. Egregiam igitur mercedē
persoluis arti, dignamque pro remedijs refers gratiam, qui quidē aduer-
sus medicum tantum sanus es. Vos autem iudices, huic concedetis, ut
de bonamento pecunias sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui
sanitati restituerit, oderit, ut perque uerum, iudicatur: Haud profecto
concedetis, siquidem quod æquum est, facietis. Etenim si maximum ali-
quod flagitiū in præsentia cōmisisset, tamē superioris beneficij nomi-
ne non mediocriter mihi debebat: cuius respectu, memoriæque conue-
niebat hūc præsentē iniuriā negligere, & ob illa priora facile ignoscere:
maxime si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea pos-
sint accidere. Quod equidē mihi in hunc competere puto, quem ser-
uauit, qui mihi totius uitæ debitor est, cui profectus sit, ut sapiat, ut in-
telligat: præsertim cum ceteri omnes iam desperarent, scilicet morbo im-

Aliquid pensare

Tangit in Gratiud m^r
p^risSmidatqz h^os scripsit
Redire ad p^r
Trahere in iusego de te
Tandem dabis p
Dare pecunias
sumere pecuniasTangit hic officium iudicis
iudicis p^ris p^ris p^rislenia de morbo ut satis de me
hinc no par p^r
ut p^ris

Luceat hic beneficiū
sui erga patrem

Multa laboris exhausti in
hac re

Exhausti laboris

Gracitas in arte medica
Exorere Rabiem

Antiphras

Multa ante administrationem
pharmaci sumenda

in sum in portum

Homio intractabilis

Luctare morbo

siuore est malū malorū

Bella gerere

Cur parentis libris non
siliat

ipse in iusto odio
prosequitur

Ultia vultu

pares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quod cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, inuocatus, iniussus adhuc, succurri, adnissus sum, sanauī, restitui, meū ipsius patrem seruauī, de abdicatione me purgauī, iram beneuolentia sedauī, legem pietate sustuli, magnopere beneficio reductum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meque ipsum artis auxilio insinuati, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quam multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausti laborū? dum adsideo, dū obseruo, dū opportunitates capto, nunc cedens patris uehementia, nunc artem ad mouens ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimum, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hoc, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exaltante malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cū morbo luctans postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet, Quis aut quātus labor miscere pharmacū. Etenim multa sumenda, facienda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit. Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus agroti ceteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cū effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finē, leue aliquod erratū incidens, renouato malo, cuncta illa superiora facile subuertit, curationē impedit, artem fallit. Eū igitur qui hæc oīa sustinuerit, q. cū morbo tā graui sit luctatus qui malū malorū omniū expugnatū difficillimū uicerit, huic ut iterum abdicet permittitis, utq; leges in benemeritū interpretes suo arbitratu concederis, atq; eum cum ipsa natura bellum gerere sinetis? Ego natura parens iudices, patrem mihi ipsi seruo, custodiōq; etiam si hic quidem iniuria me afficiat. Quod si filium benemeritum, leges, ut ait, secutus, perdit, & à familia alienat, hic nimirum liberorū osor erit, ego pius in patrem. Ego naturam amplector, iste naturam contemnit, fasq; & ius uiolat. O patrem iniuste prosequentem odio. O filium iniustus amantem. Nam mihi ipsi uicio uento, patre compellente, quod odio habitus, cum præter causam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura

Natura comparata est, ut patres liberos ament magis quam liberi parentes

DES. ERAS. ROTEROD. INTERPRETE.

29

plur ad legem
natura comparatum est, ut patres liberos ament magis, quam liberi pa-
legem
rentes. Verum hic studio tum leges contemnit, quæ filios nihil comme-
legem
ritos familiæ seruant, tum naturam, quæ parentes ad uehemens nato-
rum desiderium incitat. Non solum enim cum plures habeat in me be-
neuolentiæ causas, maiorem, uti debebat, beneuolentiam non adiun-
git atque addit, aut quod est minus, me saltem imitatur, me quoque æmu-
latur amorem. Sed ô calamitatem, quin in super odit amantem, chari-
tate prosequentem expellit, benemerentem lædit, complectentem abdi-
cat, legesque liberis fauentes, ceu liberis infensas, in me torquere conatur.
O bellum, quod contra naturam legibus moues pater. Non sunt ista,
non sunt inquam, quemadmodum tu uis, leges bene conditas, male
interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his quæ ad bene-
uolentiam pertinent. Hic inter se se consentiunt, & altera utriusque auxilio
est ad delendas iniurias. Contumelia afficis benemeritum. Offendis
naturam. Cur legibus quoque simul cum natura facis iniuriam? Quæ
cum honestæ, iustæ, liberorum amantes esse cupiant, non pateris esse,
quippe quas aduersus unum filium, tanquam aduersus multos sapius
tentes. Nec sinis in supplicijs quietem inuenire, quæ uelint in beneuole-
tia liberorum erga parentes conuiuiscere. Quamquam alioquin ne possi-
tas quidem aduersus eos, qui nihil peccarunt. At sanè leges ingratitudi-
nis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gratiam.
At qui non solum non refert gratiam, uerum etiam punire conatur ob
ea ipsa, quibus adiutus est beneficio, considerate num quicquam facere
possit iniquius? Itaque non posse hunc iam abdicare denuo, qui pater-
nam potestatem semel expleuerit, ac lege sit usus, præterea non esse
æquum, eum qui tanta præstiterit beneficia, expellere, familiaque exige-
re, satis opinor demonstratum. Nunc autem ad ipsam abdicationis cau-
sam ueniamus, & crimen cuiusmodi sit expendamus. At rursus ad me-
tem eius qui legem condidit, recurramus necesse est. Etenim ut istud ti-
bi donemus ad breue tempus licere, quotienscunque uelis abdicare, utque
præterea potestatem istam tibi largiamur, etiam aduersus benemeri-
tum, haud tamen simpliciter, opinor, neque quibuscumque de causis abdi-
cabis. Neque hoc dicit legis conditor. Quicquid utcumque criminatus fue-
rit pater abdicato, ut satis sit tantum uoluisse queri. Nam si id esset, quid
opus erat iudicio? Verum uos istud expendere iubet iudices, num gra-
uibus ac iustis de causis irascatur pater, nec ne. Hoc igitur in præsentia
considerate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius insaniam sunt
consecuta. Iam primum omnium quod fecit sanæ menti redditus, illud
erat, Rescidit abdicationem. Ego seruator, beneficus, breuiter omnia

eram.

plur ad legem
duplinter errare patri
revertit filius

vic nature

oculisse bene merentem

leges fauunt liberis

leges iuste et honeste

leges non posita aduersus
eos qui nihil peccarunt

causa quare filius abdicatus sit

Quæ fuerit pater post
in sania

eram. In his nisi fallor, nihil adhuc esse poterat, quod cum crimine uide-
retur esse coniunctum. Deinde quid est omnium quod accusat? Quod
obsequium, quam curam filio dignā pratermissi? Quando foris cubui?
quas intempestiuas potationes, quas comestationes obnoxii? Qui luxus?
Quis leno pulsatus est? Quis accusauit? Nemo profecto. Atqui hæc
sunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæterum cepit agrota-
re nouerca. Quid istud mihi uertis crimini? morbiq; pœnam a me re-
poscis? Non reposco, inquit. Sed quid? Quod eam curare iussus recu-
sas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast
ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim
obsequi, uidetur immorigerus, paulisper differemus. Sed illud prius in
totum dico. Neq; lex huic concedit, ut quiduis imperet, neq; mihi ne-
cesse est in omnibus omnino parere. Quædā enim mandata sunt hui-
usmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. quædam id genus,
ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus, ueluti si ægrotes ipse, &
ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego ne-
gligam. Si quid rem rusticam curandā mandes, atq; ego recusem. Hæc
omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ quere-
læ. Porro cætera nostri sunt arbitrii, nempe quæ ad artes, & artium usu-
pertinent: Maxime si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præ-
cipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquæ: Rursum musico, hæc pulsa har-
moniā, illam ne pulsa: Tum fabro ærario, ista cude, illa ne cude: num-
quidquā hunc patietur abdicare filium propterea, quod nō ex ipsius
arbitrio artem exercent? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto
est honoratior, uitæq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores
qui hac utuntur. ac iustum est, ut ars aliquo gaudeat privilegio in
exercendi facultate, ut neque cogatur usquā, neq; ferat imperium, res
sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura. Neque in seruitutē
trahatur legis. Neq; timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac pa-
tris minis, & indocti hominis ira sit obnoxia. Proinde si tibi palam ac
simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim,
sed artē soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo.
Quis est tyrannus usquā deo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte?
Siquidem istiusmodi officia blanditijs, precibusq; ni fallor, non legi-
bus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iube-
re, ut uelit, non ut metuat, neque ad sanandum adigendus est, sed ultro
ac lubens accedat oportet, immunis à cōpulsione patris. Immunis est
ars ipsa, quando quidem ciuitas quoq; publicis honores, præminē-
tia, immunitate, privilegia medicis tribuit. Hæc igitur in genere po-
teram

+ hic nominatum notan cau-
sam cur abtiratione dig-
no sit filius

Non in omnibus parentibus
obsequendum in quibus
autem et magis non uidetur
Cicero h. 2. cap. 7

Ad Exemplo probat in ar-
tibus nō obstruendum
parentibus

Ars medendi honorata
et uite continabilis

in mensu breuiloqui artium

teram artis nomine respondere, etiam si tū me illam docuisses. Si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationē, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nūc illud cogita, quā rem modis omnibus ingratis & iniquis facias, qui nō finas me, a meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neq; tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sentiisti, cum nihil adiumenti contuleris ad eius cognitionem. Quē præceptorem mercede conduxisti? Quē pharmacorum apparatus cōparasti? Nullum omnino, uerum inops, ac rerum necessariarū indigens, a præceptoribus mei miseris sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uaticum, molestia, solitudo, egestas, familiarium odij, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uisq; earū rerum esse dominus, quas mihi parauit tum cum mihi non esses dominus. Boni consule, siquid antehac ultro, nullo prouocatus officio, benedite te sum meritis, cū nullo noīe ullā abs te gratiam possem reposcere. Ceterū nō cōuenit sanē, ut meū beneficiū mihi in reliquū tēpus pariat necessitatē: ut quod uolens beneficio iuuui, uertatur in occasionē, ut postea nolenti præcipias, iāq; in cōsuetudinē trahatur, ut qui semel sanauerit aliquē, semper deinde curet omnes quoscūq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istū modū fieret, ut quos curarem, eos dominos nobis creauerim, nosq; metipso illis tradiderimus, mercedis loco seruitutē accepturi, & ad omnia quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniā te grauitē a deo laborantē restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utendi mea? Atq; hæc quidē dicere poterā: si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq; ego non omnino modis omnibus, uel inuitus obtemperassem. At nunc tandē perpendite, cuiusmodi sint huius imperata. Quandoquidem, inquit, me laborantem infania, sanasti: insanit autem & uxor, eodemque tenetur morbo: (sic enim opinatur) & a cæteris medicis ad eundem modum destituta est: tuq; potes omnia, id quod re demonstrasti: sanato hanc quoque, ac morbo leuato. Id si quis simpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præsertim illiterato, artisq; medicinæ imperito. Sin autem me auscultetis artis nomine respondentem, intelligetis nimirum nec omnia esse nostræ facultatis, neque consimiles morborū naturas, nec eandem medendi rationem, nec eadē remedia in omnibus efficacia. Actū palam fiet, quācū inter sit, nolis quippā, an non possis. Vos interim patienter auscultate me, hisce de rebus philosophantē: exultantes neq; inelegantem fore, nec extra causam, nec alienam a re, nec

*Non permittit aliquis
rebus a se patrem habentibus
iniquum est*

*Sunt supradicti patris hic
dicti filij*

*In huius
rebus
uaticis*

*Alio pro
indignis
rebus*

Modum in rebus

6 4 intempesti

Natura corporu diuerse

Sunt et viroru corpora diuersa

*peripneumonias videtur apud
lib. 22 cap. 2 q. in libro 23 cap. 7
lib. 24 cap. 6*

*Idem tritici non idem in di
uersis locis proueniunt*

*Mulieru corpora multu a viro
ru discrepant*

*Ratio alia quare viri in
morbus in ridet & muli
eres*

*Discrepant mulieres a
viris omnibus vix Ra
tionibus*

intempestiuam de his disputationem. Iam primum Naturæ corporu
ac temperaturæ, haudquaquam eadem sunt: tametsi maxime in coel
so est, isdem ex elementis constare. Verum alia de his, alia de illis ma
gis aut minus participat: idque loquor adhuc de corporibus uiroru: quæ
neque similia sunt omnibus, neque eadem temperatura, neque eadem con
stitutione. Vnde necessario consequitur: ut morbi quoque tum magnitu
dine, tum specie differētes, his accedant: utque alia sanata sint facilia, atque
ad curationem sponte propensa: alia rursus prorsus desperata: ut quæ
& facillime corripiantur, & grauissime à morbis prehendantur. Proin
de si quis existimet, qualibet febrem, aut quamuis tabem, aut peripneu
moniam, aut insaniam, quolibet in corpore unam atque eandem esse
generis: non uideatur ponendus inter sobrios, neque doctos, neque inter
eos, qui in rebus huiusmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem ma
lum in hoc corpore facile sanabitur, in hoc minime. Quemadmodum
uidelet tritici, si idem in diuersos encias agros: aliter proueniet in
plano solo, profundo, irriguo, aprico, uentis salubribus exposito, excu
to, nimirum ubere, lato, copiosoque fructu: Rursus aliter in montuosa,
petricolaque terra, aliter in opaca, aliter in subiecta motibus. In summa
pro cuiusque loci diuersa natura, uarie proueniet. Itidem & morbi, pro
ratione corporum, in quæ inciderint, aut maiores & uberiores, aut mi
nores eueniunt. Verum his omittis pater, nec omnino discussa re, uult
quamuis insaniam in quouis corpore consimilem esse, similemque de
siderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimu
differre à uirorum corporibus, uel ad morbi corruptionem, uel ad sanā
di spem, aut desperationem, facile fuerit cognoscere. Siquidem uiroru
corpora bene compacta sunt, nervosa: laboribus, agitationibus, uita
sub dio acta, exercitata. Contra feminarum, flaccida, male compacta,
in umbra alita: Candida ob sanguinis inopiam, calorisque penuriam,
& humoris superuacanci abundantiam. Quare facilius corripiuntur,
quàm uirorum: utpote morbis expolita, nec ferentia curationem. Pra
cipue uero ad insaniam procliuora. Nam cum multum habeant iracu
diæ ac leuitatis, facileque commoueantur: porro corporis exigua sint ui
res: facile in hoc malum prolabantur. Proinde non conuenit, in utrisque
eandem à medicis sanandi rationem requirere: Cum intelligas, hæc
ab illis longissimo distare interuallo: iam ab ipso protinus ortu discre
tant: tota uite ratione, tum actionibus omnibus, tum studiis atque exer
citijs uniuersis. Quare cum dicis, Insania laborat: adde hoc quoque, laborat
mulier. Neque confundas hic omnia sub unâ & eandem insaniam referēs ap
pellationē. Verum discretis ijs, quemadmodum & natura discreuit, quid in
quoque

quoque præstari possit considera. Nam nos, quemadmodum initio dixisse memini, illud in primis spectamus: æroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis sit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens, magnum an pusillum, crassum an macilentum: reliquaque id genus omnia. Quæ si quis penitus expendere: is demum erit idoneus cui fides habeatur, uel desperanti, uel recipienti. Quandoquidem & insaniam innumerabilia sunt genera, & causæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neque enim idem desipere ac delirare, rabire & insanire. Verum hæc omnia nomina significant magis aut minus obnoxium esse morbo. Porro causæ aliæ sunt uiris, aliæ feminis. Rursum inter ipsos uiros aliæ iuuenibus, aliæ senibus: puta immodica ferme repletio: senibus autem importuna calumpnia, ira impotens, quæ sæpenumero incidit aduersus domesticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in insaniam. Porro mulierum corpora & multæ res infestant: & facile in morbum adducunt. Præcipue uero si quem oderint uehementius, aut si inuideant inimico, secundis rerum successibus utenti: aut si quid molestum sit: aut si cui succenseant. Hæc paulatim subgliscentia, multoque alia tempore, tandem in insaniam euadunt. Eiusmodi rerum aliquid uxori quoque usu tenet pater: & haud scio, an nuper aliquid illi ægritudinem aliquam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo sanè tenetur, neque his malis ullius medici cura poterit eripi. Quod si quis alius se facturum receperit, aut si quis eam liberarit: tum me oderis licet, si elut in iurium. Tamen si ne illud quidem uerebor dicere pater. Etiam si non prorsus esset, ut est, desperandum: sed adhuc aliqua salutis spes leuis ostenderetur: nec sic quidem facile manum admoouerem: neque statim auderem ministrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuulos esse noueris omnibus, etiam si probæ fuerint: easque hanc celi comunem quandam mulierum insaniam insanire. Quare facile suspicatus fuisset aliquis: si malum hoc secus euenisset: neque profuissent remedia: perfidam ac dolosam fuisse curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc sese habent modum: idcirco loquor, quod prorsus exploratum habeo: nunquam melius est habitura, etiam si milies biberit pharmacum: eoque non operæ precium conari: nisi me in hoc solum urges ut frustrer: idcirco uis ut scdam mihi famam accersam. Patere, ut mihi eiusdem artis professores inuideant. Quod si me rursum abdicaris, ego quidem etiam si ab omnibus deserar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid si (quod auertat deus) redeat morbus: (solent istiusmodi ferme mala irritata

Quid præcipue sperat morbus

In numerabilia in sania genera

Varie causæ morborum promissu sexus

Desipere quid sit scribit Laurentius valla eleganter cap 302

Multe causæ morborum mulierum

Alia Ratio quare non uimere filius curadam matrem suscipere uelit

Ad mouere manum

Man kan in Sym narron niet stouiden

Grati filii gratia Magna pietas filii erga patrem

irritata recurrere) quid erit mihi faciendum? Curabo, ut nosti, tum quo-
que: neque unquam defuturus sum officio, quod liberis natura prae-
sit: neque generis, quoad in me fuerit, obliuiscar. Deinde si relipuens, nu-
credere deo futurum, ut me deus recipias, illud uide. Iam ista quā
facis, acceris morbum, pestemque refricas: heri ac nudius tertius e tantis
elapsus malis, contendis uociferans: quodque grauissimum est, irasceris:
ad odium propensus es: leges reuocas. Hei mihi pater, istiusmodi fue-
rant superioris infan-^{ti}ae tuae procemia.

ABDICATI FINIS. DES. ERASMO ROTHE
RODAMO INTERPRETE.

LVCIANI ICARO

MENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS. DES.

ERASMO ROTEROD. INTERPRETE.

*Distantia a terra
deniqz ad celum*

ER MILLE igitur erant stadia à terra usque ad lunam,
ubi prima nobis fuit mansio. Porro hinc sursum ad so-
lem parasanga ferme quingenta. Rursum ab hoc usque
ad ipsum denique celum, arcemque Iouis in adiutorem sitam,
tantum fere spaciū fuerit, quantum aquila pube succincta, atque
expedita queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi

per gratias Menippe: quae sunt ista quae de astris loqueris, ac tacitus te-
cum supputas? Etenim iam dudum te affectans, audio soles & lunas
praeterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina-
quamdam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia,
aereaque tibi uideor loqui: nam summam apud me reputo nuper actam
peregrinationis. AMIC. Nimirum Phoenicum exemplo uiam stellis
notaras. MENIP. Haudquaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis
sum peregrinatus. AMIC. Papae, longum profecto somnium mihi nar-
ras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais?
somnia tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus ad-
sum. AMIC. Quid audio? Itane Menippus nobis à Ioue delapsus ad-
est è caelo? MENIP. Ita sane. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie ue-
nio, rebus interim dictu miris, & auditis, & conspectis. Quod si non cre-
dis: quidem hoc ipso nocte supra modum gaudeo: cum supra fidem esse uideam
meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuina atque Olympie Menippe,
mortalis cum sim, ac terrestris, quae non credere uiro, quod nubes superat: quod
ut Homericis dicam uerbis, iam sit coelitus e numero unus? Verum illud mihi

dicato

Ad hoc hoi

*iram in morbis
crainstia
Contende. Unifexare
irasi pro henna
& sit in sum*

*Parasanga per huius
uocabulum. Tergina. Hic huius (pati
si nome ut non d. is huius
uocabulo pli: lib 6 cap 26*

*Rerte dicit na pha
nino primo Ratione
fidem considerant. anore
pli: lib 6 cap 56 circa finem*

dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoque ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clam est te iamdudum irridere. Neque uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulae uidetur adsimilis. Caterum ad consensum nihil mihi erat opus, neque scalis, neque uti pueri illius in morem ab aquila reperer: propterea quod alas mihi essent propriae. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis inscientibus, miluius quispiam aut graculus ex homine factus es. MENIP. Recte amice: neque procul a scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoque sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoque alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquid quod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium.

MENIP. Nequaquam: Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatæ: eaque quam primum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum si decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc ferme modum. Aquilam egregie magnam, tum autem & uulturem ualidum arripui. His cum alas una cum ipsis brachijs præcuissem. Quin potius si uacat totius commenti rationem ordie tibi percensebo. AMIC. Mihi quidem uel maxime uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: tamque ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiae præsidem: auribus in aëre suspensum, ob tuam narrationem.

MENIP. Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem amicum ore hiantem relictum, eumque quemadmodum tu ais ab auribus suspensum, Ego igitur cum expendens ea quæ sunt in uita mortalium: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nepe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atque horum studio, ad iectoque animo ad ea, quæ uere sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atque hic mihi multam attulit hæsitacionem, primum hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neque enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neque quo opifice: neque quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplerer, multo etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temere per cælum disiectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè miranda.

raputa

relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes Solem massam esse cādefactā, incolī Lunam, stellas aquā potare, idēq; Sole ueluti situla quadā per funem demissa, uaporem ē mari attrahente, atq; illis omnibus ordine potum distribuyente. Nam quanta sit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoscere. Iam mihi specta per Iouem, num illorum decreta inter se consentiāt, ac non magis longissimis distita interuallis. Quandoquidē primū de ipso mundo uaria est sentētia, cum alijs & ingenuis, & nunquā interiturus esse uideatur. Rursum alijs, & opificem illius, & fabricandi modum eloqui sint ausi. Quos equidem cum primis admirabar, propterea quod cum deum quendam rerum omniū opificem prapouissent, non illud etiam adderent, uel unde is esset profectus, aut ubi loci consisteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuersi exortu, nō possis uel tēpus, uel locum imaginari. AMIC. Prorsus audaces quosdā Menippe homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem, si iam audias uir optime, quā dissērant & de Ideis, & de incorporeis: tum quā de finito & infinito nūgantur. Nam & his de rebus acriter inter se digladiantur. Dum alijs sine circūscribunt uniuersum: alijs contra, finem illud nescire existimant. Quin insuper quidam ex istis complures esse mundos demonstrabāt, damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum disputarent. Rursum alius, nescio quis uir, haud quāq; amicus paci, bellum rerum omniū parentem esse censebat. Nam de dñs, quid iam attinet loqui? Negat hōr Cum his deus esset numerus: illi rursus, per canes & anseres ac platānos deierant. Deinde alijs, reliquis omnibus dñs expulsis, uni Soli rerum omniū imperiū tribuebant: ita ut mecum etiam animo distantiāter, cum tātam audirem deorum inopiam. E diuerso alijs liberaliores, multos deos faciebant: ac dilectis illis hunc aliquem primū deum appellabant: his secundas aut tērtas diuinitatis partes tribuebant. Ad hāc alijs incorporeū quiddā & informe putabant esse nūmen. Alijs corpus esse imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent dñs esse curā res mortaliū: uerum erāt nōnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos coluimus atate defectos, a mīnistērs dimittere: nihilo aliūmodi eos inducunt, q̄ diuīmodi in comœdijs induci solent satellitia. Iam alijs superantes hāc omnia, nē esse quidem ullos omnino deos credebant, sed mundū nullo domino, nulloq; duce temere ferri sinebant. Atqui cum hāc audieba, uerebar nō habere fidem turis altitremis ac probe barbaris. Neq; tamen inueniebam, ad quā dicta me uerterem, ut aliquam illorū sententiā nandiscerem irreprehensā, ac nequāq; ab alio subuerlam. Itaq; planē tandem Homericū illud mihi usu ueniebat. Nam saepenumero animus inci-

diuersas sententias philosophorū de varijs
rebus hīc rerū fēl 2 uia nūc

Varia de sole lunē et
stellis phioz somnia

Quid sentiat plinius. de
mundo uideat apud ipsū
h 2 rap 1

Error et iniquitas humani

Diuersas sententias
philosophorū de varijs
rebus hīc rerū fēl 2 uia nūc

De quibus primū plato dis-
putat hōr in pignatū suū
dignūq; archēlogū aīrē et la-
uīr in uita platonis
Corruptioni obnoxius uti la-
uīr est. uideat apud latrūm in
uita demosthenis

De hoc aristoteles li 1 phisic

Nobis stulticia philose-
phorū quī rā hībrat
dñs iurāt per Am-
monia brūla

Cor pūtr apud iūre consilā
in hōp maiorē. ff. de iurē in
mūltis. insti. de exē. uīto:
vel cura: 4: et maior in le
uīra Co: q dñs sex xīst et
le: finalē. Co erat uel professio
ne sex xīst lib 10:

Alitremj

Stachewitz in Zürich

Cupiditas Rei confunde
spem

staribros vide copiam in fine
textu hoc viderunt apud Era
fuit in proterbis Staribros aqu
lam quere

De Hymetto apibus et
multis copiose videtur pl. lib. 11. capi

pholae mons est et v.
ut testatur philib. 4 cap 6

De Thranibus ph. r. p. iose. cur. h.
capite ii. *Mysia* ca. declat. dicitur.
indictor a phinio lib. 5 rap 30 et r.
c. 10 m.

perfundī voluptatē

Sed me mens diuersa uerbat.
In quibus omnibus cum perplexus hæsitationem desperabam futurum, ut su-
per his uerum aliquid in terris audirem, ceterum unica tantum una, uniuersa
dubitatione liberari posse, si ipse alis aliqua ratione additis, in coeli
ascendere. Eius rei confidendum sperem mihi praebeat primum ipsa cupiditas
deinde fabularum scriptor Aelopus, qui aquilis ac scarabeis, interdum
et camelis coelum adiri potuisse demonstrat, uerum ut mihi ipsi alie pro-
uenirent aliquando, id nulla ratione fieri posse uidebatur. Ceterum si
uulcoris, aut aquilae alas induissem, nam has solas sufficere ad huma-
ni corporis modum, futurum forsitan, ut mihi succederet experientia.
Itaque correptis quibus, alteri dextram alam, porro uulcori sinistra am-
purant, idcirco admodum scite. Deinde quum obligassem, humerisque lo-
ris ualidis accommodassem, tum summis pennis antas quasdam manibus
inferendis addidissem, me ipsius periculum faciebam: primum subli-
ens, ac manibus interim subseruiens, et auferum exemplo paulum ad-
huc a terra uolatu me sustollens, inter uolandum summis interim pe-
dibus ingrediens. Postea quum res ex animi sententia succederet, iam
audacius etiam experimentum aggrediebar, confensaque arce demili me
ipsum per preceps, atque inde in ipsum ferebar theatrum. Mox ubi nul-
lo periculo deuoluissem, sublimata iam et ardua cogitare coepi, ac tollens
me a Parnetho line Hymetto, ad Ceraneam usque uolabam: Rursum
inde ad Acrocorinthus subuolanti, deinde supra Pholoen et Eryman-
thum ad Taygetum usque. Ergo quum tandem audax facinus satis ef-
fem meditatus, iamque perfectus et altissolus euasissem, non amplius de
pullis imitandis cogitabam, uerum confensio Olympo, quam leuissi-
mo comessu omittis, inde recta in coelum tendere coepi: initio quidem
oborta uulcorum uertigine ob profunditate, et postea ferebam, et hoc
quoque facile. Verum ubi iam ipsi longe uicinus essem, plurimumque mihi
uiri essem emellus, sentiebam me defatigatum, maxime in ala sinistra,
nempe uulcorina. Iam igitur diuersi, ac super eam infidens requiesce-
bam, in terram interim et sublimi respiciens, neque secus quam Homeri-
cus ille Iuppiter, nunc bellacium Thracum regionem despicens, diuac
Mysores, mox (si libuisset) Graeciam, Persidem, Indiamque: ex quibus
omnibus uaria quoddam uoluptate perinde bar. AMIO. Ergo ista quo-
que narrabis? Menippe, ne ulla prorsus peregrinationis parte fraudetur,
nam quum potius si quid obiter in itinere confluxit, facit hoc quoque
sciamus. Nam ego sane haud mediocriter dicturum te exspecto, de tet-
ra forma, deque omnibus quae in terra sunt, cuiusmodi tibi uisa sunt ex
alio complari. MENIP. At tu quidem recte cometas Amice. Quam obrem

32 *Calis terra Menipo in luna*
legimus in sa. script.

obrem quatenus licet, conscia luna inter narrandū peregranti comes esto, simulq; mecum contemplare totam terrae speciem, habitūq;.

Non inuenitur ad dñi

* Atq; initio quidem admodum pusillam quandā terram mihi uidere
her autē uidebar, multo inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis ocu-
lis diu dubitare, ubinam essent tanti illi montes, ac tantum mare, quod
ni Rhodionum Colosium conspexissem, tum Phariam turrim: haud
dubie prorsus ubinam esset terra, me prorsus latuisset: uerū ista quod
sunt sublimia, præq; ceteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad
solem resplendescens, indicabant terram esse id quod uidebam. Mox
ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita coepit
esse conspicua: non solum singulae nationes atq; urbes: sed planè uide-
bam nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut
summatim dicam,

Non in conuenit sic ad diuin
verba pl. que ipse in ab 34 mpt de
Ephodi: vni colossa pibit in quibus Auit
conuenit in admiratione ista hoc semit
in ista post quinquagesime sex tu auctu
tute mehi probatur sed istam quon
mirando est prout pollum per amplexu
eius maiores sunt diuini etiam plerumq
que et reliqua a hic ut eipsonem hi
ista respiciunt

Rhadioxu colapsus

Quicquid tellus educat alma.

Non dissimilem ipsam nominat
p4 lib 2 cap 85

AMIC. Ista quæ nunc dicis, haud quaquam sunt uerisimilia, ac secum
pugnantia. Etenim quum paulo ante Menippe terram requireres, pro
pter indens in medio intervallum in arctum contractam, adeo ut nisi
Colossus tibi fecisset indicium, forsitan aliud quiddam uidere te credi
disses, qui repente factus Lynceus, cuncta quæ sunt in terra, dignoscis:
homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Recte
tū quidem admones: nam quod maxime dictum oportuit, id nescio
quomodo præterii. Siquidem quum ipsam quidam terram inspectā
agnoscerem: cæterum reliqua non possem perspicere propter altitudi
nem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me
dificuciabat, ac uehemēter perplexum habebat. Ego quum ad hūc mo
dum essem sollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adest à ter
go sapiens ille Empedocles, ea specie ut carbonarium quempiam esse
diceret, cinere oppletus, atq; exustus. Hunc ego quum uidissem (di
cendum est enim) non nihil perturbabar, ratus dæmonem aliquem lu
narem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe,

Lynceus
Lynceus propinqua Vahl
and *propinqua* in *Cladobius* Grav.
the *Lynceus propinqua*

Qua specie Memphus visus
sit Empedocles

Cratera com 800m

Nullum ego sum numē, quid me immortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyliscus: etenim ubi me præcipit in Gratiâ in-
tecessit, sumus ab Aetna rapti huc subuexit. Itaq; nunc lunâ incolo:
aeriuagus, plerumq; ac rore uictito. Adsum autem hæc ~~sententia~~ istam
tibi adempturus: nam illud (ni fallor) male te habet, torquetq; quod
non liceat tibi perspicue terram cernere. Bene abs te factum est, inquâ,
optime Empedocles: tibi primum deuolaro rursus in Gratiâ, cui me-
mor sacrificabo tibi in humano: atq; in Nouilunjs ter ad lunam inhi-
ans, uota faciam. Imo per Endymionē, inquit ille, haud huc accessi præ-
ter gratia, sed affectio quædam mouit animum meum, quum te uide-

Te interitū impediuntis

de quo varia est opinio videt. cap. 1.
Lecturae 48, in Vita ipsius

At calendas Graecas
Ad Neomenias Latinas

Non scú/ra hir per Endym

longer than required. The quantity of
material used being in excess
of the very best fabric of similar
kind. It is also cut by hand & is
very fine.

Assuranda

+ Hallanare oculis
Vittare Lohio
Lippine

40

LVCIANI ICAROMENIPPVS,

*Alitiam mouere
caliginem ab oculis*

*Alludit ad naturam aquilae
le quereat pullos suos aduersus
in solis radiis et si ruminantem
fuerit animaduertit propinquat
et modo volat ad illam et loquatur
Xurter est plinij lib 10 cap 3*

Venio ad te ad ornatus ex et parat

Deflectere oculas

Magna vis dextre ale aquile

rem affectu molestia: uerum scis quid facies, quo perspicax fias? Non per Iouem, inquam, nisi tu mihi forsitan caliginē amoueas ab oculis: nam in praesentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acute uideas, id ipse tecum ē terra allatum habes penes te. Quid igitur est istud? inquit, neque enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilae alam indutum esse? Scio, inquam, maxime, sed quid ala cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cetera acutissimi uisus est, unde sola solem aduersum obtinet, arque ita demum est rex & ingenua aquila si non conuiuentibus oculis aduersus radios aspiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me poenitet qui non meis exemptis oculis aquilinos inferuerim, cum huc ascenderem. Nam nunc sane dimidiatus aduenio, neque omni ex parte satis regulariter adornatus, quin magis adsimilis uideor nothis istis & abdicatis. Attamen in te est, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim si assurges, uelisque cohibita uulturis ala, alteram solam mouere, iuxta proportionem alae, dextro oculo cernes acute, quo minus altero cecutias nulla ratione succurri potest, propterea quod ad partem pertineat deteriolem. Mihi, inquam, satis est, si uel dextra ex parte aquilino more cernā. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidisse uidear, fabros altero oculo melius etiam ad regulā exaequantes ligna. Haec locutus, simul ea faciebā, quae praeceperat Empedocles, ille interim paulatim subducens sese, sensim in fumū euanuit. At simul atque mouissem alam, ingens lumen mihi circumfulsit, adeo ut cuncta fierent in conspectu, quae hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clare uidebam, & urbes, & homines, & quae fiebant: neque solum ea quae sub dio uerum etiam quae domi faciebant, rati sese à nemine uideri. Ptolemaeum uidi cum sorore rem habentē: Lysimachum struentem insidias filium, Antiochum Seleuci filium, nouerca Stratonicae danculum inuentem: Thessalum Alexandrum ab uxore tolli ē medio: Antigonom filij uxore adulterio supprante: Artalo uenenū porrigentem filium. Rursum ex altera parte Arfacem interficientē mulierculā: & Arbacen eunuchum gladium edudentem in Arfacem. Porro Spartinus Medus ex uiuio foras protrahebatur à satellitibus calice aureo in frontem impacto. Atque his ferme cōsimilia tū in Lybia, tum apud Scythas ac Thracas, in regnis geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, insidiantes, rapietes, peierantes, trepidantes, nonnullos ab intimis amicis prodidi. Ac regum quidē negocia huiusmodi mihi spectaculū exhibebant. Ceterū quae faciebant plebei, longe magis erant ridicula. Siquidē & inter hos uidebā Hermodorum Epicureū ob mille nummū peierante: Agathodem Stoicum de mercede discipulū in ius uocantem; Cliniam

Voxe in uis rhetor

rhetorē ex Aesculapij sano phialā aureā suffurantē: Hierophilū Cyni-
cū in fornice dormientē. Quid enim alios commemorē, qui parietes per-
foderēt, qui lites agitabāt, qui foenerabāt, qui reposcerēt? Nam uariū
quoddā & undiq; mixtū erat spectaculum. AMIC. Atqui recte facies
Menippe, si ista quodq; retuleris. Consentaneū est enim te ex his non
uulgarem cepisse uoluptatē. MENIP. Ne fieri quidē potest Amice, ut
cuncta ordine recenseā, quum spectare modo ista fuerit difficillimū,
uerum rerum fastigia eiusmodi, fermē uidebantur, qualia refert Ho-
merus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiae. Altera ex parte iudicia
& conciones. Rursum alia ex parte sacrificabat quispiā. In proximo ue-
ro cōspiciebatur aliquis luctum agens. Porro quū ad Geticam respi-
cerem, uidebā belligerātes Geras. Rursum ubi ad Scythas deflectere,
cernere erat errantes in plaustris. Mox ubi paululū in diuersam partē
deflexissem oculū, spectabā agricolantes Aegyptios. Phoenix scorta-
batur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Atheniēsis causas
agebat. Hæc omnia quū eodem tēpore gereretur: cogita nūc cuiusmo-
di uisa fuerit rerum cōfusio. Non aliter, q̄ si quis producat multos sal-
tatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omisso cōcen-
tu p̄p̄riam quicq; cantionē canat. Deinde si certatim canat unusquis-
que, & peculiare suū cantū absoluerē studeat, uocisq; magnitudine
uicinū superare cōtendat: cogita tecum per Iouem, cuiusmodi futurus
sit eiusmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac cō-
fusaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus sunt omnes qui in terris
choreas agunt, omnisq; mortaliū uita ex huiusmodi constat discrepā-
tiā, quippe qui nō modo sonent absone, uerum & ornatus sint dissimī-
li, diuersaq; moueant, neq; quicq; idem cogitent, donec choreus oēs
ē scēna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factum
est, iam omnes sunt inter se similes: taciti, nec amplius cōfusam illam, &
incōpositam canentes cantionē. Verū in uario ipso ac multiformi the-
atro, uidelicet ridicula erant quæ gerebantur omnia: præcipue uero mi-
hi risum mouebāt q̄, qui de agorū finibus contendebar, quicq; sibi pla-
cerēt hoc nomine, quod Sicyoniū agrum colerēt, aut quod Maratho-
nis eam partem haberent, quas est iuxta Oenoe, aut quod in Acarna-
nia iugerū mille possiderent. Cum uniuersa Græcia, quemadmodū id
temporis mihi ē sublimi despicienti uidebatur, quatuor digitorū spa-
cium habere uideretur. Attica (nisi fallor) proportiope minima pars
erat. Itaq; perspexi quid esset reliquū, quod diuitibus istis animos tol-
leret. Etenim is qui inter hos q̄ plurimū agri possidebat, uix unā ex
Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Ceterū ubi ad Peloponēsum
flexissem oculos: deinde terram Cynoluræ subiectā aspexissem, uenie-

Cyrene uulgaris voluptas

Getæ bellorum

Scythæ uigilandi

Aegypti agricolantes

Phoenix scortator

Cilix latro

Lacon uerbosus

Atheniensis orator

Novae vir opposi
tione

Phiala pueri

bat in mentē pro quātula regione, quā nihilo esset latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorum ac Lacedaemoniorū multitudo cecidisset uno die: Porro si quē cōspexissem auro superbientem, quod annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebā & hunc. Nam Pangaeum uniuersum, unā cum ipsis metallis, uix erat magnitudine milij.

AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouū spectaris spectaculum.

Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipsi, quanti uidebantur, ex alto cōtemplanti? MENIP. Equidē arbitror te sapenūmero

formicarū concionem uidisse: aliquas in orbem obambulantes: non

nullas exeuntes: rursū has in ciuitate redeuntes. Atq; hāc quidem si

num exportat: hāc alicunde raptam fabā tunicam, aut dimidiatū fru

menti granū currens apportat. Consentaneū est autē pro ratione uitae

formicarū, esse apud illas & adium fabros, & concionatores, & magi

stratus, & musicos, & philosophos. Sed urbes sanē cum ipsis uiris, for

micarū nidis maxime uidebantur adsimiles. Quod si tibi uidetur hu

milius exēplū, uiros cum formicarū republica cōferre, uetustas The

salorū fabulas specta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicolis

simā, ē formicis uiros natos esse. Iā posteaq; satis spectassem omnia,

satisq; risissem, excussi me ipsum, subuolau

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in aedes.

Nondū stadiū ascenderā, cū Luna, foeminea sonās uoce: Menippe, in

quit, ita tibi cōtingant quae optas. Inserui mihi in re quapiā apud Io

uem. Dic, inquā, neq; enim erit molestū, nisi si quid oneris sit portan

dum. Nanciū, inquit, quendā haud grauem, ac petitionē meo nomine

Ioui perferes. Eneor Menippe, & multa, & intoleranda ab istis phi

losophis audiens. Quibus praeterea nihil est negotij, nisi ut curiosi res

meas exquirant, quae sim, quanta sim, & quam ob causam dissecer,

dimidiataq; fiam: curq; utrinq; gibbosa uideat. Tum hi me dicunt

inhabitari illi speculi ritu supra mare suspensam esse. Alj rursus, quod

quisq; secum excogitant, hoc mihi tribuunt. Postremo ipsum quoq;

lumen aiunt mihi & furtiuum esse, & adulterinum: quodque superne

ā sole proficiatur, neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater

est, cōmittere me, & factionē inter nos ferere conantes. Neq; satis erat

illis, quae de ipso dixerunt sole, saxum esse illū, & massam candentem

Et tamē q; multarū rerum illis sum cōscia, quas noctu patrant, turpissi

mas & execrandas, cum interdū tetrici sint, & aspectu uirili, habituq;

graues, & imperitorū oculos in se cōiectos habentes. Atq; ego cū ista

uideā, sileo tamē. Neq; enim decorū arbitror, retegere atq; in lucem ef

ferre nocturnas illas diatribas: & quam quisq; in operto uiuat uitam.

Quinetiā si quē colpicerem adulterantē, aut furantē, aut aliud facinus

q;ma

Sententia est, q;ma
ut quod ampt. p. 10
rapide. L. 10. 10. 10.

Quid op. p. 10. 10. 10.
p. 10. 10. 10.

Sol. 10. 10. 10.

q̄ maxime nocturnū audentē, continuo contracta nube tegebā, ne uulgo ostendere uiros senes, ea gerentes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirtutis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me dilcerpere, modisq; oibus contumelia afficere. Adeo, ut testis est mihi nox ipsa, sapius in animo habuerim, q̄ possem hinc longissime demigrare quopiam, ubi liceret curiolam istorū linguam effugere. Hæc igitur inemineris, ut Ioui renūcies, simulq; illud addas, ne fieri quidē posse, ut hoc in loco dūrem, nisi physicōs illos cominuat, dialecticis q̄ ocludat. Stoa demoliatur, Academia exurat, quæ in Peripato habentur, diatribis finem imponat. Siquidē ad hunc deniq; modū fiet, ut mihi paretur quies, desināq; me quotidie cometi. Fient, inquit, quæ mandas, simulq; rectā ad ipsum cælum tendebam.

Nulli ubi comparant hominū uē bouū labores. Etenim paulo post ipsa etiā Luna mihi perpusilla uidebat̃ ē sublimi. Tandē & terrā obtexerat. Porro relicto ad dextrā sole, per ipsas uolās stellas, tertio die ad cælū perueni. Ac primū quidē mihi uisū est, protinus ita ut erā, introire: ratus facile fieri posse ut fallerē: quippe dimidia mei parte aq̄la. Porro aquilā scieba iam olim esse Ioui familiārē. Post apd' me perpendeba illos q̄ primū deprehensuros esse me, qui alterā alā uulturinā indutus essem. Quapropter optimū factū ratus, nō temere uenire in periculū, adiens pulsaui fores. At Mercuri? audito pulsu, ac nomē percontatus meū, festinato abiit, Ioui renūciaturus. Nec multo post, intro sum accersitus, magnopere pauitās ac tremens. Offendōq; deos omnis pariter confidentes, nec hos absq; solitudine. Nō, nihil enim animos illorū turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantū antea nūcq; expectabant, futurum, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundē modū alati. Porro Iupiter, admodū terribili uultu, toruocq; & Titani corne obtuens, inquit:

Quisnam es, & unde uenis: ubi nam urbs tibi, quiūe parentes? Hoc ubi audissem propemodū metu sum exanimatus. Attamē cōstiti stupidus, præq; uocis magnitudie attonitus. Aliquāto post ad me reuersus, oīa dilucide exposui, ab ipso exorsus capite, Quemadmodū cōcupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodū accessissem ad philosophos: Quemadmodū pugnātia loquētes audissem: Quemadmodū desperassem, distractus illorū dictis. Deinde meum inuentū, tum alā reliquāq; omnia, usq; ad ipsum cælū. Post omnia addidi quæ Luna mandarat: Iraque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supereilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto, cum ausus sit & Menippus in cælum ascendere? At in præsentia quidem te ad hospitij con-

d 4. suetu

suetudinē inuitamus. Cras, inquit, super his quorū gratia huc adueni-
sti, dato responso dimitemus: simulq; cū dicto surgens, ibat ad eā cœ-
li partē, unde maxime omnia poterant exaudiri. Iam enim tēpus erat,
ut uotis audiēdis cōsideret. Atq; interim inter eundem, percōtabatur
me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primū quidē illa: Quanti
nunc uenit triticū in Græcia: Et num superior hyems grauitē uos teti-
git: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: num
quis adhuc superesset ē Phidiæ genere: Et quā ob causam Atheniēses
tot annos Iouialia intermisissent: & num in animo haberēt Olympiū
suum absoluerē: Et num essent cōprehensi, qui templū Dodonæū sa-
cilegio spoliassent. Ad ea cum respōdissem: Dic mihi (inquit) Menip-
pe, de me uero quā habent homines opinionē: Quā (inquā) o here,
nisi maxime piā: nimirū omniū deorū regem esse te. Ludis tu qui-
dem, inquit. Ceterū ego contentionē illorum probe noui, etiā si nihil
fateare. Siquidē fuit olim tēpus, cum illis & uates esse uideret, & medi-
cus. In summa, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uia oēs
simul & mortaliū conciones. Pisa ac Dodona splendida erant, ac con-
spiciendæ omnibus. Porro præ fumo sacrorū, nec attollere oculos mi-
hi licebat. Verum posteaq; Apollo apud Delphos cōstituit oraculū.
Aesculapius medicinæ officinā Pergamī, simulatq; Bendidiū natum
est in Thracia: Anubis templum in Aegypto: Diana apud Ephesios,
ad ista quidē concurrūt omnes, solēnes cōuentus celebrant: Iecur
bas offerunt, mihi uero tanq; ætate defecto, abunde magnū honorē
habuisse se putant, si solido quinquēnio sacrificarint in Olympia. Pro-
inde uideas aras mens frigidiorē, q̃ sunt uel Platonis logos, uel Chry-
sippi philosophi. Huiusmodi quæpiā cōfabulati, in eum peruenimus
locum, ubi cōfessus erat ad exaudienda uota. Erant autē ordine sitæ
fenestrae, cuiusmodi sunt ora puerorū, habentes opercula, iuxta unam
quaq; sella posita erat aurea. Itaq; Iuppiter cum ad primā assedisset
detrahto operculo, præbuit sese petentibus. Optabāt autem ex omni
undiq; terra, diuersa, uariaq;. Nam ipse quoq; admotis pariter aurib;
simul audiebā uota. Erant autē huiusmodi. O Iuppiter, cōtingat mihi
regnū. O Iuppiter, cōtingat cepas & allia mihi puenire. O Iuppiter
utinā pater mihi breui moriatūr. Rursum alius aliquis dicit: Utinā exi-
tam hæres uxoris: Utinā nemo resciscat me struxisse insidias fratri.
Cōtingat mihi uincere litem, coronari Olympia. Porro ex his qui na-
uigabāt, hic optabat ut spiraret Boreas, ille ut Nothus: Agricola opta-
bat pluuiā, contra fullo solem. At Iuppiter audiens, & singula uota di-
ligenter expendens, non omnibus pollicebatur.
Verum hoc concessit Saturnius, abnuir illud.

Quomodo si iuppiter
in istis saminitis gessit

Nam

hinc 2 ab aegypto in for-
ma tantis ueteribus est

+ Menippus:

Etiam de feris

18 potest inq. in partem
Abiit

Quia reg. iuniorum
hominum

Quid est Lili in lili
10 fac. Lili. conu. g.

bonas uenas
vionale

Nā iusta uota per os fenestraz sursum admittebat, admissa ad dextrā statuens. Rursus iniqua remittebat irrita, flatu deorsum redigens, ne possint ad cœlum accedere. Super uno quodam uoto uidebam illum etiam ambigentē. Etenim cum essent duo, qui diuersa peterent: æquales uictimas pollicitantes: non inueniebat utri potius annueret. Itaque iam Academicon illud illi accidebat, ut nihil statuere posset. Verū exemplo Pyrrhonis suspensus hærebat etiam, ac considerabat. Porro cū iam satis uota proponentibus dedisset operam: ad proximam digressus sellam. & ad secundam fenestram, prono capite fœdera fenicibus, ac iurantibus dabat operam. Vbi his quoque responsum esset, ac Hermodorum Epicureum fulmine cominuisset: ad proximam deinde sellam sese transtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad sacrificiorū fenestram transijt, per quod fumus ascendens, denuntiabat Ioui nomen uniuscuiusque, qui rem diuinā faceret. Rursum omnis his, uentis & horis mādabat, quæ facere deberet. Hodie apud Scythas pluit, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea spira in Lydia, Tu Nothe quiesce, Zephyrus Adriani undas concitet. Tum in Cappadociam grandinis mille modū dispergantur. Tandem omnibus fermē ordinatis, discedebamus in eum locum ubi cōpotant dñi. Iam enim cœna tempus erat. Mecum Mercurius arceptum iussit accumbere iuxta Panem, & Corybantes, & Actim, ac Sabazium, inquilinos istos & ancipites deos. Interea panē exhibebat Ceres, Bacchus uinum, Hercules carnes, mirta Venus, Neptunus Manides: si nūq̃ interim & ambrosiam & nectar furtim degustabam. Nam optimus ille Ganymedes, ut est hominum amans, si quando conspexisset Iouem auertere oculos, nectaris cyathū unum, non unquā etiam duos mihi infundebat. Dñi uero quemadmodū alicubi dixit Homerus, & ipse opinor, ut ego illic conspiciatus, neq̃ frumentū edunt, neq̃ potant nigrantia uina, uerum ambrosiam apponūt, & nectare inebriant: præcipue uero gaudent uelci sacrificiorū fumo unā cum ipso nidore, subuolante: ad hæc sanguine uictimaru, quæ sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat, & Musæ surgentes in medium, tum Hesiodi Theogonias nobis canebant, tum primā ex Pindaricis hymnis edam: deinde omniū saturi regeuimus, quo quisq̃ sederamus loco, satis uiuidi potu.

At reliqui noctem diuinā, homines, & per omnem Dormibant, me nequaq̃ sopor altus habebat

Verū mecum animo uerlabam, cum alia permulta, tū illa præcipue, qui fieret, ut Apollini tāto iam tempore nō pueniret barba, aut quo pacto nasceret lux in cœlo, quā sol semper adesset, unāq̃ cōuiuuium agitare.

Ac tum

Gradatio

Ambiguitas cœni sup. 10

Mos academicus
De pyrrhonis philosophia
non omnia ab Academicis
disserimus uelut c. 10
16. 11. 12. 13. 14. 15.

Diuinationes
Sacrificia

Mandata iouis ex
series

Officia Deorum

Ganymedes porillator

Non omnia ibi uelut
in uelut iuxta Actim
Alcibiades et nectare
būm - in lib.

De Vino Nectare, p. 10
conspiciat uelut p. 10
16. 11. 12. 13. 14. 15.

Apollo citharista Silenus
Saltator

Quid sit potus
Dñi cōuiuuium agitare
16. 11. 12. 13. 14. 15.

Apollus in barbis

Ac tum

Ac cū quidē pusillū obdormi, mane uero fargēs Iuppiter, iussit indi-
 condonē, mox quū adessent omnes, sic farier insit. Vti uos conuoca-
 rem, in causa fuit hospes hic, qui heri aduenit: uerum quū alioqui
 iam olim mihi fuerit animus communicare uobiscum de philosophis,
 maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur, commotus, statui
 haud quāq; diutius prorogare consultationem. Est enim hominū ge-
 nus, quod non ita pridem in uita fluire coepit, iders, contentiosum,
 gloriæ audum, iracundū, gulæ studiosum, stultum, fastuosum, contu-
 meliosum: & ut uerbis Homericis dicam,

Telluris ingrule pondus.

Isti igitur in sectas diuisi, ac uarijs rationū labyrinthis excogitatis, alijs
 sese Stoicos appellāt, Academicos alijs, alijs Epicureos, alijs Peripateticos:
 alijs item uocabulis, his multo magis ridiculis. Deinde ubi uenerandū
 illud uirtutis nomē induerint, tum adductis in altū supercilij, promi-
 scq; barba, sacato habitu obambulant, detestandos mores secum cir-
 cūferentes, simillimi nimirum istis Tragediarū histrionibus, quibus
 si personas, stolamq; illam atq; sparam detraxeris, quod superest, id
 ridiculū est: nempe hominulus septem denarijs ad agonem conda-
 ctus. Atqui huiusmodi quū sint mortales quidem uniuersos asper-
 nantur, de dijs uero absurda prædicant, contractisq; cœtib; adolescen-
 tulum, quoniam si fallere, nobilem illam uirtutem osten-
 tant, & uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos tēperan-
 tiam semper ac modestiam laudant, opes ac uoluptatem execrantur:
 tēterum ubi soli, & apud sese esse coeperint, quid attinet dicere, quā opo-
 re sese ingurgitent, quā immodici sint ad Venerem, quemadmodū
 autem etiam alium sordes oblingant? Iam illud est omniū grauissi-
 mum, quod cum ipsi nihil agant, neq; publicū, neq; priuatum, sed inu-
 tiles ac superuacanei delideant.

Nusquam in consilijs, nusq; numerentur in armis.

Tamē reliquos aculant, ac uidentis quibūdā dictis cogere, neq;
 non maledicta quadā meditati, obiurgant, proximisq; conuiciantur.
 Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur, qui damosissimus sit, &
 impudētissimus, & ad maledicendū audacissimus. At sanē si quis istū
 sine fine ista facientem, uociferantem, & ceteros inculantem percon-
 tetur ad hunc modū: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos
 dicemus te ad uitam conferre? Nimirum respondebit, si modo recta
 uerāque fateri uolet, hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,
 aut militare, aut artem aliquam aggredi, superuacaneum mihi uide-
 tur. Ceterum damo, squalco, frigida lauo, incaleatus per hyemem
 obambulo, ac ueluti Mopsus ille, quæ ab alijs geruntur, calumnior. Ac
 si quis

*Symonob
 Ratio iouis ad deos fausi
 Moniphi conuocatos*

*Philosophi quale ge
 nus sit
 Moniphi conuocatos*

*Varia sette philosopha
 Superbia nascitur in
 reba habet sed in superbijs
 dicitur qd ph. sit ita 3a*

*Philosophi tragediarum
 habitus mly similes*

*Iuxta hoc non snt dixit
 cumuatis 2. Satyra 3na
 ms: Qui curio simulant
 et barbaranq; uicium*

*Moniphi dormit iouis et far
 tis spiritum pona*

*Soph. stary phamosiss
 ms et damosissim*

*Ad Ribil quaz ad
 Viriandus stiles philo
 phi
 Opera philo
 sopho
 philo sophi homin
 g. ms*

*Moniphi
 contumeliosus
 stiles
 dicitur
 qd stiles
 stiles
 Festosus
 Contumeliosus*

7 stiles in stiles pectus

si quis diuitum sumptuosius obsonare, aut amicam habeat, id exqui-
ro atque indignor. Quod si amicorum quispiam aut sodalium mor-
bo decumbat, curaque & obsequio egeat, id ignoro. Hoc genus sunt no-
bis o dii haec pedes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei, uehemen-
ter sunt etiam contumeliosi, neque mediocriter nos mordeant, asseruan-
tes neque dñs esse curae res mortalium, neque omnino considerari à nobis
quid apud illos agatur. Quas ob res tempus est, ut de his cōsultemus,
propterea quod si semel ualeant haec persuadere ipsi, qui sunt in uita, nō
mediocriter elurietis. Quis enim post uobis rem diuinam faciat, cum
nihil inde expectet emolumentum? Nam de quibus huiusmodi accusat,
omnes audistis heri narrante hospite. Super his consulat, qui pariter
& hominibus sint quam utilissima, & nobis quae minime periculo-
sa. Haec locuto Iosephus, frequens adfremebat contio: mox clamatum est
ab omnibus, effulmina, exure, comminue, in barathrum, in tartarum,
ut gigantes. At Iuppiter rursus in dicto silentio stetit. Ista inquit, quā-
admodū uultis. Omnes commendentur cum ipsa sua ualeant. Quan-
quam in praesentia sanē fas nō est punire gentes. Est enim in hoc me-
mōi, sicuti uobis, quatuor homines, iamque inducias promittant. Itaque
proximo anno, inuente uere, mali male perdecant, forpidando fulmine.

Sic arī, ar q3 supercilīgs pader atnūķ atis.

Porro de Menippo hæc mihi videtur inquit, ut ademptis illi aliis, ne quando deuro redent, a Mercurio deferantur hodie in terram. Hæc loquutus dimisit eorum. Me vero Cyllenius de ara sure suspensum hære cinctos desperans de posui in Ceramico. Audisti omnia, comiz, inquam Amice, quæ cæco mecum adfuit. Quare ab eo iam eadem hæc resonantibus philosophis in Portila mambulantibus.

LYGIANT ICAROMENIPPI FINIS.

RES. ARABIO ROTTERDAM

INTERPRETER

Omnes dominantes tu sua desideria

ensi, Erasmus Roterodamus S. P. D.

ensi, Erasmus Roterodamus S. P. D.

P RISCORVM usq; seculis mos hicin hac nostra
tempora deductus est, amplissime paterint Calen-
dis Ianuarijs principe ineuntis anni die, munuscula
quæpiam missiletur: quæ nescio quid latioris omni-
nis afferre creduntur: tum ijs ad quos abeunt: tum
illis ad quos redeunt. Itaq; quû ego dispicerem ec-
quid tandè muneris à nobis iret ad tantum patronû, ad tam potentè
amicû: neq; quicq; in mea reperire supellectile, præter meras chartu-
las, profecto chartaceâ strenam mittere sum coactus: q̃q; quid aliud
potius mitti coueniebat ab homine studioso ad præfulem, omnibus
quidem fortunæ muneribus magnificentissime cumulatu: sed qui uir-
tutem uirtutisq; comites, honestas literas infinitis calculis anteponat:
quicq; tanq; cotemptim, penèq; dixerim inuitus fortunæ dona admittit:
contra animi bonis quum sit opulentissimus, tamè semper magis
ac magis cupiat ditescere. Porro nostrum hoc munusculû: si nulla alia
licet: saltem Terentiani Parmenonis exëplo, hoc noie comendabimus:
quod non ex Aethiopia, uerûm è Samolara usq; comagenorû urbe
sit profectum. Est autem dialogus Luciani, cui titulus Toxaris, siue de
amicitia: quem nos paucis hîc diebus latinû fecimus. Qui quidè
(ut spero) nò omnîno futurus est ingratus tuæ excellentiæ: uel ob id
qđ amicitia prædicat, rem adeo sanctâ, ut barbarissimis etiâ nationi-
bus olim fuerit ueneranda: Nunc Christianis usq; adeo in desuetudi-
nem abiit, ut non dicam uestigia, sed ne nomè quidè ipsum extet: quû
nihil aliud sit Christianismus, q̃ uera perfectaq; amicitia, quàm com-
morî Christo, quàm uiuere in Christo, quàm unû corpus, una anima
esse cum Christo: hominû inter ipsos talis quædam cômunitio, qualis
est membrorû inter se corporis. Neq; minus tamè iucundus, q̃ frugi-
fer futurus est, si quis modo decorum obseruet, quod in personis sitû
est. Nam Mnesippi Græci sermo, quàm totus Græcanicû quiddâ sa-
pit: comis, facetus, festiuus: cōtra Toxaridis Scythæ oratio, quàm tota
Scythicû quiddâ spirat, simplex, incondita, aspera, sædula, seria, fortis.
Quin etiam dictionis discriminè, quasiq; diuersum filum à Luciano de
industria affectatum, pro nostra uirili referre curauimus. Hanc igitur
qualècunq; clientuli tui strenulâ amplissime Præsul, felicibus auspicijs
accipe. Et Erasimû sicuti iam pridem facis, amare, ornare, iuuare perge.
Vale Londini, Calendis Ianuarijs, M. D. VI.

Toxarisi

Character
flame

Quere sunt remota

Virtutis virtus Virtutis
 his omnes ho infinitis talibus
 necesse libet et dicitur his Amore par
 infinitis talibus
 componende sunt
 Nam hic tripli
 tur dicitur que sunt
 Amore, caritate
 Fortuna
 Unum ex dicitur
 sua virtus romig
 amoris fuit omnia
 De qua pl lib 5
 11 ra 12 4
 De quo dicitur alio modo fuit
 De phing lib 2 ra 10 1

TOXARIS SIVE A

MICITIA, DIALOGVS LVCIANI DES. ERASMO

Roterodamo interprete.

Interlocutores, MNESIPPVS GRAECVS, TOXARIS

SCYTHA. MNESIPPVS.

VID AIS Toxaris: Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythæ, deosq̃ esse illos creditis? TOXARIS. Sacrificamus Mnesippe, sacrificamus inquam: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNES. An ueros apud uos, etiam bonis uiris posteaq̃ uita de

Pylades et Orestes per amicos

functi sint, perinde ut dijs sacra faceres? TOXA. Non istuc modo: uerum eisdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNES. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neque enim quo beneuolentiam illorum concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quum iam sint mortui. TOXA. Nihil officiat fortassis, si eos qui mortui sunt, propitios haberemus: q̃q̃ nō ob id tātum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibile & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uiro-
rum memoriam celebra-

*

mus: honoremq̃ habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiant. MNES. Ista quidem recte iudicatis: at Pyladem atq̃ Orestem quo nomine potissimum suspexistis, ut dijs eos æquaueritis: idq̃ adeo qui hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaq̃ naufragio electi ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent compre-

Ex agna no

hensi, abductiq̃, ut Diana immolarentur: adorti carcerarios: neq̃ nō oppressis excubijs, & rege trucidarunt: & assumpta sacerdotē, quin ipsa quoq̃ Diana sublata, nauigio sese proripuerunt: irrita publica Scytharum lege. Quod si ob istiusmodi facta honore habetis uiris: facile ascuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq̃ ipsi ab hoc die usq̃ ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurū uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini: dijs qui reli-

*qbus variis nominibus apri-
tione q̃ carceris, rusto diam
habere ferat apud, dijs non
sunt m: n: de iusto dicitur
H. n. C.*

qui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: postea, opinor, deorum omnium uice uiros, qui illos electum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanq̃ dijs sacrificabit. Quod si nequaquā horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliqd̃ quippiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia

Sunt istum Orestes et Pylades

contulere in aliquo beneficij

e quū

quum olim non esse deos iudicaueritis: nunc e regione sacra his facien-
tes, deos esse decreuistis: Et qui tum parum aberant ut uictima fierent
ijs nunc uictimas offertis: Enim uero ridicula uideantur ista: & quum
his quæ quondam statueratis pugnantia. TOXA. Et ista quidē Mne-
sippe prædara sunt uirotum illorum facinora, quæ commemorasti: ui-
delicet duo cum essent, tam ingentem ausum audere: ut tam procul à
sua patria profecti, mare transmitterent: Græcis ad id usq; temporis
intactum: nisi solis ijs, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitū mi-
hil ex parte facti: neq; fabulæ, quæ de illo feruntur, neq; appellatione ue-
riti, quod inhospitum uocaretur, uidelicet, opinor, quod setæ undiq;
gentes accolerent. Deinde quum iam capti essent, usq; adeo strenue le-
se gesserint, neq; sat habuerint, si tantum incolumes euaderent, nisi à
rege acceptam corumelia uiti, & Diana sublata ab nauigallent. Quidē
an nō admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna uideat,
quicquid est hominum, qui uirtutem suspiciunt. Quamq; non ista spe-
ctantes in Oreste ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atq;
iam dices: quidēam præter ista suspiciendum petrarint, atq; diuinum:
Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, nō pau-
cos profecto diuiores istis ostēdēdo negotiatores, atq; inter hōs præ-
cipuos Phœnices, qui non in pontum, neq; ad Mæotidē usq; aut Bol-
phorum tantum enauigant, uerum quæquæ uersus, Græcum ac Barba-
rum mare perueniunt. Hi siquidem omnem oram, & omne litus
(ut ita dixerim) perstrutari annos singulos, extremo demum autum-
no in suam patriam reuertuntur, quos scilicet ad eandem ratione pro-
dijs habeto, idēq; etiam si complures illorum caupones ac fallamenta-
rios esse reperies. TOXA. Audi nunc, o uir admirande, cōsidera q; quā-
to nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris sentiamus.
Siquidem in Argo atq; Mycenis ne sepulchrū quidem ullum insigne
uidere est Orestis ac Pyladis, apud nos uero & templum ostenditur,
ambobus illis communiter sacrum (ita ut par erat amicis) & hostiæ offe-
runtur, reliquisq; omnis honos. Porro quod hospites erant, nō Scy-
thæ, id uero nihil obstat, quo minus boni uiri iudicentur, neque enim
perpēdimus cuiates sint uiri honesti ac probi, neq; inuidemus, si cum
amici nō fuerint, res egregias gesserunt. Quin magis admirātes ea quæ
patrarunt, ab ipsis factis domesticos ac nostrates illos ducimus. Quod
autem potissimum stupentes in illis uiris efferimus, illud est, quod no-
bis uisi sunt amici inter sese longe optimi extitisse, atq; alijs exemplo
fuisse, qualēq; legem statuisse, quæ admodum oportet amicos omnem
inter se communicare fortunam, Simulq; promeruisse, ut à Scythiis, qui
in amicitia laude primas tenerent, colerentur. Itaq; quæcunq; alter cū
altero,

Porro ab ipso
lib. 1. cap. 1.

Vor no satis

Inopina rusi au

in Grosse Sas un

Transmittente aqua Marti

Ratio diti

Qualis omis Sili
satis. Primus lib 5
m 8. 1. 2. lib 4. m 12.
in lib 1 m 2.

Præmissa
in mado

altero, uel alter pro altero tulit. ea maiores nostri descripta in columna aerea reposita sunt in templo Orestis, ac leges statuerunt, ut ea columna prima esset institutio disciplinæque liberis suis, si meminissent, quæ in illa essent adscripta. Itaque penè patris quisque sui nomen citius obliuisceretur, quam res gestas Orestis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priscorum picturis adumbrata uisuntur. Nempe Orestes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipsorum naue comprehensus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerso uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus est, ac Thoanem occidens, multosque ex Scythiis alios. Postremo soluētes, abducta Iphigenia ac dea. Porro Scythæ frustra scapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conscendere conantes. Deinde re frustra tentata, alij quidam ex eis sauci, alij uero eius rei metu compulsi, natatu semet in solū recipiunt, ubi uel maxime liceat perspicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præstiterit in conflictu cum Scythiis. Fecit enim pictor utrumque de hostibus in semet ruentibus securum, propellentem autē eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque ducentem, si intereat ipse, modo seruet amicum, uel suo ipsius corpore præueniens, excipiensque ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atque in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatem, denique constantiam alterius in alterum amoris. hæc haud quæquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quam pro more uulgarium istorum mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum, quod si uel paululum eis uenti reflare coeperint, aufugiunt, solos in periculis deferentes. Enimuero ut & illud noveris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neque est in quo Scythæ magis gloriatur, quam in adiutandis amicis, communicandisque rebus acerbis, quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quam amicitie desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladē ueneramur, quod præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atque in amicitia præcellētes, id quod nos omnium maxime admiramur. Appellationē quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quod quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat, dij amicitie præsidēs. MNES. Hui Toxaris, profecto non arduo modo ualuerunt Scythæ, belliciisque in rebus cæteris antecelluerunt, uerum uidentur & ad orandum persuadendumque omnium aptissimi, unde mihi quum dudum secus uideretur, nunc eidē merito fecisse uideamini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deorum numerū retuleritis. Vetū illud me fugerat uir optime.

quod pictor quoque bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quae sunt in Orestis templo, picturas, pugnamque uirorum, alterique per altero suscepta uulnera. Tamen si non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas, magis autem quod barbari essent, atque agrestes, similitudine quidem, ira, rabieque perpetuo committam amicitiam uero, ne in familiarissimos quidem exercere solitos, idque coniicias, quum ex alijs quae de illis audimus: tum ex hoc, quod progenitores suos uita defunctos deuorant. TOXA. An nos Graecis quum alijs in rebus, tum in his quae ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisque pii simus, in praesentiarum haudquaquam contenderim. Quod autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Graecis, quodque amicitiae ratio maior apud nos, quam apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Graecorum, ne tibi molestum sit audire, si quae perspexi, dixerò, multum iam temporis apud uos uersatus, uos enim mihi uidemini praedari, ut ceteris de amicitia uerba posse facere, uim uero factam illius, adeo non solum pro sermonum dignitate non exercere, ut sat uobis sit praedicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usus uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negotio aufugitis. Ceterum quum Tragedi in scenam progressi, istiusmodi amicitias uobis representant, plerique laudatis atque applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis illachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis praestare audetis. Quin si quando forte accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque in somnia, procul auolantes euanescent uobis multae illae tragediae, uosque similes relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quae diducto rictu, atque immane hiantes, ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in praestanda ea praecedimus. Quare si uidetur, ita in praesentiarum agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos, uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualeamus, quando ista quidem parte uos nimirum superaueritis, compluribus ac grauibz adductis testibus, nempe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiisque, neque non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusque cõtexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerint, atque eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Graecanicas. Et in his uter superarit, melioraque produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tantum qui pulcherrimum honestissimumque certamen decertarit, adeo ut ego quidem non paulo malim mihi in singulari uicto certamine, dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quam in amicitia quopiam inferior iudicari, praesertim Graeco, ipse

co. ipse Scytha quū sim. MNES. Quāq̃ est haud mediocri negotij. cū uiro, ita ut tu es, bellatore, singulari certamine cōgredi, tum admodū instructo missilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen usque adeo ignauiter, tam cito uniuersam deferens Grāciam, tibi cesserō. Er enim uehementer absurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantū fuisse dedarāt tum fabulā, tum uetustā uestrā pīcturā, quas pauloante scite admodum repraesentabas. Græcos omneis tot nationes, tot ciuitates, nullo defendente uinci abs te. Nam istuc si fiat, non dextram, quemadmodum apud uos solet, sed linguam execari cōueniat. Sed utrū spectare nos oportet, numerum ne eorū, quæ amice qs gesserit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur? TOXA. Nequaquā, imō non multitudine uis horū spectetur, uerū si quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præstātiora, magisq̃ penetrantia, tum nimirum etiā si numero paria sint oportuniora, magisq̃ letalia mihi faciēt uulnera: Ac penē memet ad ictus accōmodabo. MNES. Probe loqueris. Statuamus igitur quot erūt satis. TOXA. Mihi quidem satis fore uidetur, si uterq̃ quinq̃ narret exēpla. MNES. Itidē mihi uidetur, ac prior dīcto, uerum adiuratus, nimirum non nisi uera dicturū, alioqui fingere eiusmodi, non admodum fuerit difficile, palām aut̃ refelli nō queant. Porro si iuraris, nefas sit non habere fidē. TOXA. Iurabimus, siquid etiā iureiurando opus esse censes. MNES. At quis tibi ē dijs nostratibus, num satīfaciat Iupiter Philius? TOXA. Et maxime. Ego quoq̃ tibi nostratē iurabo, meapte in lingua. MNES. Testis igitur esto Iupiter Philius, quæcunq̃ dicturus sum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipse, uel quæ ab alijs, quoad fieri potuit, diligentissime perceperim, narraturū, nihil ex meipso cōminiscētē, alleuantemq̃. Ac primo quidē loco, Agathodis Diniæq̃ amicitia referam, quæ apud Ionas est celebratissima. Nā Agathodes hic, qui Samius fuit, non ita pridē uixit, uir in amicitia quidē præcipuus, ita ut re dedarauit: ceterū reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præstātior, neq̃ genere, neq̃ ceteris item opibus. Huius cū Diniæ Ephesio, Lyssonis filio, amicitia à puero intercesserat. Porro Diniās supra modū diratus est, & quēadmodū solēt ij, qui nuper opes nacti sunt, cōplures & alios secū habebat, satis quidē idoneos illos, & ad cōpotandū, & ad uoluptariam consuetudinē, ab amicitia uero longe alienissimos. Atq̃ inter hos interim habebatur Agathodes, conuiuebatq̃ & cōpotabat illis, nō admodū approbās eam uiuendi rationē. Diniās aut̃ nihilo hūc potiorē habebat, q̃ ceteros adulescentes. Tandem etiam offendere cōcepit, crebrius obiurgās, molestusq̃ uidebatur, quippe quia dmoneret eū maiorū, prædiceretq̃ ut seruaret, quæ multo labore

labore parata, pater illi reliquisset, adeo ut ob hæc ne ad comestationes quidē illum deinceps adhiberet, sed solus cum illis comessaretur, celare cupiens Agathodem. Demum ab assentatoribus illis misero persuasum est, quod adamaret a Charidæa Demonaëtis uxore, uiri illustris, atq; inter Ephesios in honoribus ciuilibus primarij. Iam & literulæ a muliere ad illū uētitabāt, & ferta semimarcida, & mala quædā admorsa, deniq; quicquid ad hæc lenæ machinantur in adolescentes, quo paulatim illis amorem artibus quibusdam inferant, primumq; hac incendunt opinione, quod sese credant amari. Nam plurimum illicet & hoc, præsertim eos, qui sibi formosi uidentur, donec imprudētes in casses inciderint. Erat autē Charidæa urbana quidem & elegans muliercula, at supra modum meretricia, semperq; illius, quicumq; forte adiisset, etiam si quis admodum leuiter concupiuisset, quin si uel aspexisses duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recusaret Charidæa, admirabilis autem alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quum adhuc esset, totum subigere: at quū iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nūc ira, nūc blandimentis: ac mox fastidio: deinde iniecta suspitione, quasi ad alium sese deflexura esset: postremo omni ex parte egregie docta erat mulier, & absoluta, artibusq; omnigenis in amātes instructa. Hæc igitur tum Diniæ adulatōres accersuerant in adolescentulum: multaq; adsimulabant, quo eum in amorem Charidææ impellerent. Illa porro quæ complureis iam adolescentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atq; inexpugnabile malum: ubi nacta manibus est simplicem, & huiusmodi artium imperitum adolescentulū: haud quāq; amittebat ex unguibus: sed undiq; oppugnans, tētansq;. Vbi iam omnium esset compositum ipsa dum captat, capta perijt: tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit causa. Nam primum quidem statim literulas illas ad illum datur: ac subinde missitat ancillulam, quæ renūciaret ut fleret, ut uigilaret: postremo ut misera præ amore suffocatura esset sese. Donec iā beatus ille persuasus, sibi formosus esse uideretur: atq; Ephesiorū uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congressum adductus est multis præcibus exoratus. Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperet a muliere formosa: ad uoluptatem congruendi docta: & in loco flere: & inter loquēdū miserabiliter suspirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere sic ut maxime placitura esset: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam usa est. At ubi sensit excruciarī, iamq; amore illaqueatum, ac subiugum esse factum: aliud ad hæc excogitat, quo miserum

formam colere.

miserum subuertat: gravidam se ex eo simulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum stultum amantem). Neque postea commeabat ad illum, affirmans à viro observari sese: qui iam amorem perferens. Hic uero rem iam non ultra ferre potis erat: neque durare quibat: quum illam non aspiceret: sed lachrymabatur, adulatoresque ad sese accersebat: ac Charidææ nomē inclamabat: imaginemque illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in solum abiiciens sese iactabatur: planēque res extremæ demētiæ speciem obtinebat. Siquidem munera reddita sunt mulieri: non pro malorum aut corollarum precio: sed solida domus, agri, famulæ, uestes florulæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lysionis domus antea inter Iones nobilissima, exhausta est, atque exinanita. Deinde ubi iam exuctus esset: eo relicto, alium quempiam adulescentulum Cretensem, bene nūmatum uenata est, atque ad illum desciiuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaque Dinias neglectus non à Charidæa modo, uerum etiam ab assentatoribus (nam isti quoque ad Cretensem amatorem iam desciiuerant) abiit ad Agathodem: iam pridem non inscium, quod illi res misere haberent. Ac pudescens quidē initio, tamen exposuit omnia, amorem, egestatem, arrogantiam mulieris, riualem Cretensem: in summa, non uicturum sese, nisi cum Charidæa cōsuetudinem haberet. Ille uerò intempestiuum esse ratus id tēporis exprobrare Dinia, quapropter ex amicis unum sese non admisisset, sed tum quidem assentatores suos sibi anteposuisse: diuēdita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, preciū illi attulit talenta tria. Quæ simulatque recepisset Dinias, haud dām erat Charidææ: rursus subito formosus factus: rursus ancilla & literula, & expostulatio, quod iam diu sese non adisset, cōcurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Dinia adhuc esse quod daret: cum autem pollicitus esset sese uenturum ad illam, uenissetque primo ferè somno, essetque intus Demonax Charidææ maritus: siue quod alioqui perfererat: siue de cōposito: proditioneque uxoris (nam utrūque fertur) exiliens uelut ex insidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi: ignem ac flagra minitans: neque non gladium tantum in mœchum educēs. Ille porro reputans quibus in malis esset: ueste quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tum ipsum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Charidæam/atque hanc quidem nō ictu uno, uerum etiam & ueste sapius, & postea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti stabant, rei nouitate attoniti. Deinde comprehendere cōati: quum in hos quoque ferro insiliret, ipsi quidem aufugerunt. Dinias autem dām sese subduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram usque apud Agathodem diuersabatur, pariterque

e + & quæ

Adulescentulum, bene nūmatum, uenata est.

& quæ facta essent reputabant, & quid in posterum esset euenturum, considerabant. Vt autem diluxit, milites aderat, (iam enim res erat diuulgata) comprehensumq; Diniam, nec hunc iam inficiantē homicidiū, abducunt ad præfectū, qui per id tēpus Asiam moderabatur. Hic eū ad Persarum regem remittit, nec ita multo post relegatus est Dinias in Giaron insulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathodes autem cū reliquis in rebus nunq; abfuerat, tum pariter soluit in Italiam, & amicorum solus unā est in iudicium comitatus, neq; usq; defuit officio. Porro ubi iam in exiliū profectus est Dinias, ne tū quidē desertus est ab amico. Quin potius ipse suapte sponte damnatus uersabatur in Giaro, simulq; cum illo exulē agebat. At quum iam rerum necessariarum omnium inopia laborarent, locans seipsum purpurarijs, unā cum alijs urinabat, quodq; hinc partum est referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutissime inserviuit, & ubi uita defunctus est, noluit unq; in patriam reuerti, uerū inibi perseuerauit in insula, pudori sibi fore ratus, si uel mortuum amicum deseruisset. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim scio an anni quinque præterierint, quod Agathodes in Giaro mortem obiit. TOXA. At utinam iniuratus ista Mnesippe dixisses, uidelicet quo mihi fas esset, eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendam amicum Agathodem istum descripsisti, quin uereor ne quem & alium isti similem narres. MNES. Audi iā & alium Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Retulit autem mihi de hoc Simylus nauderus Megarensis, adiurans profecto se testem factam esse. Aiebat enim nauigauisse sese ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occasum, collecticios quosdam homines uehementem, in his fuisse Euthydicum, unāq; cum hoc Damonem Chalcidensem, eiusdem amicum. At natu quidem eos æqualeis fuisse, uerum Euthydicum ualentē, robustumq;. Damonem contra, suppallidū atq; ualetudinarium, quasi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuisset. Itaq; ad Siciliam usque feliciter aiebat Simylus nauigasse ipsos. Cæterum ubi transmissio freto, in ipso iam Ionio mari nauigarent, tempestatem maximam eis incubuisse. Quid autem attinet multa referre: immaneis quasdam procellas ac sinuosas, tum grandines, & si quæ alia tempestatis mala? Vt uero iam haud procul abessent à Zacyntho, nuda nauigantes antemna: præterea & funes quosdā trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonē, qui in tanta iactatione nausearet, uomuisse in mare propendentē. Deinde, ut cōiūcio naue uehementius in eam partem, in quā ille propendebat, inclinata, simulq; propellente fluctu: excidisse eum pronò

prono capite in pelagus, neq; nudum tamen uidelicet, ut misero uel nat-
tare commodeliceret. Mox itaq; succidamasse quū prafocaretur, uixq;
sele ab undis sustolleret. Porro Euthidicum simulatq; audisset (nam
forte fortuna nudus in strato tum erat) abiecisse semet in mare: arre-
ptōq; Damone, qui iam deficiebat (diutius enim ista uideri poterant,
luna scilicet relucente) unā iuxta illum nasse, ac subleuasse. Ac uoluisse
quidem illis opitulari sele miseratos uirorū calamitatem, uerū nequis-
se, quod uento prauialido raperentur. Illud tamen fecisse, subera com-
plura ad illos proiecisse, tum ex contis aliquot, ut ab his suspensi nata-
rent, si quem forte ex eis nanciscerentur, postremo scanforia quoq; ta-
bulata, quæ quidem erant neutiq; exigua. Cogita iam per deos, quod
aliud grauius beneuolentiæ documentum quisq; ædere queat in homi-
nem amicum, qui noctu decidisset in mare, usq; adeo læuiens, q; com-
municata morte: lamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes pro-
cellas, fragorē aquæ sele adglomerantis, spumam undiq; effervescentē,
noctem, ac desperationem. Ad hæc illum iam prafocari incipientem,
uixq; undis extantem, manusq; porrigentem amico, hunc autem incō-
tanter insilientem, simulq; nantem, prorsusq; sollicitum, ne se prior Da-
mon interiret. Sic enim profecto cognosces, quod haud ingenerosum
hunc quoq; amicum, uidelicet Euthidicum, retulerim. TOXARIS.
Vtrum perierunt uiri Mnesippe, an salus quæpiam ex insperato illis
contigit? Adeo ego illis non mediocriter timui. MNE S. Bono animo
es Toxaris, seruati sunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philoso-
phiæ dantes operam. Nā Simylus ea demum narrare poterat, quæ no-
ctu uidere licuit, hunc delapsū, illum desilientē, simulq; nantes, quata-
nus per noctē dabatur aspicere. Porro quæ post hæc acciderint, Euthy-
dicus ipse narrat. Primum quidem, subera quædam forte nactos, su-
spendisse de his sele, atque ita hærentes fluitasse, sanè quā incoñ-
mode. Deinde ubi tabulata conspexissent, iā sub auroram annasse, cō-
scensisq; illis commode, deinde nantes appulisse Zacynthum. Post
hos autem, qui neutiq; mali sunt, ut ego quidem autumo, accipe iā ter-
tium, nihilo istis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Co-
rinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opu-
lentis, quum ipse pauperrimus esset. Hic uita decedens, testamentum
reliquit, alijs quidem fortasse deridiculum, tibi uero, haud scio, an tale
sit appariturum, uiro probo, & apud quem amicitia in precio sit, quiq;
uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo scriptum erat, Le-
go Aretæo quidem matrem meam alendam, atq; in senectā fouendā,
Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo ma-
xima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nu-
ptijs.

filiola matura nuptijs

*Rem pro ludo iocoq
ducere./*

ptijs. Si quid autē interim acciderit alterutri, huius quoq; partem (inquit) alter habeto. Huiusmodi lecto testamēto, ij qui tenuitatē quidem Eudamidæ nouerāt: at amicitiam, quæ illi cū his uiris intercesserat, ignorabant, rē pro ludo iocoq; ducebant. Nemo certe aderat, qui non cum risu discederet, quod eiusmodi hereditatem Aretæus & Charixenus essent accepturi, felices uidelicet, atq; ita aiebant. Si quidem persoluent Eudamidæ, superstites etiam ipsi hereditatem tradēt mortuo. At heredes, quibus ista erāt legata, ut audierunt, uenerūt illico, agnoscētes ratatq; faciētes ea, quæ erāt testamento mādāta. Itaq; Charixenus quinque duntaxat dies superstes, diē obiit. Aretæus autem optimus successor factus, tum illius, tum suo ipsius suscepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam nō ita pridem elocauit, ex quinque talēis quæ possidebat, duobus in propriæ filiæ dotē, duobus in amici filiam erogatis. Ac nuptias ambarum eodem diē fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iste uidetur, numnam leue amicitie argumentum exhibuisse, adita huiusmodi hereditate, neq; deserto amici sui testamento? an hunc quoq; in perfectis idoneisq; calculis ponim⁹, ut sit unus ē quinque? TOXARIS. Et iste quidem egregius, quāq; equidem Eudamidam multo magis ob fidutiam admiratus sum, quæ fuit erga amicos: dedarauit enim, quod & ipse eadem fuisset factur⁹ erga illos, tametsi non essent ea scripta in testamento, uerum ante alios uenisset non scriptus talium heredes. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo: Zenothemim Charmolēum, Massilia oriundū. Commōstrabatur autē mihi in Italia, patriæ nomine legatum agenti, uir decorus, procerus, ac diues, ut apparebat. Assidebat illi uxor in rheda iter faciēti, quū aliqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterimum quoddam & refugiendum terculus. Deinde quū demirarer, si decorus ille quū esset, ac uenustus, sustineret eiusmodi mulierem sibi adiunctam, is qui mihi eum commōstrabat, causam exponit, quare in id matrimoniarum incidisset: nouerat enim comperte omnia, nam ipse quoq; Massiliensis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipse iisdem rebus par. Deinde aliquanto post, facultatibus exutus est ex cōdemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeffendos magistratus inidoneus est iudicatus à sexcentum uiris, tanq; qui sententiā iniquam pronunciaffet. Ad hunc autē modū, inquit, nos Massilienses mulctamus, si quis corrupte iudicet. Grauius itaq; ferebat Menecrates: primū, quod esset condemnatus, deinde, quod ē diuite pauper, postremo, qd' ex nobili repēte factus esset infamis, ac reiectiti⁹. At præter cætera eū ipsa discruciauit filia iā nubilis, utpote annos nata decē

& octo.

*Massiliensium mulctatio
in his q corrupte iudicet =
ret./*

filia iā nubilis./

& octo, quā ne cū omni quidē patris substantiā, quā ante condēnatio-
 nē possederat, dignatus fuisset quisq; ingenuus ac paup facile accipere,
 quā tā infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebat, idēq; circa lunā
 crescentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, ani-
 mo es Menecrates, Neq; enim ipse egebis necessarijs, & filia tua dignū
 aliquem suo genere sponsum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, statim ap-
 prehēsa illius dextra, deduxit domum. Ibicq; opes, quæ illi multæ erāt,
 partitus est cum illo, ac cœna parari iussa, conuiuiū accepit amicos, &
 in his Menecratem, ueluti iam ē necessarijs cuipiā persuasisset, ut puel-
 lam in matrimonium acciperet. Posteaq; autem conuiuium peregerāt,
 libassentq; dñs, tum uero plenum illi calicem porrigens, accipe, inquit,
 Menecrates, à genero symbolum affinitatis poculum; nam hodie du-
 cturus sum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim ac-
 cepi, talenta quinq; & uiginti. Illo uero respondente, absit ne feceris, ò
 Zenothemis, neue ipse usq; adeo infaniam, ut te neglectū, qui & iuue-
nies, & formosus, cōspiciā cū deformi puella, ac debilitata coniugatu.
 Hæc, inquā, illo loquēte, hic spōsam adiūctam tollēs, abduxit in thala-
 mū: ac paulo post prodijt, ea deuirginata, atq; ex eo tēpore cū illa uiuit,
 supra modū diligens, & quēadmodū uides, circumferens eā. Et nō solū
 nō pudet matrimonij, uerum etiā perinde atq; gloriās de eo, sic ostētat,
 ppter ea qd̄ negligit corporis formā ac scēditatē, ad hæc opes & famā,
 tantū amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eū sexcentum
 uirum sententia deteriorem esse factum, quantum ad necessitudinem.
 Quāq; pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Pu-
ellus enim ei formosissimus ex illa deformissima susceptus est. Neque
 diu est, quod tollens hunc pater intulit in curiam, frondibus oleaginis
 coronatum, ac pullis amictum, quo plus miserationis auro contiliaret.
 At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaq; curia com-
 mota super illo, remisit multā Menecrati, atq; ille iam rei, famæq;
 restitutus est, eiusmodi patrono usus apud iudices. Hæc affirmabat
 Massiliensis Zenothemim amici gratia fecisse, haud mediocria, sicuti
 uides, neq; qualia passim Scythæ factitant, qui concubinas formosis-
 simas summa cura deligere dicūtur. Restat nobis quintu s. Neq; uero
 mihi uideor aliū quempiam debere dicere, Demetrio Sunienti præ-
 terito. Nauigarat in Aegyptū Demetrius, unā cū Antiphilo Alope-
 censi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atq; ephēbus
 ephēbo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipse quidem Cynicam di-
 scipulinā sequutus, sub Rhodio illo sophista, Antiphilus uero meden-
 di scientiam exercuerat. At hoc temporis forte profectus fuerat in Ae-
 gyptum, ad spectaculum Pyramidum, Memnonisque. Nam audi-

uerat

Deuirginata Virgo

uerat illas, quum essent sublimes, umbram non iacere: Memnonem autem uocem addere, exoriente sole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: sextum iam mensem aduerso Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quod is itinere atque aestu defessus esset. Huic autem interea calamitas incidit, quæ singularem quempiam amicū postularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus: inita societate cum sacri legis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: sublatoque deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum deposuerant. Deinde forte comprehensi, (capti enim fuerant, diuidentes nescio quid) rem omnem protinus confessi sunt: destituti in rota, deportatiq; uenerunt in aedes Antiphili: ibi res furto sublatas depromebant, sub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus: unaqueq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præceptorē audit, auulsus. Nec opitulabatur quispiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auersabantur hominē tanquam qui templum Anubis sacrilegio compilasset: seseque impiari credebant, si cum illo bibissent, aut edissent. Porro duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuasantes, fuga discesserunt. In uinculis igitur erat miser Antiphilus multum iam temporis: habitus interim omnium, quantum in carcere erat, fontium scelestissimus. Porro præfectus carceris Aegyptius, homo superstitiosus, ratus sese gratum facere deo, atque illius ulcisci uices, grauis Antiphilo imminabat. Quod si quando defenderet, affirmans se nihil eiusmodi patrasse: impudens habebatur: atque hoc nomine multo etiam magis erat inuisus. Subægrotabat itaque iam, maleque habebat: nec mirum: quippe qui humi cubaret, idque etiam noctu: neque crura lineretur protendere, ligno inclusa: nam per diem catasta stringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis esse. Ad hæc insuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumque angustum prementibus: adeo ut uix respirarent: tum ferri stridor, ac somnus exiguus. Hæc omnia molesta erant, atque intoleranda: nimirum homini eiusmodi rerum insueto, minimèque ad tam durum uitæ genus excitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere posset: reuersus est tandem & Demetrius, nihil dum sciens eorum quæ acciderant. Vt autem cognouerat quo in loco res esset, statimque curriculo ad carcerem uenisset: tum quidem admissus non est: propterea quod uespera iam esset: & carceris custos iam dudum occlusis foribus dormiebat, ministris excubias agere iussis. At mane quum esset ingressus: multis uidelicet precibus admissus: accedens multo tempore quærebat Antiphilum

philum: quippe malorum multitudine sic immutatum, ut agnoscere non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more, qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in stragibus. Quod ni nomen fuisset eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuisset agnoscere quisnam esset; usque adeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam respondisset, atque ad eunte illo comam diduxisset: eam à uultu abigens sordidam atque impexam, ostendit sese quis esset. Hic ambo collapsi sunt: oculis oborta caligine, in tam inopinato spectaculo. Verum aliquanto post, posteaque & ipse sibi redditus: & Antiphilum recipiens Demetrius, de singulis esset illum diligenter percontatus: bono animo esse iubet. Tum dissecto pallio, dimidiato quidem induitur ipse: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat operatus panniculis. Atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inferuiensque. Locans enim sese ijs, qui uersabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium usque diem, oneribus gestandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuersus, mercedis partem carcenario in manum dabat, quo illi mansuetum hunc, ac pacatum redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim suppeditabat. Atque interdum quidem aderat Antiphilo, quo illum consolaretur: ubi uero nox occupasset: pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, substratisque frondibus, acquiescebat. Et in hunc quidem modum aliquamdiu debebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calarhitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam: idque ut putabatur ueneno, & custodia exactissime obseruata: neque deinde quisque admissus in domiciliū uinculis liber. Quas ob res dubius atque anxius: quum alia uia non pateret, qua liceret amico adesse: adito præfecti collega, se ipsum defert, tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidisset. Id simulatque confessus est: abductus est illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilum. Nam hoc magnis precibus uix obrinuerat à carcenario, ut proxime Antiphilo, atque eadem in trabe uindiretur. Hic igitur uel maxime declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum sua ipsius incommoda negligeret, cum & ipse interim agrotaret: illud autem curam haberet, quo pacto fieri posset, ut ille & quamplurimum dormiret, & minimum angeretur. Atque ita commode tolerabant, communicatis inter ipsos malis: donec aliquanto post, tale quiddam accidit, quod finem ferme eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quispiam, haud scio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum plerisque, catenam insecuit, qua seriatim erant astricti, cyphonibus in hanc insertis, soluitque omnes. Qui quidem facile trucidatis, quippe paucis custodi-

f bus: cōglo-

bus, cōglobati profligare. Atq; hi quidem illico quò quisq; poterat, dissipati: postea pleriq; sunt comprehensi. Porro Demetrius & Antiphilus inibi remanserunt: Syro quoq; retento, qui iam aufugere parabat. Vt autē diluxisset: Aegypti præsēs, cognito quod acciderat, emisit quidem qui illos insequerentur: accersitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, soluit à uinculis collaudatos, quod soli nō aufugissent. At illis haud quā sat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autē Demetrius, sibiq; non mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, si pro maleficis habitū, uiderentur uel cōmiseratione, uel ob id laudis, quod non aufugissent, dimitti. In summa, compulere iudicem, ut causam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos cōmeritos, collaudatos illos, Demetrium autem seorsum quoq; admiratus, liberos esse iussit, consolans super pœna quam tulerant, prætēr iūs in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere prosecutus est: idq; de suo: Antiphilum drachmarum decem milibus, bis tanto Demetrium. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto est. Demetrius autē sua quoq; uiginti milia relinquēs amico, concessit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito sibi iam ignoscendū uideri, quod tum ab eo discederet. Neq; enim sibi opus fore pecunia, quoad is pseueraret esse, qui erat: uidelicet qui possit paucis esse contentus, neq; illū amplius ege re amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiusmodi sunt Toxaris amici græci. Quod nī initio notasses nos, tanq; qui uerbis nos iacta remus: idem profecto relaturus eram tibi cōplures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quū interim pro seipso nihil responderet: pro Antiphilo uero lachrymas funderet, atq; etiam supplex esset: totāq; causam in sese reciperet, donec Syrus flagris cæsus, ambos eos liberos fecit. Hoc igitur paucos ē plurimis, quos mihi primum memoria suggessit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum est, iam decedens à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porro uti, Scythas his non inferiores referas, sed longe præstantiores, tibi ipsi curæ fuerit: siquid de dextra sollicitus es, ne ea tibi præcudatur. Verum oportet strenuū præstare uirum. Etenim res quædam uehementer ridicula tibi contigerit, si cum Orestem ac Pyladem admodum sophisticè laudaris: pro Scythia dicens, orator ignauus appareas. TOXA. Recte tu quidem Mnesippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quasi nihil sollicitus sis, ne tibi lingua exectur, uictō in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidem quemadmodū tu, uerbis phalerans atq; exornās (neq; enim is Scytharū mos) præfertim quū res ipsæ longe magis loquātur, quā uerba. Nihil autem eiusmodi expectaueris à nobis cuiusmodi tu cōmemorando laudibus extulisti

extulisti, puta si quis sine dote duxerit deformem mulierem, aut si quis amici filiae nubenti pecuniolam donauerit, duo talenta, ac per Iouem, si quis sponte eat in uincula, quum certo sciat se paulopost esse soluendum. Admodum enim leuia ista: neque quicquam inest in his, uel magni negotij, uel uirile quod sit. Ceterum ego tibi referam multas caedes, bella & mortes, amicorum causa susceptas, ut intelligas uestra ista lulum esse, si cum Scythicis conferantur. Neque tamē isthuc sine causa facitis. Sed merito parua ista miramini: propterea quod non sunt uobis admodum graues occasiones dedatandae amicitiae, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodum nec in tranquillitate queas scire, bonus sit gubernator, nec ne. Tempestate enim tibi opus fuerit, ad hoc ut digno scas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi forte concurrimus, pro pascuis praedae pugnamus. Hic potissimum opus est bonis amicis, eoq; quam firmissime constituiamus amicitias, sola haec arma inuicta atq; inexpugnabilia esse iudicantes. Prius autem uolo tibi comemorare, quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodum uos neque si quis aequalis sit, aut uicinus; uerum ubi strenuum quempiam uirum conspexerimus, quicq; praedara facinora patrare possit, in hunc omnes studio incumbimus, & quod uos in ambiendis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quasi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet frustremur amicitia, neue reiecti esse uideamur. At ubi iam in amicitias ceteris repulsis, delictus est quispiam, protinus foedus initur, ac iusiurandum, quod sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem appetiturum, si sit opus, alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simul atq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, nō est quicq; quod deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi foedera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus: is eo loco habetur apud nos, quo communes istae atq; adulterae uxores: arbitramurq; iam nō perinde firmam illius amicitiam fore, posteaq; est in plures partes dissecta. Exordiar autē ab his, quae nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cū Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem isthuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentitus sum apud te de Scythicis amicis. MNESIP. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde recte facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An nō tibi uidetur esse dii, Vetus & Acinacis? Adeo ne te fugit, quod nihil sit maius mortalibus pira ac morte? Per haec utiq; iuramus, quoties per Ventum &

Volenti nō fit iniuria.

In alta pace uiuentibus.

Neque si quis.

foedus initur.

*¶ Communes
Vetra haec Amicos in
sestina uiuentibus. Et loco
habent aequalem meum ad
hunc uxores.*

Ventus. Causa Vitae.
Acinaces. Mortis Autor.

LVCIANI TOXARIS

Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanq[ue] qui uitae sit causa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNESIP. Atqui si ista idonea causa est: profecto multos alios quoq[ue] deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq[ue] his c[on]similia. Quādoquidem uari[us] est iste deus interitus, atq[ue] innūerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOXA. Vide quā cōtentiose nūc, quāq[ue] litigiose isthuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq[ue] ac disturbas orationem meam. At ipse loquēte te, silentiū agebā. MNES. Age, non sum isthuc posthac factur[us] Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsum dum loqueris, adeo tibi silebo. TOXA. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocae, ex quo amicitiam inierant, ac mutuum sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionē nostrā Sauromatae, cum equitum decem milibus: peditum autē ter tantū aduenisse ferebatur. Ii nimirum quum in nos irruissent imparatos, neque expectantes illorum insultū, omnes quidē cedere cogūt, complures autem repugnantes occidunt, nōnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriore fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruū erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utrāq[ue] Tanaidis ripam. Protinus itaq[ue] & praedas abigebant, & captiuas abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atque his plerisq[ue] cum uiris capris, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq[ue] nostras cōstuprabant. Nos porro rem indigne tulimus. At Amizoca quū duceretur (erat enim captus) nominatim indamauit amicū, misere uinctus, simulq[ue] calicis & sanguinis cōmonefecit. Quod simulatq[ue] exaudierat Dandamis, nihil etiā contratus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatae densatis telis irruerunt in illū: iam confixuri, nisi succidamasset: Zirim. Hoc uerbi si quis sonuerit: postea nō interimūt, sed recipiunt, tanq[ue] dedentem sese precio redimendū. Moxq[ue] ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: ille redemptionis precium postulabat. Neq[ue] enim prius dimissurum sese, nisi maximū pro illo recepisset. Tum Dandamis: quae possidebam, inquit, ea omnia a uobis direpta sunt: quod siquid est quod nudus praestare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ista uis: me ipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcumq[ue] tibi lubitum erit. Ad haec Sauromata: Nihil, inquit, opus retinere te: praesertim quum temet dedideris. Quin tu parte eorum quae possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq[ue] hic protinus exhibuit etuendos. Deinde ubi essent execti: iāq[ue] precium

Vitruu sanguine bibere.

Territa bella in regione
Vingaria.

inf. Cor. nam
87. 28. 11

precium persolutum esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitens illi: unâq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factum animum reddebat Scythiis omnibus, neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quod apud nos esset bonorum maximum, id nōdum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mentem, & in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris, si se pręparassent, essent pugnaturi: tametsi tum quidē ex improviso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus, incensisq; curribus, fuga sese subdixerunt. Porro Amizoca non tulit diutius, ut uideret ipse, amico cæco Dandamide, sed ipse semet exoculauit. Atque ita sedent ambo, omniq; honore à populo Scytharū publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possitis? Etiam si quis tibi donet, ut possis uel decem alios ad istos quinque adiungere: etiam citra iusiurandum, si ita uis, ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quē talem narrasses, non sum nescius, quantas adornandæ rei gratia phalaras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicat Dandamis: & quomodo sit excæcatus, & quæ dixerit, & quo pacto redierit, & quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, benèque omni nantes, atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soleris artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam, huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone, Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu, iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret, desiliens & ipse, inuolauit in tergum beluæ, reflexitq; in sese prouocās, auertensq; atque inter dentes digitos inferens, conatus quoad licuit, Basthen è rictu leonis eximere, donec leo omisso illo iam semimortuo, ad Belittam sese conuertit, atque ipsum quoque circumplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuerit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum, altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe, Macentæ, Lonchata, & Arfacomæ amicitia. Hic enim Arfacomas deperibat Mazæam Leucanoris filiam, qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo, quod Bosporini semper nobis pendere soliti, id tēporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atq; decoram uirginem, amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaq; quæ de tributis agebantur, erant transacta: responderatq; illi Rex, conuiuioq; accipiebat, mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo, uti proci in conuiuio petant

*Amizoca nec: Danda:
pubertus Amizoca?*

*Mos bospori
in conuiuio petentes
puellas in matrimonio
nuptiarum.*

uio petant puellas, narrantes quinam sint, quibusq; rebus fracti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atq; id tēporis forte fortuna multi aderant in conuiuio proci, reges, ac regum filij, in his erat & Tigrapates, Lazorum princeps, & Adyrmachus, Machlyinæ dux, alijsq; cū his permulti. Oportet autem unumquēq; procum, posteaq; exposuit quis sit, & qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis, tacitumq; accumbere: Deinde peracto conuiuio, postulata phiala, uinū in mensam effūdere, atq; ita sponsam ambire, multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hūc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentq;, regna & opes comemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed haustum bibens: Da mihi Rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis, quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirāte (sciebat enim rex pauperem Arsacomam, ac de plebe Scytharum esse) percontanteq; quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorū Arsacoma: nam ips rebus uos diuites estis. Imò nec plaustra, inquit, possideo, nec armēta: uerum sunt mihi duo amici, honesti, probiq;, quales alijs Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est, contemptūque habitus, uisusq; remulētus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus, iamq; sponsam abducturus erat in Mæotidem ad Machlyenses. Porro Arsacomas domum reuersus, amicis indicat, quemadmodum reiectus esset à Rege, risuq; habitus in conuiuio, quū pauper esse putaretur. Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ô Lonchata atque Macenta, uestramque beneuolētiam longe præstare, multoq; firmiorem esse Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me subsannauit, contempsitq; & Adyrmacho scilicet Machlyensi tradidit asportandam sponsam, quod aureas phialas se diceret habere decem: præterea currus quaternis sedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinē operosa pocula, & currus grauis. Proinde, ô amici, dupliciter excrudior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominū illata, nō mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos esse. Etenim ad unumquēq; e nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: si modo ita uiuimus, quemadmodū cœpimus quum coniugeremur: nimirū ut unus homo simus, isdē dolētes, isdēmq; gaudētes. Imò, inquit, Lonchates, unusquilibet e nobis totus iniuria afflictebat, tū quū in te ista fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium suscipiamus.

Atq;

Atq; ego quidem redpio Arfacomæ me caput apportaturū Leucano-
 ris. Tu uero sponsam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At
 tu Arfacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile est exercitu ac bel-
 lo fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; alia
 rum rerum uim, quantam potes maximam. Facillime autem plurimos
 adiunxeris: partim quod ipse strenuus, partim quod nobis non pauci
 sunt familiares: Maxime uero si desederis in tergore bouis. Hæc ubi
 placuissent, hic quidem quantum potuit, recta profectus est in Bospo-
 rū, puta Lonchates: alter, id est, Macætes ad Machlyenses, eques uterq;
 At Arfacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familia-
 bus uim hominum armauit. Demum & in tergore bouis desedit. Con-
 suetudo autem de sedēdo in tergore bubalo huiusmodi est apud nos.
 Vbi quis ab alio læsus est, cupitq; ulcisci, neq; par esse pugna uidetur:
 tum boue immolato, carnes frustulatim concisas, igni torret. De hinc
 ipse porrecto humi corio, sedet in eo: in tergum reductis manibus, mo-
 re eorum, qui à cubitis uincti sunt. Et hoc quidem apud nos maximū
 est supplicandi genus. Appositis autem bouis carnibus, adeuntibus do-
 mesticis: præterea si quis alius uelit, quisq; partem sibi sumit, ac dextro
 pede tergum bouis calcās, pro facultate pollicetur: hic quidem equites
 præbitorum se quinq; suo pte cibo, suōq; stipendio: ille decem, alius plu-
 res, alius armatos pedites quot possit, atq; qui pauperrimas, seipsum
 duntaxat. Colligitur itaque in tergo bouis, ingens nonnuncq; multitu-
 do. Et huiusmodi quidem exercitus, & certissima fide coheret, & hosti-
 bus expugnatu difficillimus est: non aliter, quā si iureiurādo esset ad-
 actus. Nam in tergum ascendisse, instar iurisiurandi est. Arfacomas igi-
 tur his in rebus procurandis satagebat: coieruntq; illi equites quidem
 circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiscue, uicies mille:
 At Lonchates ubi ignotus peruenit in Bosporum. Regem adit, tractā-
 tem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem sese publico Scy-
 tharū nomine, sed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iusi-
 sisset: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præsentiarum denūciant Scy-
 thæ: ne uestri pastores in planiciē usque transgrediantur, sed intra Tra-
 chonem pascāt. Cæterum latrones de quibus expostulatis quod regio-
 nem uestram incurserint: negant eos publico consilio emitti, sed priuatim
 sui quenque lucri causa prædari. Quod si quis illorum deprehendatur:
 tui arbitrij esse, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denunciāt. At
 ego tibi indico, grauem in uos insultum futurum ab Arfacoma Ma-
 riantæ filio, qui nuper legatū egit apud te, idque (opinor) quū filiā tuā
 postularit, non assequutus sit abs te: ob id indignatur, sedetque in ter-
 gore taurino septimum iam diem, contractusque illi est exercitus

haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipse, cogi uim copiarum in tergum bouis. Quod autem aduersum nos cogerentur, quodq; Arfacomas huius rei dux esset, id uero me fugerat. Atq; in te, inquit Lonchates, hic apparatus cōstituitur. Mihi autem inimicus est Arfacomas; grauiusq; fert, quod sibi praeferar à natu maioribus, & quod in omnibus illo uidear esse praeſtātior. Quod si mihi sponderis alteram filiā tuā Barcetim, alioqui nec indigno uestra affinitate, breui tibi reuerſus caput eius apportauero. Spondeo Rex inquit, uidelicet supra modum formidine correptus, propterea quod non ignoraret, quam ob causam iratus esset Arfacomas: nimirum ob nuptias, tum & aliās quoq; metuerit semper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te praeſtiturū pacta, neque inficiaturum. Id quum fieret, iamq; resupinatus in coelum iurare uellet: Absit, inquit, ut hic, ne quis spectantium conſiciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingreſſi, oculis foribus iusiurandum aedamus, ubi nullus exaudiat. Nam siquid horum inaudierit Arfacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc nō parua cinctus. Introeamus, inquit Rex. Vos autem abſiſtite quā longissime. Neq; quiſq; ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Posteaq; igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt, ſatellites autem procul abſtiterunt, uibrato gladio, ſimulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictū in pectus adegit. Deinde caput deſectū, ſub chlamyde tenens prodibat, quaſi conſabulans interim cum illo, breuiq; ſeſe dicens adſuturum, tanq; ad negotij quippiam emitteretur ab illo. Atque ita reuerſus eō, ubi equum uinctū reliquerat, conſenſo illo, redequitauit in Scythiam. Porro nemo eſt eum inſequutus: quippe diu ignorantibus Boſporinis, quod acciderat, tum ubi reſciſſent, factioſe de regno decertantibus. Haec itaque geſſit Lonchates praeſtititq; promiſſum allato Leucanoris capite. Porro Macentes in uia factus certior ſuper his, quae in Boſporo acciderant, peruenit ad Machlyenſes: primuſque illis nūcium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit, te Adymache, generum ſis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipſe prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uero te ſequatur à tergo in curribus. Facile enim iſthoc pacto tibi conciliaueris multitudinem Boſporānorum, ubi Leucanoris filiā conſpexerint. Ego porro non ſolum Alanus ſum, uerumetiam ſponſae tuae cognatus maternus: ſiquidem noſtra è gente Maſteram Leucanor aſciuit uxorem. Et nunc tibi adſum, miſſus à Maſterae fratribus, qui ſunt in Alania: denunciātib; ut quā potes ocuſſime, te recipias in Boſporum, neque per negligentiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametſi frater nothus eſt Leucanoris, tamē Scytharum partibus ſemper fauit

*resupinat in celum
iurare.*

cognatus Maternus.

fauit, cum Alanis similitates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat
 autem eodem cultu. eademq; lingua cum Alanis. Cōmune enim horū
 utrūq; Alanis cū Scythis, nisi quod nō magnopere comati sunt Alani
 quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat assimi-
 lis, uidelicet detonsa coma: quatinus conueniebat Alanum minus esse
 comatum, quàm Scytham. Itaq; his rebus factum est, ut illi fides habe-
 retur, putareturq; Masteræ ac Mazææ cognatus esse. Et nunc, inquit, ô
 Adyrmache. ad utrumuis paratus sum: uel proficisci tecum in Bospo-
 rum, si uelis: uel manere, si sit opus, ac spōsam adducere. Isthuc equidē.
 inquit Adyrmachus, longe malim, quādoquidem cognatus es, te puel-
 lam adducere. Nam si nobiscum unā proficiscaris in Bosporum: unum
 duntaxat equitem numero addideris. Quod si mihi uxorem aduexe-
 ris, multorum instar fueris. Atque ita factum est, & hic quidem iter in-
 gressus est. Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiā dū
 erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incu-
 buisset, impositam equo (nam id curarat, ut alius quidem eques sese cō-
 sequeretur) tum insiliens & ipse, nequaquàm deinceps ad Mæotim iter
 faciebat, sed deflectēs ad mediterraneam, relictis ad dextram Mitræo-
 rum montibus, quum uirginem interim aliquoties interquiescere ius-
 sam refocillasset, intra triduum à Machlyensibus in Scythiam usque p-
 mensus est uiam: statimq; equus eius ubi destitisset à cursu, paulisper
 astans, exanimatus est. Porro Macentes Arfacomæ Mazæam in ma-
 num dans: Accipe, inquit, à me quoque id, quod sum pollicitus. At illo
 ad insperatum spectaculum stupefacto, gratiasque agente: Desine, in-
 quit, Macentes: ac noli me aliū à te ipso putare, nam mihi profecto gra-
 tias agere ob hæc quæ feci, perinde est, ac si sinistra mea gratias agat de-
 xtræ, quod uulneratæ sibi subministravit, atq; officiose curā egit agro-
 tantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus: si iam dudū cōmissi, & quate-
 nus licet in unum conflati, magnum adhuc esse credamus, siqua pars
 nostri officiose quid egerit pro toto corpore. Etenim pro seipso fecit,
 quum pars sit totius beneficio adiuti. Atque ad hunc quidem modū
 Arfacomæ gratias agenti, Macentes respondit. Cæterū Adyrmachus
 ubi sensit insidias, non perrexit ire in Bosporum: iam enim Eubiotus
 rerum potiebatur, accersitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuersa-
 tus: uerum in patriam reuersus, contractis ingentibus copijs, per mon-
 tuosa irrupit in Scythiam, pauloq; post irrumpit & Eubiotus, cum Græ-
 cos undecunq; poterat secum ducens, tum Alanos & Sauromatas ac-
 cersitos, utrinque uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus
 atque Adyrmachus nonaginta milia confecerunt. Atque ex his ter-
 tia pars equites sagittarij, nos autem (nam & ipse ad hanc expeditio-
 nem con-

nem contuleram, addens rjs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum instructos centum) contractis haud multo minus triginta milibus, una cum equitibus operiebamur insultum, ductore Arfacoma. Ut autem admoventes illos conspeximus, contraximus agmen, praemissis in hostem equitibus. Atque ubi iam diu acriter esset pugnatum: tandem cessere nostri, interrupta phalange. Postremo in duo dissectum est uniuersum agmen Scythicum: pars subduxit sese, non omnino palam uicta: uerum ita fugiebat, ut locum dare uideretur adeo ut Alani ad multum tempus insequi non auderent: partem alteram, quae eadem erat imbecillior, tingentes Alani ac Machlyenses, inde quaeque cadebant, confertim iaculis emissis, atque sagittis, sic ut uementer laboraretur a nostris, qui tenebantur obsessi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero forte erat Lonchates & Macenres iamque ambo uulnus acceperant, dum ante alios sese periculis obiciunt. Hic quidem adusto femore, puta Lonchates: Porro Macenres securi lauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod simul atque sensit Arfacomas, quum in altero agmine esset nobiscum: turpe ratus, si desertis amicis non adesset, subditis equo calcaribus, cum damore in hostes tendere coepit, sublato gladio adeo, ut Machlyenses uim animi non sustinerint, sed usam illi fecerint, ut transiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adymachum, impactoque in certuicem gladio, ad zonam usque dissecuit. Quo fuso, dissipata est omnis ades Machlyensium, paulopost & Alanorum: Denique cum his Graeci quoque. Atque ita redintegrato praelio, nos superiores exitimus, diuque sumus insequuti trucidantes, donec nox finem imposuit. Postero die ab hostibus uenerunt legati, qui supplices pacem atque amicitiam orarent. Bosporani duplicatum tributum pensuros sese pollicebantur: Machlyenses obfides daturos se confirmabant. Alani ita eam inuasionem compensaturos sese spondebant, ut Sindianos nostro nomine uellent aggredi, quibus cum multo iam tempore nobis fuerat simultas. His de rebus auditis suffragis, in primis autem Arfacomae & Lonchatae pax inita, duobus illis cuncta pro arbitrato suo moderantibus. Huiusmodi Mnesippe, audet Scythae amicorum causa facere. MNESIP. Tragica prorsus, o Toxari, fabulisque similia. Et propicius sis Acinaces & Ventus, per quos iurasti: si quis ista non credat, non admodum reprehendendus esse uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas ista ab inuidia uestra profiscatur. Quanquam non me deterrebis non habendo fidem: quo minus & alia his consimilia referam, quae nouerim a Scythis esse gesta. MNES. Tantum ne longum facias, uir optime, neque usque adeo admissis, uagisque utare sermonibus: ut nunc sursum ac deorsum Scythiam, Machlyanacque percurras: deinde

deinde in Bosporū discedens; postremo rediens prorsus abutare silentio meo. ΤΟΧΑ. Parendum tibi & hanc præscribēti legem, dicendūq; paucis, ne fatigeris unā nobiscum, audiēdo circūcursitans. Quū magis ausculta, quæ in meipsum amicus Sisinnēs noīe præstiterit. Quin enim Athenas relicta patria proficiscerer, idq; cupiditate Græcarum literarū, appuleram Amastrim Ponticam. Ea est urbs haud procul à Carambe dissita in promontorio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autē Sisinnēs, mihi à puero amicus. Nos igitur ubi res qualdam importatas in portu spectassemus, in eumq; è naui subduxissemus, emimus, nihil suspicantes mali, interea fures quidam effracta sera, sustulerunt uniuersa, adeo ut non reliquerint, quod uel in eū diem sufficere posset. Ergo quum domum essemus reuersi, cognito quod acciderat, non uisum est in ius uocare uel uicinos, qui plures erant, uel hospitē, ueriti ne plerisq; sycophantæ uideremur, si dixissemus nobis ab aliquo sublatos esse Daricos quadringentos, tum uestium permultū, ad hæc tapetia quædam, deniq; quicquid habueramus. Consultabamus igitur hisce de rebus, quid esset faciendum, omniū rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidem ita uisum est tum temporis statim demerso in ilia acinace, uitam fugere, priusq; ignauū quippiam, aut indignū esset ferendum, uel fame, uel siti enecto. Contra Sisinnēs cōsolabatur, obsecrans ne quid tale facerem. Aiebat enim excogitasse sese, unde nobis uictus suppeteret. Et eo quidem die baiulandis è portu lignis, allata mercede uictum suppeditaui, mane autē obambulans in foro, pompam quandam aspexit iuuenem (quemadmodū aiebat) elegantīū ac strenuorum. Hi nimirum uirū lecti, uti mercede proposita, singulare certamen inirent, in tertiū diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negotij conditiones audisset, accedens ad me, Caue posthac, inquit, Toxari, ne teipsum pauperem dixeris. Siquidem tertio abhinc die diuitē te reddidero. Hæc ait, atq; interea ægre parato uictu, quū iā spectaculū esset institutū, spectabamus & ipsi, etenim assumptū me duxit in theatrū, tanq; ad iucundū aliquod, nouūq; spectaculū Græcorū. Ergo ubi cōsedissemus, spectabamus. Ac primo quidē feræ partim iaculis cōfixæ, atq; à canibus agitatæ, partim in homines quosdā uinctos emissæ, nocentes quospiam, ita ut conijciebamus. Ut autem prodierūt, qui erant ad singulare certamen conducti, ac producto iuuenē quodā prægrandi, dixisset præco. Si quisq; uelit cū hoc singulari certamine cōgredi, prodeat in mediū, præmiū pugnæ accepturus drachmarū decem milia. Ibi p̄tinus assurrexit Sisinnēs desiliēs, polliceturq; se dimicaturū, simulq; poscit arma. Tū acceptā mercedē, decē milia mihi deferens, in manū dat. Si uicero, inquit, Toxaris, unā pficiscemur, suppetetq; com-
meatus,

meatus: sin cecidero, sepulto me, redi rursus in Scythiam. Ego quidem his auditis singultiebam. At ille sumptis armis, reliquum quidem corpus muniuit: at galeam nequaquā imposuit, sed nudo consistens capite pugnabat. Et initio quidem ipse uulnus accepit, retorto gladio, succiso poplite, ita ut multum sanguinis deflueret. Ego interim iam metu præ mortuus eram. At ille confidentius inuadentem aduersariū obseruās, ferit in pectore, transfigitque: ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille fessus & ipse uulnere, mortuo incubebat: parumque aberat, quin ipse quoque efflaret animam. At ego accurrēs erexi, animumque reddidi. Porro ubi dimissus est, iam uictor declaratus: sublatum illum, domum deportaui: multumque temporis curatus à medicis, superuixit quidē, hodieque agit apud Scythas, ducta in matrimoniū sorore mea, claudus tamen adhuc est ex uulnere. Hæc res Mnesippe non apud Machlyenses, neque in Alania gesta est: ut testibus careat, & ficta credi queat: uerum complures extant Amastriani, qui de pugna Sisinnæ memorant. Finē iam faciam: si tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquando Abauchas hic in Borystenensium ciuitatem secum adducens & uxorem, quam unice diligebat, liberos duos, alterum quidem masculum lactentem: altera uero erat puella septem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem ē uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cū quibus dum pugnaret, ictus est in femore: ita ut ne stare quidem posset præ cruciatu. Itaque noctu dormientibus illis (nam forte in cœnaculo quodam diuersabantur) ingens ortū est incēdium, omniāque circūduisit, iamque flamma undique domum circūdedit. Ibi expectatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulsa uxore, quæ inhærebat, iussaque ut ipsa sese seruet, amico in humeris sublato descendit, perueniensque euasit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantē baiulans consecuta est, monens puellulam, ut sese consequeretur. Ea uero semiusta, abiecto ex uulnis infante, uix exiit ē flamma. Deinde puella unā cum illa ueniens, penē & ipsa extincta est. Post hæc quum probro obiectaret quispiā Abauchæ, quod desertis liberis, atque uxore, Gyndanem extulisset: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tum incertum, an hi boni sint futuri: porro amicum diu fuerit, priusque inueniā talem, qualis est Gyndanes: cuius amor mihi multis argumentis est exploratus. Dixi Mnesippe, ē pluribus his quinque propositis, iam tempus est pronunciari, utri nostrū, aut linguā, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus est iudex? MNESIP. Nemo. Neque enim constitueramus narrationis arbitrum. Sed scin quid agemus? Quandoquidem in præsentiarum, nullo proposito scopo, sumus iaculati:

de integro

de integro delecto arbitro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu amicitiam admirari uisus est ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac prae-stantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; ui-ctores, utriq; maximis potiti praemijs: uidelicet p̄ unica lingua, unāq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pe- desq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi nāq; quiddam est: cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonē scriptores de- pingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominē. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui cōmuniter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXAR. Probe dicis, atq; ita fa- ciamus. MNESIP. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Ad- nace, qui nobis amicitiam confirmet. Haec enim confabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi ui- dentur. TOXAR. Placent ista, iamq; amici atq; hospites simus: tu mi- hi hic in Grācia: ego tibi, siquando in Scythiam peruenieris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens, nequaq; me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio.

LUCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE, DES.

Erasmo Roterodamo interprete, finis.

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO, D.

Renato episcopo Carnutensi, Erasimus

Roterodamus S. D.

Vm multis modis compertū haberem, ornatissime pa- ter, q̄ cādidē de meo ingeniolo, meisq; nugis tum sen- tias, tū praedices, uir alioqui naris emūctissimae: iamq; ad Italicū iter accincto, per itineris comites nō liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi commonefaceret, Luciani pseudomantem mihi, sce- leratissimum quidem illum, sed quo non alius sit utilior ad deprehen- dendas coarguendasque quorundam istorum imposturas, qui hisce quoq; tēporibus uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adlimu-

g latis

Vulgo fucum facere.

*Nigri sal Momo
tribuit.
Comidius Moxus a/
scribit.*

latis condonationibus alijsq; id genus prestigijs, vulgo fucum facere solent. Eum igitur leges, uti spero, nō modo cum fructu aliquo, uerum etiā summa cum uoluptate, propterea quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortunæ splendorem, muneris autoritatē, serijs illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamē admodum ab his etiam elegantioribus Musis abhorre: & huiusmodi lusus nec inamcenos; nec infrugiferos arduis negocijs libenter intermiscere. Porro quicquid est, uel nigri salis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutensis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; celebre phanū, fulmine conflagrassē, dici non potest quā feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum. Luteciz, Anno M. D. V.

LVCIANI ALEXAN

DER SEV SPEVDOMANTIS, DES. ERASMO
ROTTERODAMO INTERPRETE.

V quidem charissime Celse, leuē forte quādam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexātri Abonotichitæ impostoris uitam, cōmenta, neq; non audaciam prestigijsq; libro complexus, uolūmen ad te transmittam. Verū si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nō minoris sit negocij quā Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis prodere: tantus hic scelere, quantus ille uirtute. Attamen si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere, conatum hunc te autorem capeffam, & Augæ bubile si nō omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar. paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quāq; immensus fuerit finus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriz literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimū: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaq; oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quāq; si quis hoc crimē nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodā simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, ut inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum

*Philippus pater Alexan.
Res gestas literis prodere.*

tarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque
 responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere
 non est grauatus. Nos uero multo crudeliore latronem memoriae pro-
 demus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit la-
 trocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neque
 paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed
 qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo complectit
 latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem, effigiem eius quoad
 potero proxime uerbis adumbrans: tamen si non sum admodum pin-
 gendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, proce-
 rus erat, & aspectu decorus, planaque spe de diuina quadam ac maiesta-
 tis plena colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim
 natua rectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uul-
 gus fere non sentisceret imitaram ascticia inque esse. Oculi nehementer
 acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima
 pariterque clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat
 improbari, ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Ceterum mens
 atque animus: ô malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iupi-
 ter, seruatoresque Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam
 cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, soler-
 tia, acuminé longe praestabat ceteris mortalibus. Tum curiositas, doci-
 litas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodque
 supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimam in par-
 tem est usus. Et quum haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico
 nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus eua-
 sit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, So-
 strato. Nam ipse cum aliquando Ruiliano scriberet genero, modestissi-
 meque de se loqueretur, Pythagorae semet adsimilabat. Atqui ueniam
 mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: cete-
 rum si huius aetate uixisset, puer (sat scio) praeter hoc uisus fuisset. Sed
 heus tu per Gratias, caue putes haec in Pythagorae contumeliam me di-
 cere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si
 quis deterrima, quaeque & probrosissima, quae de Pythagora per calu-
 niam feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris
 habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam
 animam particulam adaequant Alexandrinae uersutiae. Prorsum enim
 imaginare mihi, & cogitatione fingere, quam maxime uariam ingenij tem-
 peraturam, indolemque ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijsque consu-
 sam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum quae cogitasset
 nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuius fa-

Versatiles soni
 Aras ?

Hexiles malorum depulsor.

cile fides habenda uideretur: tum quæ mire simularet optima quæq;
 ea quæ à mente essent diuersissima præ se ferret. Primum igitur nemo
 cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum
 mortalium omnium optimum æquissimumq; præterea simplicissimū
 minimèq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium re-
 rum conatus, quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper ap-
 pelleret animum. Ita quū esset adolescentulus adhuc, formosus admo-
 dum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescēte id quod licebat partim
 è stipula conicere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim
 sese prostituēbat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum
 fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigia-
 tor, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantationes profiten-
 tur, tum illectamenta ad cōciliandam in amoribus gratiam, malorum
 immissiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hære-
 ditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniaturum puerum,
 atq; ad subministrandū arti negociōq; suo propensissimū: utpote qui
 non minus illius adamaret maleficium, quàm ipse huius formam: eru-
 dīr eum, semperq; deinceps pro adiutore ministrōq; est usus. At is pu-
 blicitus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat au-
 tem apud Thoonis Aegyptij coniugem:

*Carmen Ho-
 mericum.*

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa. ✱
 Quorum omniū successor hic atq; hæres factus est. Porro doctor ille
 & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorū numero, qui
 cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tra-
 gœdiam pernouerant. Vides quam è schola tibi hominem refero?
 Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita de-
 functo, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde ui-
 ctum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito
 commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in
 certamina descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocconas,
 opinor, erat cognomen: circūibant, imposturis ludificantes, ac pingues
 homines (sic enim illi peculiari magorū lingua uulgus appellant) de-
 tondentes. In his Macetum mulierem opulentam nacti sunt, natu qui-
 dem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ stude-
 ret etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur,
 atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi
 patria erat Pelle, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc
 à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent im-
 mani magnitudine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo
 ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcantes fer-
 rent, neq;

rent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq; deniq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quū Alexandrū condperet, huiusmodi dracone quopiā, opinor, cū ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcher rimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur, nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inissent, facile perpenderūt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum, quorū utroq; si quis ad cōmoditatem uteretur, fore ut is illico dītesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiā quā maxime necessariam esse, summēq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse dītatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimirum hominibus per hos, quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra cōfluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosque dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersassent, ultróq; ac citro agitassent, uisum est uariciniū oraculūq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiā illis successit, quā expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidem de loco, deinde quonam exordio, quāue ratione negotium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longe dissitā ab Asia Galatiāq; cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander, nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negotiorum auspicationem aggressio nemque hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagonēs affirmabat esse hos, qui supra Aboni murum incolunt, nempe supersticiosos plerosq; ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitum quēpiam intueantur. Hæc de re quū controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem nicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis tēplo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapiū unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Aboni murum inhabitaturum. Ex tabellæ quum essent,

essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnē usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni murum, nam hi protinus statuerant etiam templam erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uisera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsarique promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonēs quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Perfides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinosus erat, ac natura mulierosus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniā usq; in Alexandri matrē sit incitatus illæ etusq;. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini litus, iuxtaq; Sinopam

Tirside erit quidam Ausonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorbem numerum, referentem nomina diu,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cum eiusmodi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatum sese nō nunq; adsimulabat, ore spuma completo, id quod ille facile efficiebat, radicula (ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōmanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciem quandam humanam præ se ferret, colorum fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū) bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis agebatur. Porro Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unāq; in partem Tragœdiā acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturū aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat autem in eis aqua, siue quod ea indidē alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouū antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat focum recens æditum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cægem, rursus illinc discessit. At mane quū in forū profuisset nudus, nisi quod

Libidinosus, ac natura mulierosus 93 E.

nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoque inauratorum falcem illam gestans, simulque soluta uentilans, iactansque comam, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur, conscensa sublimi quapiam ara condonabatur, ciuitatem eam beatam esse predicans, quæ mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrebat uniuersa prope ciuitas) una cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilque significantes, cuiusmodi sint Hebræorum aut Phoenicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aesculapiumque passim admiscebat. Sub hac ad institutum templum curriculo fugiebat, accedensque ad fossam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum præstruxerat: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapii, inuitabatque deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat, eam porrectam à quopiā, facile immergens, una cum aqua lutumque haurit, & ouum illud in quo nimirum ille deum conducerat, candida cera, cerussa que commissuram operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis defixisque intuebantur oculis, expectantes quidnam esset futurum postea, iam dudum admirantes ouum in aqua repertum. Porro posteaque fregisset idem caua uola compressum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset, simulatque mouentem hunc sese conspicerent, non qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumque consalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse dictitabant: singulique affatim uotis implebatur, thesauros, opes, prosperam ualitudinem, aliaque id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum abripuit, una secum asportans, modo aditum in lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atque eum non ex Coroneide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neque ex cornice, uerum ex ansere progenitum. Populus autem uniuersus consequebatur, omnes afflati deo, atque ob spes animo conceptas furore correpti. Interdum igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama promoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaque urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam antea tum cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uisitantibus (ut loquitur poeta) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in adiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pellæum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusque. Hunc totum ubi collo circumdedit, caudam foras prominare sinens. Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur. Solum autem caput sub alis abdi-

tum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædículas non admodum illustres, nec ad satietatem usque luminis capaces: tum turbam hominū conuenarum, quicunque alijs ex locis alij cōcurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactique, denique spebus illis sublatis: quibus ingressis, nō mitum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atque cum insuper māsuetum tractabilemque. Protinus autē ad exitum properabant, & priusque exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebātur. Porro ē regione ianuæ, per quā intrabatur, patefactū erat & aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quū ille grauiter iam ægrotaret: illi obsesta regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atque hoc spectaculi scelestus hic nō semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateri uolumus, æquū est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumque conspicerent in dubia malignaque luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nūc claudens, tanto artificio, ut res planē Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Methrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atque id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicunque uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumque peruestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemque præstigiaturæ, ceterum quicquid esset negotij, prorsus simulatum fucatumque esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciæque: eorum qui renunciabant, unoquoque ut sit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem cōtractasse iam grandem admodū factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebāt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idque iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturū esset, ut cuius rei gratia hæcenus omnia fuerant excogitata,

excogitata, responsa quoque redderet ijs, qui requisivissent: diuinaretque accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoque post patris Amphirai interitum, posteaquam quam ille inter Thebanos extare desisset: patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura prædiceret, bi nos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusque rei diem quendam certum præloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodque maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumque funiculis obuinctum, cera argillæue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatus cortinæ) ordine per præconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersus, uerum idiotis, quibusque nares essent mucro obsita, minimèque emunctæ, prodigiosum, planèque incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cõmentus artes, quibus signa tolleretur: quæ quisque sciscitabat, ea legebat: atque ita quæ uideretur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataque reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quam diligenter obsignata signis, imitatu neutique facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effectum, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat. Celsè charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acui candefacta liquefactam diducebant: tum ubi legisset rursum calefactam acui ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo tritum, tum cera & masticha. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatque siccum esset factum (siccabat autem protinus) cõmode resignabat libellos: quibus prælectis, impositæ ceræ denuo, pinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mire effectum. Post hæc iam tertiā accipe rationem. Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos

go codicillos adglutinant, atq; ex his confecta ceu cera, mollem adhaerentem eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti consueuerat. Sunt praeter has & aliae coplures uiae, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti cometarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abunde multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quaedam & ambigua respondet ad ea quae proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitaeque rationes praescribebat, cum sciret (ut initio diximus) coplura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen confectum emplastri, ursino adipe confecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hereditatum obuentus semper in aliud tempus reiciebat, illud interim addens: Cuncta haec tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; uates meus Alexander me rogabit, proq; uobis uota faciet. Deniq; merces erat unicuiq; responso praestituta, nempe drachma cum obolis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quaestum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Ceterum ea quae capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis & alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruiarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritoq; lucrum impartiebat. Ad haec nonnullos foras & in longinquas regiones emandabat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam praedicere reuocareq; fugitiuos, fures ac praedones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uitam defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undique, magnaq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dabantur munera, eaq; duplicata, prophetae discipulorum dei. Iam enim & tale quoddam oraculum exierat.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictusque fabulæ apparatus: horrendum quidam in eos ædixit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cuiquam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cōpedibus uinctus in coeno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes adeuntium, quàm sint prudētes, quàmque eruditæ: Modis autem omnibus bellum erat illi cum Epicuro sæuum & irreconciliabile, idque iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo præstigiator, & monstrosus ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quàm cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quicquid unus quid in his esset uerum uideret? Nam Platonem, Chrysipponem, aut Pythagoram erat amicus, atque alta cum illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horum consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oraculum reddidit, quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum ille de stomachi dolore cōquirenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraque interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, infertis, alio quopiam per has foris insonante, respōditabat ad ea quæ proponerentur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium ad aures promanante. Huiusmodi respōsa ἀνθρώποις dicebantur, id est, ipsius uoce redditæ: neque quibuscumque, neque passim dabantur, uerum splendidis modo atque opulentis

Ex alta ebrietate resipiscere.

opulenti, & qui grandia largirentur. Itaq; quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem repetes, & daras Tybridis undas:
Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uetors ille Gallus persuasus, incurSIONem fecisset, euenissetq; ut unà cum exercitu cederetur ab Othryade, hoc oraculum monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne ducneq; enim expedit isthuc:
Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitâq; ac lumine priuet.

Siquidē & hoc interim callidissime fuerat cōmentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quæ perperam malēq; euenissent, sarcinet ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priusq; morentur, prædixerat fore ut reualescerent: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cū nō ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mallōq; responsa ferebāt, ipsos quoq; huiusmodi quadā arte diuinādi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultorū ad illos remittens, his uerbis

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rursus.
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum.
Mallon abi, Amphiloichi quærens oracula uatis.

Et hætenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Vt uero & in Italiā oraculi fama permanauit, incipit ipsam Romanorū urbē: iam nemo omnium erat, qui non alius aliū anteuertere studeret, dū hi quidē eò proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimū hi, qui potētia atq; autoritate plurimū in republica pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir aliās quidē honestus ac probus, tum cōpluribus in prælijs Romanorū spectatæ uirtutis: sed qui in his quæ ad deos pertinent, parum sanè saperet, ut cui prodigiosa quædā de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidē uel inunctū, uel coronatū cōspexisset, cōtinuo procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonāq; ac lata ab illo postulare. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parū aberat quin omisso quē tenebat exercitū, in Aboni murum auolarit: alios aut post alios eò legabat. Porro q; mittebātur, seruuli nimirū idiotæ quidā facile decepti, domū redibant, referentes partim quæ uiderant, partim tanq;

tanq̃ uidissent, audissentq̃: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaq̃ senem infelicē, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat, quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, cōcitauitq̃, quàm plurimis item aulicis expauefactis, atq̃ attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porro Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq̃ magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes canerēt, ac portentosa quædam de oraculo, deq̃ ipso mentirentur. Excogitarat autem ter sceleratus ille quiddam neutiq̃ inscitum, & ingeniosius, q̃ ut in uulgarem competat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neq̃ remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentē illis ueniret, cuiusmodi de rebus consulissent. Intelligebat autem esse consentaneum: ut qui opibus ac potētia præcellerēt, eiusmodi rogatiōes essent proposituri. Ab his munera q̃ plurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cōmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore prioris suscepto, qui iā per ætatē maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quē instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregiēq̃ canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod inculantibus respōderet: oraculo uidelicet ita re præsentati confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmās hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminē quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorē, sed Pythagoram potius, atq̃ Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbæa futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interijt, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquā hoc quoq̃ oraculum ex Autophonis erat. Eidē

h item

itē de uxore ducēda percontanti, aliquādo incūctanter ac palā respōdit:

Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidē iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, ē Luna sibi susceptam fuisse, Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquādo conspexisset: nam id illi familiare est, formosos somno sopitos adamare. Porro Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias cōficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis hecatombis placans, iamq; sibi unus ē coelitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hęc excogitabat, & in oēs Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilētiā, incendia, terræmotus, se certā remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unū quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc, quoquē uersum gentiū prodiderat, unico carmine comprehēsum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo,

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum, tanq; aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadā sic accidit, ut eæ domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimū desolarētur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modū accidit. Et haud scio, an pleriq; frāti carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestē præter oraculū adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnātes haberēt, & intonsus Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua cōiuratione quāplurimos Romæ cōstituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent, ac priusq; oraculū adiissent, illi significarēt quid nam essent percontaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiā priusq; aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hęc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hęc & initia tiones quasdam instituerat, tædarū per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denūciatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credūt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hęc protinus exigebantur, illo præeunte, dicentēq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coropidis nuptiæ: demum nacebatur

ſcebatur Aefculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique ex-
ortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium age-
batur. Dadis autē is appellabatur, idque ex re, propterea quod facies quæ-
dam incenderetur. Poſtremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac
nascens Rutiliani coniunx. At uero faciem geſtabat, myſteriâque agebat
Endymion Alexander: quum hic dormiens ſcilicet, in medio iaceret: de-
ſcenderet autē in eum è teſti faſtigio, tanquàm è cœlo, Lunæ uicem
agens, Rutilia quædam formoſiſſima cuiusdā è Cæſareæ domus præ-
fectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uiciſſim ab illo
amabatur. Ac ſub oculis perdiſſimi illius mariti, tum complexus age-
bantur, tum oſcula, idque in propatulo. Quod niſi complures fuiſſent ræ-
dæ, forſan nonnihil & eorum quæ fieri ſolent infra ſinum, patratū fuiſ-
ſet. Paulopost rurſum introibat ornatu ſacerdotali, multo cum ſilētio.
Deinde ipſe primus clara uoce ſonabat, Io Glycon. Aſſonabāt autem
bene canori ſcilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagonēs,
Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander.
Porro ſubinde inter geſtandas rædas, atque inter myſticas ſaltationes,
femur illius de industria renudatū, aureum apparebat: pelle, ſicuti conſi-
cio, inaurata circūdata, atque hac ad rædarum fulgorem relucente. Itaque
quum duobus quibuſdam ex eorum numero, qui deſipienter ſapien-
tes ſunt, ſuper hac reuerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum
poſſideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi conſi-
milem, atque eam controuerſiam ad ipſum Alexandrum retuliſſent:
rex Glycon oraculo litem diſſoluit.

Pythagoræ mens emoriturque, oriturque uiciſſim.

Vatis at eſt animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio miſit iuſtiſque pijsque.

Et rurſum:

Tecta Iouis repeter, iouiali fulmine tactus.

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu tempera-
rent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipſe machinatus eſt.
Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno .3-
mitterent, qui deo dicarentur, eiſque laudes apud ſe canerent. Verum
mitti oportere ſpectatos ac ſelectos: nempe nobiliſſimos & ætate flo-
rētiſſimos, formæque eximios. Quibus indulis perinde ut emptitijs ad
libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari ſolitus. Præ-
terea legem quoque condiderat, ne quis maior annis octodecim ſeſe .18-
admoto ore complecteretur, nèue cum baſio ſalutaret, ſed reliquis ma-
num duntaxat oſculandam porrigens, ſolis ætate, formæque floridis
oſculum dabat, atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra

h. 2. oſculum

osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modū uerboribus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitias exercebat, passim cōstuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnū quiddam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxore uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influurum esse. Erant insuper, atq; eae non paucae, quae sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Labet etiam dialogū tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyanei, cuius sapientiam ex his quae sciscitatus est, cōficias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tñ, in ipsis sacerdotis aedibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permanens, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Baetra, atque in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meos uictu, meaque praesentia frui. At reliquae sortes, puta quae in Dyndimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiuntur Apolline, an uanae sunt quae illic aeduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quaesieris, ne fas enim. Ceterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hanc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque haec Glyconis cum sacerdote cōfabulatio. Postremo & oraculū carmine cōphēsū adidit, quū nō ignoraret illū amicū esse Lepido.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbū.

Mrium etenim in modū metuebat Epicurum: sicuti superius dictū est: nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quēpiam, ausum se multis praesentibus coarguere, propemodum in uitae discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiae praefectū capitis accerferet, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandriae erudiebatur, occidissent. Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestiis traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaque dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum e medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hac adest

adeſt adoleſcentulus, peregrinationem ſuam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens opprobratam ſibi ueritatem, iuſſit ut qui adeſſent, lapidibus illū impeterent: alioqui & ipſos impíos futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpiſſent: Demoſtratus quidam, qui diuerſabatur in Ponto: primus hominem ſui corporis obtegens obiectu, morti ſubduxit: alioqui lapidibus obruēdum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multos inſanientes, ſanum eſſe, atq; à Paphlagonum ſtultitia malum ſibi accerere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui propoſuerant (nam id fiebat pridie quàm reſponſa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, ſi cuiſpiam illorum ex adyto reſpondiſſet, in malam rem, huiuſmodi hominem neq; tecto quiſquàm excipiebat, neq; igni, aquæue impertiebat: uerum erat illi ſolum aliud alio uertendum, tanq; impio, deorumq; contēptori, atq; Epicureo: quod quidē pbrū omniū erat grauiffimū. Quapropter unum etiam Alexander quiddā designauit deridiculum. Naſtus peculiareſ Epicuri ſententias, librum (uti ſas) longe pulcherrimum, ſummatim Epicuræ diſciplinæ decreta completentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exuſſit, tanq; autorem ipſum exureret ſcilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo inſuper eam in rem ædito.

Edico decreta ſenſis comburere cæci.

Haud perpendit ſceleſtus ille, quantum adferret iſ liber cōmoditatum ijs, qui in eo legendo uerſarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, ſpectris, ac prodigijs liberaret: tum ſpes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem ſanam ac ueritatem infereret, planēq; luſtraret animū, non tæda quidem, aut ſquilla, aut alijs id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis ſceleratiſſimi, unum inter omnia multo impudentiſſimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditū ſibi patefeciffet, inq; aulam Cæſaream: præſertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante, quum bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conferente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubiū immitterent, uarijs cum odoribus, ac ſacris quibuſdam magnificis, ſed præſtat ipſum oraculum referre.

Gargitibus fluuij turgentis ab imbribus Iſtri

Immiſſiſſe duos Cybeles edico miniſtros:

Monte ſeras alitas: tum quantum alit Indicus aër

h

; Florum

Florum atq; herbarum bene olentum, moxq; futura est
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

.. Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidē
simulatq; in hostium regionem enataissent: Barbari canes quospiam,
aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima
strages est consequuta, uiginti fermē milibus simul extinctis. His confi-
milis sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat, ut
urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam respon-
sionem: Cræsoq; redditum oraculum, frigide sanē detorsit: dicens deū
quidem prædixisse uictoriam: haud tamen explicuisse, utrum Rhoma-
norum esset futura, an hostium. Tandem quū plurimi iam eam in ur-
bem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine
eorum, qui ad oraculū uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ
ad uictum erant necessaria, cōminiscitur oraculorum genus quoddam
id, quod nocturnū appellabatur. Siquidem libellis indormire solet: ut
aiebat ipse: deinde tanq; in somnio diuinitus edoctus respondebat: ni-
hil certi tamen. Sed ambigue plerumq; ac confusim: maxime si quos
libellos conspexisset, accuratius atq; obseruantius obsignatos. Ad hūc
enim modum citra ullum resignandi periculū, quicquid temere in men-
tem uenisset, subscreebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant
autem ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedē non exiguam
colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex-
plicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpre-
tum quisque talentum Atticum pendebat Alexandro. Nōnunq; quū
neque consuleret quisquā, neque missus esset aliquis: imō quum ne es-
set quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos
mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, ac te
Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram
Stuprat adulterio, seruorum ex agmine primus.
Ipse cui solus suastisti hæc omnia demens.
Eius enim florem libasti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.
Quin iſdem tibi iam pridem letale uenenum
(Vt neque quæ faciant, possis audire, nec unq;
Cernere luminibus) tecte furtimque pararunt.
Inueniesque tuo sub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, sub ceruicali condita, porro
Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim &
autores

autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper & Barbaris nō raro respōdit, si quis patria lingua sciscitaret, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire cōterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet intervalli, priusquā oraculum redderet, quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tuto libellos, & nandisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbra chnenchiranc, relinquet lucem.

Aliās rursum, quum nec adesset item quispiam, neque tale quicquam omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diode uicino, accedentibus latronibus, Mango, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Cæterū pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos palam atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idēq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rore perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione pposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neq; cœlum (quod aiunt) neq; terram attingerēt, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, sualissemq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiūagis gaudet scortis, spurcōq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quū me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperā, quo me ad mare usq; deducerēt: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quū aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unā mecū adduxeram. Tum ille manū mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus acri mor su corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manū mancam reddi derim. Itaq; qui præsentēs erant, præfocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quod Alexandrum illum, non autē prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sæuierēt ferocirentq; sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecū expostulauit, negans se dam esse quæ suauissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in se facerē, quū possem illius opera apud illū magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem cōmoditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ipsi qui uidebāt, uehemēter erat stupēda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthac quū iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (erā autē forte solus cum Xenophonte, patre cū reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem la chrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentē, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare præcípites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui la chrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quū antehac pie atque inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare, indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæque sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte natus præternauigātes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine

nomine in Bithyniam proficiscētes, deportādi uestigialis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circūuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulcisceretur, quē iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximēq; qui erant ex Timocratis Heradeotæ schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pontōq; præsidebat: nos cohibuit penē supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquā posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, mēq; repressi: nō in tempore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modū affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri, à principe Romano postulare ut Aboni murus, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinēs imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porro cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, factis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis caput humectandū præberet, ad mitigandū cruciatū, id quod haudquaquā facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitū Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum eueniret. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur, neque non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticiniū coniurauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciarer, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capeffendam eligi, atque sacerdotali propheticaque corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Patus, qui artis professione medicus, tum ciuis quum esset, ista faciebat: neque medico, neque homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquā inde iam demigrauerat. Hæc am-

ce ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis praberem, scribenda putavi, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque amico, quemq; ego unū omnium maxime suspicio: idē pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorē ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationem, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atq; humanitatē erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurū ulcisceretur, uirum uere sacrum, ingenioque diuino, quicq; solus quæ uere sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quicq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut is qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nōnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilis.

ALEXANDRI SEV PSEVDOMANTIS, DES. ERASMI
Roterodamo interprete, finis.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO, ERASMV
ROTERODAMVS S. D.

Quidē hac mente semper fui ornatissime idēque humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorrerem atq; ab ingratitudine, nec unq; istos hominis uocabulo dignos iudicarem, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remeteri gratiā: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum scēnore repēdere. Proinde cum antehac sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam collatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per meipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiæ animi significationem dare: neq; in tanta fortunæ meæ tenuitate quicq; occurreret, quod ulla ex parte, nō dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud deniq; mihi uenit in mentē, ut saltem istos quosdā nō inurbanos homines imitaret, q; sterculo quopiā insigni, aut alio simili symbolio misso, uolūtatis propensionē, proptiq; animi studiū testificari solent: præsertim ipsi
renues

tenues erga eos, quibus neq; res, neq; animus sit alienorū egens munus-
rum. Ergo Græcanica ingredienti *μουσῶνα* (nā musarū horti uel medijs-
uernant brumis) statim inter multos uaria adblandiētes gratia, hic Lu-
ciani flosculus præter cæteros arrisit. Eum nō ungue, sed calamo decer-
ptum ad te mitto, nō solum nouitate gratum, colore uarium, specie ue-
nustum, nec odore modo fragrantem, uerum etiā succo præsentaneo sa-
lubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui mi-
scuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sentētia, aut noster hic
Lucianus est assequutus, qui priscæ comœdiæ dicacitatem, sed citra pe-
tulantiam referens: deū immortalem, qua uasfricie, quo lepōre perstrin-
git omnia, quo naso cuncta suspendit, quā omnia miro sale perfri-
cat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præci-
pue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac
Platonici ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum superci-
lium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure
optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quā improbitas
uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemi, hoc est, maledici
uocabulum addidere, sed hi nimirū, quorum ulcera tetigerat. Pari liber-
tate deos quoq; passim & ridet & lacerat, unde cognomen inditū *ἀθεῖου*
speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitionis
attributum. Floruit (uti putant) Traiani fermē temporibus, indignus
ita me deus amet) qui inter sophistas annumeretur. Tantū obtinet in
dicendo gratiæ, tantum in inueniēdo felicitatis, tantum in iocando le-
pōris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas
serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores,
affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; legenda, sed planē spe-
ctanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cū huius dia-
logis conferri debeat, seu uoluptatē spectes, seu spectes utilitatem. Cæ-
terum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id quod
semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatorē taxat:
Stoicorum fastum & sapientem barbā ridet: diuitum ac regum uita
quantis sit erumnis obnoxia docet: contra quā expedita res peuper-
tas hilaris, suāq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem
in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negotia, frontem expor-
rigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis
ridicule quā ullus possit *γελωτοποιός*, sed rursus sapientius quā
theologorum ac philosophorum uulgus nonnunq; in scholis magno
supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime
Christophore, & Erasmus inter tuos ascribito dientulos, amore, stu-
dio, officio cessurum nemini. Ex arce Hammeni. An. M. D. III.

Luciani

LVCIAINI SOMNIVM

SIVE GALLVS, DES. ERASMO ROTE/
RODAMO INTERPRETE.

Interloquutores, GALLVS. MICYLLVS.

MICYLLVS.

T te scelestissime Galle, cum ista tanta inuidencia, uocēq; tam acuta ipse perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentē me, ac dulcissimo in somnio uersantem, & admirabili felicitate fruētem, penetrabile quiddam & damosum resonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidē effugere liceat paupertatem, uel te ipso longe nocentiorē. Atqui si coniectandum est, tum ē silentio quod etiamdū ingens est, tum ē rigore frigoreq; quod nondum me quemadmodum assolet, antelucano morsicat titillatq; (nam hic mihi certissimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis est. Sed iste peruigil, perinde quasi uellus illud aureum seruet, ab ipsa protinus uespera uociferari cœpit. Verum haudquaquē impune: siquidem mox pœnas de te sumam, fustēque comminuam, si diluxerit modo. Nam nūc negotium mihi facerēs, subsiliens in tenebris. GAL. Hec Micylle, equidē arbitrabar me tibi gratum esse facturum, si quoad possem, alta nocte lucem anteuertissem, quo posses antelucano surgens, quā plurimū operis conficere. Etenim si priusq; sol exoriatur, uel unicam feceris crepidam, isthuc laboris lucro tibi accesserit ad parandū uictum. Quod si tibi magis libet dormire, equidē tuo arbitratu quietem egero, longēq; magis mutus fuero piscibus. Ceterum tute uideto, ne per somniū diues, esurias experrectus. MICYL. O prodigiorum auersor Iupiter, ô malorum depulsor Hercules: Quid hoc mali est: uocem humanam sonuit Gallus. GAL. Hocine tandem tibi prodigiū uidetur, si eadē qua uos lingua loquor? MICYL. Quid? an nō hoc portentum? sed auertite dī malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus esse Micylle, nec euoluisse Homeri poemata, in quibus equus Achillis, cui nomē Xantus, posteaq; hinnitus longū ualere iussisset, medio in prælio constitit, differēs, totoq; uersus ordine recitans: non quemadmodū nunc ego prosa oratione loquēs, quin etiā uaticinabatur ille, deq; futuris ædebat oracula, neq; quicq; prodigiosum facere uidebatur: neq; is qui tum audiebat, malorū auersorem, ita uti tu facis, implorabat, quasi rem abominandam & auertendam audisse sese iudicaret. At quid tandem facturū eras, si tibi nauis cui nomen

Gallus. certissimū gnomon aduentantis diei.

farsa [sic] negat.

Jupiter. Aduersor prodigiorum.
Hercules. Depulsor malorum.

illiteratus.

equus
Achillis
Xantus.

quidē
dī

cui nomē apud Homerū est Argo, carina fuisset eloquuta, ita ut olim in Dodonæa sylua phagus per se loquens oraculum addidit: Aut si tergora direpta serpere uidisses, si carnes boū mugire semiafflas, coctasq; uerubus transfixas. Ego uero quum Mercurij sim assessor loquacissimī, deorūq; omniū facundissimī: præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonē humanū edidici. Quod si mihi recipias taciturnū te, haud quāq; grauabor ueriorē tibi causam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne isthuc ipsum sit somniū Galle, quod ita mecum loqueris. Sed dicito per Mercuriū, o prædare: quid etiam aliud rei tibi sit in causa: ut istam linguā sones? Nam ut taceam, neq; cuiquā proferam, quid attinet te sollicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentē audisse? GAL. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omniū (sat scio) maxime nouam atq; incredibile. Siquidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Profecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulū quempiam fuisse Gallum, Marti adamatū, atq; hunc deo compotasse, collusitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaq; cum Venerē adiret Mars cum ea cubiturus: hunc quoq; Gallum unā secum adduxisse. Quoniā autem Solem potissimū metueret, ne si ē sublimi cōspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulū semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti secure dormienti, propterea quod cōsideret Gallum indicaturū fuisse, si quis interuenisset. Itaq; Vulcanū à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porro Martem simulatq; dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atq; eum in auem trāsmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causam quo uos Marti purgetis, quū iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo ante uociferari, atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodū in Gallū transformatus sum. MICYL. Quo nā modo? Nam isthuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audisti de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MICYL. Num sophistam illum dicis & gloriosum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret, uel fabas ederet, suauissimū mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouens? Præterea autem qui mortalibus suauis, ne intra quinque

Gallus a Marti adamatū

foris ad ostium semper relinquere solitum

Gallus in auem.

Pythagoras mortuus fuisse et intra quinque dies loquutus

nium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodū prius quā Pythagoras esset, Euphorbus fuerit? MICYL. Præstigiator ē & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MICYL. At hoc rursus multo etiam q̄ illud portentosius: Gallus philosophus? Attamen exponē Mnesarchi gnate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagraeus repente nobis prodieris. Neq̄ enim ista uerisimilia, neq̄ omnino facilia creditu. Quandoquidē duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimirum alienas à Pythagora. GAL. Quas? MICYL. Alterum quidem, quod garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinq̄ annos (si memini) præceperit. Alterum uero planē cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicuti nosti) ad te attuli. At tu nihil cūctatus proinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagorā esse, quū aliud quiddā sis: aut si Pythagoras es, legem prætergressum esse te, iusq̄ uiolasse, quum fabas ederis, perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognosti Micylle, quæ sit harū rerum causa, neq̄ quæ ad unumquodq̄ uitæ genus conducant. Ego tum quidē non esitabam fabas, propterea quod philosophus essem. Nunc cōtra comedurus sim, quippe auicio congruas, neq̄ nobis repudiandū pabulum. Verū si molestū non est, audi quemadmodū ē Pythagora ceperim esse id, qd̄ sum in præsentia, q̄que in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et qd̄ ex unaquaq̄ trāsformatione sim cōsequutus. MICYL. Narra quæso: nam mihi quidem auditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat opinionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursus felicissimū illud somniū, quod paulo ante uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usq̄ adeo cognata germana, que uidentur esse ista tua cū suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, te pariter ac prædarum illud insomniū. GAL. Etiamnū tu somniū illud quod dudum tibi uisum est, in animū reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq̄ (uti loquuntur poëtæ) euaniidā quādam felicitatem memoria consecraris? MICYL. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unq̄ uisi illius mihi uenturam obliuionem. Tantum mellis somnium aufugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnū cōeuntes. Itaq̄ qualē uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationē mihi prebēt ea quæ uidi. GAL. Nouū quendā Hercule mihi narras amorē insomniū, siquidē alatum quū sit (sicut aiunt) metasq̄ uolandi præscriptas habeat somniū, iamq̄ septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans

Gallus philosophus.

*Garrulus.
Obstreperus.*

Esitans

*Quoties in
minis.*

Euanida felicitas.

obuersans, adeoq; mellitum & euident apparet. Quare peruelim au-
dire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modū delectat. MICYL.
Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & cōmemorare
de illo quippiā. Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis
transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; il-
lud ab oculis absterferis. Interim prior dicito, uti intelligam, utrum ne
per portas eburneas, an per corneas tibi somniū aduolarit. MICYL.
Neq; per has, neq; per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tan-
tum cōmemorat Homerus. MICYL. Valere sinas nugatorem illum
Poëtā, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per
istas cōmeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodū perspicue,
quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissi-
mum hoc aduenit somniū, & ipsum aureum, & aureis undiq; circūa-
mictum, & auri plurimū secum adducens. GAL. Desine optime Mi-
da de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi acci-
dit in somniū, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MICYL. Mul-
tam auri uim uidi Pythagora, multam, quā putas pulchri? quo ful-
gore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam
in memoriam redige, siquidem meministi, quum aquam pręstantissi-
mam dicens, postea aurum admiratur, idq; iure, statim in initio carmi-
nis unius omniū bellissimi. GAL. Num illud quaris?

Aqua est illa quidem optima:

Cæterum aurum, uti candens

Ignis: ita enitens, no-

ctibus eminet eximie unum

Cæteras supra opes: quæ

Gloriam ac decus addunt.

MICYL. Per Iouem, isthuc ipsum: perinde enim ac si insomniū meū
uideat Pindarus: ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale
fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullū domi-
cium acceperim: siquidē Eucrates diues ille forte mihi in foro factus
obuiam, lotum me in tēpore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Isthuc
equidē planē memini. Nam totum esuriebā diem, donec mihi profun-
da tādē uespera domū reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq;
illas fabas proferres, non admodū opiparā cœnā Gallo, qui quondā
fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MICYL.
Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus.
Tum mihi, iuxta Homerū, ambrosia sub nocte diuinū quoddā haud
dubie somniū assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acci-
derint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna, quæq; super cœnā acta
sunt

*Cornea & pueri.
eburnea*

In memoriam redigere.

Eucrates.

Madens uino.

Opipera cœna.

sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium quoddā eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursus cōmemoratiōe quasi rumines. MICYL. Credebā molestū futurū me, si hæc quoq; repulisset: uerū posteaq; tu desideras, en id quoq; narrabo, quum nunquā antehac in uita cœnasset apud ullum diuitem, ò Pythagora: heri bona quapiā fortuna in Eucratem incidi: atq; ego quidē simulatq; dominū illū salutasset, ita uti consueuerā, subducebā me: ne pudori illi essem, si lacera in ueste fuisset affectatus. At ille: Micylle, inquit, hodie natalicia filia celebros, plurimosq; ad cōuiuium amicos inuitau, uerum quoniā aiūt quendā ex his incōmoda esse ualitudine, neq; posse pariter ad conuiuiū nostrū accedere: tu eius loco uenito lotus, nisi ipse forte qui uocatus est, semet adfuturum renunciarit. Nam nunc quidē ambigit. Hoc ubi audissem, adorato diuite discedebam: oēs obsecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagrā morbi auctarium immitterent ualitudinario illi: cuius ego sella occupator, cœnatq; uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc spacij, qd usq; ad balnei tempus intercessit, longissimū seculum esse iudicabam: dum subinde respicio, quotquot pedū esset litera, & quando illos iam lauisset consentaneū esset. Hic ubi tempus tandē aduenisset, oculus me corripio, atq; ab eo, nitide amodū cultus: sic obuerso palliolo, ut qua esset parte purissimū, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios cōplures, in quibus etiam illum (gestabatur autē à uiris quatuor) cuius eram subcōuiua uocatus: qui male habere dictus erat, atq; id etiā præseferbat, quod afflicta esset ualitudine. Nam ex alto gemebat, tussiebatque, ac screebat, uelut ex abdito: quodq; ægre redderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter sexaginta. Ferebatur autem philosophus quispiam esse, ex his, qui apud adulescēculos nugas deblatant. At barba mire erat tragica, id est hircina, supra quā credi posset tonsoris egens. Porro increpante Archibio medico, quāobrē quū ita esset affectus, aduenisset: nō oportet, inquit, pmissa desistere, præsertim hominē philosophum, etiam si mille urgeant & instent morbi. Putauit eni Eucrates sese à nobis haberi ludibrio. Haud quāq; inquit ego: imò collaudabit te, si domi potius apud te uelis emori, quā in conuiuiō animam unā cum phlegmate excreans. Atq; ille quidem præ arrogantia dissimulabat sese dictērium audisse. Haud multo post accessit & Eucrates iam lotus: conspectoq; Thesmopolide (nam id erat philosopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipse ad nos ueneris. Tamen si nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam absenti omnia ordine missa fuissent. Hæc simulatq; dixerat: introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innicēti. Ego igitur

*Natalicia
celebrare.*

Algida febris.

Oculus corripere.

Tussire.

Screeare.

Nugas deblatant.

Archibius Medicus.

Introgrederetur manu.

igitur iam abire parabam: uerum ille conuersus, ubi diu secum hæsital-
 set, posteaquam me tristem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque
 Micylle, ac nobiscum cœna. Nam filium in mulierum condauim una cum
 matre conuiuium agere iubebo, quo tibi sit locus. Ingrediebar itaque,
 quum parum abfuerit, ut lupus frustra hians discederem, uerum ingre-
 diebar, pudefactus quod Eucratis filiolum è conuiuium uiderer expul-
 lisse. Ast ubi iam tempus esset ut discumberemus, primum tollentes
 Thesmopolim composuerunt, haud sine negotio per Iouem, quinque
 (si dijs placet) proceri iuuenes, ceruices illi supponentes undiquaque
 quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus du-
 rare posset. Deinde ubi nemo iam tolerare posset, ut iuxta illum accu-
 beret, me adductum redinant, ut eadem in mensa essemus. Deinceps
 cenabamus, o Pythagora, opiparam quandam & uariam cenam, mul-
 toque in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, ministri formo-
si: tum cantores, & concitandi risus artifices. In summa, iucundissima
 quæpiam erat uita: nisi quod unum quiddam me uehementer male habe-
 bat: Thesmopolis obstrepens atque obturbans, uirtutem nescio quam
 mihi commemorans, docensque, quod duæ negationes unicam efficeret
affirmationem; quodque, si dies sit, nox non sit. Nonnunquam & cornua mi-
 hi dictitabat esse, atque id genus multa philosophabatur erga me, qui-
 bus eiusmodi nihil opus: planèque uoluptatem interpellatione minue-
 bat, quum non sineret exaudiri eos, qui cithara, uocemque canebant. Ha-
 bes Galle de cœna. GAL. Non admodum suauis Micylle maxime postea,
 quam cum illo deliro sene sortitus eras accubitus, MICYL. Audi nunc
 & insomnium. Visus enim mihi Eucratis ipse, quum orbus esset liber-
 ris, nescio quomodo è uita decedere. Dehinc ubi me accersisset, ac testa-
 mentum cõdidisset, quo me insolidum heredem omnium scripserat,
 paulo tempore superstes emori. Porro ipse uidebar adire facultates: &
 tum aurum, argentumque ingentibus quibusdam scaphis exhaurire, per-
 petuo subscaturiens & affatim affluens: tum autem uestes, mensas, po-
 cula, ministros, omnia mea, ut par erat, esse. Postea candido uehiculo
 uestabar resupinus: cunctis qui intuebantur, conspiciendus & admiran-
 dus. Accurrebant permulti, ac circuequitabant: complures sequeban-
 tur. Ego interim illius indutus uestitum, & annulos gerens circiter sede-
 cim digitis insertos: epulum quoddam splendidum iubebam adorna-
 ri, quo amicos acciperem. Iamque illi, ita ut in somnio fieri consentaneum
 est, aderant: iam epulæ erant comporratæ, iam potus ex animi senten-
 tia ministratus. In his quum uersarer, & aureis phialis præbiterè omni-
 bus qui aderant amicis: quum iam inferrentur bellaria: interpestiuo tuo
 clamore perturbasti nobis conuiuium, mensasque subuertisti, ac diuitias il-
 las

Agere conuiuium.

*Dua negationes unicam effi-
 ciunt affirmationem.*

Delixus sene.

et uita sene.

Annulus digito insertus.

epulæ comporratæ

las ita dissipasti, ut in auras euanescerent. Num tibi uideor iniuria stomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc totum illud quod mihi accidit, uidere cupiam, GAL. Adeo ne es aurī cupidus, & opum auidus Micylle: idē ex omnibus unum admiraris, ac felicitatem unicam esse iudicas, si plurimū possideas auri? MICYL. Equidē haud solus ita cogito Pythagora: quū ipse quoq; tum quū Euphorbus esses, auro atq; argento comis intexto, prodibas pugnaturus cum Achivis: idē in bello, ubi ferrum quā aurū gestare satius fuerat. At tu etiam tum uoluisti calamistris auro internexis in periculum descendere. Atq; ob eam (opinor) causam, Homerus comas tuas gratis similes dixit, quod auro argentoq; reuincirentur. Etenim longe nimium meliores atq; amabiliōres uidebantur, quod essent auro religatae, nūq; cum eo relucere. Neq; isthuc nouum est Auricome, si tu Pantho patre prognatus, aurum in precio habuisti: quin & ipse deorum omnium, hominumq; pater ille saturno, Rheaq; progenitus, quum Argolicam illam puellam adamaret: ubi nihil inueniret amabilius in quod sese transformaret, neq; quo Acrisij custodias posset corrumpere: audisti uidelicet, ut aurū sit factus: atq; ita per tegulas illapsus, potius est ea quam deperibat. Iam uero quid tibi cōmemorem, quā multos usus praebeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit, formosos, & sapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians: utq; nonnūquam ex obscuris & infamibus, claros ac celebres repente efficiat? Nā nosti uicinum mihi & eiusdem artificij Simonem: qui paucis ante diebus apud me coenauit: quum legumē coquerem saturnalibus, duasq; extorum caenas immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictile ollulā, quā nobis erat unica, suffuratus, peracta coena abiit, sub ala gestans. Nam ipse uidi Micylle, MICYL. Atqui quum eam sustulerit, tam multos ille deos postea iurabat. Sed quur non prodebas ac uociferabare tum, o Galle, quum nos furto spoliari conspiceres? GAL. Coccyzabam, quod mihi solum liebat id temporis: uerū quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, nescio quid. MICYL. Ei consobrinus erat uir supra modum diues, nomine Drimylus: is quo ad uiuebat, ne obolū quidem donauerat Simonī: nam qui daret, quū ne ipse quidem pecunias attingeret? At simulatq; mortuus est nuper: uniuersis illis opibus iuxta leges Simon ille, qui coria putria, qui patella circumlingebat, gaudens potitur: purpura ostroq; circumtectus famulosq; & currus, & aurea pocula, & mensas eburnis innixas pedibus possidet: ab omnibus adoratur: iamq; nos ne aspicit quidem. Etenim nuper quū illū procedentem conspexissem: Salue, inquā, Simon. At ille indigne ferens: Edicite, inquit, mendico isti, ne uocabulū meum dimi-

*Decus & gloriam sibi
conferre.*

*furto spoliari
Coccyzabo.*

puellam inuenerat

Aurea pocula.

diminuat: neq; enī Simon, sed Simonides appellor. Porro (quod est omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atq; is quidem eludit eas, ac fastidit: & alias quidem admittit, comenq; sese præbet: alia porro quæ negliguntur, necem consituras sibi minitantur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cæstus ille poeticus. Audis insuper & à Poetis dictum.

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum,

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniā tu quoq; per inscitiam Micyle, simili modo falleris opinione de diuitibus, quemadmodum uulgi: uerum (crede mihi) longe etiam erumniosiorē uitam uiuunt, quam uos. Hæc autē loquor, qui ipse & pauper, & diues aliquādo fuerim, atq; omne uitæ genus sim expertus. Porro paulo post ipse quoq; hæc omnia cognosces. MICYL. Per Iouem tempestiuū iam est, ut & tu referas quemadmodū sis trāffiguratus: & quod in unoquoq; uitæ genere perpexeris. GAL. Ausculta, hoc tantū præmonitus, me neminē feliciorē uitā, quā tu sis, unq; uidisse. MICYL. Quā ego sim o Galle? Hanc felicitatem tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendum proponere. Verum age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorā transformatus: Deinceps ordine ad Gallum usq;. Consentaneū enim est, te uarias res tum uidisse, tum tulisse: nimirum tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodū initio ab Apolline profecta anima in terram deuolarit, & corpus humanū subierit, ut illic pœnā quandā depēderet, id longū dictū futurū sit. Præterea neq; mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verū ubi Euphorbus factus essem, MICYL. Sed ego priusq; essem is, qui nūc sum: O præclare quis nā erā? hoc mihi prius dicito: nūquid & ego uersus fuerim itidē ut tu? GAL. Maxime. MICYL. Quis igitur eram? si quo modo potes dicere, puelim enim istuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earū genere, quæ aurū effodiūt. MICYL. Et postea neglexi infelix, uel paucula frustra in uitā iportare: quū illo essem alitus? Sed age qd post hæc futurus sim dicito: quādoquidē cōsentaneū est scire te, Etenī si quid bonæ sit rei, iam nūc suspēdero me ab istā pertica, in qua nunc stas. GAL. Istuc profecto nulla ratione possis cognoscere. Cæterū quū Euphorbus essem (nā ad illa redeo) in Troia pugnabā: atq; à Menelao necatus, aliquanto post tempore in Pythagorā perueni. Porro eo usq; absq; recto perdurabam, donec Mnesarchus aliquādo mihi domū ædificaret. MICYL. Obsecro te, num absq; cibo potūq;? GAL. Maxime. Nihil enim istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MICYL.

*Omne uitæ genus expertus
est.*

Illud igitur prius dicito, ea quæ ad Troiam gesta sunt, num ita se habent, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidē dum ista gerebātur, ipse Camelus erat in Bactris? Caterum ego tibi tantum effabor diuinitus, nihil id temporis eximium fuisse: neque Aiacem usq; adeo magnum, neque Helenam adeo formosam, quemadmodū arbitrantur: liquidem uidi candida quandam & procera cervice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Caterum uehementer anum, æqualem propemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis ferme ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id temporis maxime florebat. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodū adolescens, uidisse Herculem. MICYLLVS. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæ fabulamenta sunt? GALLVS. Cum illo quidem congressus non sum: neq; quæ adeo comperte de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patro dum illius amicum, haud ita magno negotio peremi lancea dissectū. MICYLLVS. Deinde te Menelaus multo minore negotio: uerū istis de rebus satis, Nuncres Pythagoricas refer. GALLVS. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum, alioqui non imperitus, neque inexercitatus in honestissimis disciplinis. Profectus sum autē in Aegyptū: quo cū prophetis cōgrederer, de sapiētia cōmunicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Ori & Isidis libros perdidici. Post rursus in Italiam renaui gabā, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita institui, ut me perinde ac deum suspicerent. MICYLLVS. Equidem inaudieram istæ: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam rediisse, utq; aureū femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neq; fabis uescerentur homines? GALLVS. Ne perconteris ista Micylle. MICYLLVS. Quam ob rem d' Galle? GALLVS. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYLLVS. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem conubernalem & amicum: nam herum post hac absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; prædari quicquā erat, uerū animaduertebā, si consuetamodo, atq; eadē quæ uulgo tradunt à multis præcepissem: nō fore, ut mortales in admirationē adducerē, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurū, ut hoc magis nouus, magisq; uiderer admirandus. Proinde instituerā in animo, nouæ quiddā rei designare, eiusmodi pposito decreto, cuius causa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud

Achilles in re p'stantissimus

Statuimus leges

aliud cōiectantibus, omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoq; non minus atq; Crotoniatas, ac Metaponticos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagorā exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Meletensem illam meretricem. MICYL. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itane fuit aliquando tēpus, quo tu Galle generosissime oua pariebas, cūq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atq; ex illo grauida facta es? Præterea lanam rondebas, tramāq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumq; componebas? GAL. Ista quidem omnia feci, tamen si non ego solus: uerū & ante me tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me cōiitij dixeris, tantundē & in illos dixeris. MICYL. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet cōsuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresia quidem expedierit respondere. MICYL. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub dy-
peo consistere. q̄ parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperā fore: siquidem & tu mulier es, olim futurus, idēq; sapius longo nimirum seculorum orbe atq; recurso. MICYL. Non tu pendebis, o Galle, qui quidē omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sapius Aspasiam fuisse tyranno. Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierū denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MICYL. Q Castor, & o Pollux, quā dissimile, ex sepe philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo post satrapes: dehinc equus, graculus, rana, aliāq; innumerabilia: per longum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atq; id sapius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui: regibus, pauperibus, diuitibus: postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis radio cōplorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quod ignores quantum illis adsit malorum: alioqui si curas noris, quibus illi dstringuntur, te ipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulētus, statim felicissimū esse omnium. MICYL. Ergo Pythagora, aut quid maxime gaudeas appellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nūc illo nomine cōpellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbū, siue Pythagorā, siue uocaris Aspasiam, siue Cratē: quādoquidē ista omnia summus, nisi quod rectius feceris, si (id quod in præsentiarū esse uideor)

Gallum

papa

lanam, spondere
ouesEuripides dicit se malle ter
sub dypeo consistere, q̄ pa-
rare semel.

Gallum me uoces, ne auem hanc parui ducere, contemneréq; uidearet
 pafertim quum tam multas contineat animas: MICYL. Ergo Galle,
 quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; oia
 cognita habes, age dilucide mihi narrato, quæ sint peculiaria diuitum
 ad uitæ rationem, quæ pauperû propria: quo uidelicet cognoscam, ue-
 re ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem, GAL. En hunc ad
 modû interim perpende Micylle. Te quidē non magnopere tangit cu-
 ra belli, si quādo rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in a-
 gros incurfantes populentur, neue hortum proculcēt, proterantq; aut
 uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de te
 ipso uno circûspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effuge-
 re. Contra illi tum de se se solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum
 de moenibus quicquid opum possidebāt in agris, id omne tolli, depor-
 tariq; conspiciunt. Ac siue inferendû est aliquid in ærarium, soli accer-
 suntur: siue in prælium exeundû, periclitantur: aut peditum turmis, aut
 equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens dypeum, expedi-
 tus ac leuis, ad salutem consulendum, paratus uictoriale conuiuium age-
 re, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tēpore, tu qui-
 dem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites
 obtines: illi uero trepidant, pauitantq; ac largitionibus, choragisq; te
 placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaq; id genus
 abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus ex-
 pensor perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum digna-
 ris illos, quod si tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandi-
 nas, uel facultates eorû publicas facis: ipse neq; calumniatorem metu-
 is, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium consensu fastigio, uel
 pariete perfosso: neq; necesse habes rationibus occupari, neque exacti-
 onibus, neq; tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est.
 neque tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam
 unam perfecris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis cre-
 puscule: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut moeni-
 de pisciculo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens
 plerunque, optimâque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob-
 res salubri sis, ualentiq; corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidē
 labores, qui te exaciunt, muniuntq;, certatorem haud quaquàm con-
 temnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugna-
 biles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus im-
 petit te. Quod siquādo leuis ceperit febricula: paulo negotio eam me-
 dicatus, protinus exilis: inedia temet inde excutiens. Illa porro fugit il-
 lico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturûq; fieri, ac
 medi

Dispendium.

medicorū certis illis recursibus longum plorare renunciantē. At illi ex
 aduerso propter intēperantiā uitæ, quid tandē mali non habent infeli-
 ces: podagras, phthiles, pulmonū exulceratiōes, aquas intercutēs. Nā
 * hęc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicūq; ex
 his Icari in morem (ut ferē faciunt) sese attollunt, propiusq; se soli ad
 mouent, haud cogitantes, quod alas habeant cera adglutinas, ingen-
 tem nōnunq; strepitū mouent. Ceterū qui Dædali exemplo non ad-
 modū sublimia, neq; excelsa appetunt: uerum humilia, terræq; uicina,
 adeo ut cera nōnunq; salis aspergine madesceret, ij tūto plerūq; ac ci-
 tra discrimen transuolarūt. MICYL. Moderatos istos & cordatos nar-
 ras. GAL. Verum aliorū Micylle naufragia scēdissima cōspicias: nem-
 pe ubi Cræsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo, aut
 Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorū in urbe ludī lite-
 rarij magistrum ageret, post gestum tantum imperiū, pueros compel-
 lens ut syllabas cōnecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex ef-
 ses (nam ais te regem quoq; fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus
 experiebaris? Mirum tu tum felix eras, quandoquidē id quod est bo-
 norum omniū caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriā regeras,
 o Micylle, usq; adeo supra modum infelix tum erā. Nam quo ad res
 externas, quemadmodū dixisti, planē fortunatus esse uidebar: at intus
 innumerabilibus curis distringebar. MICYL. Quibus tandem curis?
 Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem
 imperabam regioni neutiq; exiguæ Micylle, omniūugarū rerum fera-
 ci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum pri-
 mis admirādæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso
 commodæ. Ad hęc exercitus ingens, equa spectatissima atque excel-
 lens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quā
 ut posset numerari, uasorum argenteorū plurima copia, reliquæque
 omnis illa principatus tragœdiā, strepituscq; & apparatus supra q̄
 credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quū prodirem, plerique
 adorabant, deum quempiam intueri sese rati, aliq; trudentes alios cō-
 currebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æsti-
 mabant, si plene contemplari liquisset quadrigam, stragulam, diadema-
 tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hęc
 mihi cōsciū, quantæ me res discruciant, uersarentq; illos quidē pro-
 pter inscitiam uenia dignos iudicabam: at mei ipsius miserecebat, qui
 prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: qualis uel Phidias, uel
 Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorū quisq; quo ad ea,
 quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus au-
 ro, eborēque compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fu-
 scinam

*Infelices qd no mali ba-
 berent.*

nauigabiles flumines

*apoli-
 nus*

Vpiter.
Vimina.
Cum maxime.
scinam dextra sustinet. Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uestes quosdam, paxillos, & dauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq; & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatē intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunq; in eis mansitant. Huiusmodi quædā res nimirū regnum quoq; uidetur. MICYL. Nondū explicuisti, lutum, & dauos, & uestes, quinam fuerint in imperio, neq; fedtatem illam plurimā quænam sit, nam istum ad modū uestari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari: Hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoq; diuinum quiddam & admirandū, nunc autem quæ sint intra Colossū exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrū metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt, insidias, atq; eas ob res somnū rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus insomnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas, an ocij penuriā, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, cōsultationes, quibus rebus sit, ut ne per somniū quidem aliqua re suauī frui liceat, uerū ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Quippe nec Atriden Agamēnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

opus maxime.
Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quod Lydum illū discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atq; alium quempiam, Dion cum Syacusanis nōnullis ad aurem cōmunicans. Rursum alium quendā urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoq; molestiam adferunt: amasius per uim nō sponte cōuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo, quatuorue satellites inter sese confusurrantes. Porro (quod est omnium grauissimum) amicissimi quicq; uel maxime sunt formidandi, semperq; metuendum, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddā fortassis mortis genus eripuit. MICYL. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ó Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ prouinum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala comiter delatum haustum: cæterū cicuta, aconitōq; temperatū. Nam mihi quidem hoc unū est periculi: ut si paulum aberreret smilion, defectatq; à recta incisione summū secantis digitum exiguo sanguine tingit. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atq; id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi coniderint, persimiles esse uidetur tragediarū hūtrionibus

histrionibus. Nā multi sicut uidere licet, quoad Cecropes sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam chlamydem: quod si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipientes det, risum profecto moueant spectatoribus: uidelicet persona unā cum ipso diademate cōtrita, uero autem actoris capite luxato, cruribusq; maximāq; ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, q̄ miserī sint panni fiat perspicuum: ac cothurnorum quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaq; ad pedis modum respondentium. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quædam res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationē ferebas? GAL. Istum quem nunc suscitās sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullā ex omnibus uitam mihi non uisā tranquilliorē uita humana, naturalibus dumtaxat cupiditatibus & uisibus circumscriptam. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculum, aut popinatorem culicem, aut cinædū gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio cōminiscimini, haudquaq; inter illos uidebis. MICYL. Quæ dicis, o Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unq; qui uī dediscere cupiditatem illam à puero mihi insiram, uidelicet ut diues euadam. Quin nūc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurum ostentans: potissimum autem sceleratus ille Simon excruciat, qui quidē tantas inter opes delicias. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tamen si nox etiamdum est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducam, atq; in aliorum diuitum ædes, quo nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MICYL. Istuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cōpelles? GAL. Nequaq; uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut si quis longissimā caudæ plumam, quæ ob molliciem inflectitur. MICYL. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextram ex his auulsam cuiuscunq; ego gestandam dero, is quoad uoluerō, fores omneis poterit apire, cūctaq; uidere, ipse inuisibilis. MICYL. Equidem ignorabā, o Galle, te præstigiārū quoq; peritum esse. Porro si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediēs transferam. At ille rursus circūrodet, ebibetq; patria coria, quibus cōsueuit soleas cōpingere. GAL. Atqui nefas sit istuc facere. Siquidem Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiam patrarit, uociferans furē proderem. MICYL. Rem neuiq; uerisimilem nar-

k

ras, nempe

Graculus Sophista:

*Hor a carmina in iustis p. 1.
in iustis diuadam.*

ras, nempe Mercurium quum ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciant. Sed tamen abeamus. Nam aurum auferam, si modo possim. GAL. Pennā prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulisti. MICYL. Tutius hoc quidem ò Galle, tum tibi minus foedum sit futurum, ne altera caudæ parte mutilatus claudices. GAL. Age sanè, sed utrum Simonem prius adimus, an alium quempiam diuitum? MICYL. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissyllabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaq; diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennam sære admoue. MICYL. Ecce autem, dii boni, ostium perinde atq; clauis resiliit. GAL. Perge porro præcedens, Vides illum uigilantem ac supputantem? MICYL. Video per Iouem, & quidem ad obscuram siticulosaq; lucernulā. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirum, ni curis. Neq; enim auditū est illum alioqui male habere. GAL. Ausculta quid dicat siquidem intelliges, quibus de causis ad eum modum sit affectus. SIMON. Nimirum septuaginta illa talenta tuto admodū sub lectica deffossa sunt, neq; quisq; alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem: itaq; de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanq; nec alias admodū laboris appetens, uerisimile est autem illum multo etiā his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tā ingens salsamētum illi obsonio proposuisset? Tum autem aiunt, illum monile emisse uxori drachmis quinq;. Heu misero mihi. Hi omnia mea dissipabunt bona. Quid qd ne pocula quidem sat in tuto mihi recōdita sunt, quum sint multa. Vereor enim, ne quis ea suffosso pariete tollat. Complures mihi inuident, atq; insidias parant, Præter cæteros autem Micyllus iste uicinus. MICYL. Ita per Iouem. Nam tibi sum similis, ac patellas sub ala gesto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipso in furto nos prodas, SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipse insomnis seruē. Omnem obibo domum in orbem obambulās. Quis iste? uideo te per Iouem. O parietum perfossor, posteaq; es colūna, bene res se habet. Pernumerabo denuo reffossum argentum, ne quid forte dudum me fugerit. En rursum, obstrepuit mihi nescio quis. Nimirum obsideor, atq; insidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quemq; deprehendero, rursum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ò Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum superest. MICYL. O miser, cuiusmodi uiuit uitā? hostibus eueniat ad hunc modū diuitem esse. Itaq; pugno illi in maxillā illiso, uolo discedere. SIMON. Quis me pulsauit? Latrocinio despolior miser. MICYL. Plora ac uigila auricq; similis corpore reddaris, quandoquidē illi affixus, deditusq; es.

Nos autem

Obscura: similia.
Lupena.

Hominis minor.

DES. ERAS. ROTERO. INTERPRETE.

Ruthalle bay dressing hat me early

Nos autem, si uidetur, Gniphonem foeneratorē uisamus. Nam necis procul hinc habitat, ipsæ nobis suapte sponte fores patuerūt. GAL. Vides hunc quoque curis inuigilantem, & usurarum rationes iterantem digitis contortis? cui propemodū relictis his omnibus sit in silpham, aut culicem, aut muscam abeundum. MICYL. Equidem uideo miserum ac ueracem hominem, ne nūc quidem multo meliorem uiuere uitam, quā silphæ aut culicis. Adeo totus & hic à curis & rationibus est extenuatus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuū, si uidetur, Eucratē. En tibi fores per se patuere. Quā introimus? MICYL. Paulo ante hæc oīa mea erant. GAL. At etiā nunctu diuitias somnias? uides igitur Eucratē ipsum quidem à famulo, uirū natu grandem. MICYL. Video profecto quiddā haudquaquē uirile. Porro altera ex parte ipsam item uxorē à coquo constuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horū hæres existere Micylle, cūctaque possidere, quæ sunt Eucratis? MICYL. Haudquaquē Galile. Imo fame citius interierim, quā id genus quippiam patrarē. Valcat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ sunt, quā si à domesticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quādoquidem dies feruē diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rursus alias uidebis Micylle.

LVCIANI SOMNII SIVE GALLI FINIS. DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

ORNATISSIMO IV

RIS VTRIVSQUE DOCTORI THOMAE

Ruthallo Secretario regio, Nunc episcopo

Dunelmensi, Erasmus Roterodamus,

S. P. D.

IDE quātum audaciæ mihi suppeditet singularis quædā ingenij tui, morūque facilitas, humanissime Ruthalle: qui cū neutiū ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel splendore, uel eruditione præcipuū esse: tamē nō uerear meas nugas rudes adhuc, uixque è prima scheda repurgatas ad tuā excellētiā mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æstum nulli seruire clamitās. Itaque ne nihil mei apud hominē tam nostri studiosum relinquerē, id quod tum forte erat in manibus: Misanthropū mihi nimirū ad uirum unum omniū Philāthropotaton, Is est Luciani dialogus: quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior, uerus quidem ille iam pridē ab alio nescio quo: sed ita uersus, ut interpres

k 2 hoc modo

hoc modo demonstrare uoluisse uideat, sese neq[ue] græce scire, neq[ue] latine, nec temere adeo quis suspicetur eum interpretem subornatum esse ab ijs, qui Luciano male uolunt. Tu nostram hanc audaciam boni cōsules: & Erasmus in eorum numero pones, qui tui sunt amantissimi. Vale, Londini. An. M. D. III.

LVCIANI TIMON

SIVE MISANTROPVS, DES. ERASMO

ROTTERODAMO INTERPRETE.

IVPITER Philie, hospitalis, sodalitie, dom estie, fulgurator, iusiurādice, nubicoge, grādistrepe: & si quod aliud tibi cognomen attoniti Poetæ tribuūt, maxime quum hærent in uersu. Nam tū illis tu multinominis factus, carminis ruinā fulcis, metriq[ue] explēs hiatum. Vbi tibi nūc magnicrepū fulgur, grauifremum tonitru: ubi ardens, candēs, ac terrificū fulmen? Nam hæc omnia iam palā apparet, nugas esse, fumumq[ue] poeticū, nec omnino quicq[ue] præter nominum strepitū. Sed decantata illa tua arma eminus feriētia expromptāq[ue], nescio quomodo penitus extincta sunt, frigentēq[ue] adeo, ut ne minimam quidē scintillā iracūdiæ aduersus nocentes reliquā ob tineāt. Itaq[ue] citius quicq[ue] ex his, qui peieraturi sunt, extinctū elichnium metuerit, q[uam] flammā fulminis cuncta necātis: usq[ue] adeo titonem quempiā in sese uibrare te putāt, ut incēdiū aut fumum ab illo proficiscens, nihil quicq[ue] formident: uerum hoc solū uulneris inferri posse iudicent, ut fūligrine compleant. Quibus rebus factum est, ut iam Salmoeneus tibi sit ausus etiā obtonare: neq[ue] id admodū ab re: quippe aduersus Iouē usq[ue] adeo ita frigidū, uir ad facinora feruidus, audaciāq[ue] tumidus. Quid nī enim faciat, ubi tu perinde ac sub mādragora stertis: qui neq[ue] peierantes exaudias, neq[ue] eorū qui flagitia cōmittunt, respectum agas? Cæcatis autē lipitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiūt: auresq[ue] iam tibi obsurduerunt, instar horū, qui ætate defecti sunt. Quādoquidē quū iuuenis adhuc esses, acriq[ue] aio, uehementēq[ue] ad iracundiā: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neq[ue] tum unq[ue] tibi cū illis erant induciæ. Sed perpetuo fulmē erat in negotio: perpetuo obuibrabat Aegis: obstridebat tonitru: fulgur cōtinenter iaculorū in morem, dēfissimē ex ædito loco deuolantiū torquebatur. Terræ quassationes, cribri instar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neq[ue] nō grando saxorū in morem: atq[ue] ut teū grandius loquar, imbrēsq[ue] rapidi & uiolenti, ac flumē quotidie exūdans. Hinc tantū repente Deucalionis ætate, naufragiū ortū est: ut omnibus sub aqua demersis, uix unica scaphula seruaret: quæ in montem

fumū poeticū.

*Vix feruidus ad facinora, An-
fatiq[ue] tumidus.*

montem Lycorē appulit, humani generis quasi scintillulas quasdā ser-
uans, unde sceleratius etiā genus in posterū propagaret. Nimirū igit
dignum secordia præmiū ab illis reportas: quū iam nec sacra faciat tibi
quisq̃, nec coronas offerat: nisi si quis obiter in Olympicis: ac ita ut ne
is quidem rem admodū frugiferam facere uideat: sed priscum quendā
ritum magis referre, ac penē Saturnū, ò deorū generosissime, te reddūt,
magistratu abdicantes. Omitto loqui, quosies iam templū tuū sacrile-
gio cōpilarint: quum tibi etiā ipsi in Olympiacis manus admoliti sunt.
Atq̃ interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uici-
nos aduocare: ut auxilio accurrentes illos cōprehenderēt, quū etiā dum
ad fugam adornarent. Sed egregius ille, gigātūmq̃ extinctor & Tita-
num uictor sedebas: quū tibi cesaries ab illis circumtoderetur, decem-
bitale fulmen, dextera tenens. Horum igitur, ò prædare, quis tandē erit
finis, quæ tu adeo secure despicias? aut quando de tantis maleficijs pœ-
nas sumes? Quot Phaëthontes, aut Deucaliones, satis idonei sint ad
expiandū tam inexhaustā morum iniquitatē? Etenim ut de cōmuni-
bus sileā: de ijs quæ mihi acciderunt dicā: quum tam multos Atheniē-
ses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisq̃
quotquot opus haberent, suppeditarim, imo semel uniuerſas opes in
amicos iuuādos effuderim. Simulatq̃ his rebus ad inopiā deueni, iam
ne agnoscor quidē ab illis, nec aspicere dignantur me, quidudū reuerē-
bantur, adorabant, meoq̃ de nutu pendebrāt. Quod si quando per ul-
am ingrediens, forte fortuna in eorū quempiam incidero, perinde ut
euerſam hominis iam olim defuncti statuā, ac tēporis longitudine col-
lapsam prætereūt, quasi ne norint quidem. Porro alij procul cōspecto
me aliō sese detorquent: existimātes sese inauspicatū, abominādūmq̃
uisuros spectaculum, quem non ita pridē seruatorem & adiutorē suum
esse prædicabāt. Itaq̃ prementibus malis ad extrema redactus cōsilia,
renone arrepto, terram exerceo, quaternis cōductus obolis: atq̃ hic cū
solitudine, cumq̃ ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor
facturus, quod posthac non intuebor plerosq̃ præter meritū secundis
fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maxime urit. Iam igit tan-
dem aliquādo Saturni Rheæq̃ proles excusso profundo isto, grauiq̃
somno (nam Epimenidem quoq̃ dormiēdo uicisti) denuo iactato ful-
mine, aut ex Oetha redacceso, ingenti reddita flāma iram aliquā stre-
nuū illius ac iuuenilis Iouis ostēde, nisi uera sint quæ à Cretēſibus de te,
tuāq̃ sepultura ferunt. **IUPITER.** Quis hic est Mercuri, quē audio sic
uociferantē ex Attica, ad radicē mōtis Hymetti, horridus totus, ac squa-
lidus, pellēq̃ hircina amictus: fodit aūr ut arbitror, nam pronus incū-
bit homo loquax & cōfidens, mirū nī philosophus est, neq̃ em̃ alioqui

k

adeo

Nimium enim Minore gestare
mentis quid, minus puerile
maius est esse se per die aut esse
Regem et fuisse regem uer-
tens his per fuit etc.

Terrā exerceo, glanis cōductis
obolis.
Cū solitudine, neq̃ ligone philo-
sophare.

Conferre ex Attica, ad Hæti-
am mōtis Hymetti.
Ipsa gott and att per Hymetti
in fuit per Hymetti.

probitas atq; humanitas euerit illam.

Nullus Delectus in suscipiendis Amicis.
Sed in eis qui sunt amici.

134

LUCIANI TIMON.

Simon.

adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. **MERCVRIVS.** Quid ais pater, an non nosti Timonem Enchecratidis filiū Colytēsem? Hic nimirum est, qui nos saepenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendide Iouialia festa consueuimus agitare. **IVPITER.** Hem quānā ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, quem tam frequentes cingebāt amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erum-nosus, fessor conducticius, uti conicio, quum tam grauem ligonem gerat? **MERCVR.** Ad hunc modū illum quodammodo probitas euerit, atq; humanitas, & in omnes quicumq; egerent misericordia. At re uera uerecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiq; intellexerit, sese comis lupisq; largiri. Quin magis quum à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos, necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaq; ossa penitus nudas-sent, circumrolissentq;, deinde si qua medulla suberat, hanc quoq; admodum diligenter exulissent, aufugerunt, exuccum et radicitus desertum destituentes, adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fessor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuose nunc prætereant, ac ne no-men quidē an Timō uocetur, nouerint. **IVPIT.** Atq; profecto uir neu-tiq; fastidiendus, neq; negligendus, & iure optimo indignatur, qui his tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoq; fue-rimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & ca-prarum pinguiſſimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdū mihi in naribus residet. Tamenſi propter negocia maximāq; turbam peierantium, tum uī, non iure agentium, neq; non aliena rapi-entium, præterea ob formidinem, quem mihi pariunt sacrilegi, qui qui-dem tum multi sunt, tū obseruatu difficiles, adeo ut ne minimū quidē nos cōnuere sināt. Iampridē profecto ad Atticā regionem oculos de-torſissem, maxime posteaq; philosophia & de uerbis digladiationes, apud istos increbuerūt, ita ut pugnātibus inter se istis, uociferātibusq; ne exaudire quidem mortaliū uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obmuratis sedere, aut dirūpi ab eis, cōficiq;, qui uirtutē quandā, & incorporea quedā, merasq; nugas ingenti uociferatione cōnectunt, hæc in causa fuerūt, ut hunc quoq; neglex-erim, quū haud mediocriter de nobis sit meritis. Quod reliquū est Mercuri, tu Plutum adducens, quantū potes ad istū abeas. Porro Plutus unā secū ducat & thesaurū, & utriq;

fossor conducticius

eximius dicitur. ligonem.

Sese. comis lupisq; largiri.

fossor pater & sago, admodum pater
sago, ut uides, opertus pelliceo, &
sago, ut uides, opertus pelliceo, &

Athenis digna atra bile
stomachatur.

mercede terram exercere.

Auribus obmuratis sedere.

& utriq; apud Timonem pseuerent. Neq; usq; adeo facile demigrent, etiam si q̄ maxime rursus illos per benignitatem ex ædibus exegerit. **C**aterum de palponibus illis, atq; ingratitude qua in hūc sunt usi, in posterum cōsultabo: poenasq; daturi sunt, simulatq; fulmen instauro. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper audius in sophistā Anaxagorā iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dī uocaremur. At illum quidē errore non feriebam, propterea quod Perides obtenta manu eum protexerit. Caterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum absuit, quin ad saxum cōminueretur. Quanc̄ interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregie locupletem factum. **MERCURI.** Quantum habet momēti altum uociferari, & obstreperum audacemq; esse? Idq; non ijs modo qui causas agunt, uerū etiam qui uota faciunt conduçibile. En mox è pauperrimo diues euaserit Timon, qui se in precando damosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quod si silentio fodisset incuruus: etiam nūc foderet neglectus. **PLUTVS.** At ego Iupiter haudquaç ad istum rediturus sum. **IUPITER.** Quid ita non rediturus optime Plute, præsertim à me iussus? **PLUTVS.** Quoniam per Iouem iniuria me affecit eñciēs, & in multa fragmenta dissecaus: idq; quum illi paternus essem amicus, ac me, penē dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q̄ ij, qui è manibus ignē abijciunt. Num rursus ad istū ibo: parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte ò Iupiter: q̄ munus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt: utq; ab ea accepta sago pelliceo, ligonēq; sat habeant, quum quatuor luçantur obolos, decem talenta cōtempnim dono dare soliti. **IUPIT.** Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timō, quippe quē ligo abūde satis corripuerit: nisi prorsus nullū dolorē sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, q̄ inopiā esse præoptandā. At tu mihi querulus admodū uideris esse, qui nunc Timonē incuses, quod tibi patefactis foribus libere permiserit uagari, neq; includens, neq; zelotypus in te. Porro alias diuersa de causa in diuites stomachabere, quū diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorū obiectaculis impressis ita fuisse cōclusum, ut ne p̄spicere quidē in lucem tibi liceret. Id igit apud me deplorabas, affirmās p̄focari te nimis tenebris, eoque pallidus nobis occurrebas, & curis cōfectus, digitis etiānum ex assiduo colligēdi, coaceruādi q̄ usu cōtractis, cōtortisq; qd' liquādo daretur opportunitas, aufugiturū quoq; ab illis te minitabare. In summa, rem supra modū acerbā iudicabas in

aereo ferreoue thalamo, Danaës exēplo, uirginē aſſeruari, atq; à ſcele-
 ſtiſſimis educari pædagogis, ſornore & cōputo. Proinde abſurde facere
 aiebas hos, quod te præter modū adamarent: neq; (quū liceret) frui au-
 derēt, neq; quū ipsis eſſet in manu, amore ſuo ſecure uterent: ſed uigiles
 obſeruarent, ad ſignū ac ſeram oculis nunq; conuiuentibus, neq; uſq;
 dimotis, ſemper intuentes, abunde magnū fructū arbitantes: nō quod
 ipsis fruendi facultas adeſſet, ſed quod nemini fruēdi copiam facerent,
 non aliter q̃ in præſepi canis, nec ipſa ueſcēs hordeis, nec equū fameli-
 cum id facere ſinens. Quinetiā ridebas iſtos, qui parcerēt, aſſeruarentq;
 & (quod eſſet abſurdiſſimū) ipſi quidem ſibi ſubtraherent, uererēturq;
 cōtingere, non intelligerent aut fore, ut aut ſcleratiſſimus famulus, aut
 diſpelator, aut liberorū pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus
 infelicem & inamabilē herum, quē poſtea ſinat ad fuliginofam, & oris
 anguſti lucernulā, ac ſiticuloſum ſcirpulū uſuris inuigilare. Quid itaq;
 an non iniquū, quū hæc quondā inculaueris, nunc in Timone diuerſa
 his criminari? PLUTVS. Atqui ſi rem uere perpēderis, utrūq; me iure
 facere iudicabis. Nam & Timonis iſta nimia lenitas, negligētia potius,
 haud beneuolētia, ſtudiūq; quod ad me pertinet, merito uideat. At
 è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo
 ſcilicet craſſior, ſaginatiorq;, ac uehemēter corpulētia onuſtus euaderē
 quū interim neq; ipſi cōtingerent, neq; in lucē producerēt, ne uel aspice-
 rer à quopiam, hos dementes & cōtumelioſos in me iudicabā, quippe
 qui me nihil cōmeritum tot in uinculis cogerēt ſitu carieq; putrefcere,
 haud intelligētes, quo mox demigrēt, me aliq; cui piā, cui fortuna fauerit,
 relicturi. Nec hos igit̃ probo, ſed ne illos quidem, qui nimīū facile mihi
 manus admouent. Sed qui (quod eſt optimū) mediocritate utant̃, uti
 nec prorsus abſtineāt, neq; penitus profundant. Etenim illud per Iouē
 cōſidera Iupiter: Si quis ubi puellulā & formoſam lege duxiſſet uxore,
 poſtea neq; obſeruet, nec ulla omnino zelotypia proſequatur, uidelicet
 ſinens illā noctu atq; interdiu quocunq; libitū ſit ire, & quicūq; uolu-
 ſent cū his habere rem, uel pducatur potius ultro ut adulteret, fores ape-
 riens, proſtitutusq;, & quolibet ad illā inuitās, num hic amare uidebi-
 tur: proſecto hoc tu nequaq; dices Iupiter, qui ſæpenumero amorem
 ſenſeris. Rurſum ſi ingenuā lege domum deducat, uti liberos legitimos
 progeneret, cæterū nec ipſe cōtingat ſtorentē etate, decorariq; uirginē,
 nec aliū ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemq; in perpetua uirgi-
 tute cōtineat, idq; præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidē præfe-
 rat, pallore corpore exhausto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut hu-
 iusmodi non deſipere uideatur: quippe qui quum liberis oportuerit
 operam dare, fruiq; cōiugio, puellam adeo formoſam atq; amabilem
 ſinat

Zelotypos pluto hic
 arripit.

sinat emarcescere, per omnem uitam tanq̃ Cereri sacerdotem alens.
 Huiusmodi & ipse indigne fero: quum à nōnullis ignominiose cædor
 calcibus, laniorq̃, atq̃ exhaurior à nōnullis contra perinde, ut stigma-
 ricus fugitiuus compedibus uincior. **IUPITER.** Quid est autem quod
 aduersus illos indigneris quando quidem utriq̃ pœnas egregias luunt.
 Alteri quidem dum Tantalī in morem, neq̃ bibere sinūtur, neq̃ ede-
 re: sed ore sicco duntaxat inhiāt auro. Alteri uero dum his ceu Phynoe
 cibos harpyæ ipsis ē faucibus eripiunt. Sed abi iā, Timone, multo post
 hac usurus cordatiore. **PLVTVS.** An ille aliquando desinet me ceu fo-
 raminofo cophino, priusq̃ omnino influxerim, data opera exhaustire,
 quasi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne si copiosius in-
 fundar, ipsum undis obruā. Quo fit, ut in Danaidum dolium aquam
 mihi uidear illaturus, frustraq̃ infusus, uase non continente liquorē
 imo prius propemodum effuso quod influit, q̃ influxerit. Adeo latus
 dolij hiatus ad effusionem ac liber exitus. **IUPITER.** Proinde nī hia-
 tum istum obturauerit, perpetuamq̃ perstillationem sistere studueritis
 te propediē effuso, facile rursus sagum, & ligonem in dolij fœce reperi-
 et: sed interim abite, atq̃ illum diuitem reddite. At tu Mercuri fac me-
 mineris: ut rediens Cycopas ex Aetna, tecum adducas: quo fulmē cu-
 spide restituta refarciant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. **MER-
 CVRIVS.** Eamus Plute. Quid hoc? Num claudicas? Equidem igno-
 rabam ò prædare te non cæcum modo, uerū etiam claudum esse. **PLV-
 TVS.** Atqui non hoc mihi perpetuum Mercuri: uerum si quando pro-
 ficiscor à Ioue missus ad quempiā, tum nescio quo pacto tardus sum,
 & utroq̃ claudus pede, ita ut egræ ad metā pertingere queam: sene nō
 nunq̃ interim factō, qui me operiebat. Porro quum discedēdum est,
 alatum uidebis multo auibz celeriores. Vnde fit: ut uix iam amoto
 repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium trās-
 mensus, ne uidētibus quidem aliquoties spectatoribus. **MERCVRIVS.**
 At ista quidem haud uera narras: imo ego tibi permultos commemo-
 rare queam, quibus heri ne obolus quidem erat, quo restim emerenti
 qui hodie repente diuites facti, splendide uiuant: albis quadrigis uer-
 hantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Si tamen pur-
 purati, aurumq̃ manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem
 opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. **PLVTVS.**
 isthac alia res est Mercuri: neque enim tum meis ipsius ingredior pe-
 dibus: nec à Ioue, sed a Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimi-
 tum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam no-
 mine declarat. Itaq̃ quoties est mihi ab aliō ad alium demigrandum
 in tabellas iniiciunt me: ac diligenter obsignantes sarcinæ in mo-
 tem

rem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere linteo in genua iniecto tectus, de quo felles digladiatur. Porro qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hyrundinem aduolantem stridentes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille funiculus incisus, aperta quæ tabella, iamque nouus dominus pronūciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorē emeruerit: etiam tum mento subraſo, pro uarijs & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingēs scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nōnunquam me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat cōmutato nomine: ut qui modo Pyrrhius, aut Dromo, aut Tibius: iam Megades, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, seque mutuū intuetes relinquit: ac uerum luctum agentes, quod eiusmodi Thynnus ex intimo ſagenæ sinu sit elapsus, qui non parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens: homo uitæ mundioris atque elegantioris rudis, pingui, illotaque cute, qui compedes etiā dum horrescit: & si quis præteriens lorco increpet, arrectis stet auribus: quicquid pilstrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus ijs, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & cōseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoque similia liceant, donec aut scortulo cuipiam introitus, aut equorum alendorū studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorē esse: Cecrope, Codrōue generosiorē, callidiorē Vlyſſe, unum autem uel sedecim pariter Croſis opulētiorem, momento temporis semel profundat infelix, quæ minutatim multis ex periurijs, rapinis, flagitijs, fuerant collecta. MERCVR.

Ista formē sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsis ingrederis pedibus: qui tandem, cæcus quum sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignos ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitijs abundant? PLVTVS. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MERCVRIVS. Per Iouem haudquaquam. Neque enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Calliam accessisses, tum ad alios per multos Athenienses, homines ne obolo quidem æstimandos. Cæterū quid facis quandoquidē es emissus? PLVTVS. Sursum ac deorsum circūcursans oberro, donec imprudēs in quēpiam incurrero: hic autem quisque ille sit, qui forte primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Metacuri pro lucro præter spem obiecto, uenerans atque adorans. MERCVR.

Num ergo fallit Iupiter: qui quidē credat ex ipsius animi sententiā, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerēt? PLVTVS. Et iure quidem optimo fallit o bone: quippe qui quū me cæcum esse nō ignoret emittat

Lineus funiculus.

Distimulū vñ sempiternū Adora-
re.

Homines ne obolo æsti-
mandos.

emittat uestigatum rem usque adeo repertu difficilem, & iam olim e uita sublatam, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirum adeo obscura sit, ac minuta. Itaque quum rari sint boni, improbi porro in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incuro, ac retibus illorum illigor. MERCVR. At qui sit, ut quoties eos deseris, celeriter aufugias quum uia sis ignarus? PLVTVS. Tum deum acutum cerno, pedibusque ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MERCVR. Iam illud quoque mihi responde, qui sit, ut quum sis oculis captus (dicendum enim est) præterea pallidus, postremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & si potiantur, felices uideantur, sin frustrentur, non sustineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui sic perditæ te amarint, ut sese aëreo e scopulo piscosi in æquoris alta, præcipientes abiecerint, rati fastidiri sese abs te, propterea quod illos nullo pacto respexisses. Quamquam sat scio, tu quoque fateberis, si quo modo tibi ipsi notus es, furere istos, qui eiusmodi amore sunt dementati. PLVTVS. At enim credis me, qualis sum, talem istis uideri, nempe claudum, aut cecum, aut si quid aliud adest mihi uitæ. MERCVR. Quid ni, ò Plute? nisi forte & ipsi omnes cæci sunt. PLVTVS. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inscitia, errorque quæ nunc occupant omnia, illis offundunt tenebras, ad hæc ipse quoque ne per omnia deformis sim, personam uehementer amabili tectus inaurato, gemmisque picturato, ac uersicoloribus amictus eis occurro: at illi rati sese natiui uultus uenustatē aspicere, amore capiuntur, dispereuntque nisi potiantur. Quod si quis me toto corpore renudatum illis ostendisset, dubio procul futurum sit ut se ipsi damnent, qui tantopere cæcuerint, ad amantes res neutiquam amandas ac foedas. MERCVR. Quid ergo posteaquam eo peruentum est ut iam diuites euaserint, iamque personam sibi circumposuerint, rursus falluntur? Adeo ut si quis illis detrahere conetur, penè caput potius, quam personam abijciant? Neque enim uerisimile est etiam tum illos ignorare, auro bracteatum esse formam, quam intus cuncta inspexerint. PLVTVS. Ad id non parum multæ res, ò Mercuri, mihi sunt adiumento. MERCVR. Quænam? PLVTVS. Simulatque qui me primum nactus est, apertis foribus exceperit, danculum unam mecum introit elatio, uerordia, iactantia, mollities, uolentia, dolus, atque alia item innumerabilia, à quibus omnibus posteaquam est animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam sunt admiranda, & appetit ea quæ sunt fugienda, meque cunctorum illorum quæ introierat, malorum patrem stupet, illorum satellitio uallatum, quiduis potius passurus, quam uti me compellatur reijcere. MERCVR. Ut leuis ac lubricus es Plute, retentus difficilis, ac fugax, neque ullam præbens ansam certam quo presus

Amis raptus est. (Amis r.)

*Alludit ad
carmen Theophrasti
gnidii.*

In amore dementati.

*Inscitia. Error, omnia occupant
offunduntque tenebras.*

Aurum forma bracteata.

*Elatio.
Verordia.
Iactantia.
Mollities.
Volentia.
Dolos.*

quo prensus tenere: sed nescio quomodo anguillarum ac serpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerso paupertas, uiscosa, prensu facilis, totòq; corpore mille uncus gerit hamos, ut qui tetigerint, illico hareant, nec facile queant auelli. Verum interea dum nugamur, rem haud paruam omisimus. PLVTVS. Quam? MERCVRIVS. Nempe quia thesaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLVTVS. Isthat quidem ex parte bono sis animo. Nam nō nisi in terra relicto illo ad uos ascendere soleo: iussòq; intus manere foribus oclulis: neq; cuiq; aperire, nisi me uociferantem audierit. MERCVR. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me consequitor chlamydi adhaerens, donec extremam uiam attigerimus. PLVTVS. Recte facis Mercuri, quum me per uiam ducis. Etenim si me deferēs: forsan oberrans in Hiperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic stridor ceu ferri saxo impacti? MERCVRIVS. Timon hic est, qui proxime montanū & petricosum fodit solum: Papæ: adest & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo atq; id genus aliorū turba: quorum omnium agmē Fames iungit longe præstantius, q̄ tui sint satellites. PLVTVS. Quin igitur q̄ocyssime discedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæ precium fecerimus cum homine eiusmodi uallato exercitu. MERCVR. Secus uisum est Ioui: quare ne metu deterreamur. PAUPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MERCVRIVS. Ad hunc Timonem, ad quem à Ioue sumus ire iussi. PAUPERT. Ita ne rursus Plutus ad Timonem: posteaq; ego hunc antea delictis male corruptum suscepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, strenuū, multiq; precij uirum reddidi? Adeo ne despiciēda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat possessio, eripiat: iam exactissima cura ad uirtutem excultum: ut Plutus hic ubi denuo suscepit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordem: rursus mihi restituat, ubi iam nihili factus erit, & reliquus? MERCVRIVS. Sic ò Paupertas, Ioui placitū est. PAUPERTAS. Equidem ab eo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; cōsequimini me. Porro hic breui cognoscat, qualis in se fuerim, quam nunc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit commercium, sano corpore, ualētīq; animo perleuerauit: uirilem exigens uitam, & ad se se respiciens: superuacua autē & uulgaria ista aliena, ita ut sunt, existimans. MERCVRIVS. Discedūt illi: nos ad eum adeamus. TIMON. Quinam estis, ò scelesti? aut qua gratia huc aduenistis homini operario, mercenariòq; negociū exhibituri? uerū haudquaq; lati abibitis. scelesti ut estis oēs: nam ego uos illico glebis & saxis petiros cōminuā. MERCVR. Nequaq; ò Timō, ne ferito

*paupertas adiutrix bona,
et rerum optimarum doctrix.*

*Glebis & saxis illis uos
cōminuam.*

ne ferito, neq; enim feries mortales: uerum ego sum Mercurius, hic Plutus. Misit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod bene uertat, opes accipe, desistens à laboribus. TIMON. Atqui uos iam ploraueritis, etiam si dii sitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos, tum homines. Sed hunc cæcum quisquis is fuerit, mihi certum est ligone in pacto cōminuere. PLUTVS. Abeamus per Iouem Mercuri: quando quidem hic homo mihi uidetur non mediocriter insanire, ne malo quoquam accepto discedā. MERCVR. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus istam ferocitatem, asperitatemq; ac manibus obujs excipe bonam fortunam: rursus diues esto: rursus Atheniensium princeps, & ingratos illos despice, quum solus florebis. TIMON. Nihil mihi uobis est opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortuntissimus sum, si nemo propius ad me accesserit. MERCVR. Adeo ne quæso inhumaniter?

Hæc ego sæua Ioui refero atq; immania dicta:

Atqui par erat forsitan homines tibi haberi inuisos, ut qui tam multa indigna in te cōmisissent. deos odio te prosequi nequaquæ erat consentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TIMON. At tibi Mercuri, Iouiq; quod me respicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutū nequaquam recepero. MERCVRIVS. Quid ita? TIMON. Quoniam pridem innumerabilium malorum hic mihi fuit autor, quū me assentatoribus proderet, insidiatores in me inuitaret, cōflaret odiū, illecebris corrumpere, inuidiæ obnoxium redderet: deniq; quū repente me adeo perfide ac proditorie destituerit. Cōtra, paupertas optima, me laboribus uiro dignissimis exercens, mecumq; uere & libere conuiuens, & quibus opus erat suppeditauit laborati, & uulgaria ista docuit contemnere, effecitq; ut mihi uitæ spes omnis ex me ipso penderet, demonstrans quænam essent opes uere meæ: nempe quas neq; adulator assentans, neque sycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; concionator suffragiorum autor, neque tyrannus intentis insidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborem, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neque quicq; eorum quæ sunt in ciuitate malorum aspicio, abunde magnum & sufficientem uictum mihi ligo suppeditat. Quare tu Mercuri, quam uenisti uiam remetiens, recurre, unā tecum Plutum adducens ad Iouē. Illud mihi sat fuerit, si effecerit ut omnes mortales per omnem ætatem eiulent. MERCVR. Nequaquæ ô bone, neq; enim oēs ad eiulandum sunt accōmodi. Quin tu iracunda, pueriliā que ista missa face, ac Plutum excipe, non sunt reijcienda munera, quæ à Ioue proficiuntur. PLUTVS. Vin Timon ut contra te partes defendam meas, an grauius feres si quid dixerō? TIMON. Dico, ne multis tamen, neque

cum

Laus paupertatis

cum procemijs, quemadmodum perditissimi isti solēt Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram paucis dicentem. PLVTVS. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accusato. Attamē uide: num qua in re te quemadmodum ais læserim: qui quidē dulcissimarū quarumq; rerum tibi extiterim autor, opifexq; autoritatis, præsidentiae, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conspicuus eras, celebris & obseruandus. Cæterum si quid molesti ab adulatoribus accidit: nō mihi potes imputare, quin ipse magis abs te sum affectus cōtumelia, propterea quod me tā ignominiose uiris illis execratis suppeditans: qui te mirabātur, ac prætigijs dementabāt, mihiq; modis omnibus insidias struebant. Porro quod extremo loco dixisti, te à me proditū, desertumq; fuisse: istud criminis in te possum retorquere, quum ipse sim modis omnibus à te reiectus, præcepq; exactus ex ædibus. Vnde pro molli chlamyde, sagum istud charissima tibi paupertas circūposuit. Itaq; testis est mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hostiliter esses in me debacchatus. MERCVR. At nunc uides Plute, in cuiusmodi hominē sit cōmutatus. Proinde audacter cum illo consuetudinem age. Tu uero fode ita ut facis. Tu interim thesaurum sub ligoem adducito. Audiet enim si tu accersieris. TIMON. Parendum est Mercuri, rursusq; ditescendum. Quid enim facias quū dī compellant: tamē uide, in quas turbas me miserū conijcies: qui quidem quū ad hunc usq; diem felicissime uixerim, tantum auti repente sum accepturus, nihil cōmeritus mali, tantumq; curarum susceperurus. MERCVR. Sustine Timon mea gratia: tametsi graue est istud huc, atq; intollerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rūpantur. Ego porro superata Aetna in cœlū reuolauero. PLVTVS. Abijt ille quidem sicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, siquidem digressus Theaurū ad te transmittam, sed feri fortius, tibi loquor auri Thesaure, Timoni huic audiens esto, ofserq; temet eruendum. Fodi Timon alius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIMON. Age iam ó Ligo, nunc mihi tuas uires explica, neque defatigare, dum ex abdito Thesaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucifer Mercuri, undenam auri tantum? Num somnium hoc est? Metuo ne carbonis reperturus sim experrectus. Atqui aurum profecto est insignis, subuum, graue, & aspectu multo iucundissimum.

Pulcherrima Aurum faustitas mortalibus.

Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; & dies renides. Ades ó mihi charissimū desideratissimūq; nūc demū credo uel Iouem ipsūm olim aurū esse factum. Etenim quæ tandē uirgo, non exporrecto sinu usq; adeo

Hostiū in me debarbatus ē.

usq[ue] adeo formosum amatorē excipiat, per tegulas illapsum? ó Myda
 Crese[us]q[ue], ac munera, Delphico in templo dicata: ut nihil eratis si cū Ti-
 mone, cūq[ue] Timonis opibus conferamini: cui ne Persarum quidē rex
 par est. O Ligo, sagum charissimum uos huic Pani suspendi commo-
 dum est. At ego quammaxime semotum mercatus agrum, turriculāq[ue]
 seruandi auri gratia constructa, uni mihi affatim uixero: sepulchrum
 item inibi mihi defuncto parare est sentētia. Hæc igitur decreta sunt,
 placitāq[ue] in reliquum uitæ: seiunctio, ignorantia, fastidium ergo mor-
 tales omnes. Porro amicus, hospes, sodalis, aut ara misericordiæ, meræ
 nugæ. Tum cōmiserari lachrymantem, suppeditare egentibus, iniqui-
 tas, ac morum subuersio: at uita solitaria, qualis est lupis: unus si-
 bi amicus Timon: ceteri omnes hostes, & insidiarum machinatores.
 Cum horum quopiam congregi, piaculum: adeo ut si quem aspexero
 duntaxat, inauspicatus sit ille dies. In summa: non alio nobis habeantur
 loco, quàm signa faxea, æreāue: neq[ue] fœcialem ab illis missum recipi-
 amus, neq[ue] fœdera feriamus. Solitudo terminus esto. Cæterum tribu-
 les, cognati, populares: postremo patria ipsa, frigida quædam & steri-
 lia nomina, stultorumq[ue] mortalium gloriæ: solus Timon diues esto: de-
 spiciat omnes: solus ipse secum oblectetur, liber ab assentationibus, &
 onerosis laudibus dijs sacra faciat: epuletur solus, sibi ipsi uicinus, sibi
 particeps, excutens sese ab alijs. Ac semel decretum esto: ut unus seipsū
 comiter accipiat, si moriendum sit, aut necesse habeat sibi ipsi coronam
 admouere. Nullumq[ue] nomen sit dulcius, quàm Misanthropi, id est, ho-
 minum osoris. Morum autē notæ, difficultas, asperitas, feritas, iracūdia,
 inhumanitas: quod si quem conspexero incendio conflagentem, obte-
 stanterq[ue] quo restinguam, pice oleoq[ue] restinguere: rursum si quē flu-
 mē undis abstulerit, isq[ue] manus porrigens, imploret ut retineatur: hūc
 quoq[ue] demerso capite propellere, ne possit emicare, hunc ad modū par-
 pari relaturus est. hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttensis: &
 concionis subscripsit suffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta sunt:
 to: hæc fortiter tueamur. Cæterum magno emerim ut id omnibus in-
 notescat, quod opibus abundo: nam illa res illos præfocauerit. sed quid
 illud? Nem quæ trepidatio: undiq[ue] concurrunt, puluerulenti atq[ue] anhe-
 li, haud scio unde aurum odorati. Vtrū igitur hoc consensu colle saxis
 eos abigo, è sublimi deiaculās: an hac tantum in re legem uiolabimus,
 ut semel cum illis congregiamur: ut magis angātur, fastiditi, repulsiq[ue].
 Ita satius esse duco. Itaq[ue] restemus quo illos iam excipiamus. Age pro-
 spiciam: primuseorū iste quis est? Nempe Gnathonides adulator, qui
 mihi nuper cenam petenti, funē porrexerat, quū apud me sæpenumero
 solida dolia uomuerit. Sed bene est quod ad me uenit: nā primus om-
 nium ua-

Gnathonides. Adulator.
Solida dolia. uomere.

nium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonū nō ne-
 glecturos esse deos? Salue Timon formosissime, iucundissime, cōuiua-
 tor bellissime. TIMON. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium
 edacissime atque hominum perditissime. GNATO. Semper tibi grata
 dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam,
 ex his quos nuper didici dithyrambis. TIMON. Atqui elegos canes,
 admodum miserabiles, ab hoc doctus ligone. GNATO. Quid istuc?
 Feris ó Timon? Attestor ó Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areo-
 pagitas, qui uulnus dederis. TIMON. Atqui si cunctere paulisper, mox
 tradis me reū ages. GNATO. Nequaquā, quin tu planè uulneri medere,
 paululo auri inuncto. Mirū enim in modū præsenteum id est reme-
 diū. TIMON. Etiam manes? GNATO. Abeo. At tibi male sit, qui qui-
 dem ex uiro cōmodo tam saeuus factus sis. TIMON. Quis hic est qui
 accedit recaluafter ille? Philiaes, assentatorum omniū execratissimus.
 Hic quum à me solidum acceperit fundum, tum filiae in dotem talenta
 duo, laudationis præmiū, quum me canentem reliquis silentibus, omni-
 bus solus maiorem in modum extulisset, deierans me uel oloribus ma-
 gis esse canorum, ubi me pridem ægrotum conspexisset: nam adieram
 oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit.
 PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoscitis:
 nūc Gnatonides amicus & conuiuas: enim uero habet ille digna se, quā-
 doquidem immemor est atq; ingratus. At nos qui iam olim conuicti-
 res sumus æquales ac populares: tamen modeste agimus, ne in silire ui-
 deamur. Salue here, fac ut istos adulatores sacrilegos obserues, qui nul-
 quam adsunt nisi in mensa: præterea à coruis nihil differūt. Neq; post
 hac huius ætatis mortalium ulli fidendum est. Omnes ingrati, & scele-
 sti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo posses ad ea quæ uel-
 les uti, in uia accepi, te summas quasdam opes esse nactum. Proinde ac-
 cessi his de rebus admoniturus te, quanquā tibi forsitan me monitore ni-
 hil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Nestori ipsi, si necesse
 est, consiliū dare queas. TIMON. Ita fiet Philiaes, sed age, accede quo-
 te ligone comiter accipiam. PHILIADES. Viri caput mihi cōminutum
 est ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, ad-
 monui. TIMON. Ecce tertius huc orator Demeas se recepit, tabulas dex-
 tra gestans, aitq; se mihi cognatū esse. Hic una die de meo sedecim talē
 ta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum soluēdo
 non esset, ego misertus illum redemi. Porro quum illi forte obuenisset,
 ut Erechteidi tribui distribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad
 me redibat poscerem, negabat se ciuem nosse me. DEMEAS. Salue Ti-
 mon: præcipuū generis tui præsidij, fuleimentū Atheniensij, defensa-
 culum

Vulnus medetur aurum inuncto.

Philiaes assentator.

Demeas orator.

culum Græciæ. Profecto iamdudum te populus frequens, & utraq; curia opperit. Sed prius decretū audi, quod de te cōscripsi. Quādoquidē Timon Echecratidæ filius, Colyttensis uir, non modo probus & integer, uerumetiam sapiens, quantum alius in Græcia nemo, nuncq; per omnem uitam destitit optime de Rep. mereri. Tum autem in olympicis uicit pugil. & lucta cursuq; die eodē, ad hæc solenni quadriga, eque stricq; certamine. TIMON. At ego ne spectator quidem unq; in olympicis sedī. DEMEAS. Quid tum? spectabis posthac, sed ista cōmunia addi satius est. Tū anno superiore aduersus Achamenses pro Rep. fortissime se gessit, & Peloponensium duas acies conscidit. TIMON. Qua ratione? Quippe qui nec unq; arma gesserim, neq; unq; militiæ dederim nomen. DEMEAS. Modeste tu quidem de teipso loqueris, nos tamen ingrati futuri sumus, nisi meminerimus. Præterea scribendis plebiscitis, & in consultationibus, & in administrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipu. His de causis omnibus uisum est, curiæ, plebi, magistratibus tributim, plebeijs singulatim, cōmuniter uniuerfis, aureum statuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextra tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; septem aureis coronis coronetur, hæcq; coronæ hodie in Dionysijs per Tragedos nouos promulgentur. Si quidem hodie, illi Dionysia sunt agenda. Dixit hoc suffragium Demeas orator, ppter ea quod cognatus illius propinquus, ac discipulus eius sit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi suffragiū, sed utinam & filiū meū ad te pariter adduxissem, quem tuo nomine Timonem appellauī. TIMON. Qui potes Demeas, quum ne uxorem quidem duxeris unq;, quantum nobis scire licuit? DEMEAS. At ducam, nouo ineunte anno, si deus permiserit, liberisq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem masculus) Timonem nūcupabo. TIMON. An uxorem tu sis ducturus, equidē haud scio, tanta à me plaga accepta. DEMEAS. Hei mihi. Quid hoc est rei? Tyrannidē Timon occipias? pulsasq; eos qui sunt ingenui, ipse nec ingenuus planē, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quum alijs nominibus, tum quod arcem incenderis? TIMON. Atqui nō conflagrauit arx scelestæ. Proinde palām est, te calumniatorem agere. DEMEAS. Verū effosso ærario diues effectus es. TIMON. Atqui non effossum isthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEMEAS. Verū effodietur posthac, sed tu interim omnia quæ in eo condita, possides. TIMON. Alteram itaq; plagam accipe. DEMEAS. Hei scapulis meis. TIMON. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planē ridicula mihi acciderit, si quū inermis, duas Lacedæmoniorū acies fuderim, unū scelestū hominē non protinero. Tū frustra uicerim in olym-

l 3 pjs, &

Thrasycles philosophus.

*Indire digito ramos ex-
tingere.*

*Spectaculum p. om. ex parte,
teatru, varietate absolutu.*

*Offam in cena m. sat p.
vultu m. p. tabe m. p. d. m.*

*Sic gellosi p. m.
ball, sic p. p. p.
vultu m. p.*

*vultu m. p. p. p. m. m. m.
vultu m. p. p. p. m. m.
vultu m. p. p. p. m. m.*

prijs, & pugil & palaestrites. Sed quid hoc? An non philosophus Thra-
sydes hic est? profecto ipse est, pmissa barba, subductisq; supercilijs.
& magnū quiddā secū murmurans accedit, Titanicū obtuens, caesariē
per scapulas fluentē uentilās, alter quidā Boreas, aut Triton, quales eos
Zeus depinxit. Hic habitu frugalis, incessu moderatus, amictu moder-
stus, mane mirū q̄ multa de uirtute differit, damnans eos, qui uolupta-
te capiuntur, frugalitatē laudans, at ubi lotus ad coenam uenit, puerq;
ingentē illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet: perinde
ut Lethes aquā ebibens, à dilucularijs illis disputatiōibus diuersissima
quae sint exhibet, dū milui instar praecepit opsonia, & proximū cubitū
opposito arcens, mento interim cōdimentis oppleto, dū canum ritu in-
gurgitat, prono incumbēs corpore: perinde atq; in patinis uirtutē inue-
turū sese speret, dumq; usq; adeo diligēter catinos extergit indice digi-
to, ut ne paululū quidē reliquiarū sinat adherere, nuncq; nō querulus,
tanq̄ deteriorē partem acceperit, uel si rotam placentā, aut suem solus
omniū accipiat, qui quidē edacitatis & insatiabilitatis est fructus, tenui-
lentus, uinōq; bacchatus, non ad cantū modo, saltationemq; uerū ad
conuiciū usq; & iracundiam. Ad hanc multus inter pocula sermo (tum
enim uel maxime) de temperantia, sobrietateq; atq; ista quidē loquitur,
quum iam à mero male affectus ridicule balburit. Accedit his deinde
uomitur. Postremo sublatū eum de cōuiuio efferunt aliqui, ambabus
manibus tibicine inhaerentem. Quanq; alioqui ne sobrius quidem ulli
primariorū cesserit, uel mendacio, uel confidentia, uel avaricia. Quin &
inter assentatores primas tenet, peierat p̄mptissime, anteit impostura
comitatur impudentia. In summa prorsus admirandum quoddā spe-
ctaculum est, omni ex parte exactum, uariēq; absolutum: proinde non
ciulabit clarius uidelicet quum sit modestus. Quid hoc papae tandem
nobis Thrasycles? THRASYCLES. Non hoc animo ad te uenio Ti-
mon, quo pleriq; isti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opi-
parorum conuiuiorum adducti spe concurrunt, multaq; assentatione
deliniunt te, hominē uidelicet simplicem, facileq; impartietem id quod
adest. Siquidē haud ignoras offam mihi in cenā sat esse, tum opsoniū
suauissimū cepe aut nasturciū, aut siquādo lubeat lautius epulari, pusil-
lū salis. Porro potū fons Athenis nouem saliens uenis suppeditat. Tū
palliū hoc quauis purpura potius. Nā aurū nihilo magis apud me in
precio est q̄ calculi qui sunt in littoribus. Sed tua ipsius gratia huc me
tōtū, ut ne te subuerterit pessima ista, atq; insidiosissima res opulētia:
q̄ppe quae multis sapenūero immedicabiliū malorū extiterit causa. Ecce
nim si me audies, potissimū opes uniuersas in mare praecipirabis, utpo-
te quibus nihil sit opus bono uiro, quicq; philosophiae possit opes p̄spi-
cere.

opulētia in sidiosissima res.

tere. Ne tamen in altū ō bone, ſed ſermē ad pubē uſq; ingreſſus, paulo
ultra ſolum fluctibus opertum, me quidē uno ſpectante. Quod ſi hoc
non uiſ, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eijcito, ac ne obolum qui
dem tibi facias reliquū, uidelicet largiens ijs, quicūq; opus habent, huic
quinq; drachmas, illi minam, alij talentum. Porro ſi qui erit philoſo-
phus, hunc æquum eſt duplam aut triplam ferre portionem: quanquā
hoc quidem mihi non mea ipſius gratia poſtulo, ſed quo amicis, ſi qui
egebunt, donem: ſat eſt ſi modo peram hanc largitione tua expleueris,
ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis conten-
tum, modicumq; conuenit eſſe eum qui philoſophatur, neq; quicq;
ultra peram cogitare. TIMON. Equidem iſta quæ dicis probo Thraſy-
des: ergo ſi uidetur, priuſquā peram expleam, age tibi caput opple-
bo tuberibus, poſteaquā ligone ſum menſus. THRASYCLES. O ſi
bertas, ō leges, pulſamur ab impuriſſimo libera in ciuitate? TIMON.
Quid ſtomacharis ō bone Thraſycles: nū te defraudaui? Atqui adij-
ciam ultra menſuram Chœnices quatuor: ſed quid hoc negotij? Com-
plures ſimul adueniunt, Bleſſias ille, & Laches, & Gniphon, breuiter
agmen eorum qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conſcen-
do, ac ligonem quidem iam dudum fatigatum, paulisper interquiſcere
ſino? At ipſe plurimis congeſtis ſaxis, procul eos lapidum grandine pe-
to. BLEPSIAS. Ne iace Timon, abimus enim. TIMON. At uos qui-
dem nec citra ſanguinem, nec abſq; uulneribus.

LVCIANI TIMONIS SIVE MISANTHROPſ, DES.
ERAſMO ROTEROD. INTERPRETE, FINIS.

ERASMVVS ROTERO

DAMVS RICHARDO VVITFORDO BRITANNO,
docto & cum primis iucundo amico, S. P. D.

Vm annis iam aliquot totus Græcanicis in literis fue-
rim Richarde chariſſime, nuper quo cum literis Latinis
redirem in gratiā, Latine dedāmare coepi, idq; impul-
ſore Thoma Moro, cuius (uti ſcis) tanta eſt ſacundia, ut
nihil nō poſſit perſuadere uel hoſti: tanta autē hominē
charitate cōplector, ut etiam ſi ſaltare me, reſtimq; dūctare iubeat, ſim
nō grauati obtemperaturus. Tractat ille idem argumentū, & ita tra-
ctat, ut nullus ſit omnino locus, quem nō excutiāt eruatq;. Neq; enim
arbitror (niſi me uehemens in illum fallit amor) unquam naturam ſin-
xiſſe ingeniū hoc uno præſentius, promptius, oculatius, argutius, breui-
terq; dotibus omnigenis abſolutius. Accedit lingua ingenio par, tum

pœnas nobis dependit, quippe qui & uiuus aspexerit, filiū prius morte sublatum: & quod est omniū maxime nouū, compulsus sit deniq; ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, ceterū occisus, alterā ad eadē operā mihi suā cōmodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdem post mortē (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itaq; sum is qui tyrannidem sustuli, pariterq; mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem cōmutarim, ac morem modumq; nouarim cōficiendi sceleratos. Nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens: porro senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddā à uobis me consequuturū arbitrabar, præmiāq; laturum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerū etiam futurorū formidine, quicq; stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capeſſat successionē. Verum interim tantis rebus strenue peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nō feram mercedem, quā leges à me seruatae præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reip. studio (quēadmodū ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauitè ferat, atq; eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igit iudices mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala tãetsi ipsi optime nostis, cōmemoro. Siquidem hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinē intelligatis, & ipsi plus capiat is uoluptatis, reputantes nimirū quibus sitis leuati malis. Neq; enim quēadmodum alijs quibusdā sapenumero accidit, itidem & nos simplicem tyrannidē atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec unius domini uiolentiam tolerabamus, uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porro senex multo erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet, uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda maleficia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quod illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra quā credi queat erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunq; præceperat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatum satelles erat. Tametsi huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, solumq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quantū tutamentum præsidiumq; principatui ab illo mutaretur,

*Comitem Siderum
se se praestare:.*

aretur, scelerum tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephēbos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cædes, si qua exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliae, ea omnia iuuenis temeritate gerebatur. Porro senex illi obsequebatur, comitemque scelerum sese praebebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quod quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt, tum illud in primis discruciat, quod prospiceremus diuturnam, uel æternam potius seruitutē eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Remp. populūque homini scelesto hæreditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exigam facit, quod apud sese reputant, quod inter se dicunt: at mox coercetur, at mox demoriētur, paulo post liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur, paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisque fortium ciuium, & qui eadem quæ ego animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deterruerūt, neque perpensa negotij difficultate refugi, neque ad suscipiendum discrimē trepidaui, uerum solus solus, inquam, aduersus adeo ualidam uariamque tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumque ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur: At è diuerso perpendenti, quod publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam, neque mediocri negotio satellites submouissem: occidens interim, in quē incurrissem, & quicquid obliteret amolientis, ad ipsum negotij caput se rebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarū calamitatum fontem, atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem sese, multisque uulneribus resistentē, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi omnes, nisi quod reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamque amisso magno illo suo satellite desertus, neque deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchre habent, cuncta cōfecta sunt, cuncta eò quò destinaram, perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo penas dare conuenit? Me quidē meaque dextera nequaquam est dignus, praestem si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interima-

tur,

tur, priorem illam cædem dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mædo. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamque meam imposuit fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisque bono iam ut animo sint edicens, ac libertatem annuncians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atque hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaque fortitudine, uidelicet ex una illa cæde, post quam pater iam uiuere non quibat. Aequum itaque censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmiū donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim, uerum quod præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut in glorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmiūque indigni iudicentur. At hic contradicit, negatque æquū facere me, qui decorari munere, præmiūque ferre cupiam. Neque enim tyrannicidam esse me, neque quicquam à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmiū postulem. Percontor igitur illū, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperit? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis, omnes restituta leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absque periculo, publicamque felicitatem solennibus feriis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisque præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quod si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterum ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quare facis ut populus parū erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porro lex tyrannicidæ præmium decernit. Verum dic mihi, nunquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministras? Mea profecto sententia, nihil: uerum hoc solum spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorum sublationem. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignū iudicauit, quod quidem inficiari nō potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille nō poterat uiuere, nimirum ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaque ne discepta de cædis modo, neque illud expende quemadmodum interierit, uerum an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectum,

Alterū ultus in altero.

profectum. Quandoquidem & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus bene de Rep. meritos calumnijs usus. Si quis nō gladio, uerum lapide lignōue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porro si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisitus eras à me cædem, mea ipsius manu peractam? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factum à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiam atq; atrocioris mortis genere trucidassem? Vnū hoc duntaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentiū reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatum uestigiū? Quod si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticum est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quod ijs quæ uirtute confecta sunt debeatur. Equidem & illud memini dissertum in legibus, nisi forte propter diutinam seruitutem oblitus sum eorum quæ ab illis dicuntur: Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat, aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hūc quoq; lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Neq; enim statuit minus ualere oportere audaciā quàm facinus: ac postea superuacaneū est cædis rationem uiamque spectare. Deinde hunc qui sic occiderit, tanquā homicidam pœnas oportere dare censebis, ac nequaquā absoluedum esse. At me qui per omnia consimili modo Remp. iuui, non censes ea capere oportere, quæ ijs debentur qui beneficio iuuerunt. Neq; enim illud dicere possis, me quidem imprudentē fecisse, sed exitum quendam cōmodum fortuitu fuisse consequutū præter animi sententiā. Nam quid præterea iam formidassem, eo qui ualidior erat interempto? Quur autem gladiū in uulnere reliquisssem, nisi planè quod erat euenturum, id ipsum prædiuinasssem? Nisi forsan illud dices, hunc qui extinctus est, tyrannū non esse, neq; hanc appellationem in illum competere: neq; uos multum præmij hoc nomine, si ille fuisset occisus, decreturos fuisse. Atqui istud dicere nō queas: an tyranno interempto, ei qui cædis causam ministravit, præmium negabis? O curiositatem, de illo laboras quo pacto interierit, quū interim libertate fruaris? aut ab eo qui Democratiam restituit, nescio quid superuacaneū præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei gestæ spectat. Quæ uero ad id cōducunt, ea omnia missa facit, neq; iam ultra curiosius excutit. Quid enim, an si tyrannū exegerit quispiam, nō is iam tyrannicidæ præmiū cepisset? cepisset opinor, idq; iure optimo: siquidē & hic pro seruitute libertatem peperisset. At id quod à me patratum est, non exilium habet, non in posterum instaurandæ tyrannidis metum, uerum absolutam sublationem, totiusque generis internicionem, omnēque malum radicatus

Causa mortis duplex.

radicitus excisum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem usque (si uideatur) rem totam perpendite, nunquid eorum quæ ad leges pertinent sit prætermissum, & num quid in me desideretur ex his, quæ Tyrannicidæ oportebat adesse. Principio mentem prius oportet suppetere fortē, & amantem Reip. quæque pro cōmunibus commodis periculum adire non recuset, quæque priuato suo interitu multitudinis incolumitatem ausit redimere. Nū hac parte quicquā mihi defuit? Num frāgebar animo? Num quum præscirem per quæ pericula mihi perirumpendū esset, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum cōmorare, atque æstima, an non uel uoluisse tātum ista, ac statuisset, præclarum facinus futurum fuisse uideatur. Ac putato me solius animi, uoluntatisque argumēto præmium postulare, tantū qui beneficio iuuerit. Tum si uoluntati meæ facultas defuisset: uerum alius post me Tyrannum occidisset, dic mihi: num absurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Maxime. Si dicerem, ciues uolui, statui, aggressus sum: uoluntatis experimentum dedi, solus dignus sum qui præmiū feram: Quid tum responsurus fueras? Nūc porro non hoc dico, sed insuper ascendi, periclitatus sum, atque innumerabilia priusquā iuuenem occiderem, patraui. Neque enim usque adeo facilem, factūque procliuem esse rem existimetis, custodias perirumpere, satellites opprimere, unumque hominem tam multos amoliri. Quin isthuc penē maximū est omnium quæ sunt in Tyrannicidio, totiusque negotij caput. Nam ipse iam Tyrannus non magna res est, neque expugnata, neque confectu difficilis: uerum ea quæ tuentur continentque Tyrannidem, quæ quidem si quis superarit, is nimirum cuncta quæ destinauit, peregrit, & perpusillū est, id quod superest. Sed ad Tyrannos peruenire nuncquā mihi contigisset, ni prius qui illum cingūt custodes oppressissem, omnesque satellites ante debellassem. Nihil adhuc addo: uerum in his rursū immoror. Custodiam oppressi, satellites superauī: Tyrannū incustoditum, inermē, nudum reddidī. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipsam à me requires? Quinetiā si cædem quæris, ne ea quidem desiderabitur. Non sum incruentus: uerū cædem peregi, magnam ac strenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atque omnibus formidandi, per quem ille ab insidijs erat tutus, cui uni si debet, qui complurium satellitum instar erat. An non igitur, quæso te, præmio dignus uideor, sed tātis rebus gestis honore fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quendam interemissem? Quid si seruū aliquem charū? an nō hoc quoque magnum uisum fuisset, conscendisse, mediāque in arce, medijs in armis, aliquem ē Tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occidit

*Honore fraudabor
Aliguo.*

m cius est

tisus est, cuiusmodi sit considera. Filius erat Tyranni, uel Tyrannus potius, crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodque est maximum, hæres ac successor omnium, quique in longum nostras calamitates posset prorogare. Vn hoc solum mihi confectum esse: Ipsum uero Tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum. Iam horum nomine præmium postulo. Quid dicitis? Nō dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porro nunc negotij caput, denique ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quam fieri potuit, pulcherrime contuli. Tyrannumque aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conficio, sed posteaque illum prius multo dolore excarnificassem, tū quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestum quidem illum: attamen & ætate uigentem, & patri similem, sanguine taboque oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, hinc gladij uerorum Tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus Tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neque huiusmodi uulnere spectare spectaculum, profecto nihil habet Tyrannico supplicio dignum. Neque enim ignorabam uir egregie, non ignorabam, inquam, neque quenquam alium latuit, quanta ille charitate filium sit prosequutus, adeo ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hūc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddam, idque merito, quippe qui conspiceret illum unicum esse qui curaret, seruaretque Tyrannidem, quique solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaque si non ob charitatem, certe ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum e uita, perpensurum enim, iam nihil esse quod uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circumsternerent, forma, dolor, desperatio, formido, quique in posterum imminabant metus, his aduersus illum auxilijs sum usus, atque ad id extremum illud consilium adegī. Interijt itaque uobis orbus, excruciat, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui fatis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necem consciiuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoque atrocius, quam si per alium inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eum agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem induxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorque meorum egregie factorum, post

Multo dolore excarnificare.
hominem.

Luxit luctum.

ipso sibi mortem consciiuit

Exclamatio ad
enim.

post tanta pericula, post tantas cædes cōtemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularer: si sic dicerem iudices: Tyrannum quum mori uellet, quum id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruit, & ad consequendam libertatem auxilio fuit uniuerfis, hūc quoq; laude, præmióq; dignum iudicassetis. Porro domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nōne inter eos qui de Rep. benemeriti sunt, scripsissetis? Nōne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ uerisimile est fecisse Tyrannū, quæ dixisse, priusq; sibi mortem conscisceret. Quū iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus cōfoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisq; sint oculis obuiæ, uidelicet ut q̄ maxime discrucietur eū, qui genuerat, quóq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter indamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladum spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquēs actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebāt.

¶ At ille astans, ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuū, sanguinolentum, cæde cōpersum, tum uulnera perpetua, plurima ac letalia, hunc ad modum exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanq̄ Tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te fili sum extinctus, nisi forte me tāq; senem contemnit, ac lento supplicio me cōfici: producitq; mihi mortem, redditq; mihi cædem longiorem. Atque hæc loquutus, ensē quærebat. Nam ipse inermis erat, ppter ea quod per omnia filio fideret: uerum ne is quidem deerat, ut qui iamdudum fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finem malis impone gladiæ. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locum. Occidissem quidem, sed tanq̄ Tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem, nunc autem tanq; orbus occumbo, nunc tanq; cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladium adegit, tremens neq; sat potens. Cupiebat quidem: uerum non suppetebant uires ad facinus exigendum. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot Tyrānicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neque mediocriū uiriū opus, ac senem huic circūfusus, atq; amborum sanguinē cōmixtum, libertatis illam

tis illam & uictorialem uictimam, meique gladii facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm non indignum se domino præstitit: testansque quod mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc aut illustrius est ipsa nouitate. Atque ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consuevit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porro tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

LVCIANI TYRANNICIDAE. DES.

ERASMO ROTERODAMO

INTERPRETE,

FINIS.

DECLAMATIO

DES. ERASMI ROTERODAMI, NON ILLA
QVIDEM VERSA, SED QVAE SVPERI-
ORI DECLAMATIONI E LVCIANO
VERSAE RESPONDEAT.

I MIHI CAUSA hæc iudices, apud concionem popularem, quæ studiis potius, quàm exacto rerum iudicio duci consuevit, esset agenda, ac non magis apud iudices ex honestissimis ordinibus delectos, nimirum grauissimos sapientissimosque, non nihil profecto uerer, ne omnium animis noua hac & insperata lætitia gestientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec satis attentos, nec dociles essem auditores habiturus. Porro fauētes, beneuolosque multo minus: quippe qui frontem modo, quasi personam huius negotij intuentibus, non faciem ipsam propius contemplantibus uideri fortasse possim, in cōmuni totius ciuitatis gaudio: tum autem in causa tam populari, uelut importunius obstrepere atque obturbare. Enimvero quum omnis affectus inutilis est ad recte iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non solum iudicium omne funditus tollere solet, uerum etiam nostri sensus non raro nobis eripere: præsertim (si quemadmodum hæc nostra) post graues diuturnasque calamitates, ac ueluti tempestatem sæuissimam, repente præterque spem (quasi portus quidam) fuerit obiecta. Quid autem tam acerbum liberæ multitudinī, quàm seruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaque non rebus modo ipsis, sed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animam queant ad quidlibet impelli: maxime primis his aliquot diebus

diebus, dum gaudiorum adhuc uelut æstus quidam impotens, omnia sursum ac deorsum miscet, dum lætitiæ remulencia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum instigare non sinit. Verum uestra iudices singularis sapiëntia, perspicacitasque, non hoc tantum scrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam supeditat, uti sperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidia, nec fauore in Tyrannidem (sicut iste calumniabatur) sed solita mea, & (ut opinor) nota Reip. charitate suscepi, uobis non modo non inuidiosum, sed fauorabile, plausibileque uideatur. Etenim postquam uiderem manifesta quadam deorum beneuolentia, post diuturnam ac miserrimam illam seruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigisse, nihil prius curandum nobis esse iudicaui, quam ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas esset perfecta, quouidelicet munus suum huic urbi proprium, perpetuumque facere uellent, & constabilire, tuerique quod largiri non essent grauari. Meminissimque ipsidem in manu esse, ut eriperent ingratum, quod optantibus dedissent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre possumus: si beneficiū acceptū agnoscamus: si celebremus, si ad illos autores referamus. Neque mihi committendum putauit, ut dum nimium candidi in ciuem esse uolumus, in deos ingrati, impii que reperiāmur. Neque enim isthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accrescat (quantum id quoque longa iam Tyrannide exhaustius est, quam ut inde temere dari præmia cōueniat immerentibus) Illud agitur, ne dii immortales qui huius male consulta, nobis uerterunt bene, hoc tantum munus à nobis tamque ingratum reposcant. Si quod ipsis solis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obsecro? Nempe, qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atque hac temeritate sua restitutæ libertatis periculosam occasionem modo præbuerit, idque adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum Tyrannicidæ titulum dijs eripere, sibi arrogare: Reip. diē dicere, ac leges ipsas in ius uocare, ciuitatem ingratitude ream agere, nisi sibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus speciosius Tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui sibi laudem tam eximiam usurpat immeritus. Nullum præmium honestius illustriusque, quam quod Tyrannicidæ debetur. Sed hoc impensius, accuratiusque spectandum, ne temere decernatur indigno. Per multa siquidem, per multa ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis esse uideatur: quorum nihil in hunc cōpetere, pau-

m 3 lo post

*Omnia sursum ac deorsum
miscere*

In ius uocare

lo post euincemus. Proinde quū non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat: eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam si unum ex huius arbitrio depēderint, tamen multa insuper isti creditori sunt debituræ. Quæ cuncta quum postulare iure potuisset: maluit tamen homo uerecundus, unico persoluto, reliqua sibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxia Reipu. quoties libido sit, possit impropere. Tum illud utrum risu potius, an odio dignum existimem: quod in tribunalibus, quod apud ornatissimum seuerissimorū iudicum concessum, Thrasonem quendam nobis è comœdia retulit. Sensistis iudices, ut è corona pleriq; risū tenere nequicint, dum personatus iste Hercules tragœdiam illam suam nobis recitabat: de se terq; quaterq; Tyrannicida, de sapiente illo gladio cōmitone suo, qui per se prudens senem interemit: digno uidelicet, qui inter sydera collocetur, domino in deorum numerū relato. Dñi boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis suum ornavit, iactauit, exaggerauit: quā militari iactantia, quā Stentorea uoce, quā fastuoso uultu, q̃ arrogantibus supercilij, quā stupidis oculis, suum ipse uobis encomium detonabat. Quæso iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nōne uobis minitari uidetur: nōne dicere: ni mihi præmiū decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortissimo gladio, qui uel sine me, meas uices ubi lubebit, acturus est. Quis tandem istam ferat iactantiam, uel in eo, qui uere Tyrannum occidisset. Hæc quoq; me causa iudices (neq; enim inficiandum est) commouit, ut huius obliterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odiosam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim uniuersa ciuitas dñs liberatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumens in medium ingesserit, q̃ indigne tulerit uictimas dñs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamitabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuataq; suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurū deniq; iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmium quasi pignus accefferit. Quid, nisi ut Tyranno submoto, alter quidā huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ gloriæq; quasi Tyrannidem quandam exerceat. Qui quotidie nobis odiosam istam suā Tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladiū prodigiosum minitetur. Vtrum est hoc iudices Tyrannide liberari, an mutare Tyrannum. Videtis ipsi quā minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses. Quid minitaris oculis. Quid terres supercilio. An

phaleris.
Ampullis.
Fucis.
Dignis.
Fring.
Cunare.

Immoderata
Viosa. Arrogantia

Intolerabile iactantia.

Ventosa lingua.

Minari fronte obtueare.
Minari.

lio: An mihi non licebit libertate in contradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tã capitale in ciuem im-

*Atrox. { crimen
(capitale) }*

pingere, tantum quia lubuit, id quod apud iudices iuratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susceperem, nisi quo Tyranni necem, quæ me discruciet scilicet, ulciscerem. Quo quidẽ tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuum istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuiciũ, me longe minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præter quod neque affinitas, neque cognatio, neque necessitudo, neque emolumentũ, neque prorsus alia res ulla mihi cũ Tyranno intercessit: quur mea referret illũ uiuere, sine quibus rebus nullã in quẽ quod criminis hæere suspicionem, tu quoque scires, nisi nũquid tribunalia uiddisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultũ? Equidẽ arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamque meam uitam sic huic Reip. spectatã esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odiũ, quàm mihi suspiciõẽ ullam conciliaris. Vides quod multis adductus sim causis, ut tibi obliuiscerem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissime flagitauit, ut sui patrociniũ aduersum te capefferem, negãtes sibi uideri Tyrannide liberos sese, nisi te à Tyrannidæ præmio decerem. Non quod pudeat homini debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanẽ quod molestum est, at debere, cui non debeas: isthuc uero non grauissimum modo, uerum etiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur, sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tũ qui nihil iuuerit, id uero bis miserũ est, bis stultũ est.

*Enixissime flagitare.
Aliquã causam.
Rem.*

Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod nõ dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullam esse causam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo lubitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succẽseas. Etenim quum apud iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio: uerum etiã uehementer illustro, quando non paulo magnificentius est tyrannidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stultitiæ crimen, si imprudentiæ infamiã à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omniũ periculo hæc urbs in deos existat

Eripere honorem.

ingrata: Postremo si deorū immortalīū causam ago, quibus honorē debitum tu conaris interuerrere, uel hinc sat liqueat, quanta religione relī quam causam egeris, qui statim ingrediens tam impudēter sis calūniatus. Contradicit igitur, contra Remp. fauet Tyranno. Quanquā ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel Tyrannorum causas citra fraudem agere licere. Neq; tamen à uobis postulo iudices, ut uel mihi prosit in causa hoc meum erga Remp. studium, uel huic oblit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspicionem, nō refugio uel atrocissimā illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut Tyranno fauisse uideat, nisi certioribus, quā ut à quocq; refelli possint, argumētis euinco, nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergieretur, ut q̄ maxime ciuilit̄ quis agat, nullum ei deberi prēmium: Sin exactius, seueriusque, pœnam etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quā potest breuissime facio, quæso iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste interdū subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unū spectare iusserit, quantis malis Tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quod grauem seruitutem tolerassemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudiciū nihil attinebat. Neq; enī hoc in quæstionem uenit, q̄ misera sit Tyrānis, q̄ optanda libertas. Sed de illo cognoscitis iudices, quū libertas huic urbi sit restituta, quāta hinc laudis portio hui⁹ uirtuti debeat, an id & quod euentu cū huius facto coniunctū est, idē cū eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in causam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto, sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirū agens, ut quemadmodū ingeniosi conuiuatores iisdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa facit tyrānicidia. Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirifice attollere, & in quibus identidem restitabat. Quod si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorē pronūciat licebit. Quot tyrannicidia, inquit, quot prēmia? Primū quod uolui, deinde quod conat⁹ sum. Tū aut quod filiū occidi plusq; tyrannū. Postremo, quod pater ob mortē huius sibi necem conscigit. Principio qd uoluit iudices, q̄ nō leuius esse uideat, q̄ ut sit refellendū: nisi quod iste tāta uoce intonabat, toties inculcabat, quod Tyrānū uoluisset occidere, atq; id (ut nihil iā accederet) tamē prēmio dignū asseuerabat. Quid autē tam ridiculū, q̄ nudæ uolūtatis prēmīū à lege flagitare?

Impingere inuidiam.

*Attentis animis, atq; auribus,
Audire aliquem.*

Relegere uestigia.

Ingeniosi conuiuatores.

Præmie repetere.

flagitare: quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuunt homines, ut neque poenam irrogent, siquid uelis modo perperam, neque præmium ostendant, siquid officiose uelis: uerum id unum, quoniam uoluisse interpretatur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergo ne, inquis, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Recte sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est quid nolis aut uelis: ab his præmiū expectandum, siquid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut (non dicam) abdita aut suspiciosa, sed ne ea quidem admittat, quæ populari sunt opinione, famâque iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo quod est facinus tantum nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata: Ista iudicia Aeaci, Rhadamantiæque tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferro. Quod si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandem est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coercet, multo magis ad eius partes pertineat, nocentibus erogare poenam, quam bene merentibus largiri præmia (id quod mox copiosius demonstrabimus) posteaque in criminibus non accipit insimulationem meræ uoluntatis, quæso te, in petendis præmijs ostentationem uoluntatis admittet? Quis autem est ciuium uel quantumlibet ignauus, qui non uelit Tyrannum occidere, si tuto liceat? Quis non uel leno, saltem emolumentum causa uelit? Denique quis non facile simulare possit uoluisse se: uidelicet quo præmium gratis auferat? Vis itaque dicam, quantum hoc totum habeat momenti, uoluisse occidere? Nempe perinde est, quasi te somnariis occidisse. Pari pensari conuenit. Qui præstitit beneficiū, ei lex beneficiū rependit at qui bene uoluit tantum, ei quid debetur, nisi ut uicissim bene uelit

Resp. I nunc, & hoc in gradu nos iube consistere. Rem tam extimam, inquis, animo uersaui, statui, decreui: an præmium negabitis? Non fraudaberis præmio, si isthoc nomine postules: uerū illud interim præmijs ferēs: uelut homo nimium perfrictæ frontis, irrisus, explosus, exhibilatus discedes, quem non puduerit id à lege postulare, quod ne leno quidem ausit à quoque petere, ut rem pro uoluntate auferat: nemo tam uecors quod concedat, ut uoluntatem nescio quam, hoc est minus quam uerba precio redimat. At non uolui tantum, inquis: uerū & periclitatus sum, ascendi, submoui satellites. Primum isthuc tu quidē consulte facis, quod de gradu illo desu-

listi,

listi, in quo nimis profecto incōmode stabas, quācūq; ne in hoc quidem multo cōmodius constiteris. Nam etiam si paulo minus absurdum uideatur, haud ita multo minus impudens tamen est, quā lex palam prēmium decernat ei, qui factū præstiterit, te quod conatus modo sis, prēmium poscere. Ergo ne hoc quidem iuris erit apud te legibus, quod per illas est ciui priuato cum ciue priuato? Age quid si quis ciuiū tecū inisset contractum, ita ut ille pecuniam stipulatus, tu conditionem pactus esses, mirum ni suo uterque periculo, atq; is nondum præstita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedem, conatus sum, tentavi, adnissus sum, an non protinus impudenti homini respondebis: Cedo conditionem? Nam de tuo conatu quid mea refert? quandoquidem effectum abs te pactus sum, non conatū. Puta totidem uerbis tibi nunc respondere legem: Agnosco contractū, non muto pacta, debeo prēmium, sed si tu conditionem præstitisti, si Tyrannum occidisti. Verbis aut obligantur, aut absoluuntur homines. Si conato pollicita sum prēmium, nō grauabor dare, sin ei qui facinus peregisset, quod tandem ius est te ferre quod es stipulatus, me non ferre quod sum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tam improbus inuenitur, ut lucrum conditione promissum postulet, non præstita conditione, nemo tam stultus ut det, si quis postulet, & tu à Rep. maximum omniū prēmium postulas, quod conatus modo sis? Nihil mihi nisi nugas adfers, donec illud unum audiam, quod te præstare oportebat. Volui, inquis, ascendi, perrupi custodias, submoui satellites, quantulum iam est illud quod superest? Quid adhuc desideras? Nempe nihil in te desidero præter illud, cui soli debebatur prēmium. An nō intellexisti in istiusmodi contractibus duplex esse periculum: quorum alterū ad hunc tantum, alterum ad illum proprie pertineat: uidelicet persoluendæ mercedis, & præstandæ cōditionis. Ego meo periculo præmiū depēdēdi onus recipio, neque tua referre putes, neq; refert quā angusta mihi res, unde corradendū quod debeam præcium. Tu itidem conditionem tuo suscipis periculo, neq; mea quicūq; interest, quo sudore, quo periculo sit ea tibi præstanda. Totam istam curam, totū hoc negociū tibi relinquo. Quod si ego iam præstita abs te conditione, cōmemorem tibi in agris meis male prouenisse segetes: merces naufragio periisse, nihil auelli à malis debitoribus, non sine graui dispendio conflare posse pecuniam, quam tibi debeam, dic obsecro, nōne nugas agere me dices, negans horum quicquā ad te pertinere? Hoc uno modo posse satisfieri tibi, si pecuniā nūeretur. Neq; quisq; est iudex tam iniquus, quin te tuo iure fateat. Et mihi pulchre satisfactū existimas, si tu mihi tragœdiā adferas, quantū adieris piculi, cū sudorū, quātū uigiliarū exhausseris, dū studes

Conatus sum.
Admissus sum.
Tentavi.

Nugas agere.

stūdes praeſtare conditionem? Res eſt (mihi crede) calumnioſior, ſcu-
puloſiorq̃, quā ut legibus tam occupatis conueniat, alienam expen-
dere uoluntatem, alienos penſiculari conatus: quorum ſuos quiſq̃ ni-
mio ſolet aeſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At fa-
cti, facilis eſt aeſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hunc re-
liqua omnia conſueuit metiri. Tameſi non piget interdū æqui boniq̃
rationem habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pen-
dent, inter bonos bene agier oportet, at in contractibus, quæ neque ui-
neque dolo coierunt, quid eſt quod à præſcripto recedatur, niſi quis ue-
lit omnino à pactis diſcedere? Quid uis? Circūſpice, & ſi potes uſq̃ in-
uenire exemplum, nō nego præmium. Sæpenumero in pugilū Olym-
piciſ, ſæpe in certamine ſpectator (opinor) ſediſti. Cedo, num quando
uidiſti quenq̃ tam impudentem, qui palmam ſibi hoc nomine uendi-
cāret, quod ſtrenue certaeſſet? Non arbitror, atq̃ id in re penē ludicra,
certe ad uoluptatem comparata. Et tu in tam ſerio, omniumq̃ ſplendi-
diſſimo negotio, id tibi poſtulas, quod in ſcenicis illis pudeat uel impu-
dentiſſimū tentare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe for-
tiſſime, doctiſſimēq̃ geſſiſſet in curſu, iſ à præmio longiſſime abeſſet,
& ignauifſimo faueret euentus? Habeat ille ſanē, quod cauſetur, exci-
diſſe habenas, conſternatum equum, fractam rotam, iactet ſe uel arte,
uel uiribus tanto præcellentiorem, quanto Therſitæ præſtitit Achilles,
niſi metam prior attrigerit, proſecto poſtulandi præmiij ius nullum ha-
bebit, fortunam ſuam incuſare licebit. Cæterum Agonothetæ non indi-
gnabitur: propterea quod hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius
uteretur conditione, id eſt, ita demum præmium ſerret, ſi uirtuti fortu-
na fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, non tantum effectui præmiū de-
beretur, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicū certamen ueniſſent.
Quanc̃ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis, uoluptatiſq̃ gratia pro-
ponuntur, ſit interdum, ut uictis quoq̃ præmia ſtatuantur, non hono-
ris, ſed ſolatij gratia: uerum ſerijs in rebus atq̃ adeo periculoliſ, quānā
obſecro lex unq̃ mercedem ſtatuit, niſi ſiquis facinus peregiſſet: & ita
peregiſſet, ut omnis numeros impleat. A quo tu quantum abſis, mox
audies: nam nunc de conatu tantū agimus. Lex igitur ciuicam promit-
tit coronam ei, qui ciuem in bello ſeruarit. Quis unq̃ ad hunc honore
uel aſpirauit, quod ſe telis obiecerit, quod nō ſine multis uulnerib⁹ diſceſ-
ſerit? Proſecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicā petit. Quis unq̃ his uerbis
muralē petijt. Acriter cōtendi iudices, ut moenia ſuperarē. Oia feci, ſed
depulſus ſum. Quātūlibet eniſus ſit, niſi cōſenſo muro, nemo tā inuere
eūd⁹, ut muralē coronā ſibi deberi dicat. Obſidionalē nemo flagitat, ni-
ſi depulſa obſidiōe. Poſtremo nullus honos petit, niſi ab eo q̃ id effe-
cit, ad

A pactis diſcedere.

*Lex. Ciuicam coronā pro-
mittit, ſi, q̃ ciue in bello
ſeruarit.*

rit, ad quod honor inuitat. Qui nauim in tēpestate desertam, ad litus perduxerit, huic ex lege uendicatio est earum rerum, quæ nauī uchebātur. Quorsum attinet hic tuam iactare peritiam, sudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauem in tutum reduceres, sed uictus tēpestate deseruisti, audebis quicquā ex his quæ sunt in nauī, tibi uendicare? Aut si ausis, futurum speras, ut quisquā te uel pilum sinat attingere? Non opinor. Siquis unquā ouationem, supplicationem, triumphum obtinuit, quod ad uictoriam omnibus neruis esset enisus, quod graui ter se gesserit in bello, nisi superior discesserit, nisi præscriptum à lege numerum hostium fuderit, aude & tu tibi præmiū promittere, quod tyrannicidium sis aggressus. Quod si nemini hominum memoria contingit, desine tibi noua spe blādiri, desine inaudito exēplo postulare, quod sperare sit improbissimum, dare postulanti stultissimū. Noli nobis commemorare, quanto capitis periculo murum arcis conscenderis, qua uirtute satellitium Tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quorum maximam partem tibi liberum est fingere. Ad obtinendū tyrannicidæ præmium, duobus duntaxat uerbis est opus: Tyrannum occidi. Quantumuis conatū exaggeres, alleues, attollas, non nisi tyrannicidæ debetur præmium. Alioqui quid dices si eodem illo die, quo tu arcem cōscendisti, permulti pariter aggressi, sua quisque uirtute freti: quorum nemo tamen tyrannum intermisisset: utrū omnes tyrannicidæ præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid si multis strenue rem aggressis, uni cuiquam, qui sit omnium ignauissimus (ut non semper uirtuti respondet fortuna) eū cōtingat interficere, an nō præteritis reliquis hic unus honorem auferet? Quamobrem tandem? Nō quia plus adierit periculi, sed quoniam id confecit, cui lex honorem decreuit. Hic tu fortasse rursus incipies deplorare, frustra sumptam operam, negabis æquum esse uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, nisi fortunæ suffragio adiuuentur. Sed quæ tandem potest esse iniqua conditio, quam nemo compellitur accipere, nisi cui cordi sit? Quantūlibet iniqua conditio proponitur: eam nimirum facit æquissimam, quisque sua pte sponte recipit. In alex ludo (si fas est hoc exemplum conferre) quid iniquius, quā uel summū artificem ab imperitissimo superari, si modo iactus cōmode cadat? Atque id adeo nemo tantū iniquum causat: propterea quod cui lusus huius lex non probatur, ei liberum erat non suscipere. Itaque lex quid præstari uelit, id palam atque in medio proponit. Quid abs te præstari possit, id tibi relinquit expendendum. Illa nihil mauult, quā ut res cōpoptime cadat: quod si postea quicquid nihil iam intentatum reliqueris, quo minus effeceris, per fortunam stetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi succenseas. Fortunam, si ita lubet, in

R.º libeꝝ est sibi fingere.

Fortuna in ius uocat.

ius uocā, cum lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, nisi præstanti. Neq; uero existimemus iudices, istud à maioribus qui hanc legem tulerunt, sine summa ratione fuisse factum, ut conato præmium non esse statuendum putarint: uidelicet illud cauerunt, non tantum ne ancipites istas & inexplicabiles huiusmodi de conatu lites inuident, uerū etiam quod intelligerent tyrannicidij conatum non posse, nisi summo ciuitatis periculo suscipi. Vnde futurum prospiciebant, ut si conatui præmiū statuissent, temeritate conantium Resp. subuerteretur potius quàm restitueretur. Etenim tyrānis quid aliud est quàm graue capitalēque ciuitatis hucusq; huic si quis medeatur, ei merces digna proposita est, quam ita demum ferat, si remedium præsentaneum attulerit. Verum huic malo neminem oportet admoliri manū, nisi certum artificem, qui sua diligentia peritiāq; fretus, nō sinat hoc licere fortunæ, ut dum ipse salutem dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrum tu igitur in eiusmodi discrimine conatum præmio iudicas inuitandum esse: an potius pœna deterrendum, nisi quod conatus est quispiam, idem præstiterit? Nec illud te subleuat, quod mihi uidebare rationando colligere, quū lex in maleficijs pœnam irroget simplici sceleris molitioni, par esse ut multo magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legem multo propensiores uideri ad compensandam uirtutem, quàm ad retaliandam culpam. Atq; uide quàm hic tota erras uia. Principio non animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis discedere, propterea quod aliorum molitio cū priuato molientis periculo modo cōiuncta est: huius cum publico Reip. discrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidiū nihil aliud sit quàm temeritate priuata rem omniū prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualēcūq; conatum in quæstionem uenire sinit, uerum in paucis dūtaxat, quæ uel propter insignem atrocitatem hoc odij merentur, uel eiusmodi sunt, ut prius exitium adferant, quàm conatus dent significationem: quod genus parricidium, ueneficium, proditio. Postremo non uides nihil esse simile, totāq; natura rationēq; discrepare, pœnæ legitimam irrogationem, & honoris largitionem. Nam alterū quidem proprie legum munus, alterum quasi quædam de iure concessio, legisq; candor (ut ita dixerim) quidam est. Hoc ita habere sic demū intelliges, si reputes quàm multa sint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: quàm multa item uetet nisi obtemperaris, supplicium minitans: contra, uix unū atq; alterum esse, ad quæ præmio sollicitet. Quædam enim eiusmodi sunt, ut durum ac seruire uideatur ad ea metu mali adigi: quo de genere sunt, uxorem ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirum urbanius ac uerecundius tecum agit, patris, nō magistratus su-

Rationem de colligere.

mit habitū, p̄cedo ad id inuitat, quod alioqui gratuito te p̄stare debebat. Rursus alia tamen si id genus sunt, ut à quouis nō improbo ciue p̄stari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quā ut à multis p̄stari queant: & periculosiora, quā ut multi uelint suscipere nam inhumanū uidetur cuiq; uitæ suæ contemptum imperare: ad hæc, igitur p̄mio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legum indulgentiam longius trahere, quā ad quæ semet ipsa astringit. Nec mirandum est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, quā in eo in quo p̄ tēporis ratione in alienas partes descendit. Huic astipulatur illud, quod nouis etiā criminibus exemplum, aut nouū noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Neq; tamen idem fieri consuevit, si quis quid noui facinoris cum laude patrauit, ut p̄miū à consimili cōstitutione decernatur, nisi lex extet, quæ nominatim honorē statuatur eius facto: quod roget, uix habebit: quod postulet, haudquaquā. Quur enim legi necesse sit passim ciuiū suorum officium mercede redimere? quādoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniū refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid autē est quod non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animam impenderis, quid mirandum, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officium persoluas, non p̄miū illico tibi debeat, si persoluas. Idem, si quid in leges cōmittas, non potes effugere supplicium: at nō statim illæ tibi p̄miū debituræ sint, si quid cū officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quæ non ad bonos mores comparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id quod uere uulgo dictitant, ac pharmad uice fungātur. Finge itaq; nullas esse leges, quemadmodum de aureo Saturni seculo fabulantur poætæ, suo quēq; sponte fungi officio: an tu hic damabis petire benefacta, quod nulla lex p̄miū decernat? Vti lex non minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quū uirtus absoluta abunde seipsa contenta sit? Proinde petere quod illa non sit pollicita, profecto plus quā impudentissimū est: improbe flagitare quod ea candide ciuiliterc; promiserit, ciuis est probitatis nō satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutietur: interim finge sanè præcipuā quandam utilitatem attulisse, cui tamen ex lege p̄miū non debeat. Vtrum protinus damitabis in frugiferum fuisse officiū, ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratam uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sentētia decernant? An potius ipsam uirtutem abunde magnū sui p̄miū iudicabis? Oblectabis te cōscientia recti. Hūc esse maximū fructum officiij duces, quod de alijs

citta

citra tuū emolumentum benemerendo ad deorum benignitatē uidearis accedere? Nimirum hæc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quod si nō contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmiū desideres, certe maximo proximū est gloria: hoc tu iam propemodū tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortalium, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniū in te coniectos circūferre? Ista, inquam, uel maxima præmij pars, nam pecunia sanè quā exiguū momentum adfert. Tu conatus duntaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At quū interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamē uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest à tuo præmio quod laturus eras, etiam si tyrannū occidisses? Postremo isthuc ipsum præmiū, penè dixerim, inuidendū mihi uidetur, quod iam tibi licuit toties Reip. tyrānicidiū imputare, quod in celebri iudicio tibi cōtingit honestissimū præmiū flagitare, & in tam frequenti theatro spectante Rep. magnificam istam tuam tragicœdiam peragere. Mihi uidetur iudices, beneficij tulisse gratiā, quisquis exprobrare beneficium potuit. Tu fortunæ, tu deorū munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatē acceptam ferant. An hæc tanta præmia contemnīs? quæ uel uero tyrannicidæ sufficere debuerant, nisi lex maluisset præmio conatum ab effectu distinguere. Quancū nullū me herde præmiū magis congruit ei, qui tyrannū conatus sit occidere, nec occiderit, quā ut illi contingat tyrannicidæ præmiū sperare, nec ferre tamen. Hicne erat ille gradus, in quo nos tecum cōmorari iubebas? Quancū hoc nomine tuus conatus minus promeretur præmiū, quod aliorum proposito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effecisti quod uoluisti: id quod erat necesse, nec fecisti, nec uoluisti. Sed iam dudum alium gradum (ut uideo) circūspectas, in quem te recipias: nam in hoc quā citra omnē præmij spem consistas, intelligis. Age sequemur te per omnia, & aliunde aliō fugitantē persequemur, nec usq; sinemus consistere. Atqui non tantum aggressus sum, inquis, uerū etiam occidi, nempe filium, atq; id facinus in duo secas tyrannicidia, & quod filium sustuleris plusq; tyrannum, tum tyrānidis successorem: & quod parenti, necato filio, mortis causam ministraris. De illo mox, nunc hoc cuiusmodi sit inspiciamus. Parentem ais abs te, iugulato filio, eadem occisum opera: negas enī referre, qua uia peremeris, modo sustuleris: imò splendidius istuc uideri uis, quod tuo quidem ense, uerum ipsius dextera sit interemptus. Hæc tam honesta iudices oratio possit parum attentum fallere, præsertim hoc rē fucis illis suis & phaleris uendicante, dum nobis ob oculos ponit uolidū illū florentemq; iuuenē, sic patri ad amatum, crebris uulneribus cōfossū: parentē senē miserū, illi circūfussū.

eodem exanimatum ense, sanguinem utriusq; inter se confusum. Ista quidē dictu splendida, sed quid ad tuam causam attinent? Nemo tam cæcus qui non uideat, nemo tam effrons qui neget, spectaculum illud multo omniū iucundissimū extitisse ciuitati, quū senem tyrannum iuueni uideret incumbētē, exanimē exanimi, & in altero gauderet sese leuatum malis præteritis, in altero futurorū metu. Hæc quū per se maxima, quū Reip. sint gratissima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unū in hoc iudicio uertitur, utrū tibi acceptū ferri oporteat, quod pater sine controuersia tyrannus occisus est, an fortunæ superūmq; dexteriorati. Quod enim tuo gladio peremptus est, id uero quā est futile nihilq;. Quid si tuo gladio ab eo qui eum utendū abs te rogasset, tyrannus esset necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmiū petitem uenires? Lex occisori pollicetur honorē, tu eum iugulasti, de quo certe controuersum esse poterat, tyranni nomine censendus esset necne, eum de quo nihil erat dubitationis reliquisti. Si prudens, prudens excidisti à præmio: sin metu, multo minus etiā causæ est postulandi muneris. Verum illud tute uehementē urgebas, uti prudens uolensq; reliquisse uiderere. Sed quod tandem erat istud tuū consiliū, quū tibi sic in manu esset non toto metu liberare Remp. sed ultorem tui facinoris, & uerum certūq; tyrannū relinquere? intelligebas (ut ais) omne negociū confectum extincto iuene, propterea quod modis omnibus futurū præscires, ut senex illico sibimet eodē gladio necem conscisceret. Videte iudices in manifestissimo mendacio, qua rima conatur elabi, nisi diuinandi scientiam cōmentus fuisset, nō poterat hinc explicare sese. Siquidem hæc uel augur, uel haruspex, uel uates diceret, fortasse nonnullos inuenires qui ista prædicanti fidem essent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri dissimilius? quā asseuerare, id certū præscisse te, qd' tale sit ut quiuus alius exitus potius fuerit expectādus? An cōiecturis es assequutus id euenturū quod euenit? At quid aliud effici cōiecturis poterat, nisi ut uel sperares, uel suspicareret? Porro in re tam ancipiti, quæ dementia erat spem incertam sequi, discriminē certum negligere? Sed audiamus obsecro certas illas coniecturas, quibus hic noster uates præsensit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate fessus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat posse tyrannidē adempto filio. Tum indulgētius amabat, quā ut filio uellet esse superstes. Nōne sentis hæc adeo non esse naturæ rerum consentanea, ut iam omnibus uideantur esse confutata, uel priusq; refellantur? Vtrū seni mentē ullam fuisse putas, an nō putas? Si nō putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiq; erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: sin putas sapuisse, quid erat quod usq; adeo diffiderat?

serat. Quasi uero tyrannus uiribus duntaxat unius hominis, ac non multo magis ingenio, uersutia, calliditate, largitione, crudelitatemque contineatur, quæ omnia si magis in senē quam in adolescentē competunt, quer tu in diuersum torques auguriū? An nō illa ætas usu rerū callentior est? an nō altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an nō prospicit oculatius? irascit̃ implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusque in longinquū consulit? His solis rebus imperiū tyrānicum administratur. In militiæ duce quātulum est illud momentū, quod corporis uires adferunt? at in tyrannide profecto multo minus. Cur magis illum tereret ademptus filius, quā extinctus satelles quispiam audacior? quū arx superesset approbe munita, superessent opes, arma, satellitū ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesque, qui nō solum tyranni partes adiuuabant, uerū etiam tyrannos agebant: quos equidē spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimiū secure negligantur. Vsq̃ adeo ne senem cruda uiridique (quod omnes norunt) senecta callidum, animosum, ambitiosum, non stultū, una filij mors consternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quū ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorē, sed multo inuidiosiorē, idque ob libidinē, atque ætatis insolentiam temeritatemque, adeo ut expedierit propemodū illi ad stabiendam tyrannidē filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisque tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maxime tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimēta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quā ut defuncto posset superesse. De matercula quapiam priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices in eo sermone argumentis coarguendo sumam operam, quem ipsa natura, quē mos, quem communis omnium sensus repudiat? Quis unquā isthuc audiuit? tyrannū usque adeo pio in liberos fuisse animo, ut nō dicam cōmori uoluerit, sed cōuiuere cōmode quierit? Credite mihi, priuatorū isti sunt affectus. Tyrannus neque quid natura, neque quid pietas, neque omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatque tyrannum induit. Omnia cōmodis, omnia metu, omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nōdum expedit, aut quorum opera ministerioque ad fulciendum imperium indiget. Quod si ullos ille posset amare, similes certe sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, scelestos, quando nihil ad conciliandam charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiunāt, adeo ut præposterum, uel peruer-

Senectus { Callidum }
 { Animosum } ne stultum
 { Ambitiosum }

E. Vita migrare.

præposterus
peruersus } Stoicus.

150

DECLAMATIO ERASMICA.

Ignem in flumen transferre.

sum potius quendam Stoicum tyrānus exprimat. Neq; enim quisq;
tam Stoicus fuit, ut æque uacaret omnib; affectibus atq; tyrānus: hoc
modo illos discernit, quod philosophus honesto meretur sua consilia,
hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenq; mortalium
sentire potuit, qui in patriam uitæ parentem altricemq; qui in coelites
omniū bonorum autores tam sit impius, ut illam crudelissima oppri-
mat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut lar-
giamur tibi nōnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrannicum pe-
ctus, hoc est, ignem in flumē transferre, an tandem persuadebis illud,
usq; adeo indulgenter illum adamasse filium, usq; adeo in eum omnes
uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel contulisse, ut illo sublato, ne mi-
nimam quidem uitæ causam sibi reliquam esse putaret? Repete, nō di-
cam ex hac ciuitate, uerū ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc secu-
lo, sed ab orbe cōdito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus
q; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorū necē sibi fatū
acerfuerit? Naturalis hic dolor, & quē nemo ferē non modeste ferat.
Priuatis parentibus uel indulgentissimis, muliercularū intemperatissi-
mis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati non
nisi solam mortē satisfacturam esse tu Lynceu præuidebas? Age, hoc
quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrānus priuatorū in liberos pieta-
tem, uicerit indulgētia materculas omneis, qui tibi cōpertū esse potuit,
utrū se dolor paternus indinaret? In rabiem, an in desperationē? Quo
diligebar impotētius, hoc erat pbabilius, ut senex natura ferus, ciuib;
inensus, uel maxime uellet esse superstes: uel ob id deniq; quo ueterē
illā iram, nūc filij nece acerrime exasperatā, irritatāq; Reip. supplicijs
saturaret. Quod si aliās uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirū una causa
poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupi-
dius? An nescis quā impotentes ætas illa concipiat impetus, quo ra-
piatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quādo atroci insigniq; con-
tumelia laceffatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quā filij cædes sic
amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam
crudelitatis, quicquid sæuitiæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis
sitis, si qua suppliciorum fames, deniq; si quid tyrannicum, id omne se-
mel de integro poterat excitare quasiq; renouare. Mitiora etiā anima-
lia, datæ orbitatis iniuria, in rabiem solet agere, & tu tyranno (quo nul-
lum animal immitius) nihil tale metuendū esse certissimus augur existi-
masti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quod si tibi unī compertū
erat tyrāno sic in delicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera,
nisi ut sæuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram
hanc ciuitatē dilaniandam discerpendamq; insiliret? Id si non euenit,
magna

Tigris.

magna dñs gratia, tibi magnū debetur malum: qui quantū ad te pertinet, tam diram beluā in nostra capita fortunaſq; immiseris. Elige nūc uerum malis, an uerum fateri, nihil fuiſſe tyranno cū noſtris affectibus cōmune, an conſingere ſic adamaiſſe, ut matricularū quoq; uicerit delicias. Certe neutro modo tua conſtabit diuination: quā nūc conſtiterit, nō eſt quod ad eius rei laudem aſpires, quā fortunā cōmoditate te im prudente euenierit. Poſtremo donemus & hoc tibi, ut praeſciueris, & certum praeſciueris, deo uidelicet quopiam te certiorē faciente (nam alioqui fieri nequaquā potuit) perinde eſt ac ſi non praeſcieris, quā praeſcientiā tuā fidem legi facere nō poſſis. Profer quibus praeſdixeris id euenturū quod euenit: doce quis deorū quando iſthuc tibi praeſnunciari, nihil habes quod dicas. Verum poſteaquā rem feliciter eueniſſe uideres, tum demū poſt factum uates eſſe coepiſti, quemadmodū uulgo tum fieri, tam dici conſueuit, poſt euentum ſtultos etiam ſapere: & quo fortunae beneficiū uerbis in te tranſmoueres, tragediam iſtam nobis cōmiſiſti coepiſti, cauſas reperiſti, quibus praeſciſſe uideare. Sed dñs boni, quā non bonū poētā te praetitiſti, qui tam incoſiſtentia, tam cū natura pugnantia ſinxiſis, ſauiffimū tyrannū ob pietatem erga filium uitro uitam fugiſſe: ob unius capitis necē tutum ſibi non putaſſe in uita cōmorari, quā omnia ſuperēſſent, quibus tyrannis & paratur & obtinetur ſublato eo, in quo omne tyrannidis praſidiū collocarat, repente rebus ſuis diſſiſum, ad inferos abiſſe. Age, mitto nunc argumenta, haec omnia uera, nō ficta credemus eſſe, tamen ne ſucum quidē ullum habent ueri. Si mihi ex omni hominū memoria uel unū tyrannū potes nominare, qui liberos ſuos ſic adamarit, ut nō ſpadones ac pellacas longe praetulerit: qui ſic illis indulſerit, ut non ſuſpectos haberet obſerua- retq;: qui ſic illis ſit ſiſus, ut non in barbaris quibuſdā latronibus, ac ſeruis ſtigmaticis plus quā in illis fiducia poſuerit. Ego tibi permultos referre poſſim, qui filios ſic oderint, ut uiuos eſſe pati nō poſſent: adeo metuierint, ut ne cibū quidē unā capere uellent: adeo diſſiderent, ut tum demū ſe tutos eſſe putarent, ſi quis illos ē medio ſubmouiſſet. Nullus inutrior tyrāni ſatelles quā filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille ſicarios, fugitiuos, homicidas, ſacrilegos: his uitā ſuam mauult cōmittere, qui ſua patria frui nō poſſint, & alienā euertere gaudeāt, qui barbaricis ſeriniſq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referāt, qui ppter animi cupiditatē nō difficile ad quiduis periculi ſuſcipiendū perducūtur, & ppter ingenij feritatē à nullo facinore abhorrēt. Hi ſunt idonei tyrānorū miniſtri, hi fiducia, munimentū, praſidiūq; tyrānidis multo tutiſſimū: hos ſi qs ademerit, cauſam uideat dediſſe, quā rebus tyrānus diſſidat. Nā filius qua tandē ratione dñatū ſuſtinebat. Acta:

te: at utilior aetas grandior. Robore: unus erat. Prudētia: magis sapit senecta. Custodijs quas obtinebar: at si aduersum patrem obtinebar, mors illius seni etiam optanda. Si patris nomine, quid nisi unus sateles ademptus erat? Nā custodiæ quò deficerent, nisi ad eum cui alebantur: Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyrāno suspecta, filius uiolentus & insolens, propterea quod reliqui illi Barbari solo lucro contenti sunt. Filius illud præmium spectat, tyrannidis suæ cessionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentē possidet dira regnandi libido. Ibi cōtemptis naturæ legibus, & filium horret pater, & patris interitum oprat filius. Sed dicturis iam dudū, nescio quid, mane, præsenſi, nihil inexpugnatum omittam, urges. Nisi præter modum adamauit filium, nisi diffusus est, quur sibi mortem consciiuit? Isti huc uero merito demirandū, quippe quod præter omniū, ac tuam etiam spem euenit. Verū ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationē reddam, quid illi dñi in mentē immiserint, ut sibi uim adferret: hoc tantū euincere sat est, te nullis cōiecturis hunc exitum certo præſcire potuisse, quantumlibet amarit filium: tamenſi causa non admodū obscura. Iam deorum si qui fuerunt huic infensi Reip: iras diuturna nostra calamitas satiauerat. Iam propitios nostra uota, nostra sacra cōmouerant: aderat illud fatale tempus, quū impius ille senex dñs atq; hominibus dignas admissorum poenas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erynnes, aderant Furæ, facibus & hydrys omnibus armatæ, hæ illi mentē ademerunt, hæ uanā formidinem incusserunt, hæ attonitum ad spontaneam sui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugisse, qui filiū peremerat, quàm una cæde contentū fore, qua quidē una in re iure potes gloriari, quod tyrannū uehemēter fefelleris. Virū esse putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat esse talem, quales audierat esse solere tyrānos, qui magno suæ uitæ cōtemptu, tyranni caput impeterent: qui nō adorirentur facinus, nisi ratione probe perspecta, qua possent perficere. Hanc suspicionē Pan ille, aut si quis alius est deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur instare sibi carnificem, sensit adesse necessitatē illam fatalem, quā nemini nocentiū uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, qd' deorū bonitati debetur, quur tu id phaleratis dictis in te trāsferre conaris? Vbi discrimen erat subeundū, ibi fugitabas: nūc ubi res præter spem pulchre cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuersum exitū fuisse cōsequutum, pone tyrannū ira percitū, passim ciues ad exquisita supplicia rapere, p̄scribere, iugulare, in exiliū agere, possessionibus exuere. Quid hic dices? nō sines, opinor, eorū maiora causam in te tanq̃ in auctore referri, & fortunæ argumēto culpam deprecaberis. Negabis tibi imputandū esse, si qd' fortuito præter propositum

positum euenerit. At nunc nōne iniurium est, ut quod boni, fortunæ comoditate præter spem euenit, id totum in te uelut autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectasse minus, quàm id quod euenit, uel ipsa res clamat. Si hoc animo cōscendisses arcem, ut filiū, non patrem occidisses, credi poterat te talem quandā spem animo concepisse, nūc casu nescio an metu potius in iuuenē incidisti, & tū deniq; diuina ista mens & futurorū præfaga, sed quæ non nisi post euentū sua prodat oracula, te corripuit. Quū esset fugiendum, ibi demū iudices in re tam tumultuosa, secū uelut ociosus consultare cœpit, utrū senem sua dextra dignū existimaret, ibi demum præuidere cœpit fore, ut pater ipse sibi manus adferret. Et quo cōmentū tam impudens iudices efficiat paulo probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde descripsit, nimirū (ut iactat) poëta, quasi spectator astiterit, quid in mentē uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrū strinxerit. Eiusdem profecto impudentiæ: fingere præscisse se, quod esset euentu consequuturū, & quod nō uideris, id ita narrare quasi uideris. Quanto melius tuo commento, id est, fabulæ sua fides constitisset, si ita finxisses, te quū perempto iuuenē, stricto gladio ad senem ire destinasses, repente à tergo adfuisse Palladē illam Homericam, & iam euntē capillis reuocasse te: uetuisse ne tam luculentū facinus senili cæde obscurares, sese citra tuā operā curaturā, ut ille suapte manu, sed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarū offunderet, sed multū etiā adderet lucis: dehinc abditū te per rimā cōtemplatū, uel (quod est te dignius) repente deā sepsisse te nebula, ut tyrānicæ necis tutus & ociosus spectator assisteres, nec prius illinc discessisse, quàm negociū omne confectum uidisses. Hæc si finxisses, paulo minus malum poëtā te præstitisses. Sed ociū, opinor, nō suppetebat ad oēs fabulæ parteis cōmode tractādas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmiū postulandū rapiente. Nunc uel ipsa te prodit inconstantia, figmentiꝫ coargit. In arcem ascendisti, quo tyrannū occideres, neq; tum præuidebas, quod sole ipso darius uideri uis. In medio negotio subito nescio quis deus oculos tibi restituit, ut uideres futurū id quod accidit. Porro si ueris fidē facere uoluisses, narrare debueras quēadmodū nocturnus explorator furtim arcem cōscenderis, in ædes danculum irrepsers, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, sed ut experireris, si quod tuto facinus posses designare: hæc molienti cōmodum fauisse fortunam: itaq; quū adolescentē solum atq; incustoditū offendisses (ut est ea nimirū ætas securior, periculiꝫ minus cogitans: præterea diuturna tyrānis iam magnam metus partē exuerat) tum haud scio (ut mores illius erant) multo uino sepultum, atq; immodica libidine defessum, fortiter iugulasse scilicet.

cet, & somnum illi cum morte, id est, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxisse: deinde ubi iam cardines procul stridere coepissent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugisse, ut non uacaret gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec sicarij solent relinquere ne deprehendantur: Interea domi latitasse te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, semotasq; mûdi latebras animo circûspectantem, in quibus abditus posses irritati patris sæuitiam fallere: Iamq; te ad spontaneum exilium accincto, repente in uulgus exiisse famam, liberam esse ciuitatem, tyrannum unâ cum filio iugulatum, reliquos metu fugisse, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouâ tuæ fabulæ catastrophem, immutasse te animum, & qui prius de salute fueras sollicitus, protinus ad præmij spem arrectû fuisse, lucricq; auuiditate, priusq; tibi satis esset excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, profluisse in medium: id quod uidimus, damitasse tuum illum esse ense, tuû facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore satis. Hæc nemo non credidisset, sunt enim rerum naturæ consentanea, usu comprobata, omniû opinione recepta. At tu dum sedulo quidem, sed tamē parum ex arte, tuam nobis præscientiam niteris persuadere, quàm multa comminisceris, non dicam tota facie à uero distantia, uerūetiam cum sensu cōmuni, cum more, cum natura penitus pugnantia: primum tyrannû tam maternelis filium adamasse, ut sine eo uiuere noluerit: sic ob unius mortem metu fuisse cōsternatum, ut in uita manere non sit ausus: sic illi toto pectore sisum, ut ipse nullas circum se custodias haberet: adeo fracti animi fuisse, ut tam chari pignoris truculenta cæde nō potuerit ad ultionē inflādari: tam inualidū, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermē, ut ni tu illi gladiū reliquisses tuū, defuturū fuisse, quo se iugularet. Non uides q̃ nō cōpetat tam insignis in tyrannū pietas, tam secunda in eam ætatem fiducia, tātus metus in hominē, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitū, tanta cōsternatio in hominē tot periculis exercitissimū, tāta imbecillitas in iratū? Quid igit erat, quorū tu senē illum tantopere cōtempseris, ut indignū habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tū ne indignū iudicabas quem occideres, quū eum Resp. nō putarēt indignū quē formidaret, quē maximo suo cū dolore ferret? Nō talem illū iudices, nō talem sensimus, ut cuiq; cōtemnendus uideri debuerit. Neq; tu eū unq; cōtempnisti, nisi forte cōtemnere est, misere formidare. Sciebas arcē armis refertā, sciebas supesse satellites, quorū uel unus (si seni uires deerāt) sufficiebat iugulādo tibi. Nō ignorabas (id qd nemo nostrū nescit) quantū uiriū illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiam in illa senectâ reliquerat. Tum non te fugiebat.

giebat, frigidum illud senium sic interdū acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandū, si quando solitū illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autē tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingēs uires suppeditet? Hoc erat uidelicet, quur tu filiū quāmpatrē malueris occidere, quod illum inopinantē, inermem, dormientē fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq. Hoc erat quur gladium relinqueres, ratus ne tantisper quidē morari tutum dum reciperes, metuēs uidelicet ne tantillum sarcinæ te redderet in fuga tardiores. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quāmprehendi. Neq. ego nunc formidinē tuam accuso, imò miror magis quod pedibus consistere, quod fugere potueris, quū audires moueri tyrannicā familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cū puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis: deniq. cum rabioso patre dimicandum esse, non quod illum usque adeo filij mors cōmoueret, sed quod arbitraretur, & haud scio an uere se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tantum in filio. I nunc & spera, non dicam hos iudices uiros omniū perspicientissimos, sed uel ē media plebe quentq. esse tam muccosis naribus, cui non suboleat, imò qui non planē odoretur, persentiatq. totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragediæ argumento, hanc ueluti deam diuinationē arte quadam induxisti, quo præfensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmiū obtineri non posse. Sed occasionē, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq. id solum nō modo satis esse putat ad petendum præmiū, uerum etiam meritum esse, ut ipse ens inter arma deorum consecratur, dominus pro deo præfenti colatur. O hominem suauem, si has spes uere concepit: impudentem, si quū non speret, postulat. Itā ne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi forte tuū illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultro ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primū, gladium reliquisti, quo nihil minus deest tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in tridinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem accipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos destrinxisset? quid si eodē lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adole-

scentes

scientes filio suo inferias mactasset? Si tyrannū occidisti, quia tuo occi-
sus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quip-
pe cuius ense peracta est. Id si non euenit, nihil ad te pertinet, nam an-
ceps occasio quam in partem cadat, id dñs in manu est: si bene uerterit,
nihil gratiæ debetur ei qui dedit imprudens: sin male, temeritas impu-
tatur. Neq; enim culpa uacat, qui periculosam ministrat occasionem:
quæ si feliciter, mirentur omnes: sin infelicer, merito accidisse dicant.
At quanto probabilius erat futurum, ut tyrānus tuo ense alios in usus
abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quàm necesse
uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propositum est, nullum
illius argumentum non excussum, non exagitatum, nō reuictum præ-
termittere. Quare quæso ne pigeat ita ut antehac fecistis, patiēter atq;
attente cognoscere, dum hunc ab gradu firmissimo deñcio. Hic sibi ue-
hementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari posse,
quin præmium deberetur quod patri necis causam ministrasset, si non
relieto gladio (nam hoc opinor argumentū iam habet pro derelicto)
certe necato filio. Nam ita in legibus dissertum aiebat, nihil interesse
utrum manu sua quis occidat, an mortis causam præbeat. Addebat,
æquum esse, ut quū in maleficijs causam datam imputarent leges ad
supplicium, multo magis idem obseruarent in benefactis ad præmiū.
Hæc aiebat meminisse sese in legibus esse disputata, illud addēs Thra-
sonicum, nisi sibi diuturna seruitus legum memoriā oblitterasset. Non
tu legum oblitus propter diutinam desuetudinem, sed nuncq; quid sibi
uelint leges inquisisse uideris. Bis enim hic erras, qui neq; causæ datæ
rationem, neq; dantis animū discernas, id quod legibus traditū est, nec
animaduertis longe diuersam esse rationē maleficij & beneficij impu-
tandi. Quid ais noue iuris interpretes? ita ne satis esse iudicas uel ad pœ-
nā, uel ad præmiū, qualēcunq; quomocunq; causam dedisse? Nihil
igitur refert, Hector an Aiace[m] occiderit manu, an gladiū illum dede-
rit, quo se postea confodit? Atqui hanc laudem nuncq; ille sibi uindi-
casset: tamen si probabile uideri poterat, in eum usum hosti ab hoste
datum fuisse ferrum. Quin ergo fabros ætarios omnes uel ad pœnam
uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis,
aut iugulantur ciues, aut seruantur? Postremo quid hoc quod tu petis
præmium, non ensis istius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium
erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, nisi huius
industria tibi ministrasset. Age si telo inter uenandum temere misso,
forte tyrannum uicinum interfecisses, clamares tibi tyrannicidæ deberi
præmiū: an potius nihil tibi deberetur laudis, quod imprudens &
inscius iaculum torisisses? Imò in ius potius uocandus esses, qui missi
celi

teli temeritate diem (quod in te fuit) occideris : nam quod in tyranno incidit, id nihil ad te. Quid si caupo uinū lene ac suaue, quale Poliphemo dedit Vlysses, tyranno uendidisses, atq; ille eius dulcedine captus, auidius sese ingurgitasset, eaq; re concepta febri decessisset, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiū flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulentū, uinoq; madidū exploderet? Cæterum quanto frigidior titulo nunc idem postulas? Vtūq; coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinosa tam illicibili uino auidius, intemperantiusq; frueretur, crapulam cōsequeretur morbus, præsertim in senem: morbum mors. Vulgo hæc eueniunt. Tu eam tyranno mortis causam dedisti, cuius nullum extat in hominū memoria exemplū. Quis enim antehac ob filij necem sibi manus intulit? Accedā propius. Fin- *Exemplo mortis trahitur* ge te tyranni coquū esse: probe callere palatū domini, medicos interdicere cibum, quo tamē ille oppido q̄ lubens uescatur: interminari morbum capitalem, ni temperet, id te non fugere, eum cibū tu arte tua, cupidiusq; & condimentis magis ac magis illecebrosū reddis? Consequitur edētem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrānus, liberatur ciuitas. Hicne coquus ē culina in forum profiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmiū postulabis? Mortarium, tonsillum, & ollas ostentabis, arma scilicet quibus tyrannidem expugnaris? Non eris (opinor) tam impudens in ea causā, qua tamē ista tuā multo est absurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabile præbuit causam. Tu nec in hoc iugulasti filiū, quo pater ultro uitam relinqueret, & causam dedisti, ad quiduis potius q̄ ad istud idoneā. Accipe exemplū tuo similius, q̄ ouum sit ouo (quod aiunt) simile. Quid si tyranni amicam, quā ille misere ac perditē deperisset, occidisses: eaq; cognita re tyrannus sibi uitam abrūperet, auderes ad præmiū aspirare: auderes dicere, te certū præcisse, fore, ut tyrannus sponte fugeret ē uita? Certe quanq̄ plures amicas extinctas sequuti sunt, q̄ filios, nemo tamē tibi crederet, nemo tibi præmiū decerneret, tuū factum periculolum & anceps dicerent: omnes fortunæ gratias haberent, cuius cōmoditate res ea feliciter cessisset. Tibi abūde magnū præmiū existimarent, si cōmissi uenia donatus discederes. Primū igitur diuersam imputandi maleficij, & ascribendi beneficij rationem cōueniet distinguere, deinde causæ æqualitatē, postremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quod aiebas legem prolixiorem esse oportere ad reddendū præmiū, q̄ ad infligendam poenam, id in priuilegijs, quæ in exemplū non uocantur, fortasse locū habet. In iure cōmuni longe secus est. Siquidē (uti superius demonstrauimus) nulli nocenti lex non minatur poenam: paucis benefactis præmiū

miū ostēdit. Tum in maleficijs etiam conatū simplicē supplicio prosequitur, in benefactis semper exitum requirit. Nec mirū, nec iniquū, si lex est diligentior in eo negotio, ad quod unum est nata, atq; instituta, quā in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas sibi sumit partes. Ergo in utroq; cōmuniter spectat, ut causa sit idonea: deinde ut animus adsit, nō tantū casus. Hoc rursus interest, quod in benefactis nec causa idonea, nec animus idoneus satisfacit legi, nisi his accesserit euentus item idoneus. In malefactis, si quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec causa: sed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat tibi nihil ad scelus defuisse, præter fortunam: qua te subleuari, quod tandē ius sit. In euentu simul & causam datam & animū expendit. Si animum uitiosum comperit, nihil moratur causam, quā sit idonea, putat animū & euentum ad poenam cōmerendam sufficere. Sin animo simplici data est causa mali idonea, & non cōsequitur euentus: lex quasi conuiuet ad id, & non putat ad suam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus est cōsequutus, etiam si de animi uitio doceri nō potest: tamen temeritatis & negligentiae nomine poenam irrogat: partim ppter suspectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiat, imprudens feci, discantq; homines uel suo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & sciens, certam atq; euidentē noxæ causam dedit: eum perinde lex censet, quasi facinus manu peregerit. Veluti si quis hostē opibus, copijsq; iuuerit, perinde est ac si ipsius arma contra ferat. Siquidē id suppeditauit, sine quo bellum geri non poterat. Aut si quis inimicū suum per dolum nauigio solutū imponendū curet, ut naufragio intereat, aut in condaue pensili testudine inducat, ut ruina opprimat: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenū ponat, futurum sperans ut eo hausto pereat. Tamen si non bibit ægrotus: tamē ueneficij postulari potest qui posuit, propter uitiosam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturū, quod ille moliebatur. Huic si detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum est. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentū: non effugiet temeritatis crimē, nisi illum inculpata ignorantia absoluerit. Porro si in loco non ad id destinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, nisi si quem occideris, aut uulneraris, aut si cui damnum dederis. Cæterū quod facis, tuo facis periculo. Quod si quid horum consequutū est, cum lege tibi res est. Neq; tibi tua patrociniabitur imprudentia: quippe quæ culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quanto discrimine dissita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim

statim imputatur ad præmiū, quod ad pœnam, idc̃p non à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicat: spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstima-ri uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabile mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentē, nulla tibi sit præmiij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia datur, nō fortunatis tantū. Nā euicimus iam dudū opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filiū, ut pater sibi necem cōsciceret: quod euēturū ne uates quidem quisq̃ præscire poterat, tu nec suspicari. Imō postea q̃ rem plenā discriminis, fortunæ arbitrio cōmisisti, quia bene successit: hoc nomine lex te nō postulat: at idem si male euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq̃ enim tibi succurreret inculcata ignorantia. Quid enim æque formidandū erat, quā ne tyrannus, simulatq̃ occiso filio se pe- ti insidijs persensisset, omnia tyrānidis mala in nos cōduplicaret? Iam ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum non idoneam, uerum etiam periculosissimā reip. Vn hoc tibi argumento euidentissi- mo demonstrari. Finge te quempiam è ciuibz uitio occidisse: tum ex- tincti patrem id facere, quod modo fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici: Simplici opinor. At uxor & mari- ti mortem imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq̃ his fermē tuis argumentis utetur. Indulgētissime filium adamabat, in illum omnē familiæ curam redinauerat, illo se oblectabat, atq̃ hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis dure (ne dicam ridicule) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fa- geret orbus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uoluntatē, sed hoc tantum egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri pa- tris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in- nultum reliquisse. Vides quanto sunt hæc probabiliora in hoc, quā in tuo negotio: & tamē negabis paternā necem ad te pertinere: atq̃ a- nimi suspiciōē, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneā fu- isse, quæ ille sibi met manus adferret. Te nec præscire, nec timere potu- isse id, quod sit consequutū: quod rarum extet exemplū patris, ob filij necem sponte fugientis è uita. Alioqui futurū fuisse, ut & mater sibi fa- tum accerferet: quippe quā impotentius amare sit consentaneū, ac mi- nus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hæc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimen depellendū, & prodesse dubio procul. At qui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multo magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis

suspicionem, quod causas parū idoneas dederis: hic ex causis multo minus idoneis propter personā tyranni, uideri uis non modo quod euenit, fuisse suspicatus, uerum etiam certum præscisse. Ibi temeritatis postulari nō poterat, propterea quod tametsi uitio abs te data est causa, tamen idonea non sit ad id quod euenit. Imo ipsi tota res imputabitur, & legibus poenas dabit, sepultura prohibitus: quod ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi nō nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filia, & sorores, & tota tribus huius necē fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum reip. periculū & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartū illud præsidium iudices, quod iste tutissimū, ac penē inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut non solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcem obtineat: uerum uix etiam latebrā inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij poenam effugiat, quo nimirum intelligat, quā non inimice, non curiose (ut aiebat) secum agam: ut quum possim in crimen ac poenā uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Aut sibi deberi præmiū, uel ob hoc uno nomine, quod iuuenem occiderit, iam plusq; tyrannū, tum tyrannidis paratum hæredem, etiam si hunc euentū dii nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratā impudētiam. Tu tibi præmiū peteres, si tyrannū suæ furia nō essent ultæ? Diī quid uis potius dederint, quā istuc quod tu fingis. Sed tamē fingamus interim oratione, quandoquidē id tuto licet: tametsi ad solam mentionē inhorrescit animus. Tu ne, inquit, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ præmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esset resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs examinareris, aut in extremis Arcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimū carnificem pateremur: & tuum caput ubicūq; terrarum latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquum. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unq; dubitauit, quin tyranni uocabulū mereretur. Quando autem antehac unq; fando auditū est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, q̃ eodem in corpore gemina capita. In iisdem aluearibus duo se reges pariter nō ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogit. In iisdem lustris non conuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullū animal efferatius) parem in eadē urbe patitur. Non uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri ce

teri cedit: Vtrū tu fuisse maius in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebar tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiunxisti, non reip. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem seniori tyrannicam appellationē ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidē omnem in adolescentē oratione deriuares: quæ multa tu quidē non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate cōminiscebarris? Cæterū quæ in his cōsingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationē? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, & qui omnē tyrannidis acerbicatem ob senectā exuisset: nō secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescūt, & in alium abeunt succū. Porro iuuenē ferocem, illo incolu mi gerentē tyrannidē, iamq; patri uiuo succedentē. Priuatus paterfamilias non fert filiū se uiuo successorē: & tu uis istuc credi in tyranno? Ille non sinit ullū ē liberis rem domesticā ex animi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negociū omne in adolescentem reiecerat? Non dubito, quin & ipse uideris, quæ dura sint ista, & quæ à cōmuni sensu abhorrētia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragoedia tua non poterat? Quæso te, an anteq̃ auditū est tyrannū ætate mitescere? Quando tu defines ea quæ sunt prinatorū, quæ bonorū principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durefcit: ita ætate pleriq; redduntur mitiores ac tēperantiores, tyrānus magis ac magis exasperatur. Vt tempus nō nullis pomis amaritudinē adimit, at uinis nōnullis acorem cōciliat: itidem tyrannis nō adimit scruitiā ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimā tyrannidē ingenij tibi demonstrē imaginē? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nōnulla uitia senectā uel detrahit, uel certe mitigat, etiam si plura irritat, nōnulla parit. At tyrannorū mentibus ad scelus, ad crudelitātē natis, scelere & immanitate imbutis atq; educatis, præter uitiorū omniū incrementū adferre senectā quid potest? Nisi forte libidinē adimit? Quantq; ista tyrannidis quantula tandē est portio? Sed esto fuerit sanē propter ætatem ad uoluptates segnior, uerum erat fastidiosior: unde fit, ut imbecillior sit ad coitum, ad raptū audior. Fortasse pauciores huic execabantur ephēbi, sed insigniores. Pauciores producebantur uirgines, sed exquisitiōres. Quir non autem & plures? uidelicet quo senile fastidium optione, & uarietate uinceret. Hoc ita esse, quot ego tibi testes citare possem, qui quo nobiliores sunt, quo fortuna præstantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitiosissimi senis cupiditate metuebant. An

tu putas unà cum uiribus senescere libidinē? Multo secus habet. Imò quantū ætas improborū hominū facultati detrahit, tantū adiicit cupiditati. Quāq; tyrannicū animū his in rebus nō tam uoluptatis usus capit, q̃ nostra delectat cōtumelia. Vt frigeat in sene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, sœuitia, nocendi libido. Postremo totum illud uitiorū agmen, quæ propria tyrannorū sunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudētia, impietas, iracūdia, uiolētia, impotētia, suspicio, fraus, p̃fidia, crudelitas, implacabilitas, imanitas periuriū. (Quid autē oportet omnia cōmemorare nobis omnibus heu nimīū nota?) horū inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quod iuuenta non nunquā naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondū didicit: at senecta, si quid pudoris, si quid humanitatis, si qd melioris ingenij à natura inlitum est, id omne multo ac diuturno flagitiorū usu penitus exuit, & prorsum in immanissimā quandā feram abiit. Id ita euenisse, iudices, in execratissimo illo sene, quid ego coner argumentis docere, quum sua cuiq; memoria abunde satis exemplū suppeditet? Quod si iuuenis sese gerebat insolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadē tyrannide sexcentos tyrānos facile reddideris. Nam quis est omnino in tyranni familia, uel extremū mancipiū, qui nō ipse penē tyranno sit ferocior, uiolentior, sceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebatur: patri præter nomen nihil cessit. Quasi uero nō sit istuc omne tyrānidi cōmune. Longe minima fructuū pars: qui solent ex tyrannide capi, ad ipsum redeunt tyrannū. Quemadmodū in latrocinio fieri consuevit: prædæ cōmuniter in omnes distribuuntur, uel in eos potius quorū opera capiūtur. Alioqui non cohærebit cohors illa scelerata: nisi dux ille, quisquis fuerit, plus etiam permittat suis, quàm sibi ip̃s. Solum nomen sibi proprie uendicat. Et in nullos est tyrannus indulgētor, q̃ in scelerum ministros: quippe quorū opera sentiat suum imperiū contineri. Proinde sub unius umbra satelles omnis, omnis minister familiaris, leno, Tyrannidem quandā in ciues exercet. Ridicule fecero, si hoc quoq; coner argumentatione probare, iudices. Vidimus, sensimus, experti sumus, nisi forte tam diutinæ calamitatis memoriā, tam pauculi dies oblitterauerūt. Neq; enim esset res usq; adeo misera tyrānis, si unus modo foret toleranda uiolentia, Quot ferendi latrones, quot sacri legi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quàm hominibus similiores? Neq; defunt, qui se simulent apud tyrannū sceleribus suis gratiā promeritos esse, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquēlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occaso tyrannu

so tyrannicidæ præmium petes? Non in tantū omnem exues pudorē opinor. Sed pater ætate fessus, omnem dominatū in filium transtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed istuc quantum absit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? Quis tam obliuiosus, ut non possit experimento refellere? Ego tibi complures nominare satellites possum filio insolentiores. Ad hæc, uerissimillimū est nullius insolentiam minus approbasse senem quàm filij, uel quod odit omnem tyrannidis affectatorē omnis tyrannus, uel quod intelligit ex illius facinoribus longe plus inuidiæ, odijq; sibi conflare (Callidissimi autem tyranni est, eatenus legitimū imitari regnum, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quod pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitij, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quod si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profecto non tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidē, utri tandem par erat imputari commissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Non arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat, nutu ne fierent, uetare. Quid autē non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidē neq; pueros emasculant, neq; uirgines abripiunt, neq; proscribunt, neq; bona diripiunt, neq; phana dispoliant, neq; hæreditatibus manū iniiciunt, neq; compilant ærarium, neq; tormētis excruciant, neq; quenq; iugulant, neq; armis uicos expugnant, neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicū ludum per ministros exercent. In unum tamen tyrannici nominis inuidia competit, in unum occidendum lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorum ut quisq; sua opera tyranno profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certe tyranni uocabulum nemini congruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti dypeo, tota illa pniciosissimorū hominū coluius latitat. Arbitror uobis, iudices, sæpenumero auditū esse, id qd' eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non longas modo, uerum etiam plurimas esse manus: plurimos oculos, eosq; acerrimos: plurimas aures, easq; lōgissimas. Omnino prodigiosum quoddā est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusque. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atque ut ex membris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddā omnibus ex membris aggregatū, ita in tyrannide

unum quippiā est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullū aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita cōtineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quantūlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq;, præfectum arcis uoces licebit, oculū nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidē satis, præcipuū tyrāni caput dicas licebit: Tyrannū certe uocare nequaq; potes. Vnum enim illud portentū tyranni nomine censet, cuius autoritate tituloq; cuncta hæc membra uelut animantur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculū aliquē inuolare: non sinīt ut caput aliquod amputes, ne tale quiddā eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ: ut pro uno capite resecto, duo pestilētiōra subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedant: pro una rescissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominū, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomē: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriantur, aut certe sanentur. At quid ego tecum iam accuratis argumētationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenē paulo ante magnū patris satellitem nominabas. Nō inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnē tyrannidē occupasse filium: solius appellationis honorē cessisse. Qui conuenit eundem & satellitem, & tyrannū appellari? Tum si cessit, non igitur usurpauit tyranni nomen. Cōtractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescindūtur. Lex hac tecum formula cōtraxit: si quis tyrannū occiderit, præmiū ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cōmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcunq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannū: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, non syllabas: cum interfecit, qui caput erat tyrannidis: paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperit, seruitutem sustulit. hoc lex sensit, huius rei auctori præmiū præstituit. Satellitem, inquam, occidisti: nihil moror quantū, quā grauem, quā ferocem, quā fœlestum: satellitem tamē occidisti tyrānidis, non caput: aut si caput, unū ē pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi sentētia largiamur: fuerit sanē res tota tyrānidis filius: pater nihil nisi uocabulū quoddā inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nil aliud quā meram quandam fuisse uocem sine corpore. Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis discedere? præsertim ita dilucidis, ut perspicuū magis nihil esse possit, & cōmentitiā interpretationem domi tuæ nam tam in iudicium adferre? Ego iudices, nullum in Rempublicam exemplum perniciosius induci posse iudico, quā si consuecant homines calumniōsi à præscripto legum recedere: & interpretamento, quod
ad præ

ad prætexendum facinus quisque suum maxime idoneum comminisci queat, id iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis sententia quæri solere: nisi quum in scripto quiddam apparet ambiguum, obscureue dictum: aut quum ex uerbis & euentu absurditas quæpiam extitit, eaq; manifesta. In priore nõ cuiusuis cõmentum, sed iuris prudentium responsa, sed iudicum sententia recipi solet. In hoc posteriore, necessitas ipsa compellit aliquantisper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba spectare. Duplex itaq; periculum uidetis iudices: alterum ne supersticiosa cauillatione literarũ legis ab eo quod lex spectauit, abducamur: alterum ne passim à præscripto discedendo, leges omnes & iudiciorũ religionẽ subuertamus. Quorũ illud quidem multo leuius est: propterea quod uix unquam accidat, ut legislator obscure quid uoluerit, explicuerit: aut absurdum quiddã exoriat. Hoc multo periculosissimum, perniciosissimumq;. Etenim quæ tandem lex futura est, quam uersutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile possit aliquo commento subuertere. Neq; quisquã elabatur è iudicio uestro nocens, nisi qui sit usq; adeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire, Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro sene iuuenem, pro Tyranno satellitem, pro homicidio Tyrannicidium: & passim aliud pro alio interpretabitur. Vestra interim iudices religio, uestrum iusiurandum, qua tandem ratione seruabitur: quibus nihil futurum est certi, quod in cognoscendo sequamini: uerũ ambiguas, diuersasq; litigatorum coniecturas spectare necessum erit. Ergo quum in omni causa maximopere cauendum est, ne sine grauissima ratione à legis præscripto discedatur: tum in hac non periculosum modo, uerum etiam absurdissimum: quum legis uerbis nihil possit esse dilucidius: sententia nihil æquius: interpretamento quod præter legis mentem inducitur, nihil pestilētius. An credimus legis huius autorem usque adeo infantem, & uerborum inopem fuisse: ut dicere non potuerit, qui quouis modo Tyrannidem sustulerit: huic præmium esto, si modo isthuc sensisset. Neq; uero fugit illum, totam Tyrannidẽ per satellites & præfectos exerceri solere, permultosq; in his esse uel Tyrannis ipsis sceleratioris: atq; ut ita dixerim, Tyrannicos magis, & omnino supplicio digniores: nisi & omnium omnia ministrorum scelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine censetur, tibi ferro grassandi facultas data est. In reliquos non tibi permittitur idem: non quod illos uita dignos iudicet lex, sed quod unius cæde totam Tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorẽ. Tuum erat legi simpliciter parere: neque eius uerba quasi plumbeam quamdam

dam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præscriptum factorum tuorum rationem instituere. Præsertim in hoc exemplo, quo non aliud potest admitti pestilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficere tibi pro tua libidine licentiam sumas. Non illud hoc spectandum, iudices, quam inuisus reip. sit, qui occisus est, quam maiore etiam supplicio dignus: uerum id etiam atque etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, semel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurum. Quod iste sibi in tyranni filium licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimum quencumque ciuium licere. Quisquis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorieetur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit e medio tollere. Porro ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut Lycophantam consulat (si ipse ingenio stupidior fuerit) & nouam legis interpretationem uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legistatorem, quam ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur e medio. Atque ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sapius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neque conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominem indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcus, circumspectiusque permiserit. Etenim (si memini) tribus duntaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utriusque pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demonstras te mortem effugere nequissime, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quam alium occidere. Vterque tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atque (ut ita dicam) ultro semet reum facere cogitur. Quod si omnia constabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex præmiū quoque proponit: ita si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neque patietur te ius occidere præmissum, latius quam ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obstitat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Idcirco hoc factum tuum secunda illa ratione defenditur. Hinc

tertio

tertio generi fortasse proxima uideatur, hostē in bello feriēdi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in impatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurū est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplū, poenas de te sumet. Quid autē aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulū tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratū, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyrannum appellare. Neq; uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitam alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiq; posse, q̃ uitam: uidit in extinctū facile uarias causas cōfingi etiam impune posse, quandoquidē ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis tuius suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominē ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quod grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut homini uitam eripiat: q̃ comperta, quàm multa requirit argumenta, quàm multa concedit reo, quàm maligne agit cum actore, quem non nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei: qui defertur: quàm liberam iudicum reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est, subuersione, in cuiusq; uitam grassari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum addo notorum: dicas parricidam, sacrilegum, incestum, proditorem, peculatorē, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi: atq; hic unus multis tyrannis erat sceleratior, pestilentiorq; ciuitati. Ad ista tam multa crimina lex tibi uerbo respondebit. Nihil moror quàm fuerit scelerosus, qui perijt: in unum tyrannū tibi ius fecerā occidendi, in reliquos in ius trahendi. Si detulisses: auditus, reuictus, damnatus à me palàm poenas dedisset, omniq; reipub. salubri exemplo fuisses. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro saluberrimo exemplo, perniciosissimum in ciuitatem induxisti, & legum instaurationem, à legis uiolatione auspicas: hoc est, malis malo mederi studes. An me clam esse putas, q̃ multi sint in hac turba uita indigni, morte dignissimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus seruo: sunt fora, sunt tribunalia, sunt iudices, sunt carceres, secures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magistratū occupas? & dum tyrānicida uideri uis, ty
rannū

rannū imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi est inuisus ille, nisi quod mihi parere recusat, & praeire conatur? Ei demū ferrū tractare licebit, cuius manibus ego permisero. Si iuuenē occidisses, quod non alia patuisset ad tyrannū uia, darem ueniā necessitati: nunc occidisti, non obstitentē, non auxiliū ferentem patri, sed patris opem implo rantem. Huius unius cæde cōtentus discessisti, tyrannū nec impetisti, in quē unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex usu rei pub. fuerit, an iuuenis occideretur: maluerā illum exquisitiōibus excruciatū supplicij, exemplū omnibus ædere. Neq; hæc dico iudices, quasi parum gaudeā pariter cum patre sublatū filium: minam eadem opera simul oēs sint oppressi, quibuscunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, simul & gaudere, quod deorum bonitas nobis hanc rem bene uerterit, & tamen non committere, ut huius temeritas, si iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplū trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, sed de legis uiolata maiestate. Non enim par est, ut cuiq; personæ præter ius extincti odium in scelere suffragetur. Neque tam spectandū in quem cōmissum sit facinus, quā in quo exēplo cōmissum. Alioqui quur non eadem opera, fas sit in tyranni nepotes, pellacas, pueros, uxores, liberos, senones grassari? Bonam tyrannidis partem uxor sæpenumero suggerit. Ad summā immanitatē nonnunquā libertus aliquis, aut uernula instigat: quur non & hos iugulas, si tibi ius est æstimatione priuata meritorū ciuem iugulare? Quid quod est aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haud quāq; tibi ius sit occidendi. Finge esse qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus sit incendere, imò qui iam cōpluribus locis ignem subiecerit, sed incendiū subito exorto imbri restinctum, autorem non obscurū, uerum abditū latitare. Eum forte fortuna repertū, manu tua trucidas. Num lex tuum factum approbabit? Non opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocentior? Tanto nimirū, quanto est atrocius ciuitatem semel funditus euertere, quā expilare: ciues uniuersos uno igni finire, quā in pauca quædā seuire capita. Et tamē in unum tyrannū stringendi ferri potestas priuatim permittitur. Illū deferendi modo ius habes? Hic in re tam aperta legis mentem calumniari, & nouo interpretamento tuum facinus palliare: quid tandē aliud est, quā legum auctoritatem euertere, atq; id per cuniculos quosdā agere, quod tyrannus palam ac ui facere cōsueuit? In recipiendā lege fas est populo causam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam usu cōprobata, simpliciter oportet obtēperare. Neq; enim existimandū est maiores illos nostros uiros, sine cōtrouersia sapientissimos, ita sine grauissimis rationibus instituisse, ut priuatim interficiendi tyranni facultas

unico

unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam. fenestram aperiendā ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant Tyrannidem fatale quoddā esse Reip. malum. quod minore noxa tolleraretur, q̄ male exagitaretur: neq̄ posse semel tolli, nisi Tyranni ipsius cāde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebatiam nihil opus esse priuata audacia, nimirū illis in Reip. administrationem uindicatis. Quod si Tyrānus in ius uocari potuisset, ne hunc quidem tuā dextrā arbitrio permisissent. Videbant & illud: Tyrānidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantum interesse, quod in monarchia populus regi paret, rex legibus: in Tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicā spectat utilitatem, Tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut Tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum auctoritatem in pristinum statum restituat, atq̄ id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripunt, legum prudentia consuevit uti: ut exemplo magis, q̄ admissi talione morbo medeatur: ne dum ciuitatem sanare studet, magnā ciuitatis partem interimat. Hinc est quod in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consuevit animaduerti, reliquis quos tempestas illa commouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest aut pestis esse fatalior, q̄ Tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis mēbra diffundit? Quota quæq̄ urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorū, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum Tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, q̄ sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timet fortunæ suis, uel rectū iudicant seruire temporis. In hoc itaq̄ rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspecter agunt, intelligunt hoc hucus citra summā ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispēdio cōmode sanari posse. Quare docto cuipiā medico præmium ostendunt, digito demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstinere. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ Tyrannum, tu Tyrāni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscite exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominē legibus uerantibus occidat. Neq̄ ego nunc te cedis reum ago, aget alius fortassis, cuiusq̄ lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi q̄ insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiā tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecū exactius, ac seuerius aga-

rius agatur, ut graueis poenas effugias. In nūc & curiosum me uoca: qui tam cādide, tamq̃ ciuilit̃ tecū agā: ut quū te possim in graue discrimē uocare, sat habeā legis & Reip. causam defendere, ne circumuēta prēmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iam dudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me cōfido, si modo tantisper animū possis attendere. Vin igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem & nos summam totam causam ob oculos reuocemus: dispiciamusq̃ q̃ multa tuo in facto desiderant: ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tuis sis hallucinatus, quum multa diceret etiam superesse. Tria quedam requirit lex, & ita requirit: ut si quodlibet horum desit, aut poenam te, aut certe nihil gratiæ debere se credat. Quorum ego non unū aliquod, sed unumquodq̃ deesse docebo. Quod si facio: utrum æquo animo cedes prēmio, an impudēt̃ petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint: nō est quod Tyrannicidæ prēmium petas. Animus, uia, & effectus. Animus dū quædam complectitur, uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si Tyrannum per imprudētiā occidisses: si præter propositum, non magis profecto prēmium tibi debeat, q̃ si quis Tyranno amicissimus idē fecisset, nam idem potuit occidere. Tu porro quid propositi in arcem attuleris, ipse uideris, ita demū legi persuasum erit, te uoluiss̃ occidere Tyrannum, si occideris. Non occidisti, atq̃ id etiam quū tibi in manu fuerit (ut ais) si libuisset interficere. Lex negat sua referre, utrum Tyrannicidæ propositum in arcem non attuleris, an allatum repēte mutaris. Iam quid speraris excutiamus. Quāq̃ isthuc leges nō ita ualde curiose pensulant: sed tamē in tam absoluto facinore partes omneis cōstare oportet. Quid enim si Tyrannum interfecisses, quo Tyrannidem ipse occupares, utrum prēmium sperares? an supplicium metueres? Quid si quo priuatum animi tui dolorem ulcisceris, Tyrannum occidisses, atq̃ id esset palam, nū prēmii auderes poscere? Quid, si latrones Tyrannū forte fortuna obuium obtruncassent, num ad hūc honorem aspirarēt? Quid si quis Tyranno priuatum infensus, magna te pecunia cōduxisset, quo ei Tyranno uenenum daret, dedissesq̃, num, queso, tyrannicidæ prēmium postulares? Ego hic tecum non ago coniecturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obscurior est, q̃ ut tu alioqui tā gloriosus quicq̃ de ea ausus fueris dicere illud unum affirmare nō dubitem, qui Tyrannum quum tuto liceret, non occidit, planē noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitum Reip. uideretur allatura, potius q̃ ullam cōmoditatem is aut priuatum dolorem ulcisci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentū suū sequutus est Reip. periculo, non suo periculo.

Reip. studuit

Reip. studuit prodesse. Postremo non potest nisi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam insolenter se iactat. Non potest non uideri lucrū sequutus, qui tā improbe præmiū flagitat. An nō uides igit quāto opere hac parte à tota legis mente dissentias? quem illa tuæ uitæ periculo sua causa uoluit occidere, eum tu non solum uolens præteristi, uerum etiam periculose in Remp. irritasti: quem sua causa noluit occidi, eū tu maximo nostro periculo tui compēdij, aut animi fortasse gratia iugulasti. Sed finge te animum Tyrannicida dignum ad facinus attulisse, lucri perinde ut uitæ contemptorem, magni tamen refert, qua ratione Tyrannidem tollere aggrediaris. Iam enim omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamē nemo alius tibi concessurus est. Te in filio iugulasse patrem, in non Tyranno Tyrannum. Largior isthuc Delius aliquem tibi prædixisse, ut certum præscire potueris, quod ipse etiā uix diuinare Delius potuerit. Licuisse tibi patrem occidere, si libuisset, uerū hoc poenæ genus tibi magis placuisse. Sustuleris sanè Tyrannidē, idq; noua quadam & inusitata ratione. Vides q̄ multa tibi dono. Tamen obistam tibi, nec sinam ferre præmiū, propterea quod ea uia sustuleris, quæ legi non probatur, quæ nō expediat moribus ciuitatis, quæ nō sit forti uiro digna. Age quid si Tyrāni filium infantem in cunis iugulasses, & rursus adfuisse Delius ille, per quem certum præscire posses fore, ut necato puero, pater sibi mortē accerferet, atq; id euenisset, utrū te tanquam Tyrannicidam suspiceret Respub. an potius tanq̄ immanem & ferum hominem execraret, qui in eam sæuieris ætatem, cui etiā ab hoste armato parcitur, quæ leonibus etiā miserāda uideatur? Quid ergo? Utetur tuo maleficio Respu. cæterum exemplum haudquaquā probabit. Quid si Tyranni uxorem, quam ille misere deamaret, per uim constuprasses, atque ille eius impatiens contumeliæ, fugerit è uita: utrum Tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij supplicium potius formidabis? Res obscura non est. Conferam tuo facto propiora. Quid si Tyranni medicus quum esses, ueneno agrotāti dato, illum sustulisses, utrum ut ueneficum oderit te Respub. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum sublatum gaudebit, facti rationem, modumq; detestabitur. Quid si quum te Tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu necessitudinis uenenum porrigeres? Deniq; si per magicas imagines, ac maleficas quasdam deuotiones Tyranno uitam ademisses: utrum à lege præmiū, an poenam expectares? Atqui Tyrannidem utcumq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam perniciosum in Rempub. non recipit: ut consuescant ciues scelus ulcisci scelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti sit in modo, uiaq; ut factum tuum approbetur?

Quod lex permittit ut fiat: non statim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Quir ita? Quia pestilens exemplū omnino tractare uenena. Nec id ulla causa quantūuis honesta, sinit in ciuitatem irrepere. Quid quod ne hostem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas est? Nam nusq̃ non improbat maleficia lex: & ueneno tincta tela etiam in bellis interdicta sunt. Quod si modus facti superatur in his, in quibus nullū petis præmiū, quanto magis id fiet in his, in quibus summū petis. Lex triumphū statuit ei, qui certum hostiū numerū fuderit. Fuderit aliquis nō acie, sed aquis & pabulo ueneno tinctis. Vtrū ciues hunc æquis oculis spectare poterūt triūphantē, an potius sicuti ueneficū oderint, auersabūtur, execrabūtur? Quid quod priuatis etiā in rebus uia, modusq̃ perpeditur, quo magis idē oportebit, tū in publico, tum in splendidissimo facinore, ut à quo cōueniat omnē sceleris suspiciōē abesse? Age illud tecū reputa, si medico mercedē pactus esses, quo te morbo leuaret, atq̃ ille nō pharmacis, sed maleficijs & incantamentis morbū exemisset, utrū præmiū dabis, an magis hominē in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reū ages? Clamabit ille, morbo te leuauī, qua uia quid isthuc tua refert? Hoc tantum spectabas, ut morbo liber esses, ei rei merces est promissa. Ingratum te uocabit, qui nisi sua opera, ne esses quidem, qui præmium negare posses. Tu protinus respondebis, opinor, medico te præmium esse pollicitum, non mago, neq̃ debere quicq̃, nisi rem malam ei, qui beneficium male dederit. Quāq̃ ne dedisse quidē uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare est incōmodum, nō amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori subuenis. Atq̃ istam litem uincēs, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior est tecum causa legi, q̃ quæ tibi futura fuerat cum medico. Nam ibi de priuata mercedula disceptaretur, hic de publico honore. Ibi falsus est unus, hic legi fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quisq̃ ciuium circumueniatur. Ibi salus data, certa quidem et efficaci, sed suspecta & improbata uia: hic nefario scelere (quir enim non sic appellatur homicidium, quo in ciuem contra legem admissum sit?) non libertas restituta, sed in extremum discrimen adducta Respub. quandoquidem tuum factum perinde habet, ac si medicus quispiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio ministret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro consueuit accidere) per occasionem morbum adimat. Qui reualuit, suis faris acceptum feret quod uiuat, tibi mortem, tametsi uitarit, imputabit. Neq̃ sua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac studiose pro pharmaco uenenum porrexeris, propterea quod tui fuerat officiū, aut nō suscipere negociū aut fidem

aut fidem simul, & artem, & industriam, ac diligentiam: & quicquid à probato artifice solet requiri, ad curam adferre. Sed age sinimus adhuc possidere te, quod dudum sumus largiti: ut planè ista uia Tyrannum occideris, citra ullum Reip. discrimen. Lex non approbabit facinus tuum: nisi non tantum à crimine, uerum etiam ab omni criminis specie procul abfuerit, ne uidelicet ea quæ in hoc potissimum adhibita est in ciuitatem, ut maleficiū omne seducat: incolumitatem suam quam cōueniebat, aut Deo cuiuspiam, aut certe Dñs simillimo homini acceptam referri, sceleris debere dicatur. Non approbabit, inquam, nisi Tyrannum ipsum quem nominatim indicauit ipsa, quæq; permittit uia sustuleris: ne per rimam istam periculosum exemplum in Remp. irrepat. Postremo nisi ferro, non dancularijs ac maleficis artibus: nisi uirtute, nisi manu, nisi uitæ tuæ manifesto cōtemptu Tyrannum trucidaris. Neq; em̃ huc tantum spectat lex, ut Tyrannus in præsens submoueatur: uerum illud multo magis respicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros esse fortes, qui non uereantur uitæ suæ dispēdio, patriæ cōmodis consulere: ac prædari exemplo facinoris, omnes etiam in posterum ab affectatione Tyrannidis deterreantur: cum uideāt in ea ciuitate nullū esse Tyrannis satis tutum præsidium: quandoquidem illud nemo nescit, qui uitæ suæ sit contemptor, eum esse alienæ uitæ domjnū. Nam quod omnino satellitiū, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduersus huiusmodi animū Tyranni caput defendāt: qui patriæ libertatē sua uita bene credat emi? Postremo autē: ut maxime tibi constet animus, ut cōstet uia, id quod est totius negocij caput, nō effecisti. Tantū em̃ abes ut Tyrannū occideris: ut quātum in te fuit, Tyrannidē maiorem in modum auxeris, interfecto Tyranni filio. Quid autem refert, malitia, an stulticia Remp, in discrimen adduxeris? Nā illo quod uulgo dicunt nihil uerius. Intempestiuam beneuolentiam nihil à similitudine differre. Tantum abest ut occideris Tyrannum: ut ne suspicari quidem potueris id euenturū, ut ipse semet occideret. Sed iuuenē occidisti patre insolentiorē: quid tum postea? si patri & huius scelera lex impunitat. Magnū proinde Tyranni satellitē, non Tyrannū occidisti. Sed paratū Tyrannidis haredē occidisti: in Tyrannidē succedit, qui prior, qui potior est in occupando. Verū esto sanē, certum haredē sustuleris: igitur qui Tyrannus erat futurus, interemisti. Atqui quod futurum est, id nondū est. Porro lex eum qui iam Tyrannus sit, tolli debet: non quē aliquando futurum diuines. An qui statuam ex pacto debeat, & rudē truncum præstiterit: fidem persoluisse uideatur? Non arbitror. Vbi nunc igitur sunt illa tā multa, quæ tibi ad præmiū postulandū supererant? Vides q̃ ne unū quidē omniū tibi constet, quorū nihil oportebat deesse.

bat deesse. Volui, inquis: id demum uoluisse te lex credit, quod effeceris. Postea è re nata propositum est cõmutatum. Hoc igitur præmiũ tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è cursu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periditatus es. Proinde id laudis auferes, qd̃ is qui sudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidisti deniq; uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex usu publico fuerat occidi. At bene uerit ciuitati quod fecisti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualẽ Palladem Atticis fuisse ferũt: de qua prouerbiũ extat, quod Atheniensium male consulta, in bonum exitum uertere cõsueuit. Non tu leges seruaſti, sed sustulisti: non libertatem restituiſti, sed numen aliquod huic urbi propitium, quod euẽtum tuæ temeritati debitum, sua cõmoditate à nobis auertit, quod tuam stultitiam nobis uertit in occasionem restituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populũ constituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quũ semel in periculum uocaris, ne pro simplici Tyrannide duplicatam pateretur: nunc rursũ in discrimen trahere conaris, ne ab iratis superis in pristinam seruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienũ meritum insinuas? Quid tibi in eo negotio laudẽ uniuersam uẽdicas: ex quo præter poenã temeritatis, nihil ad te redire merito possit? Si Reip. si iudicibus probare potes animum tuum tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reip. causa recusarit: si facinus non scelere, non pernicioso exemplo, sed legitima uia peregisti, si fortuna tuis egregijs conatibus bene expetitũ dedit euentum, aude tyrannicidã te uocare, aude pulcherrimum, ac penẽ diuinum munus à Rep. poscere: aude nobis seruatas leges, restituta ciuitatem, aude templa, aras, focos, fortunas omnes, tutos pueros, inuolatas uirgines, impolluta matrimonia, deniq; hoc ipsum quod hic lege & apud iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quod obstiterim: aude ciuitatem ingratitude inſimulare, nisi laudem promeritam perſolueris: aude iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contra: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere cõiunctum quod feteris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmiũ flagitare, quod nulla ratione promerueris: poenam, si ſapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate iudicũ, à ciuitate deorũ munere læta, queas impetrare. Neq; enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in causa pariter & leges, & Remp. & Deos tibi aduersari. Puta leges his tecũ uerbis agere. Si nos uere restitutas uideri uis, sine nostrã auctoritatem primum in hac tua causa ualere. Lõge plus laudis ex hoc iudicio referes, si nobis ceſſeris, si parueris: si tuam cupiditatẽ nostro subi miseris

inferis arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus addideris, reuixisse nos, si mōstraris ciuitati iā non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro p̄scripto cuiq; uiuendum esse. Atq; altera ex parte Remp. hac tecū oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi p̄stare studes, noli hāc stultitiā notam mihi inurere: ut in posterū re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei p̄miū decreuisse, cui p̄na magis deberetur: noli mihi Deos, quos uix deniq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingrati tudinem iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quod si te neq; leges, neq; Resp. commouet: certe Deorum orationem uereri debes, quos ita tecū agere putato. Quid tu te in nostrā laudis possessionem ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuō benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hāc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, commoditati nostrā: & quod Remp. seruauimus, cuius tu pars es, & quod commoditate nostra tuam periculosa stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatē uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitiq; adfuissēmus, quid aliud tu q̄ perieras, & per te Resp? Quod si planē contendis, ut p̄miū aliquod feras, abunde magnum p̄miū à nobis persolutum est, quod per nos res à te male instituta, bene uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostrā prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonariq;. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restituta libertatis historia tuum quoq; nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle p̄ripere, ciuitati munus nostrū eripere, legibus auctoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest nunc, uestre partes sunt iudices statuere, utrum secundū leges, secundum Deos, secundum Remp. sententiam dicere, an secundum hunc gloriosum ostentatorem pronuntiare uelit. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sapius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id qd̄ abominor) auferendā: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, benēq; fortunandam. Vtrū magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentae dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & iudicium sapientiam aduersus unius, inquā, postulationem ualuisse.

Statuere Iudices.

DECLAMATIONIS ERASMICAE, QVAE LVCIA
NICAE RESPONDET, FINIS:

p 4 Erasmus

ERASMVS ROTERO-

DAMVS M. IOANNI PALVDANO RHETORI
LOVANIENSIS ACADEMIAE. S. P. D.

T INTELLIGAS humanissime Paludane, Erasmi illud tuum tametsi per omnes terras, mariaque uolūtatem: tamen tui memoriam perpetuo secum circumferre: mitto quasi symboli uice Luciani dialogum: cui titulus, *ἡμῖν ἡμεῖς μὲν οὐκ ὁμολογούμεν.* Quem in Italiam profecturus, in ipso penē prociñctu latinum feci. In eo nō sine uoluptate tanq̃ in speculo, uidebis aulicæ uitæ incōmoda: quæ tu mihi sæpenuero commemorare solebas, nimirum expertus, & uelut naufragio electus, ac uix isti liberæ, literariæq̃ uitæ redditus. Idēq̃ sed eo studiosius: ut meo exemplo te protuocarem, quo iā diu Græcicis in literis uersatus, incipias & ipse aliquando audere aliquid. Quare em̃ non dicam audere: Quum nullum sit mea sententia facinus audacius, q̃ si coneris ex bene Græcis, bene Latina facere. Vale, mēq̃ tui amantissimum mutuum ama.

LVCIANI LIBELLVS

DE IIS QVI MERCEDE, CONDVCTI, IN

Diuitum familijs uiuunt, Des. Erasmo

Roterodamo interprete.

CQVID TIBI primū amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dici consuevit, recenseam, ex his quæ tum facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos conuictumq̃ tradunt alienum, quicq̃ in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Noui enim permulta, atq̃ adeo pleraq̃ omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quod ipse ea experimento cognorim (neq̃ enim mihi unq̃ experiri di incidit necessitas, ac ne quando incidat Dī prohibeant) sed quod complures qui in hoc uitæ genus inciderāt, apud me soliti sint commorare, partim qui in ipsis etiam dum malis constituti, quæ & quanta ferrent deplorabāt, partim qui tanq̃ e carcere quodā profugi, nō absq̃ uoluptate recordabātur commemorabantq̃ ea quæ fuerant perpassi.

Imò

Imò iuabat reuocare ob oculos, quas erumnas effugissent. Atq; hi quidem digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberet: ut qui eius facti ritus (ut ita dixerim) omnis omniâq; mysteria perdidicissent, cunctâq; ab initio ad finem usq; perspexissent. Hos igitur haud quâq; indiligenter, nec oscitanter audire soleo, ueluti naufragium quoddâ, ac præter spem obiectam salutem enarrâtes. Cuiusmodi sunt isti, qui in tem-
 plis derafo capite, complures simul obambulantes, immanes undas, procellas, sublatos in cælum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulsa narrant. In primis autem gemminos Castorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri consuevit, exortum: summisq; antennis insidentem, aut iuxta dauum adstantem: qui nauim ad litus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum esset, ut & ipsa paulatim ac lente solueretur: & ipsi tuto in solum descenderent, idq; ope fauorêq; diuino. Atq; isti igitur permulta id genus ad præsentem commoditatem exaggerantes, commemorant: quo uidelicet à pluribus stipem accipiant: si nō calamitosi modo, uerumetiam Dîs chari esse uideantur. Porro n̄ dum eas quas intactis tulerunt tempestates referrent, atq; immanes illas undas, quin etiam decumanos fluctus, si fas est dicere: & quēadmodum primum à littore soluerint mari tranquillo: quantumq; molestiarum perpetua nauigatione sint perpeffi: dum sitiunt, dum nausēat, dum salo perfunduntur. Deniq; quēadmodum infelici nauigio in cauem quampiam sub undis latentem, aut in scopulum aliquem præruptum, & asperum illiso, fractoq; miseri ægre enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quum referrent, mihi quidem uisi sunt permulta præ pudore subtricare, uolentesq; ac scientes obliuisci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nōnulla ex illorum narrationibus coniectans, deprehēdi quicquid erumnarū cū eiusmodi cōiuctibus coniunctū est. Quæ quidē oīa haud grauabor optime Timodes tibi percensere. Iampridē em̄ mihi uideor animaduertisse, te de capeffenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quū his de rebus sermo incidisset: mox ex his qui præfentes erant, quispiam mercenariū hoc uitæ genus laudare cepit: fortunatissimos eos affirmans, quibus contigisset horū uti familiaritate: qui apud Romanos essent optimates: tum conuiujs adesse opiparis, idq; immunes: præterea splēdidis in ædibus diuersari: tū peregrinari omni-gena cum cōmoditate, uoluptatēq; alba interim in rheda (si forte liberat) resupinatos. Insuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiunt, etiā mercedē capere: id uero nō mediocre uideri. Istis em̄ haud dubie citra sementē, ac culturā, quod aiūt, cūcta prouenire. Hæc igitur

Timodes.

*(Citra sementē ac culturā
 ram multa prouenire.)*

igitur atque id genus alia quàm audires, animaduerti quēadmodū ad ea in-
 hiaueris, quāquā auide ad escā os apertū porrexeris, pīnde ne quid mihi
 certe in posterū possis imputare, neque expostulare queas: quod quū te
 cōspiceremus tantū unā cū esca deglutiētem hamū, nō reuocauerimus,
 neque priusquā in guttur demēgeret, reuulserim⁹, neque prāmonuerimus.
 Verū posteaquā cessassemus, donec eo iam adactō atque infixo trahi iā,
 ac ui duci cōspiceremus, tum quū nihil opis afferri possit, frustra adesse
 nos atque illachrymari. Hęc inquit, nequando possis dicere: quæ si dicant⁹,
 merito pfecto dicantur, neque à nobis refelli possent, quo minus peccas-
 se uideremur, ut qui prius ista non indicassemus, audi nūc ordine oīa.
 Ac rete quidē ipsum cuiusmodi sit, quāquā nullū habeat exitum: nō intus
 medijs in sinibus inuolutus, sed foris tutō atque p̄ ociū ante contēplator,
 unci æris aculeū, reflexam hami aciē, ac tridentis cuspidēs manu tentās,
 malāque admotas experiens. Quod nisi uehementē acuta, nisi sic illigātia
 ut effugiendi nulla sit facultas, nisi dira uulnera factura uideantur, acri-
 ter trahētia, & inexplicabiliter retinētia: nos quidē inter formidolosos,
 atque ob id etiā pauperes, famelicosque ascribito, ipse uero sumpta fidu-
 cia, uenatū istum, si uidet⁹, aggreditor. Lari in morem totā escam hiatu
 deglutiens. Atque in uniuersum quidē forsitan tua causa omnis hic sermo
 dicetur. Quāquā non solū de uobis philosophis, aut his quicunque uitæ
 institutū sibi delegerunt cum uirtutis studio coniunctius, uerū etiam de
 grāmaticis, rhetoricis, musicis, breuiter de omnibus, qui in doctrinæ p-
 fessione uersari, quæstūque facere pposuerunt. Cæterū quū omnia sint
 inter istos cōmunia, eadēque prorsus accidāt omnibus, palam est philo-
 sophorū cōditionē non esse à reliquis eximiā. Imō hoc illis turpius ista
 contingere, quū sint cū alijs cōmunia, si tñ qui cōducūt, nō alijs præmijs
 eos quā reliquos dignos iudicēt, nihilōque magis quā ceteros in honore ha-
 beant. Sed quicquid erit, quod narrationis series aperiet, eius culpā po-
 tissimum in ipsos cōferre par est, qui eiusmodi faciūt: deinde in eos, qui
 talia sustinēt. Ego uero culpari nō debeo, nisi forte ueritas & libertas in
 cōmemorando reprehensionē mereat⁹. Ac reliquū quidē hominū uul-
 gus, puta palæstricos quospiā, aut adulatores impitos, sordidōque ani-
 mo ac suapte ingenio humiles & abiectos hoīes, ne operæ precii qui-
 dem fuerit ab eiusmodi cōuictu dehortari, quippe nequaquā obtēperant-
 ros, neque rursus æquū sit illis uitio uertere, quod non relinquunt suos
 conductores, etiā plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt em̄ ad eam
 uitæ ratio nē accōmodati, factique, neque ea uidelicet indigni. Præterea ne
 habeant quidem aliud quippiam, ad quod sese conuertant, & in quo
 sese exercent, adeo ut si quis eā uitam illis adimat, ignaui illico, cōsiliique
 inopes, desidiōsi atque inutiles reddātur. Quāobrem nec ipsi rem aliquā
 indignā

indignam patiantur, nec illi cōtumeliose facere uideant: si (quod aiunt) in matellam immixerint. Etenim ad eas ipsas cōtumelias iā inde initio pręparati, conferunt sese in familiam, atq; hæc sola illis ars suppetit ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus institueram loqui, merito indignandū, enitendumq; ut q̄ maxime fieri potest, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem recte facturum, si quibus de causis se quidam ad hoc uitę genus conferunt, eas causas excussero: parumq; idoneas, atq; efficaces esse demonstrauero. Siquidē eo pacto omnis illis pręcipietur excusatio: summusq; ille titulus, quo suam spontaneam seruitutem solent obtexere. Iam igitur pleriq; paupertatem & rerum necessariarū inopiā proponunt: atq; eam umbram satis idoneam existimant: qua suum factum prætexāt, quod ultro ad eam uitā accesserint. Ac sibi sufficere credunt: quum aiunt se quiddam ignoscendum facere: qui id quod est in uita molestissimū, nempe paupertatē, studeāt effugere. Postea in promptu Theognis, atq; illud plurimum in ore,

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et si quę alia terribilia abiectissimi quicq; poetę de paupertate prodiderunt. Equidem si uiderem ex huiusmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uere cōtingere, non admodū anxie cum eis de uehementer amplectenda libertate disceptarem. At posteaq; eiusmodi quædā accipiunt: cuiusmodi sunt ægrotantium alimenta (quęadmodum egregius ille dixit orator) qui queant effugere quo minus in hoc ipsum parum recte sibi consuluisse nideantur: nimirum semper illis manēte eodem uitę illius argumento. Semper enim manet paupertas, semper accipiēdi necessitas, nihil quod seponat, nihil superest quod reseruet. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuersum etiā capiatur, prorsus omne insumitur, ita tamen, ut ne id quidē in usus sufficiat. Retius autem futurum fuerat: si nequaq; causas eiusmodi cōminiscerentur quę paupertatem seruant, aluntq; atq; eatenus duntaxat opitulantur. uerum quę illā tandem aliquando tollant. Ac forsitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceret eam in altum mare ac præruptis de scopulis præcipitem dari oportere. Quod si quis semper pauper, semper egens, quum semper mercede conductus mereat, hoc ipso sese arbitretur aufugisse paupertatem: non uideo qui fieri possit, quo minus hic ipse sese fallere uideatur. Rursum alij negant sese paupertatem formidaturos: si modo reliquorum hominū in morem possint suo labore, suaq; industria sibi uictū suppeditare. At nūc sibi fractas esse corporis uires, seu senio, seu morbis: eoque ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; commodam cōfugere. Age igitur, inspicimus num uera prædicent,

*Sexcenta ne-
golia.*

prædicent: & num ea quæ dant ex facili illis suppetât, non multo neq; adeo maiore labore consent, q̃ uulgo suus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra sudorē, nullo negotio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc absint à uerisitud profecto ut dignum est, ne dici quidem satis potest: tantum laborum, tantum sudorum in eiusmodi conuictibus exhaustiendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par sit: quippe quum quotidie sexcenta non desint negotia, quæ corpus conficiant, atq; extremā usq; defectionem delassent. Verum hæc suo loco dicemus: quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præsentia sat erat leuiter ostēdere, qui se aiunt hac de causa in seruitutem addicere sese: ne istos quidem uera dicere. Superest iam ut eam causam referamus: quæ quidem ut est uerissima, ita ab illis minime profertur. Nempe ipsos uoluptatis gratia, & amplis illis spebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum: auri argentiq; uim & copiam admiratos, præterea quod felices sibi uideantur ob conuiuia, reliquasq; eius uitæ delicias: sperantes futurum, uti mox, nemine uetante, affatim aurum bibant. Hæc nimirum sunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis seruos constituunt. Non rerum necessariorum usus, quem prætexebant: sed rerum non necessariorum cupiditas, atq; ingentium illarum & ampliarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miseros istos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amasi receptant & fastidienter ducunt, lactantq; uidelicet quo iugiter amantes, ambiāt ipsos atq; inferuiant. Cæterum ex amoris fructu, ne summo quidem osculo imperitiunt. Intelligunt enim copia facta dissoluendum amorem. Id igitur ne fiat, præcauent: diligenterq; sui copiam subtrahunt. Alioqui spe semper retinent amantem: metuentes, ne desperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab se alienet. Proinde semper arrident, pollicenturq; semper facturi sunt: semperq; gratificaturi: semperq; ingentium sumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo senuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum est ultra spem merā. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre: id quidē forsitan non usq; adeo uitio uertendū: quin magis uenia dāda: si qs uoluptate capiat, & hanc undequaq; cōsectet, quo possit ea potiri: quanq̃ turpe forsan ac seruire: si quis ea gratia semet in ius tradat alienū: ppter ea quod uoluptas, quæ ex libertate percipit, multo suauior est, q̃ ea quā ille libertatis iactura sectat. Attamen hoc quoq; aliquo pacto ignoscendum illis sit: si modo consequantur. Verum enimuero ob solam uoluptatis spem, multas perferre molestias, equidem & deridiculū arbitror, & stultum: maxime

maxime quum uideant labores certos esse, manifestos, & inevitabiles: porro illud quod speratur, quod quidē nihil aliud tandē est q̄ uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigisse. Præterea autem, nec uerisimile uideri: ut contingat aliquando, si quis modo rem recta reputet uia. At Vlyssis quidem loci, dulci quadam gustata loto reliqua negligebant, ac præsentī uoluptate delinīti honesta contemnebant, ut non prorsus cum ratione pugnaret in illis honestatis obliuio: nimirum animo uoluptatis illius sensu occupato. Verum si quis famelicus alij cuipiā loto sese ingurgitanti, neq̄ quicq̄ inde impertienti, assistat, idq̄ solam ob spem, quod credat fore, ut & ipsi aliquando degustandam lotū porrigat: assistat, inquam, ad hūc modum, recti atq̄ honesti oblitus, dñi boni quā hoc ridiculum, planēq̄ uerberibus quibusdam Homericis dignum. Ergo quæ istos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus impulsī sese illis dedunt, ad quodcunq̄ lubitum fuerit utendos, hæc sunt, aut his fermē simillima. Nisi si quis & illos cōmemorādos esse iudicat, quos hæc una res ad id cōmouet, quod gloriosum arbitrantur, cum illustribus atq̄ opulentis uiris habere consuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq̄ præclarum ac magnificum supràq̄ plebem esse existimēt. Nam ego quidem, quod ad me proprie attinet, recusarim uel cum Perfarum rege cōuiuere duntaxat, conuictorq̄ uideri, si nullus ex eo cōuictu fructus ad me redeat. Quum itaq̄ causa eius uitæ suscipiendæ sic illis habeat, age iam cōsideremus apud nosmetipsos: primum cuiusmodi sint illis perferenda priusq̄ admittantur, priusquā obtineant. Deinde cuiusmodi in ipsa iam uita constituti patiantur. Postremo quæ tandem catastrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq̄ enim illud dicere possunt: hæc tametsi molesta sint, tamen assuesci facile, neq̄ ad id multo opus esse labore, sat esse si uelis modo: postea reliqua omnia factu fore facilia. Imò necesse est ut primum diu sursum ac deorsum cursites, mane excitatus assidue pro foribus obuerferis, ut perdures, quum protruderis, quum excluderis, quum improbus interdū atq̄ importunus uideris, cū ianitori male Syristanti, ac nomendatori Libyco subiiceris, quumq̄ nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiā uestitus tibi est apparandus supra tuæ rei facultatē, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, deligēdus color, quo ille potissimum gaudeat, uti ne discrepes, neue oculos illius offendas. Postremo uti gnauiter affectere necesse est, uel antecedas potius, à famulis ptrusus, ac ueluti pompam quandam expleas. At ille interim complures iam dies ne aspicit quidem te. Quod si quando res tibi felicissime uerterit, si te respexerit, si accersuerit, dixeritq̄ quicquid illud fuerit, quod illi forte in buccam uenerit, tum deniq̄, tum plurimus sudor, tum multa oculorum caligo,

Henry Trumett.

tum intempestiua trepidatio, tum Sannæ eorum qui adsunt, hæsitanti-
 am tuam ac perplexitatem ridentium. Qua quidem nō raro accidit: ut
 quum oportuerit respondere: quis fuerit rex Achiuorum: mille naues il-
 lis fuisse respondeas. Atq; id si qui sunt modesti pudorem uocant: im-
 modesti timiditatem nominant: improbi inscītiā. Ita fit, ut tu primā
 hanc diuitis comitatem, tibi periculosissimam expertus, ita discedas: ut
 tantā animi tui imbecillitatem ipse condemnes. Porro ubi multas iam
 noctes infomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud qui-
 dem Helenæ gratia per Iouem: neq; ob Priameia Pergama: uerum
 spe quinq; obolorum: contigerit aut & deus quispiam tragicus qui ti-
 bi sit auxilio: iam illud restat, ut exploreris excutiarisq;: num literas no-
 ris. Atq; ea quidem disceptatio nō iniucunda est ipsi diuiti: quippe qui
 laudatur interim, ac felix esse prædicatur. Cæterum tibi uidetur, de uita
 ipsa, deq; omni fortuna tum certamen esse paratum: propterea quod
 tibi uenit in mentem, idq; merito futurum, ut alius nemo sit admissur⁹,
 si prius ab hoc reiectus, ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas
 distraharis oportet: partim dum inuides ijs qui pariter ex æquo tecum
 examinantur. Finge enim & alios esse, qui eiusdem fortunæ tibi sint cō-
 petitores: te uero tibi uideri cuncta parum absolute respondisse, metu-
 entem interim simul & sperantem, ac misere de illius uultu pendentē:
 qui si quid parum probet eorum quæ dixeris, peristi. Sin arridens au-
 scultat, hilarescis & spe bona fultus consistis. Porro consentaneum est:
 esse non paucos: qui tibi aduersentur, atq; alios in tuum locum uelint
 inducere. Horum unusquisq; clanculum uelut ex insidijs in te iaculatur.
 Iam uero illud considera: quale sit uirum promissa barba, cana coma,
 examinari: nunquid bonæ rei didicerit: & alijs quidem didicisse uideri,
 alijs secus. Superior interim uita, & omnis anteaeta ætas tua curiosius
 disquiritur. Quod si quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de
 causa prouocatus te deferat, & adulterum dicat uel pæderasten: Is
 protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis testis. Por-
 rò si pariter omnes bene de te prædicent, suspecti, leues, ac largitio-
 ne redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi constant oportet.
 Nihil prorsus sit, quod tibi queat obsistere, Alioqui nunq; obtinue-
 ris. Age sanè. Hoc quoq; contigit, ac bona quapiam fortuna cūcta tibi
 feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuā, & amicorū præcipui,
 quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehor-
 tantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non refragatur domus præfectus, ne-
 que item dispēsator. Nemo tuā insimulauit uitam, dextra oīa & omni
 ex parte bene promittunt sacra. Vicisti igitur ô fortunate, & coronatus
 es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardorum arcem
 occupas.

pæderasten.

occupasti. Habebis copiam cornu & gallinaceum lacemulgebis, iam sane par est, ut aliquando premia capias, maxima uidelicet, & quae laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquam contemnenda praestituatur, eaque commodè ad usum citraque negotium persoluatur, utque reliquus item honos tibi praeter ministeriorum uulgus suppeditetur. Ceterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilque iam facias praeter ea sola, quorum gratia primum receptus es & in quae conductus. Ita enim consentaneum fuerat Timodes, neque ingens malum erat futurum, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirum & portatu facile quodque est omnium maximum, auro illitum. Atqui longe secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentae res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandae. Quae quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem si uidetur à primo conuiuio, unde consentaneum est te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere: famulus non incomis qui tibi prius placandus datus in manum, ne uidearis intiuilis, ut minimum quinque drachmis. At ille Accissans, seque quum maxime cupiat, cupere dissimulans. Apage inquit, Egone quicquam abs te? Addit & illa, absit, dii prohibeant. Tandem flectitur atque obtemperat, ac discedit, te late diducto ritu subsannans. Tu porro nitida sumpta ueste, mundissimaeque cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias. Nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrumque obseruata opportunitate ingrederis, teque sane quam honorifice excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulo supra diuitem, inter duos ferme ueteres amicos. At tu perinde atque in Iouis aedes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quae geruntur suspensus inhias: propterea quod noua tibi atque inuisa sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesque qui praesentes sunt, quid agas obseruant, Neque uero ea res curae non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot praemonitis negotium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodum te geras in pueros aut in uxorem, num subinde, ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuae, simulatque te uident propter imperitiam ad ea quae fiunt attonitum, ac stupefactum, derident danculum, coniectantes te nunquam antea apud alium quempiam coenasse, nouumque tibi esse ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, praehesitantia ludes oportet, ac neque cum sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare,

porrectis pedibus dormias;

neque uarijs apposis opsonijs, & in ordinem quendam extructis, scire posses, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eū qui proximus accumbit respectes necesse est, atque eundem imitatus, conuiuij rationem & ordinem discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescēs. Atque interim quidem, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantāq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatē, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunq; & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitā, quippe qui sis omnibus delitijs illis fruiturus, cūctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio aridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicētur, ut Homericum illud nunquā desinas in ore habere,

Haud uitio uerti debet si Troia pubes

Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum

Pondera tanta ferant:

ob tantam uidelicet felicitatem.

Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam iagenti scypho quispiam, præbabit tibi, præceptorem, aut aliud quiddā deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respondere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus nōnullos iam dudū tuus accubitus clanculum urebat, quod modo quum adueneris, ijs anteposnare, qui multorum annorum seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur. Illud scilicet malis nostris deerat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrē nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursum alius, hæc An non uidisti, quātum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripens deuorari? Homo inelegans, ac fame enectus, qui ne per somnum quidē unq; fuerit albo pane saturatus, multo minus apud Numidica, aut Phasianō, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porro tertius, fatui, inquit, priusq; quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo plus fieri q̄ nos. Nam nūc quidem, nō secus atq; calcei noui solēt, in pretio est, & habetur charus: uerum ubi crebro iam fuerit calcatus, lutōq; deformatus, tum misere sub lecticam abijcietur cimicibus, quemadmodum nos, opppletus. Atq; inter illos talia permulta de te iactantur.

Ex

Ex quibus aliquot iam tum etiam ad calumniandum insimulandumque te incitantur. Omne igitur illud conuiuium tui plenum, ac plerique de te sermones. Tu uero propter insolentiam atque insuetudinem plus quam sat est hauris uini tenuis & acris, eoque iam dudum aluo tibi cita discruciaris: uerum neque decorum tibi ante alios est conuiuium discedere, neque rursus manere tutum. At producta interim in longum potatione dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) non mediocriter discruciaris, cui non liceat, neque uidere quæ geruntur, neque auscultare, si quis uoce, citharaue canat egregie dilectus adolescentulus. At laudas tamē inuitus, cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cuncta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuium, quod mihi quidem haudquaquam suauius sit cepis, candidoque sale, libere quum uelim ex his & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi commemorem ructus acidos, qui deinde sequuntur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo presentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considerare iusso, sic loqui incipit. Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quam nullus in his fastus, sed citra ostentationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meam ipsius uitam, aut per Iouem, liberorum etiam (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis contentum. Neque non intelligo haud mercedis adductum spe te in nostram uenisse familiam: uerum aliarum gratia rerum puta nostræ in te beniuolentiæ causa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præfiniendum est aliquid. Quin ipse magis quod uidebitur statuito, habita ratione, uir amicissime, munerum etiam illorum quæ quotannis festis diebus à nobis accepturus uideris. Neque enim uel ista nobis fuerint neglectui futura, etiam si nunc hæc pactio ne non complectamur. Scis autem complures per annum eiusmodi munerum occasiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirum præmium nobis præscribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumque te uaria spe labefactans, mitem sibi ac tractabilem reddidit. Tu porro qui dudum

Lucius Aelius

q 3 talenta,

talenta, ac multa nummum milia somnias, solidos agros, & familias, sentis quidem tacitus apud te hominis sordes ac parsimoniam: nihilo minus blanditur tibi pollicitatio tamen: atque illud communia futura sunt omnia ratum & uerum fore arbitraris: ignarus eiusmodi dicta

Summis est labijs, non imo est corde profecta.

Tandem prae pudore ipse statuendi ius defers. Verum ille facturum se se negat. Ceterum ex amicis praesentibus quempiam in eo negotio ueluti medium intercedere iubet: qui salarii modum pronunciet eum: qui neque ipsum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his necessarias sumptus sit faciendus: neque rursus ei qui laturus est, sit omnino indignus. Atque is seniculus quispiam, diuitis aequalis, una cum illo a pueris, adulando educatus. Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus sis qui in hac urbe uiuunt omnium fortunatissimus, cui primum contigit, quod pluribus misere cupientibus, uix a fortuna dari possit, nempe ut in huius hominis consuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Croesi talenta, tum Midæ diuitias superat, si modo modestus esse noris. Equidem non paucos noui magni nominis uiros, qui cupissent, etiam si quid ultra dandum fuisset, gloriae duntaxat causa, cum isto uiuere, & familiares apud hunc atque amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam praedicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam praemio addito admitteris. Proinde, mihi satis esse uidetur, nisi plane es insolens, si tantum accipias, simulque pronunciat, sane minimum quiddam, praesertim ad spes illas tuas: attamen boni consulas necesse est. Neque enim iam possis effugere, quam intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, mussitans, ac dissimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileque sequeris, ut quod non admodum te torqueat, neque stringat, donec illi tandem paulatim assueueris. Tum uero ij qui foris sunt mortales, hoc ipso nomine tuam fortunam admirantur, quod te conspiciant intra cancellos uersantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorsusque praedaris illis opibus delitescere domesticum quendam ac familiarem esse factum. At ipse nondum uidere potes, quod obrem illi te felicem existiment, nisi quod gaudes tamen teque ipse fallis, semper futura meliora fore existimans. Ceterum contra atque speraris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negotium procedit, in singulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demum dispiciens intelligere incipis, aureas illas spes, nihil aliud fuisse, quam ampullas quasdam inauratas, labores autem esse graues, feros, inevitabiles, ac perpetuos. Sed quinam isti sint, forsitan me rogabis. Neque enim uideo

uideo inquires, quid in hac consuetudine sit adeo molestum, neq; intel-
 ligo ista quæ cōmemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egre-
 gie, non molestiam modo negotij perpendens, uerum fœditatem, hu-
 militatem, prorsusq; seruitutē, uel præcipue interim considerans. Prin-
 cipio memineris ex eo tempore, te iam neque liberū, neq; ingenuū pos-
 se uideri. Noueris enim te hæc omnia genus, libertatem, progenitores,
 ante limen relinquere, quum in huiusmodi seruitutem temetipsum ad-
 dicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recularit, ad-
 uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametsi
 nomine ipso grauiter offenderis) seruus inquam, uelis nolis, futurus es,
 neque unius seruus uerum complurium, operamq; seruile præstare co-
 geris, obstipito capite, à diluculo, in uesperam usq; idq; mercede uili atq;
 indigna. Adde, quod ne placebis quidem admodum, neque domino
 satisfacies, neque ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad serui-
 tium institutus, sed sero didiceris, atque ætate multum aliena cœperis
 ad id erudiri. Excruciat autem te pristinæ libertatis memoria, animo re-
 cursans, facitq; ut interdū resilire conere, relucterisq; atq; ob id ipsum
 fit, ut seruitus tibi molestior accidat. Nisi forte illud tibi ad libertatē suf-
 ficere putas, quod nō fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus
 aut quod non sic, uti Bithynicum aliquod mancīpium, uociferante præ-
 cone diuendaris. Atqui tum uir egregie, quum instante nouilunio, Pyr-
 rhij & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij seruuli protē-
 dis, capisq; quodcunq; illud tandem est quod datur, hæc uidelicet est
 auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipse sui fuerit præ-
 co, quicq; ipse ultro sibi multo tempore dominum ambierit. Age iam ó
 scelestē, cur enim nō dicam præsertim in eum qui se philosophum esse
 dicat: si quis te pirata inter nauigandum captum, aut si quis prædo in
 seruitutem tradidisset, te ipsum deplorares, tanq; indignam fortunæ in-
 iuriam patientem. Aut si quis manu iniecta, te duceret in seruitutem as-
 serens, leges inclamares, omnia faceres, acerbe ferres, & ó terra, ó dij, ma-
 gno clamore uociferareris. Nunc uero, quum ipse te, ob paucos obo-
 los, id ætatis in qua etiam si seruus natus esses, tamen tempestiuum fuis-
 set iam ad libertatem aspirare, cum ipsa uirtute ac sapientia ukro addu-
 ctū uendideris, nihil illa reueritus, quæ permulta ab egregio Platone,
 Chrysippo, Aristotele differuntur, quum libertatem laudant, seruitutē
 damnant. An non te pudet, quum inter homines assentatores, & em-
 pitios, ac scurras uersans ex aquo cum illis æstimaris, quum in tanta
 Romanorū turba, solus peregrino in pallio uersaris, quumq; Roma-
 nam linguam perperam ac barbare sonas: præterea, quum agitas eōi
 nia tumultuosa, magna hominū turba conferta, quorum pleriq; colle-

etitij, quidam sunt & improbi. Atque inter hos laudas odiose, bibisque
 præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, discussa
 ab oculis dulcissima somni parte, unâ sursum ac deorsum circumcuras,
 hesternò luto etiamdum tibi adhærente. Vsq; adeo ne te lupini, aut
 holerum agrestium tenuit penuria. Vsq; adeo tibi defuerunt fontes fri-
 gida manantes aqua, ut per desperationem ad ista deuenires. Haud
 puto. Quin potius palàm est, te, non frigida aqua, neque lupini, sed bel-
 latorum, atque opsoniorum, uinique odorati cupiditate captum eò ue-
 nisse. Quæ dum lupi piscis in morem auidius appetis, tuo merito eue-
 nit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaque præsto sunt huius intemperan-
 tiæ, gulæque autoramenta. Ac perinde atque simia à trunco reuinctus col-
 lo, reliquis quidem omnibus risui es, at ipse tibi delitijs affluere uideris,
 cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterum libertas, ingenuitas, una
 cum ipsis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euânida cuncta, atque
 istarum rerum ne memoria quidem ulla, quanquam hoc quoque ferendum,
 si uita ista cum hac turpitudine dūtaxat esset coniuncta, quod è libero
 seruum uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa seruorum col-
 luue cōmunes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiores sint his, quæ
 Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cu-
 piditate simularat te in familiam suam accersisse sese, perquam exigua
 illi cura est. Quid enim (ut dici solet) cōmercij, alino cum lyra? An nō ui-
 des uidelicet, quæ misere macerentur immodico desiderio, uel Homericæ
 sapientiæ, uel Demosthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonice
 sublimitatis? Quorum me herde ex animis si quis aurum, argentum,
 atque harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquum, præter fastū, molli-
 ciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiam. Atque ad ista nihil pro-
 sum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento,
 quoniamque uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum
 quia pallio græcanico decenter amictus es, noruntque iam omnes te græ-
 maticum esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat,
 ut & eiusmodi quispiam, anteambulonū suorum pompæ permixtus
 esse uideatur. Futurum enim hac re ut græcanicarum disciplinarum stu-
 diosus, reliquaque omnis doctrinæ neque negligens, neque rudis esse pute-
 tur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admi-
 randas illas artes, quin magis ob barbam palliūque conductus esse ui-
 deare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neque ab-
 sis unquam, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulatio temet exhibeas
 conspiciendum, neque locum in acie deseras. Porro ille iniecta nonnumquam
 tibi manu, quicquid forte in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, ob-
 uis ostentans, quam ne per uiam quidem ingrediens, incurius sit litera-
 rum,

rum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerumque, nunc descensim (Nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quum tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manum sumis, quocumque fallas tedium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemque nox occuparit, incommode lotus, intempestiue, puta nocte ferme concubia, ad coenam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neque conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenierit recentior, tu post tergum reijceris. Itaque in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quae apponuntur, canum ritu ossa circumdons, si fors ad te perueniat, uel aridum maluae folium, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab istis qui supra te accumbunt, praefame libenter arrepturus. Audi iam & aliud contumeliae genus. Quid quod ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neque enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quae hospitibus atque ignotis ministrantur, quandoquidem haec tua sit inscitia atque inurbanitas. Neque auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs. Verum diuiti illi pinguis & succulenta, tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumque. Neque uero raro fit, ut si quando desit alibi, minister repente te inspectante submouens ea, quae tibi erant apposita alijs apponit, illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim dissecetur, uel porca foeta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quod ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contra tam celeriter praetercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuique tantum insibilis, quantum uel ceruis adest? Atque illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum acuetustissimum uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro, argentoue bibas, ne colore prodente, palam fiat, te usque adeo contemptum, neglectumque esse conuiuam, quanquam bene tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usque bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposceris, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quae te discrucient, imò nihil esse ferme, quod non sit acerbum, maxime quum tibi cinædus aliquis antefertur, quin plurius te sit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit Alexandrinus

xandrinus quispiam homunculus. Nam qui tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria subministrant: qui literulas in pectore gestant. Proinde in obscuro quopiam conuiuij latibulo tectus, præq; pudore abstrusus, suspiras, uti cōiectandum est, tēq; ipsum deploras, ac fortunam incusas tuam, quæ tibi ne pauxillulum quidem lepōris ac uenustatis asperferit. Ac prorsus ita uideris affectus, ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas contiones, aut si id non contingit, uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas digne canere. Vides enim quibus in rebus sitū est, ut quis efferat, plurimicq; fiat. Quin & illud ferre queas, ut magi quoq; aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulas opes pollicentur. Quando quidem hos quoq; uides non mediocriter à diuitibus amari, plurimicq; fieri. Eoque uel unumquodlibet horum fieri percupias, uti ne prorsus reijculus, atque inutilis appareas. At qui ne ad ista quidem docilis es infelix: proinde submittas te oportet, mussitesq; ac tacitus feras, clām apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium nō laudaris puerum heræ saltantem, aut cithara canētem, ista scilicet ex re nō leue discrimen impendit. Quapropter terrestris in morem ranæ, sities uocifereris necesse est, id operam dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sapicule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferēda: quæq; multam sapiat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim sitiasq;, unguentis collini, ac uertice gestare coronam. Siquidem id temporis non dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gestare solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositaq; corona, ipsi & bibunt, & edunt apparatus epulas. Porro si etiam zelotypus quispiam fuerit, sintq; illi uel pueri formosi, uel uxor puella: neq; tu prorsus à Venere Gratijsq; fueris alienus, profecto non satis tuta res, neq; periculum negligendum: propterea quod regis plures sūt oculi: qui quidem non uera solum uident: sed semper ueris aliquid addunt ad cumulum, ne cōnuere uideantur. Quas ob res, uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fieri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam cōiicientem oculos: moxq; alter eunuchus, cui iam dudū arcus in manu tensus est, quia uideris quæ uidere nephas: inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam peracto conuiuiō, ubi paululum dormieris: ad galli cantum expergefactus: O me miserum inquis, ô infortunatum, cuiusmodi quondam conuictus: quos amicos reliqui: tum uitam tranquillam

tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupiditate metiri soleo, deambulationes liberas, atque ex his in quale barathrum memet præcipitem dedi: Et deum immortalem, cuius tandem rei gratia? Aut quod nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unq̃ aliàs plures commoditates suppeterent quantum suppeterant. Tum autem accedebat libertas, atque omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc porro iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deorsum circumferor. Quodq̃ omnium est miserrimum, maximèque deplorandū, neque efficere possum ut placeam, neque gratiam emereri queo: propterea quod harum rerum sum imperitus ac rudis, maxime compositus collatusque cū his qui hæc uelut artem profitentur. Proinde iniucundus sum, ac neutiq̃ aptus conuiujs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quin etiam sentio me non raro molestum esse & importunum, quū adsum, maxime, quum ipse seipso festiuior esse conatur. Nam illi tetricus uideor. In summa nullam inuenio uiam, qua me illi accomodem. Etenim si meam ipsius auctoritatem ac seueritatē tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodū horrendus ac refugiendus. Contra si risero, uultumque quā possum maxime ad hilaritatem composuero, fastidit ilico ille, & auerfatur. Ac prorsus tale quiddā mihi uidetur, quale sit, si quis in persona tragica comœdiam agere tentet. Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquā hanc præsentem alteri uixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulum, iamque ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq̃, si modo uelis par esse certamini, præmiòque tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatus hora. Iamque, adeo diuersa uiuendi ratio superioribꝫ contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quum ualetudo poscat uti lecto decumbas, ne hoc quidem licet, eo quod assimilari morbus quo munia officiāque iusta defugas existimatur. Hinc præter omnes ppetuo palles, semperq̃ iamiam morituro uidere similis. Et hætenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandum (ut ne interim referam alia incōmoda) sæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi postremus ueneris (Nā is locus tibi sorte cōtigir) uehiculū opperiaris, donec nullo iā reliq̃ loco ubi diuerferis, p̃xime coquū aut heræ cōptorē te redināt, ne stipulis quidē affatim substratis. Neq̃ uero tibi referte grauari, qd' mihi Thesmo-

polis

polis iste Stoic⁹ narrauit sibi accidisse, rem pfecto nimisq̃ ridiculā, quæ tamē eadē possit & alijs cuius accidere. Conuiuiebat enim cū opulenta quadā ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eā, quū aliquādo peregre proficisceretur (nam id primū aiebat sibi maximopere ridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirum philosopho adiunxisse cinædum quempiam picatis cruribus, derafa barba. Quem illa honoris (ut conijcio) gratia secum ducebat. Quin nomen quoq̃ cinædi commemorabat. Aiebat enim Chelidonium uocari. Iam primum illud cuiusmodi fuerit uide: iuxta uirum seuerum tetricūq̃, tum senem canoque mento (Scis autem quā profundam ac uenerabilem barbā habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem & effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinē, sed uulturem magis, reuulsis barbæ plumis. Quod nī magnopere illum fuisset deprecatus, ne faceret, futurum fuisse, ut flammæum etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillante garrientēq̃, demum (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiam saltante. Addebat secundo loco tale quiddam sibi fuisse mādatum. Accersito illi mulier Thesmopoli inquit, ita tibi dī bene faciāt: magnum quoddā officium abs te requiram, quod caue recuses, neq̃ expectes ut quicq̃ te sim rogatura studiosius. Atq̃ hoc (ut est credibile) omnia se facturū pollicito, hoc inquit, te rogo quandoquidem uideo te uirum probum, diligentem & amantem caniculam quam nosti Myrrhinam, in uehiculum recipe, eamq̃ mihi serua: curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq̃ adeo propemodum iam propinqua partui. At isti scelesti & immorigeri ministri, non dicam huius, sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficium facturum, si charissimam mihi iucundissimamq̃ caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quum illa tātopere rogaret ac propemodum etiam fleret. Porro spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula ē pallio prominens prospectansq̃ paulo infra barbā ac subinde immetiens (Tamet si hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delictis sunt) neq̃ non philosophi mentum oblingens, maxime si quid pri-diani iuris inhaereret. Porro Cinædus assessor ille, quū non insulse super conuiuium dicteria quædam iecisset in eos qui aderant, ac denique & ad Thesmopolim usq̃ dicacitas peruenisset: de Thesmopoli de, inquit, unum hoc possum dicere, eum ē Stoico Cynicum iam nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis

smopolidis pallio. Huiusmodi delitijs illudunt, uel (ut uerius dicam) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cum ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mansuetos ad ferendas cōtumelias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiq̃ inerudite per Iouem, imò grauius & absolutissime, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum nō ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq̃ eam molestiam, ob ducētas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq̃ toleranda. Porro si diues ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui suæ ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maxime futurum est, ut discrucieris ac dirumparis. Nempe quum admirari, quum assentari, quum nouos quosdam laudandi modos cominisci necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirādi uideri. Eos nūc Adonidas, nunc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nō, nūq̃ cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dionysiacas asportaberis, tāq̃ qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq̃ uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiam rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq̃ Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq̃ in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quāq̃ quæ uiri faciūt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo cōuictu conductitios habeant, quiq̃ sese mercede affectentur:) Quandoquidē hoc quoq̃ ad reliquum cultū, elegantiamq̃ pertinere putant, si dicātur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multo inferiora, ob hæc sanè hæc quoq̃ conductitios Rhetores, Grāmaticos, Philosophos circūferunt. Hos autē audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum tēporis, quū uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio. Nam aliās nō suppetit illis ociū. Porro sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiam differit, interueniēs ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac prædari illi de pudicitia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq̃ ita redeat ad auditionem. Porro siquādo post multum temporis instantibus saturnalibus, aut panathenæis, misera quæpiam umbella tibi mittatur, aut tunica semiputris ac detrita, tum deniq̃ plurima missitentur oportet. Atq̃ aliquis qui statim subauscultarit, herū id facere destinātem, præcurrit, ac primus rei index, abiensq̃ non exiguum precium aufert qui renunciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportantes nuncij: quorum quisq̃ cōmemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaque donati præmio discedūt, at non

at nō sine murmure tamen, qui nō plura dederis. Porro salariū ipsum sex fermē obolorum. Idēq; si tu postules, grauis atq; importunus haberi. Proinde quo illud aliquando auferas: primū ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor. Nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consiliū adhibet, neque item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni cuipiā. Vnde fit ut sera atque intempestiua, eoque inutilia prēmia tibi accedant. Ceterum inuidia ingens. Iamq; etiam calumniā quaedam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicatur: Quippe qui perspiciat te laboribus assiduīs iam detritum, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientē, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquā id quod erat in te florentissimū decerpserit, & quicq; partem maxime frugiferam ac prācipuum corporis uigorem detriuit, iamque te laterum panniculum reddiderit, tū modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abiiciat, atque alium perferēdis laboribus idoneum, in tuum substituatur locum. Ibi insimulatus, uel quod pulsionem illius tentaris, uel quod homo senex uxoris ancillam uirginem uitiaris, uel alio quouis imposito crimine, noctu obuolutus ac praeceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atque omnium inops rerum optimam podagram unā cum senecta comitem ducens. Quum interim quā quondam sciueris, tanto temporis spacio deditideris, tum uentrem culeo reddideris ampliorē, tibiq; paraueris inexplēbile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quā cū negantur, indignatur. Adde quod praeterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam praeterierit aetas, quicq; similis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quod eiectus es, calumnia quā potest proxime ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut ueneficus, aut aliud quippe tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Graculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducūt, idēq; iure optimo, uideor enim mihi causam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionem. Nam pleriq; qui in familias accedunt: propterea quod alioqui nihil bonae rei didicerunt, diuinationem ac maleficia profitentur, conciliationem amorum, abductiones in hostes, atque id quum faciunt, doctos sese affirmant, pallijs amicti, barbiscq; neutiquā contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eādem de reliquis omnibus habeant opinionem, quando eos quos praecipuos

riptuos esse iudicant, uideant tales. Maxime uero, posteaquàm animad-
 uerterint, quàm sint in conuiujs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm
 ad lucrum humiles ac seruales: deinde eiectos eosdem iam oderunt, ne-
 que id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant,
 si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria
 in uulgus efferant, quippe qui nihil non exacte norint, quicq; illos nu-
 dos conspexerint. Ea res igitur illos male angit. Omnes enim similes
 sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidem umbilici, purpurea
 foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in conuiuio come-
 dens, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cum duabus pariter fo-
 roribus rem habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porro
 intus sub purpura uarias occultant Tragoedias. Quorum unumquëq;
 si euolueris, explicuerisq;, fabulam non mediocriter longam reperiēs,
 Euripidis cuiuspiam, aut Sophodis. Contra foris nil nisi purpura splē-
 dida, aureiq; umbilici. Harum itaque rerum sibi conscij oderunt illos,
 atque insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probe co-
 gnitos depingat, qualesq; sint euulget. Iam uero libet mihi Cebetis il-
 lius exemplo & imaginem quādam huius uitæ tibi depingere, ut eam
 contemplatus scire queas, num ex usu tuo sit eam adire. Equidem ma-
 gnopere cupiam uel Apellem quēpiam, uel Parrhasium, uel Aëtioneē,
 uel Euphranorem ad hanc depingendam tabulam adhibere. Verum
 quoniam fieri potis non est, ut aliquem artificem tam egregium atque
 absolutum nanciscamur, in præsentia tenuem quandam pro mea uirili
 imaginem adumbrabo. Ergo pingatur uestibulū sublime atque inau-
 ratum, neque id humi situm in solo, uerum procul à terra in ædico col-
 lis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu,
 ita ut plerūq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse spera-
 rant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulētia
 sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modū formosa, atq; ama-
 bilis. Porro amator ubi uix tandem conscendit, iamq; ad fores accesserit,
 obstupescat, oculis in aurum defixis, deinde Spes, quæ & ipsa specio-
 so uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mire
 iam ipso ingressu attonitum. Atque ab eo quidem tempore Spes usq;
 illum antecedit, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fal-
 lacia, Seruitusq; tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum
 tandem Senectæ tradat iam morbidū, colorēq; cōmutato. Postremo
 Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc qui-
 dem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud
 atrium per quod ingressus fuerat, sed per posticū quoddam, & occultū
 exitum extrudatur nudus, uentriculosus, pallidus, senex, læua quidem pu-

dorem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autē ex-
 unti Poenitudo frustra lachrymans, & miserū bis etiam cōficiens. Atq;
 hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timodes optime ipse dili-
 genter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imagi-
 nem per aureas illas fores ingressus, per illas longe dissimiles tam turpi-
 ter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui di-
 xit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

LVCIANI DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI,

IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT, DES.

ERASMO ROT. INTERPRETE.

FINIS.

HIERONYMO BVS

LIDIANO PRAEPOSITO ARIENSI CONSILIARIO

REGIO ERASMVVS ROTERODAMVS S. P. D.

RMOR iam pridem hic perseverat, acerbior quàm ut
 uerum esse libeat credere, sed cōstantior tamē, quàm ut
 uanus credi possit, PHILIPPVM principem nostrum,
 è uiuis excessisse. Quid querar mi Bussidiane, quid uo-
 ciferer, quem incusem, hominū uē, Deum uē? Quæ com-
 ploratio tam Tragica, quæ huic tam atroci uulnere suf-
 ficiat? Nimio, heu nimio constitistis Hispaniæ, quæ quidem primū
 Franciscum Bussidianum Archiepiscopum Bizontinum nobis ademi-
 stis, neq; tanti uiri iactura contentæ, principē etiā eū absorbuistis, quo
 (si uiuere modo licuisset) nihil unq; habuit hic orbis, neq; maius neq;
 melius. Quantq; quid, quæso, supererat etiam adolescenti, nisi uti iam
 ipse sese superaret? Sed o dirum fortunæ ludum, o nouam fatorum in-
 uidentiam, o mors quàm iniqua, tam etiam inuida, ut semper præstan-
 tissima quæq; quàm ocyslime tollis è medio, uixq; oculis ostensa proti-
 nus subducis. Cuius ego uicem hic potissimum deplem? MAXIMI-
 LIANI ne patris, qui tali sit orbatus filio, quem unum multis etiam im-
 perijs anteponebat? An liberorum magis, quibus ætate tam immatu-
 ra, tam pius sit ereptus pater? An patriæ potius, cui de charissimo prin-
 cipe, tam seruum gaudium, tam præproperus contigerit luctus? An or-
 bis demum uniuersi, cui tam singulare lumen sit ademptum? idq; tam
 ante diem. Hoc nimirū hoc tempestas illa fatalis, qua medio è cursu in
 Britanniam depulsus est, portendebat, uidelicet fatis illū palàm ab Hi-
 spania reñcientibus. Equidem Panegyrico qualicunq; laudaui iuueuē.
 Tum autē bone deus, quot mihi panegyricos, q; copiosos pollicebar?
 Et en

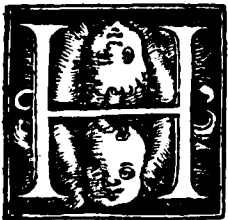
Et en repente cōmutatis rebus, epitaphiū paro miser. Eamus nūc nos homunculi, & fortunulis nostris fidamus, quum eos etiam pro sua libidine mors rapiat, quos cōdiutissime uiuere tantopere omnium refert. Sed quid ego mi Hieronymē, dum meo indulgeo dolori, tuum exulcero? Quod reliquū est precor ut superi propiti liberis paternam quidem felicitatem: sed cum diui FEDERICI uiuacitate copulatam largiantur. Tibi item in moderandis illis fraternos successus: sed uitam fraterna diuturniorem. Literis his: ne ad tantum, tamque doctum amicū nullo literario munusculo comitatae uenirent, dialogos aliquot Luciani, comites addidi: quos pauculis his diebus, dum obsidionis metu Florentiam profugeremus, Latinos feci: hoc nimirum agens, ne nihil agerem. Nā in præsentia quidem in Italia mire frigent studia, feruent bella. Summus Pontifex Iulius belligeratur, uincit, triumphat, planēque Iulium agit. Vale, & amplissimo patri Nicolao Ruterio episcopo Atrebatensi etiam atque etiam Erasmus commendato. Bononiæ. XV. Calendas Decembres. M. D. VI.

GNEMONIS AC DAMI

MIPPI DIALOGVS, DES. ERASMO ROTHE

RODAMO INTERPRETE.

GNEMON.

OC ILLVD est quod uulgo dici consuevit. Hinc lus leonem. DAM. Quid isthuc est, quod tecum stomachare Cnemon? CNE. Quid stomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi sententiam, uidelicet astu delusus miser, ijs quos maxime mea cupiebam habere præteritis. DAM. Sed isthuc quoniam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quū orbus esset, imminente morte captabam, assidens atque inserviens. Neque ille grauatim officium meum admittebat. At interim illud quoque mihi uisum est scitum, consultumque ut testamentum proferrem, ac publicarem, quo illum rerum mearum in solidum hæredem institueram, nimirum ut ille uicissim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAMIP. At quid tandem ille? CNE. Quid ille suo in testamento scripserit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atque insperato è uita decessi

decessi, tecti ruina oppressus. Et nunc Hermolaus mea possidet, lupi curi
iulpiam in morem ipso hamo cum esca pariter auulso. DAMIP. Imò
non escam modo cum hamo, quin etiam te quoque piscatorem simul
abstulit. Itaque technam istam, in tuum ipsius caput struxeras. CNE.
Sic apparet, idc̃p adeo deploro.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE DIALO
GVS, DES. ERASMO ROTERODAMO
INTERPRETE.
ZENOPHANTES.

AT TV Callidemides, quo pacto interisti? Nam ipse
quemadmodum Dinia parasitus quum essem, im-
modica ingurgitatione praefocatus fuerim, nosti, ade-
ras enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes.
Porro mihi nouum quiddam, atque inopinatum ac-
cidit. Nam tibi quoque notus est Ptoeodorus ille se-
nex. ZENOP. Orbum illum dicis, ac diuitem, apud quem te assidue uer-
sari conspiciebam? CAL. Illum ipsum semper captabam, colebamq̃, id
mihi pollicens fore, ut meo bono quàm primum moreretur. Verū quū
ea res in longum proferretur, sene uidelicet, uel ultra Tithonios annos
uiuente, compendiariam quandam excogitauī uiam, qua ad heredita-
tem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocillatori persuaseram, ut
simulatq̃ Ptoeodorus potum posceret, bibebat autē prolixius, pra-
eferentius in calice inijceret, haberetq̃ in promptu, porrecturus illi. Quod
si fecisset, iureiurando confirmabam, me illū manumissurum. ZENOP.
Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uide-
ris. CAL. Vbi iam loti uenissemus, puer duobus paratis poculis, altero
Ptoeodoro cui uenenum erat additum, altero mihi, nescio quo modo
errans, mihi uenenum, Ptoeodoro porrexit innoxium. Mox ille quidē
bibit, at ego protinus humi porrectim stratus sum, supposititiū uideli-
cet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui non conue-
nit amici malis illudere. ZENOP. Rideo profecto, nam eleganter ac le-
pide tibi haec res euenit. Porro senex ille, quid interim? CAL. Primum
ad casum subitum atque inexpectatum sanè conturbatus est. Deinde
simulatq̃ intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum,
risit & ipse. ZENOP. Recte sanè. Tamen si non oportuit ad compendiū
illud diuertere, siquidem uenisset tibi populari, uulgatāq̃ uia, tutius cer-
tiusq̃, etiam si paulo serius.

Menippi

*o. Guss, o. Guss, was magst
di. was bist du, auf
d. mdr. /*

*Die Väter und Söhne,
sind einander so ähnlich.*

MENIPPI ET TANTALI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
MENIPPVS.

Vid eiulas ó Tantale, aut quid tuã deploras fortunã, stagno imminens? TANT. Quoniam siti enecor Menippe. MENIP. Vsq̃ adeo piger es atq̃ iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TANT. Nihil profecero si p̃cumbã: refugit em̃ aqua simulatq̃ me propius admoueri senserit, quod si quando hausero, oriq̃ coner applicare, prius effluxit quã summa rigem labia. Atq̃ inter digitos effluens aqua, haud scio quomodo rursus manũ meam aridam relinquit. MENIP. Prodigiousum quiddã de te narras Tantale: uerum dic mihi isthuc ipsum, quorsum opus est bibere, quũ corpore careas: nam illud quod esurire poterat, aut sitire, in Lydia sepultũ est. Ceterum tu quũ sis animus, quinam posthac aut sitire queas, aut bibere? TANT. Atq̃ hoc ipsum supplicij genus est, ut anima perinde quasi corpus sit, ita sitiat. MENIP. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidẽ affirmas te siti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Num metuis ne potus inopia moriari? At equidem haud uideo alteros inferos, si quis hos relinquat, neq̃ locũ alium in quẽ morte demigret quispiam. TANT. Recte tu quidẽ dicis, uerum hoc ipsum supplicij genus est, sitire, quũ nihil sit opus. MENIP. Desipis Tantale, & uti uerum tibi fatear, non alio potu uideris egere quã ueratro mero: nam diuersum quiddã pateris, ñs quos canes rabiosi momorderint, ut qui nō aquam, quemadmodũ illi, sed sitim horreas. TANT. Ne ueratrum quidẽ recusatim bibere Menippe, si liceat modo. MENIP. Bono es animo Tantale, certum habens nunq̃ fore, ut uel tu, uel reliquorũ Manium quispiã bibat: Neq̃ enim fieri potest: quanq̃ non omnibus quemadmodum tibi, p̃cena adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.
MENIPPVS.

Tubinam formosi illi sunt, ac formosæ Mercuri: duci to me docet oq̃, utpote recens huc profectum hospite. MERC. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso è loco dextrorsum oculos deflece. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille, & Nireus, & Achilles, & Tyro, & Helena, & Leda, breuiter quicquid est ueterum formarum. MENIP. Equidem præter ossa nihil uideo, caluariasque carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVRIVS. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa

r 4 scilicet

Anima Umbra.

Helena Caluaria.

scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi cōmonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MERC. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. MENIP. Et huius scilicet ossis gratia, mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu, sunt impletæ, tãtãq; tum Græcorum, tum barbarorum multitudo confluit, tot urbes sunt euersæ? MERC. Caterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuam, quod si fecisses, forsan diceres tu quoq; uitio dandum non esse,

Exemplum a
floris uirescentibus.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq; contempletur, posteaq; coloris decus abiecerint, deformes nimirum uideantur. At nunc donec florent coloremq; obtinent, sunt speciosissimi. MENIP. Proinde illud iam demiror Mercuri, si Græci non intellexerunt sese pro re usq; adeo momentanea, quæq; tam facile emarcesceret elaborare. MERC. Haud mihi uacat tecum philosophari, quare delecto loco ubicq; uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

MENIPPI, AMPHILOCHI, TROPHONII DISCEPTATIO.
DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Similis Menippus.

Os nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrantur. TROPH. Quid? an nobis igitur imputandum, si per inscitiam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MENIP. Atqui non ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanq; futurorum fuissetis præsci, qualicq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TROPH. Menippe, nouerit Amphilocheus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Caterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit: at tu uidere nuncq; omnino Lebadiam adijisse, neq; enim alioqui ista non crederes. MENIP. Quid ais? equidem nisi Lebadiam fuissetem profectus, ac linteis amictus, offam ridicule manu gestas, per angustū aditum in specum irrepsissem, nequaq; fieri potuisset, ut te defunctum esse cognoscerem perinde atq; nos, solaq; præstigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipsam diuinandi artem, quid tandē est Heros? neq; enim intelligo. TROPH. Est quiddā partim ex homine, partim ex deo compositū. MENIP. Nempe quod neq; sit homo, quæadmodū audio, neq; deus, uerū pariter utrunq;. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nūc recessit? TROPH. Reddit oracula Menippe in Boeotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, nisi quod illud planè uideo, te totum esse mortuum.

Es uisus etiam hic non nisi uultu gestans.
Charontis

CHARONTIS AC MENIPPI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CHARON.

Edde naulum scelestē. MENIP. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHAR. Redde, in-
quā, quod p̄ traiectione debes. MENIP. Haudquāq̄
auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est
quisq̄ qui ne obolum quidē habeat? MENIP. Sit ne
alius quispiā pr̄terea, equidem ignoro, ipse certe non habeo. CHAR.
Atqui pr̄focabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MENI. At ego
illiso baculo tibi cōminuā caput. CHAR. Num ergo te tam longo tra-
iectu gratis transuexero? MENIP. Mercurius meo nomine tibi reddat,
ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecū agat per Iouē, siquidē futu-
rum est, ut etiam defunctorū nomine persoluam. CHAR. Haud omit-
tam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge ut facis, nauim trahere:
quāq̄ quod non habeo, quīnam auferas? CHAR. At tu nesciebas,
quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidē, uerum non erat.
Quid igitur? num ea gratia erat mihi semp in uita manēdū? CHAR.
Solutus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuēctum? MEN. Haud gra-
tis ō pr̄dare, siquidem & sentinam exhausti, & remū arripui, & uesto-
rum omniū unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum
reddas oportet, neq̄ enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rur-
sum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerba etiam ab
Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende
quid habeas in pera. MEN. Lupinū si uelis, & Hecataē coenam. CHAR.
Vnde nobis hunc canē adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter
nauigandū? uestores omnes irridens, ac dictēis incessens, unusq̄ can-
tillans, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quē uirum transue-
xeris? planē liberum, cuiq̄ nihil omnino curā sit. Hic est Menippus.
CHAR. Atqui si unq̄ posthac te recepero. MEN. Si receperis ō pr̄da-
re: ne possis quidem iterum recipere.

CRATETIS AC DIOGENIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

CRATES.

Oerichum diuitem, nouerās ne Diogenes? illum, in-
quam, supra modū diuitem, illum Corintho profe-
ctum, cui tot erāt naues onustae mercibus, cuius conso-
brinus Aristas: quū ipse quoq̄ diues esset, Homeri-
cum illud in ore solebat habere,

Aut me confice tu, aut ego tete.

DIOG. Cuius rei gratia sese captabant inuicem Crates? CRAT. Hare-
ditatis

Sententiā exhaurire.

furib. v. m. B. v. g. v. p.

ditatis causa, quū essent æquales, uterq; alterum captabant. Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Moerichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominū relinquebat, Moerichum uicissim Aristeas, si quidem ipse prior è uita decederet. Hæc igitur quū essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterū adulationibus obsequijsq; superare contendebat. Porro diuini, haud scio utrū ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs quemadmodū Chaldaei faciūt: quin & Pythius ipse, nūc Aristeā uictorē fore pronuntiabat, nūc Moerichum, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propēdebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit: nam audire est operæ precium Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: ceterū hæreditates ad Eunomiū ac Thrasymedem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurū, ut tale quippiam accideret. Etenim quū Sicyone Cirrham uersus nauigaret, medio in cursu, obliquo orto lapyge, eò sunt depulsi. DIOG. Recte factum: at nos quū nos essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unq; optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirū baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autē egrēgie ualidum) quē ipse sibi parauerat oleaginū, neq; tu Crates, opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionū mearum successionem ueneres, puta doli ac peræ, in qua quidem lupini Choenices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicq; istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidē quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antistheni succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirū multo sunt potiora, multoq; splendidiora, q̃ uel Persarū imperium. DIOG. Quantā sunt ista quæ dicis? CRAT. Sapientiā, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuēdiq; libertatē. DIOG. Per Iouē memini me in istiusmodi opum hæreditatē Antistheni successisse, tibiq; eas longe etiā maiores reliquisse. CRAT. Verū reliqui mortales hoc possessionū genus aspiciantur, neq; quisq; nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omnes intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neq; enim habebant quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uitiatq; delicijs, non aliter quàm uasa carie putria. Quo fit, ut si quando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatē, effluat illico, perstilletq; fundo quod immissum est continere nō ualente. Cuiusmodi quiddam & Danaï filiabus aiunt accidere, dum in doliū pertusum haustam aquā important: at idē aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRAT. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes illi simulatq; huc uenerint, obolum duntaxat secum ferent, ac ne hūc quidem ulterius q̃ ad portitorē, Nirei

Sans fente ni conge...

J

NIREI AC THERSITAE DIALOGVS, DES.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

NIREVS.

Cce deniq; uel Menippus hic iudex erit, uter nostrum sit formosior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præstantior? MEN. Imò quinā sitis, prius arbitror indicandum, nam hoc opinor scito est opus. NIR. Nireus ac Thersites. MEN. Vter Nireus, uter Thersites? nondum enim uel hoc satis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quod tibi sum similis, neq; tantopere me præcellis, quantopere te cæcus ille Homerus extulit, unum omniū formosissimum appellans: quin ego fastigiato uertice, rarisq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uilus sum arbitror. Iam uero tempus est uti pronūcies Menippe, utrū altero formosiorē existimes. NIR. Mirum ni me Aglaia Charopēq; proguatū.

Qui uir pulcherrimus unus,

Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item sub terram opinor pulcherrimus uenisti, quippe qui reliquis quidem ossibus alijs appareas assimilis: porro caluaria hoc uno insigni à Thersitæ caluaria dignosci possit, quod tua delicata est ac mollicula: quandoquidem isthuc habes efforminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua specie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MEN. Tu quidem somnia mihi narras: at ego ea spectro quæ uideo, quæq; tibi adsunt in præsentia: cæterum ista norunt, qui id temporis uiuebāt.

NIR. Quid igitur tandem? an non ego formosior Menippe? MEN. Neque tu, neq; quisq; alius formosus hoc loco: siquidem apud inferos æqualitas est, paresq; sunt omnes. THER. Mihi quidē uel hoc sat est,

*Da qd. nō alio
sēnt.*

DIOGENIS AC MAVSOLI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

He tu Car, quare tandem insolens es tibiq; places, ad dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponas? MAV. Primū regni nomine o tu Siopensis, quippe qui Cariae imperauerim uniuersæ, præterea Lydiæ quoq; gentibus aliquot: tum autem & insulas nonnullas subegerim. Miletum usq; peruenierim, plerisq; Ioniæ partibus uastatis. Ad hæc formosus eram ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Postremo, quod est omniū maximū, in Halicarnasso monumētum

tum erectum habeo, singulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo possidet, neq; pari etiam pulchritudine conditum, uiris scilicet atq; equis, pulcherrimo è saxo ad uiuam formā absolutissimo artificio expressis, adeo ut uel phanum aliquod simile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atque efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atq; ob sepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ó formose Mausole, neq; uires iam illæ, neq; forma tibi iam adest. Adeo ut si quæ arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquæ dicere potis sit, quamobrem tua caluaria meæ sit anteferenda: siquidem utraq; pariter tum calua, tum nuda: utriq; dentes pariter ostēdimus, pariter oculis orbari sumus, pariter naribus simis, ac sursum hiantibus deformati. Cæterum sepulchrum ac saxa illa preciosa, Halicarnasseis forsitan iactare licebit, & hospitiibus gloriæ causa ostentare, tanq; qui magnificā quandam apud se structuram habeant: uerum quid hinc comoditatis ad te redeat uir egregie, nequaquæ uideo, nisi forsan illud commodum uocas, quod plus oneris atq; nos sustines, sub tam ingentibus saxis pressus ac laborans. MAV. Itā ne nihil illa mihi cōducunt omnia? planeq; pares erunt Mausolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clarissime: nam Mausolus discrucabitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere consueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de suo illo monumento, quod est in Halicarnasso memorabit, ab uxore Artemisia atq; sorore parato: contra Diogenes ne id quidem suo de corpore nouit, nunquid habeat sepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ est, uerū apud uiros excellentissimos sui memoriā famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignā, tuo monumēto Carū abiectissime celsiorē, ac tutiore in loco substructam.

SIMYLI AC POLYSTRATI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

SIMYLVVS.

Enisti tandē & tu Polystrate ad nos, quū annos uix-
ris haud multo pauciores centum, opinor. POLYST.
Nonaginta octo Simyle. SIMYL. Sed quinam trigin-
ta istos annos egisti, quibus mihi fueras superstes. Nā
ipse perij te fermè septuagenario. POLYST. Quām
suauissime profecto, etiam si hoc mirum tibi uidebitur. SIMYLVVS.
Mirum uero, siquidem tibi primum seni, deinde inualido, postremo
etiam orbo quicquam poterat esse in uita suaue? POLYST. Principio
nihil erat quod nō possem, præterea pueri formosi cōplures aderant,
cum

tum mulieres nitidissimæ, unguenta, uinum mire fragrans, postremo mensæ uel Siculis illis lautiores. SIMYLVS. Noua narras, nam ego te planè sordidum ac parcissimum esse sciebam, POLYST. Atqui uir prædare, ex alienis arcis opes mihi subscatebant. Tum diluculo protinus quàm plurimi mortales ad fores meas uenditabant, simulq; ex omni rerum genere quæ terrarum ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munerata deportabantur. SIMYLVS. Num me defuncto regnum gessisti? POLYST. Minime, uerū amantes habebam innumeros. SIMYLVS. Non possum nō ridere: tū ne amātes tantus natu quū esses, uixq; tibi dentes supersessent quatuor? POL. Habebam per Iouē equidē optimates ciuitatis: quumq; essem tum senex, tū caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus muccolis, tamen cupidissime mihi interuiebant, adeo ut is felix uideretur, quicumq; uel aspexissem modo. SIMYLVS. Num tu quoq; quemadmodū Phaon ille, Venerē aliquam ē Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POLYST. Haudquaquā, quin magis quū talis essem, qualem dixi, tamen supra modū adamabar. SIMYLVS. Aenigmata narras. POLY. Atqui notissimus est hic amor, quū uulgo sit frequens, nempe erga senes orbos ac diuites. SIMYLVS. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirū ab aurea illa Venere. POLYST. Verum tamen non parum multas cōmoditates ab amantibus tuli Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porro sæpius etiā quasi prociis illis illudebam, excludēs interdum nōnullos eorum: interim illi inter sese decertabāt, & in ambiendis primis apud me partibus, aliū aliū anteire nitebatur. SIMYLVS. Sed age, de facultatibus tuis quid tandē statueras? POLYST. Palām quidē affirmabam, me unūquenq; illorum relicturum hæredem: idq; illi quū crederent futurum, certatim se quisq; obsequentiorem atq; adulantiozem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIMYLVS. At postremæ illæ tabulæ quem pronuntiabant hæredem? num ē cognatis quempiam? POLYST. Nō per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygē. SIMYLVS. Quot annos natum Polystrate? POLY. Viginti ferme. SIMYLVS. Iam intelligo quibus obsequiis ille te demeruerit. POLYST. Attamen multo illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricos numeratur, subrafo mento, barbaroq; cultu ac lingua: quin eum Codro generosior, Nireo formosior, Vlyse prudentior esse prædicat.

Simylus.

Phaon.

Generosior Codro.
formosior Nireone.
prudentior Vlyse.

SIMYLVS. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

Vid tandē in causa est Cupido, ut quū reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipsum, Neptunū, Apollinem, Iunonem, me deniq; matrem, ab una Minerua temperes, utq; aduersus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua sit pharetra, tum & ipse arcu careas, neq; iaculari noris? CVPIDO. Equidem hanc metuo mater: est enim formidabilis truculentóq; aspectu, ac ferocitate quadā supra modum uirili: proinde si quando tenso arcu petam illam, galeæ cristam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, sicut arma mihi è manibus excidant. VENVS. Atqui Mars an nō erat hac formidabilior? & hunc tamen superatū exarmasti. CVPIDO. Imō ille cupide me recipit, atq; ultro etiam inuitat: uerum Minerua semper adductis supercilijs obseruat: quin aliquando temere ad illā aduolauī, facē propius admouēs: at illa, si quidē ad me accesseris inquit, p paren- tē Iouē, quouis modo te cōfecero, aut lancea te trāsfigam, aut pedibus arreptum in tartara dabo præcipitē, aut ipsa te discerpā. Plurima item id genus cōminabatur: ad hæc acribus obtuetur oculis, postmo & in pectore faciem quandam gestat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum maximopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aspicio. VENVS. Esto sanē, Mineruam metuis ut ais, atq; huius gestamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipsius fulmen non formidaueris: ceterum Musæ quam ob causam abs te nō feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ cristas quatiunt, aut gorgonas prætendunt? CVPIDO. Has quidem reuereror mater, sunt enim uultu pudico ac reuerendo, præterea semper aliquo tenentur studio, semper cantionibus animum intentum gerūt: quin ipse etiam nō raro illis assisto, carminis suauitate delinitus. VENVS. Esto, nec has adoriris propterea quod sint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVPIDO. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem usquam sum potis, quippe perpetuo per montes fugitantē: ad hæc alterius cuiusdam sui cupidinis illa tenetur cupidine. VENVS. Cuius ò gnate? CVPIDO. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos insectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorsum tota rerū huiusmodi studio tenetur: tamen si fratrem eius, qui nimirū arcu ualet & ipse, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eū sæpenumero sagitta uulnerasti.

Martis

MARTIS AC MERCVRII DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MARS.

Vdistin' Mercuri cuiusmodi nobis minatus sit Iupiter: quàm superba, quâcûq; dictu absurda? Ego, inquit, si uolero, catenam ex æthere demittam, unde si uos suspensi me ui detrahare conemini, luseritis operam; nunç enim me deorsum trahetis. Contra ego uos uelim in altum attrahere, nō uos modo, uerumetiam tum terram ipsam, tum mare pariter subuectū in sublime sustulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audisti. At ego, si quidem cū unoquoque singulatim conferatur, ita præstantiorē eum esse, uiribusq; superiorē, haudquâcûq; negauerim, uerum unum tam multis pariter in tantum antecellere, ut eum ne pondere quidem uincere queamus, etiam si terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiq; crediderim. MERC. Bona uerba Mars. Neq; enim sat tutum est ista loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia conciliet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te solum id audeo, quem linguæ continentis esse sciebam. Sed quod mihi maxime ridiculum uidebatur, tum quū hæc mitantem audire, haud queam apud te reticere. Etenim memineram, quum non ita multo ante Neptunus, Iuno, ac Pallas, mota aduersus eum seditione, machinarētur cōprehensum illum in uincula conijcere, quantopere formidaret, utq; in omnem speciem sese uerterit, idcûq; cum tres duntaxat essent dī. Quod ni Thetis misericordia commota, Briareum Centimanum illi auxiliatum accersuisset, ipso pariter cū fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MERCVR. Tace, bona uerba: neq; enim tutum est ista uel tibi dicere, uel audire mihi.

MERCVRII ET MAIAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MERCVRIVS.

St uero mater deus quisquam in cœlo me miserior? MAIA. Caue ne quid istiusmodi dixeris Mercuri. MERCVR. Quid non dicam? qui quidem tantum negotiorum solus sustineam quibus delassor, in tam multa ministeria distractus? Nam mane protinus surgendum est mihi, statimq; uerrendum coenaculum, ubi dī compotant. Tum ubi curiam in qua cōsultant undiq; strauero, ac singula ita ut oportet composuero, Ioui necessum est assistere, s. 2 ac perferēdis

*Novitig porilla
tok. 1.*

ac perferendis illius mandatis toto dte sursum ac deorsum curritare, in super quū redeo, puluerulentus adhuc, Ambrosiam apponere cogor. Porro priusq̃ novitius iste pocillator aduenisset, ego nectar etiam ministrabam. Quodq̃ est omnium indignissimum, soli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq̃ temporis necesse habeo defunctorū animas ad Plutonem deducere, maniumq̃ gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus assistere. Neq̃ enim mihi sufficiebāt scilicet diurna negocia dum uersor in palæstris, dum in concionibus præconis uices ago, dum oratores instruo, ni hæc quoq̃ provincia accedat, ut simul etiam umbrarum res disponam. Atqui Leda filij alternis inter ipsos uicibus apud superos atq̃ inferos agitant. Mihi necesse est quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miseris prognati mulieribus, ociosi in cōuiuijs ac cumbūt, at ego Maia Atlantide progenitus illis ministro scilicet. Quia nunc quū recens à Sidone Cadmi filia reuersus essem: nam ad hanc me legarat, uisum quid ageret puella: priusq̃ respirassem, & adhuc anhelum de uia, rursus ad Argos emandauit uisurum, qui cum Danaë ageretur. Rursus inde in Bœotiam profectus inquit, obiter Antiopā uisito: adeo ut planè iam pariturū me negarim. Quod si mihi licuisset, lubens profecto fecissem, id quod solent q̃ qui in terris duram seruiunt seruitutem. MAIA. Missa fac ista gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quū sis iuuenis: ac nunc quò iussus es, Argos contende, deinde in Bœotiā, ne si cessaris, fuerisq̃ lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi sunt qui amant.

VENERIS ET CVPIDINIS DIALOGVS, DES.
ERAŚMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

Vpido gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulsore mortales in terra uel in se quisq̃, uel inuicem aliq̃ in alios faciunt, uerum de his ago, quæ apud superos quoq̃ designas, qui quidē loquē ipsum cogis uarias assumere formas, in quodcunq̃ tibi pro tempore uisum fuerit, eum uertens: tum lunam è cœlo deuorare. Quin & solem aliquoties compellis lentū apud Clymenem cessare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ô deorum omnium cōfidentissime, Rheam insuper ipsam iam anum, præterea deorū tam multorum parentem, eò perpulisti, ut pusionem adamet, atq̃ in Phrygium illum adolescentulum depereat, ac tua iam opera insanit, iunctisq̃ leonibus, adhibitis item Corybātibus, quippe qui

qui & ipsi furore quodam sunt afflati, per Idam montem sursum ac deorsum oberrat, ipsa quidē Attis amore eiulans. Caterum Corybantum alius suum ipse penē ense defecat, alius demissa coma per montes fertur infans, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perstrepat: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; insanīa plena est. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quādoquidem te produxi, malum ingens, ut si quando resipiscat Rheā, uel potius si pergat insanire, Corybantibus imperet, ut te correptum discerpāt, aut leonibus obiciāt. Hic me sollicitat metus, quod uideam tibi periculum imminere. CVPIDO. Ocioſo animo esto mater, siquidem leonibus etiam, ipsis iam familiaris sum factus, ita ut saepenumero consensio eorum tergis, prehensatq; iuba, equitis ritu insidens illos agitem. At uero illi interim mihi caudis adblandiuntur, ac manum ori insertam recipiunt: lambuntq; deinde mihi reddunt innocuam. Porro Rheā ipsi quando tandem uacauerit, ut me ulciscatur, quū in Attē sit tota? Postremo quid ego pecco, quū res pulchras ut sunt, offero ac demonstros: uos ne appetite res pulchras: quare his de rebus ne in me crimen conferre. Nam uis ipsa tu mater, uti neq; tu posthac Martē ames, neq; ille te? VENUS. Ut es peruicax, & nulla in te nō superas: attamen horum quas dixi, aliquando memineris.

DORIDIS ET GALATEAE DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE,

DORIS.

Ormosum amantem Galatēā, nempe Siculum istū pastorem alunt amore tui deperire. GAL. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, quū usq; adeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omniū deformissimū, unoculus? An uero credis genus illi quicq; profuturū ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quod hispidus est: atq; agrestis, ut tu uocas, illū deformat, quin uirile magis est. Porro oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo, segnius cernit, quā si duo forēt. DOR. Videris Galatēā non amantē habere Polyphemū, sed illum potius ad amare, sic eum praedicas. GAL. Equidē haud ad amo, sed tamen insignē istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre nō queo. Ac mihi nimirum inuidētia quadā isthuc facere uidemini, propterea quod ille quū forte aliquando gregem pasceret suū, nosq; è littorali speula in litore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quā uidelicet inter montem & mare litus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit

aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoque in
 unam me cōiecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum
 est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contra
 fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primū
 pastori, deinde lusco formosa uisa sis: quanquid aliud ille potuit in
 te probare, præter candorem? Is illi placet opinor, quod caseo & lacti
 assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudi-
 rat. Alioqui ubi libebit scire, qua sis facie, de scopulo quopiam in aquā,
 si quando tranquilla steterit despectans, temetipsam contemplare. ui-
 debis aliud nihil, nisi perpetuū candorem: uerum is quidem non pro-
 batur, nisi rubor admixtus illi, deus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa
 immodice candida, tamen eiusmodi habeo amantem, quū interim ē
 uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur:
 ceterū Polyphemus (ut alia ne dicam) etiā canendi peritus est. DOR.
 Tacē & Galatea, audiuius illum canentem, quū nuper pruriret in tes-
 sed & sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyre corpus simili-
 mum erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi
 rubiti prominebant, ipsi iunctis, inductisque fidibus, quas ne collope qui-
 dem circūtorquebat, agreste quiddam & absconū cantilabat, quū aliud
 interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis
 nequierimus, quin rideremus amatoriam illam cantionē. Nam Echo
 ne respondere quidem illi uoluit balanti, quū sit adeo garrularimō pu-
 duisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad
 hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, urli catulum pilis hir-
 tum, ipsi nō dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istum
 Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis com-
 mōstra, qui meo sit formosior, quicquid doctius ac melius uel uoce canat,
 uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomi-
 ne iacto, quasi sim uehementer amabilis, uerum tamen istiusmodi ami-
 cum, qualis est Polyphemus nempe totus hircum olens, tum crudis ui-
 citans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas,
 eumque tu mutuum ames.

DIOGENIS ET ALEXANDRI DIALOGVS, DES.
 ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

DIOGENES.

Vid hoc rei Alexāder: itā ne defunctus es tu, quoque
 perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirū Dio-
 genes: tamen si mirandum non est, si, homo cum fue-
 rim, defunctus sim. DIOG. Num ergo Iupiter ille
 Hammon mentiebatur, quū se suum filium esse dice-
 ret, an

Erso.

polyphemus.

ret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubie Philippo: neq; em̄ obīsssem, si Hammone parēte fuīsssem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade etiam consimilia quādam ferebātur, puta draconem quendam cum ea fuīsse cōgressum, uisumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperisse te: porrō Philippum errare falliē, qui se tuū patrem esse crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipse ista quemadmodum tu, at nunc uideo neq; matrem, neq; Hammonios illos uates sani quicq; aut ueri dixisse. DIOG. Attamen istud illorum mēdaciū, Alexander ad res gerendas haudquaq; tibi fuit inutile, propterea quod uulgus te uerebatur metuebatq; quū deum esse crederet. Sed dic mihi, cui nam tam ingens illud imperium moriens reliquisti? ALEX. Id equidem ignoro: Diogenes celerius enim ē uita submouebat, quā ut esset ocium de illo quicq; statuendi, prāter id unū, quod moriens Perdiccā anulum tradidi. Sed q; quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meministi quid Grāci fecerint, quū nuper tibi arrepto imperiō adulerentur, principemq; ac ducē aduersus Barbaros deligerent: nonnulli uero in duodecim deorum numerū referrent, ac phana constituerent: deniq; sacra facerent tanq; Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te sepelierūt Macedones? ALEX. Etiamdū in Babylone iaceo tertiu iam diem: porrō Ptolemæus ille satelles meus, si quādo detur ocū ab his rerū tumultibus qui nunc instant, pollicetur in Aegyptum deportaturū me, atq; inibi sepulchrum, quo uidelicet unus fiam ex dijs Agyptijs. DIOG. Non possum nō ridere Alexander, qui quidē te uideā etiā apud inferos desipientē, sperantēq; fore, ut aliquādo uel Anubis fias, uel Osiris. Quin tu spes istas omittis o diuinissime, neq; em̄ fas est reuerti quēq; q; semel paludē trāsmiserit, atq; intra specus hiatum descenderit, propterea quod neq; indiligens est Aeacus, neq; contemnendus Cerberus. Verum illud abs te discere peruelim, quo ferar animo, quoties in mentem redit, quanta felicitate apud superos relicta: huc sis profectus, puta corporis custodibus, satellitibus, ducibus tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: prāterea Babylone, Bastris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quod eminebas conspicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circūamictus esses: nunquid hæc te discruciant, quoties recursant animo? Quid lachrymas stulte? an non id te sapiens ille docuit Aristoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiantur, stabiles ac firmas existimares? ALEX. Sapiens ille, quum sit assentatorum omniū perditissimus? Sine me solum Aristotelis facta scire, quā multa à me petierit, quæ mihi scripserit: deinde quēadmodū abusus sit mea illa ambitione, qua cupiebā eruditione ceteris prae-

*Es. inquit off. nūm dicit fuit
in finis.*

Satelles.

*Quæ res a fortuna
transiunt? Stabiles ac
firmas nō existimes.*

stare, quū mihi palparetur interim, ac prędicaret me, nunc ob formam tantę & ipsa summi boni pars quędam esset, nunc ob res gestas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas esse censebat, ne sibi initio uerteretur quod eas acciperet. Planę pręstigiosus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ō Diogenes: quantę illud fructus scilicet ex illius sapiētia fero, quod nunc perinde quasi summis de bonis extorrisior, ob ista quę tu paulo ante cōmemorasti. DIOG. At scin' quid facies? ostendam tibi molestię istius remedium. Quandoquidem his in locis ueratrum non progenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac sapius bibas: atq; eo pacto desines de bonis illis Aristotelicis differuāri. Verū enim Cletum etiā illum & Calisthenē uideo, cumq; his alios complures raptim huc sese ferētes, quo te dissepant: poenasq; sumant ob ea quę quondam in illos cōmissisti. Quare fac in alterā hanc ripā te cōstruas: et ebrius (ur dicitur) bibas.

MENIPPI ET CHIRONIS DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Quidem inauditi Chiron, te, deus quum esses, tamen optasse mortem. CHIR. Vera nimirum sunt ista quę audisti Menippe; planęq; mortuus sum sicuti uides, quū mihi licuerit immortalē esse. MENIP. At quā tē mortis cupidō tenebat, rei uidelicet, quā uulgus hominū horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiq; stultum atq; imperitum: Iam mihi desierat esse iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iniucundum erat te uiuere, lucēq; tueri? CHIR. Erat inquam Menippe: nam quod iucundum uocant, id ego neutiq; simplex, sed uarium quiddam esse arbitror. Verum quū ego semper uiuerem, atq; iisdem perpetuo rebus uterer, solē, lucē, cibo, tum horę eadē recurrerent, reliqua item omnia quęcunq; contingunt in uita, recipiēdo quodam orbe redirent, atq; alijs aliā per uices succederent, satietas uidelicet eorum me cepit. Neque enim in eo uoluptas est sita, si perpetuo fruaris iisdem, sed omnino in pēmutādo posita est. MENIPPVS. Probe loqueris Chiron: ceterum hęc quę apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, posteaquā ad hanc tanquam ad potiorem te contulisti? CHIRON. Haud insuauiter Menippe: siquidem æqualitās ipsa quiddam habet admodum populare. Nihil autem interest, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neque sitiendum est nobis quemadmodum apud fęperos, neque esuriendum, sed eiusmodi rerum omnium egeñtia uicamur. MENIPPVS. Vide Chiron

Chiron ne temet ipse inuoluas, neue eodem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem isthuc ais? MENIP. Nempe si illud tibi fastidio fuit, quod in uita semper iisdem similibusq; rebus utendum erat, quū hic itidem similia sint omnia, eundem ad modum parient fastidium. At de integro tibi querenda erit uitæ cōmutatio, atq; hinc quōpiā aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri nō posse. CHIR. Quid igitur faciendum Menippe. MENIP. Illud nimirum, uti sapiens quum sis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præsentibus rebus sis contentus, bonicq; consulas quod adest, neque quicquam in his esse putes, quod ferri non queat.

MENIPPI ET CERBERI DIALOGVS, DES.
ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

MENIPPVS.

Eus Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis: dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat *Socrates*. *Socrates*. crates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quū sis, non latrare modo, uerū etiam humano more loqui, si quando uelis. CERB. Quū procul adhuc abesset Menippe, uisus est cōstanti atq; interrito adire uultu, perim de quasi mortem nihil omnino formidaret, ac tanq; hoc ipsum uellet ijs, qui procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerū simulatq; despexit in hiatum, uiditq; profundum atq; atrū antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordens pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; non faciebat, in omnem speciem sese cōuertens. MENIP. Num igitur fucate sapiens erat ille, neq; uere mortem contemnebat? CERB. Flaud ueres: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti, nolenti tamē omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totum de uiris istiusmodi uere possum dicere, ad fauces usq; specus intrepidi sunt ac fortes: porro intus quū sunt, nihil mollius neq; fractius. MENIP. Cæterū ego quonam animo tibi uisus sum subijisse specum? CERB. Vnus mortalium Menippe sic mihi uisus es subire, ut tuo dignū erat genere, & prior te Diogenes, propterea quod neutiq; adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciantes.

LVCIANI DIALOGORVM, DES. ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

Præfatio

PRAEFATIO SEV HER

CVLES GALLICVS LVCIANI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

Erculem Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porro deū ipsum noua quadam atq; inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluafter, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontē potius aut lapetum quempiam ex his qui apud inferos uersantur, diceret. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quū sit, tamen Herculis ornatū gerit, ut qui tum leonis exuium indutus sit, tum clauam dextra teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: deniq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorū deorum contumeliam perperam facere Gallos, quū eum eiusmodi fingere effigie, quo nimirū illum talibus picturis ulciscerentur, quod olim in regionem ipsorum incurfasset, prædas agens id temporis, quum Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium plerasq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maxime nouū atq; mirandum: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominū multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porro uincula catenulæ tenues auro electrœue cōfectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quū uinculis usq; adeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quum alioqui commode possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, selesupinantes, uerum alacres ac læti sequuntur, ducentem admirantes, ultro festinantes omnes, & laxatis funiculis etiam anteuerrere studentes, perinde quasi grauius laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigeat referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimū: etenim quū non inueniret pictor unde catenularū summas ansas neceret, uidelicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summā dei linguam perterebravit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirum ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quū diutius assistens essem cōtemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiam, qui propius astabat, nostratium literarū non indoctus, id quod declarauit, quū Græcanicam linguam absolute sonaret, philosophus opinor ex eo genere philosophorū, quod apud illos esse fert. Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo. nam

nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquā arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quod hic Mercurio longe robustior extiterit: nam quod senex fingitur, nihil est quod mirere. Siquidem una facundia consuevit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poëtæ,

Obduci iuuenum densa caligine pectus:

Contra senectam posse quiddam dicere,

Rudi iuuenta melius ac prædarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troiano rum concionatores liriocēssan ædunt, uidelicet floridam quandam uocem: nam liria si satis cōmemini, flores appellantur. Proinde quod ab auribus uinctos ad linguam trahit senex hic Hercules, qui non aliud quā ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationē. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea pertusa est: nā memini, inquit, & Iambicos quosdam uersiculos ē comœdijs apud uos discere,

Siquidem uiris loquacibus

Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodē hanc in summa habemus opinionem, ut quicquid egit, id oratione facundiæq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animum fauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidē quū huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassē, rursus me tam multorum iudicium calculis exponerem iudicandum, in tempore subiit animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrum uiderer hæc admodum pueriliter agere, quasiq; præter ætatē iuuenari. Proinde ne quis Homericus adolescentulus illud mihi impingeret dicens,

Aetas iam perijt tua: Tum illud,

Ac te corripuit cariola senecta, minister

Inualidusq; tibi, & segnes tardiūq; caballi:

Videlicet eo scōmate pedes meos notās. Verū quoties senex ille Hercules recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciā, neq; me pudet hæc audere, quum sim ipsi æqualis imagini. Itaque robur, celeritas, forma, & si qua sunt alia corporis bona, ualeant, cumque his tuus ô Teie uates, cupido, ubi me mento subcano uiderit auro rutilantibus alis, si uidebitur, uel aquilas præteruolet: neque laborabit Hippodides, imò

nunc

nunc uel maxime tempestiuum fuerit, facundia repubescere, florere, uigere, & quam licet plurimos ab auribus ducere, ac saepius arcu ferire: quandoquidem periculum non est, ne quando quis præter spem phatram inanem reperiatur. Vides quibus modis ætatem meam, meamque senectutem ipse consoler animamque, adeo ut non sim ueritus nauim iam olim in terram subductam denuo reuellere, suisque instructam armis, medium in pelagus demittere. Cōtingant autē à uobis ó di, afflatus secundi, quando nunc uel maxime, præsentē bono atque amico uento nobis est opus: quo si digni modo uidebimur, in nos quoque dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert senior pannis è uilibus armos.

LVCIANI HERCVLIS GALLICI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE, FINIS.

EVNVCHVS SIVE

PAMPHILVS LVCIANI, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

Nde nobis aduenis Luciane, seu quidnam rei rides? Semper tu quidem & aliàs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerum isthuc magis aliquid solito uidetur esse, de quo risum nec compescere queas. LVCIAN. E foro tibi adsum ó Pāphile: porro mox efficiam, ut tu quoque mecum rideas, simulatque audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese cōtendentibus. PAMPH. Iam isthuc ipsum pfecto ridiculum est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modeste citraque pugnam controuersiam cōpositam oportuit. LVCIAN. Quid ais? tranquille componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterū effuderint, uociferantes miraque peruicacia contendentes? PAMPH. Videlicet de disciplinis atque opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quod erant diuersæ factionis. LVCIAN. Nequaquā, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebāt: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemque scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porro iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuque maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudeat aliquis etiam parum apte quippiam eloquutus, nedum ad tantā prouectus inuerecundiā. PAMPH. Quia tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscā, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVCIAN. Scis Pamphile salarium.

litis Expositio

rium, idēq; neutiq; exiguum ab imperatore fuisse constitutū: singulis philosophorū generibus: puta Stoicis, Platoniciis, Epicureis: cūq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiū esset æquale. Cæterū demortuo ex his quopīa, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatū calculis probatus. Porro præmium illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodū ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille nummū, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem, PAMPHI. Memini quidem ista. Quin aiūt nuper ex illis diem obisse quempiam: alterum (ni fallor) Peripateticis. LVCI. Hæc ipsa Pamphile Helena: propter quā illi inter sese singulari certamine conflabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quod quum philosophos esse se profiterent, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorū, pro monumētis progenitorū decertaret. PAMPH. Atqui Peripateticorū istud est decretū: nō admodū esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodā bonorū ordine esse ponendas. LVCI. Recte dicis. Nam ita quidem aiunt. Proinde bellū hoc ex maiorū iudicio, sententiāq; illis extitit: uerum quæ postea cōsequuta sint, iam ausculta. Primū complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabāt: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diodes ille senex: nosti quem dicam, cōtentiosum illum inquā: præterea Bagoas, qui quidē ea specie est, ut eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatū: & uterq; sui specimen ac documentū dedit, quod esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diodes desinens iam eruditionis suæ periculū ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitā uicissim taxabat. PAMPHI. Idēq; merito Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego forte iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uideretur, futurus eram occupatus, potiusq; spectassem, uter moribus esset præstantior, quā uter ad disputandū ac dicendū promptior: atq; illi potius quā huic uictoriā adiudicassem. LVCI. Recte dicis. Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tandem Diodes illud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti cum philosophiæ studio, cūq; pulcherrimis illius præmijs cōmercium haberet, qui quidem eunuchus esset. Imò hoc hominū genus, non solū ab eiusmodi cōtubernio seculi oportere, uerū ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omni-

Diores.

Bagoas.

Lis huius de-
Hortiz

bus

bus publicis cœtibz erjci. Ostēdēs inauspicatū quoddā & occurſu in-
 faustū spectaculū fore, si quis mane domo egressus, uel uideat illius-
 modi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis disſerebat, affirmans eu-
 nuchū neq; uirū esse, neq; mulierē, sed quiddā utrinq; compositū & cō-
 flatum, planēq; monstrum ab hominū natura specieq; alienū. PAM-
 PHIL. Nouā accusandi rationē nobis narras Luciane. Iamq; & ipse
 ridere compellor, crimē audiēs tam inauditū. Sed alter ille quid? Num
 obticebat? An uicissim & ipse quiddā ausus est ad ista respōdere? LV-
 CIA. Initio quidē pudore ac metu (nā id est istis familiare) diutius ob-
 ticebat, erubescēs interim. palamq; prae se ferens id quod erat. Tandē
 autē tenuem quandā ac muliebrē ædens uocē, negabat æquū facere
 Diodē, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cū
 qua foeminis etiam esset cōmercium. Allegabantur Aspasia, Diotima,
 Thargelia, quæ causam illius adiuuabāt. Præterea Academicus quidā
 Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostrā ætatē maximi nomi-
 nis apud Græcos floruiſſet. Porro Diodes etiā illū ipsum siquidē exta-
 ret, ac simili negotio sese misceret, phibiturū sese respondit, nihil expa-
 uefactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quū ipse
 quædam dictētia in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoi-
 cis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandū erant idonea, de cor-
 pore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur.
 Deniq; totius causæ iam illud caput esse cœpit, Nū eunuchus idoneus
 esset cēſendus, qui ad philosophiā admitteretur, quicq; iuuenibus præſi-
 ci postularet, quū alter interim formā etiā ac corporis integritatem, in
 philosopho requirendā esse diceret. Maxime uero uti barbā altam ac
 promissā gerat, quo uidelicet iſs, q; discēdi cupidī aduenirēt, uir grauis
 appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur deē illis
 drachmarū milibus, quæ forēt ab Imperatore capiēda. Cæterū Eunu-
 chorū condicionē etiā q; Spadonū esse uiliorē. Nā illos aliquādo uiri
 le quiddā expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectū, pla-
 neq; animal esse quoddā, uariū atq; anceps, non alter q; cornices, quæ
 neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queāt. Alter cōtra respō-
 deret eo iudicio nō de corporis agt figura, uerū de animi uirtute, proin-
 de mētis qualitātē expēdi oportere, dēq; dogmatū cognitione querē-
 dum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidē Ermeā eunuchū
 Arame oriundū tyrannū supra modū sit admiratus, adeo, ut illi perin-
 de atq; Diſs sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo ma-
 gis idoneū esse eunuchū, cui adoleſcētes erudiēdi credantur, quod ab
 hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimē
 in hunc competat, quod adoleſcentulos corrumpat. Deinde quæ ille
 potissimum

Eunuchus neq; uir
 neq; mulier.

Totius causæ caput se hic
 incipit.

Spadonū

Eunuchorū cōditio Spa-
 donū uiliore.

potissimū in menti imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebat, relectit. Etenim si e barba plicitate, inquit, philosophos aestimare cōuenit, nimirū hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidā assistens (nomē hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis lauibus, ac foeminea uoce, reliquōque cōporis habitu eunuchō adsimilis, si quis uestes detrahat, egregie uir esse uidebit. Alioqui mentiuntur qui ferunt eū aliquādo in adulterio deprehensum, mēbra in mēbris, ut legum tabulæ loquūtur, habentē, atq; id quidē temporis ad eunuchum cōfugisse, eaq; reperta latebra absolutū fuisse, quū iudicibus crimē psuaderi nō posset, ut qui ē specie hominē iudicaret eunuchū. At nunc mihi palinodiā canturus uidetur, idēq; ppter ostentatū pramiū. Hæc quū dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur, omnē in speciem sese uarians, atq; in innūerabiles uersus colōres, tū frigido sudore fluēs, ac neq; decorū sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neq; rursus eam accusationē inutīlē ad præsens certamē arbitrabatur. PAMPHI. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgare uobis, uti coniectandū est, uoluptatē præbuerūt. Verū quo tandē res euasit? Et qd super his pronunciarūt iudices? LVCIA. Non erat eadē omniū sentētia. Verū alijs quidē uisum est, uti nudato illo, quēadmodū in emptijs seruis fieri consueuit, inspicerēt, num in ijs quæ ad penē pertinent, philosophari posset. Alij uero sentētiā dixere multo maioris etiā hac ridiculā, nempe ut accersitis ē lustro mulieribus aliquot iuberēt illū cum illis cōgredi, ac uiri officio fungi, astante interim ē iudicibus quōpiā, qui quidē esset natu maximus, fidēq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omniū risu fuissent excepta, neq; quisq; omnino adesset, cui non doleret alius risu cōcussus, uisum est ut integra causa in Italiā reijceretur. At nūc alter, ut aiunt, ad eloquētiæ ostētationē semet exercet, atq; instruit, & accusationem cōelaboratissimā meditatur, adulterij crimen aggrediēs, id qd ipsi maxime aduersatur. Quod quidē & hic facit, iuxta malorū rhetorū morem, quū ex ipso crimine aduersariū inter uiros recenset. Cōtra Bagoas diuersa cura, quēadmodū audio, & assidue uirū agit, negociūq; præ manibus habet. Postremo uicturū sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentū, atq; una demōstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodū adolescēs, non animum & linguā, sed penem haberet ad philosophiam idoneum.

Quo res litis euasit;

In Emptijs seruis.

LVCIANI EUNUCHI SIVE PAMPHILI FINIS.

52

Lucianus

bus publicis cœtibus eñci. Ostēdēs inauspicatū quoddā & occurſu in-
 faustū spectaculū fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istius-
 modi quippiam. Atq; hac de re multis uerbis disſerebat, affirmans eu-
 nuchū neq; uirū esse, neq; mulierē, sed quiddā utrinq; compositū & cō-
 flatum, planēq; monstrum ab hominū natura specieq; alienū. PAM-
 PHIL. Nouā accusandi rationē nobis narras Luciane. Iamq; & ipse
 ridere compellor, crimē audiēs tam inauditū. Sed alter ille quid? Num
 obticebat? An uicissim & ipse quiddā ausus est ad ista respōdere? LV-
 CIA. Initio quidē pudore ac metu (nā id est istis familiare) diutius ob-
 ticebat, erubescēs interim, palamq; prae se ferens id quod erat. Tandē
 autē tenuem quandā ac muliebrē adens uocē, negabat æquum facere
 Diocē, qui se quod Eunuchus esset, ob id à philosophia secluderet, cū
 qua foeminis etiam esset cōmercium. Allegabantur Aspasia, Diotima,
 Thargelia, quæ causam illius adiuuabāt. Præterea Academicus quiddā
 Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostrā atatē maximi nomi-
 nis apud Græcos floruisse. Porro Diocles etiā illū ipsum siquidē exta-
 ret, ac simili negotio sese misceret, phibiturū sese respondit, nihil expa-
 uesfactum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quū ipse
 quædam dictēria in illum iaciebat, tum referebat in eum, quæ à Stoi-
 cis maximeq; Cynicis dicta ad risum concitandū erant idonea, de cor-
 pore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicium cognitio uersabatur.
 Deniq; totius causæ iam illud caput esse coepit, Nū eunuchus idoneus
 esset cēsendus, qui ad philosophiā admitteretur, quicq; iuuenibus præſi-
 ci postulare, quū alter interim formā etiā ac corporis integritatem, in
 philosopho requirendā esse diceret. Maxime uero uti barbā altam ac
 promissā gerat, quo uidelicet ihs, q. discēdi cupidī aduenirēt, uir gravis
 appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decē illis
 drachmarū milibus, quæ foret ab Imperatore capiēda. Cæterū Eunu-
 chorū condicionē etiā q; Spadonū esse uiliore. Nā illos aliquādo uiri
 le quiddā expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectū, pla-
 nēq; animal esse quoddā, uariū atq; anceps, non alter q; cornices, quæ
 neq; inter colūbas, neq; inter coruos numerari queāt. Alter cōtra respō-
 deret eo iudicio nō de corporis agt figura, uerū de animi uirtute, proin-
 de mētis qualitātē expēdi oportere, dēq; dogmatū cognitione quæ-
 dum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidē Ermeā eunuchū
 Atarne oriundū tyrannū supra modū sit admiratus, adeo, ut illi perin-
 de atq; Dijs sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo ma-
 gis idoneū esse eunuchū, cui adoleſcētes erudiēdi credantur, quod ab
 hoc nulla in illos calumnia possit hære, neq; Socraticum illud crimē
 in hunc competat, quod adoleſcentulos corrumpat. Deinde quæ ille
 potissimum

Eunuchus neq; uir
 neq; mulier.

Totius causæ caput se hinc
 incipit.

spadonū

Eunuchorū conditio Spa-
 donū uiliore.

potissimū in mentē imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebat, reiecit. Etenim si ē barbae plixitate, inquit, philosophos aestimare cōuenit, nimirū hircus ante omnes primas tenebit. Hic tertius quidā assistens (nomē hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis lauibus, ac foeminea uoce, reliquōque corporis habitu eunuchō adsimilis, si quis uelites detrahat, egregie uir esse uidebit. Alioqui mentiuntur qui ferunt eū aliquādo in adulterio deprehensum, mēbra in mēbris, ut legum tabulae loquūtur, habentē, atq; id quidē temporis ad eunuchum cōfugisse, eaq; reperta latebra absolutū fuisse, quū iudicibus crimē psuaderi nō posset, ut qui ē specie hominē iudicaret eunuchū. At nunc mihi palinodiā canturus uidetur, idēq; ppter ostentatū pramiū. Hæc quū dicerent, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porro Bagoas magis etiam perturbabatur, omnē in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tū frigido sudore fluēs, ac neq; decorū sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, neq; rursus eam accusationē inutīlē ad præsens certamē arbitratur. PAMPHI. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgare uobis, uiri coniectandū est, uoluptatē præbuerūt. Verū quo tantē res euasit? Et qd super his pronunciarūt iudices? LVCIA. Non erat eadē omniū sentētia. Verū alijs quidē uisum est, uti nudato illo, quēadmodū in emptitijs seruis fieri consueuit, inspiceret, num in ijs quæ ad penē pertinent, philosophari posset. Alij uero sentētiā dixere multo maioris etiā hac ridiculā, nempe ut accersitis ē lustro mulieribus aliquot iuberet illū cum illis cōgredi, ac uiri officio fungī, astante interim ē iudicibus quopiā, qui quidē esset natu maximus, fidēq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omniū risu fuissent excepta, neq; quisq; omnino adesset, cui non doleret alius risu cōcussus, uisum est ut integra causa in Italiā reijceretur. At nūc alter, ut aiunt, ad eloquētiæ ostētationē semet exercet, atq; instruit, & accusationem cōelaboratissimā meditatur, adulterij crimen aggrediēs, id qd ipsi maxime aduersatur. Quod quidē & hic facit, iuxta malorū rhetorū morem, quū ex ipso crimine aduersariū inter uiros recenset. Cōtra Bagoas diuersa cura, quēadmodū audio, & assidue uirū agit, negociūq; præ manibus habet. Postremo uicturū sese sperat si modo docere possit, se nihilo deteriore esse equas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimū philosophiæ documentū, atq; una demōstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodū adolescēs, non animum & linguā, sed penem haberet ad philosophiam idoneū.

Quo res litis euasit?
In Emptitijs seruis.

LVCIANI BVNVCHI SIVE PAMPHILI FINIS.

LVCIANVS DE SA

CRIFICIIS. DES. ERAS. ROTEROD. INTERP.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales facit in sacris, in festis diebus, in ad undis salutandisq; dijs, tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cuiusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuntque, equidem haud scio, sit ne quidquam animo curis ita confecto, usq; adeo mesto quia risurus sit, ubi perpenderit negotij, tum absurditatem, tum amentiam. At multo ante quam ridere incipiat, opinor secum illud expendet, utrum pios istos appellari conueniat, an contra dijs inimicos, atq; infelices, ac genios malos, qui quidem nume ipsum rem usq; adeo humile atq; abiectam existimant esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat, rursus ut stomachetur, atq; iracunde ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum caedes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore pfecta esse prædicant, quæ uidelicet grauius ferret, qd' ab Oeneo non esset ad sacrificium adhibita. Usq; adeo nimirum alte dolor hic animo illius infederat, qd' sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uideri uideor, ut erat id temporis, in caelo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuium profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quod ab eiusmodi festo esset absutura. Contra Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poematis Homericæ in ipsum exhibuerat, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quum reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuium ueniret. Usq; adeo nihil ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt, uerum sua bona uendunt mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualitudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnum bobus centum. Præterea sospitem ab Trola in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam, ne id temporis urbs caperetur, à Minerva mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quum non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote, tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregie peritus, posteaq; re infecta redisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin conuiciatur etiam

*Etolia mala.
Calydoniorum calamitas.
Venerari interitum.*

tur etiam p[ro]p[ri]o modū, nempe quum sic ait: Equidem Apollo egregie, templū tuū in, quum id temporis adhuc esset incoronatū, sapenumero coronis ornauit, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorū, pariter atq[ue] caprarum. At tu contra, me negligis, quum huiusmodi patiar iniurias, p[ro]c[us] nihilo ducis hominē bene de te meritum. Qua qui dem oratione intantū ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac supra nauis stationē sese collocans, pestem in Græcorū copias iacularetur, ne mulis quidem & canibus intactis. Sed quoniā de Apollīne incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoniam quā infelicitate amarit, nō Hyacinthi cædem, neq[ue] Daphnes superbiam, uerum quemadmodū damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factum, ut ē cælo in terram demitteretur, humana iam sorte usus, nostrisq[ue] malis factus obnoxius. Præterea autē quemadmodū in Thesalia mercenariam operam suam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq[ue] apud hunc quidem haud solus, uerum cum Neptuno, quum ambo p[ro]pter egestatem lateres componerent, inq[ue] cōstruendis mœnibus operam præstarent. Ac ne mercedem quidem solidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de summa, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomismatis. Quid enim? An non hæc in deorū honorē fabulantur poëtæ? atq[ue] his etiā multo diuiniora de Neptuno, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, deniq[ue] de uniuersa fermē Iouis familia, idq[ue] inuocatis, ut adsint canentibus in exordio poematū, Musis, à quibus tandē uelut afflati numine, id quod apparet, huiusmodi quædam cantant. Quemadmodū Saturnus ut primū Cælum patrē suum execuisset, ipse in eo regnauerit, deinde liberos suos deuorarit, sicuti ferunt fecisse & Argiuū illū Thyestem. Deinde quemadmodū Iupiter furtim occultatus à Rhea, saxum pueri loco subijciente, in Cretam sit ablegatus, atq[ue] inibi à capella nutrice sit alitus, itidem uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Persa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Postea quemadmodū expulso patre, atq[ue] in uincula coniecto, ipse potitus sit imperio. Duxerat autem uxores cōplureis quidē alias: sed postremo loco Iunonē germanā, idq[ue] iuxta Persarū & Assyriorū institutū. Tū autē quod esset in amores propensus, atq[ue] in Venerē effusus, facile cælum liberis expleuerit. Quorū alios ex suæ sortis deabus creauit, alios contra nothos, ex mortali, terrestriq[ue] genere sustulerit. Quum interim generosus ille, nunc in aurum, nunc in taurum, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in summa plures sibi formas assumeret, quā uel Protheus ipse. Porro Mineruam ē suo ipsius capite progeniuit, hanc planē sub ipso cerebro

2. 2. 2. 1.
2. 2. 2. 1.

Minerva.

Bacchus.

Juno.

Vulcanus.

Prometheus.

Rhea.

Venus.
Diana.

Homerus.

cōplexus. Nam Bacchū imperfectū adhuc (ut aiunt) è matre etiā nū
conflagrante surreptū, in suum femur illatū defodit. Deinde de urgente
partu, exegit. Nec his dissimilia de Iunone etiā canunt. Ne mpe hanc
citra uirilem cōgressum, subuentaneo conceptu grauidā puerum edi-
disse Vulcanū: atq; eum quidē non admodū fortunatū, uerū exco-
forem ac fabrum ætariū: quicq; perpetuo tum in igni, tum in fumo uer-
setur, ac scintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur.
Tum autē ne pedibus quidē integris: claudicare enim è ruina, quum à
Ioue præceptus datus esset è cœlo. Qd' ni Lemni pro sua bonitate eum,
dum adhuc ferretur in aëre, suscepissent, perierat nobis Vulcanus: nō
aliter q̃ Astyanax è turri deiectus. Quanc̃ quæ de Vulcano narrant,
toleranda uideantur. Cæterū de Prometheo, cui non cognitum est, q̃
atrocia sit passus, propterea quod supra modū humanæ gentis amans
fuerit: Siquidē hunc Iupiter in Scythiam deportatum, super Cauca-
sum montem cruci suffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius assidue
circūderet. Hic itaq; pœnas penbit. Porro Rhea (nam sūt hæc quo-
que simul referenda) an nō indecore, atq; indigne facit: Iam anus quū
sit, & ætate exacta, ijsq; rebus intēpestiua: deinde tam multorū mater
deorū, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia psequitur: dumq;
Atten ipsū leonibus secū circūuectat, præsertim quū iā utilis esse nō
queat: Itaq; quinā posthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quod adul-
teret, uel Dianæ qd' ad Endymionē frequēter medio è cursu diuertēs
descendat: Sed age missas faciamus has fabulas: atq; ipsū cœlū con-
scendamus, poëtico illo more subuolātes: ea nimirū uia, quā unam pa-
riter cum Homero Hesiodus cōmonstrat, cōtemplaturi, quē in modū
singula apud illos sint ordinata. Ac primū quidem quod forinsecus sit
ferreū: uel ab Homero, qui id ante nostram ætatem dixit, audiuius.
Quod si superas, ac sublato paulū capite sursum aspexeris, ac planē in
ipsū quasi dorsum perueneris: ibi simul & lumē apparet candidius,
& serenior sol, & astra fulgētiora, nihilq; usq; oculis occurrit nisi datus
dies, ac solum undiq; aureum. Cæterū introgredienti, primo loco man-
sitāt Horæ: quippe quæ portas seruant. Post eas Iris ac Mercurius: ut
pote ministri Iouis & internuncij. Deinde Vulcani fabrilis officina, o-
mnigena referta artificio. Postea deorū ædes, ac Iouis ipsius regia: quæ
quidem omnia Vulcanus pulcherrime fabricatus sit. At uero dij iuxta
Iouem assidentes (conuenit enim opinor, ut in supernis illis sedibus
magno strepitu, fastuq; uiuatur) in terram despiciunt: & quoquo uer-
sum intento capite, circūspectant, sicunde subuolantē ignem uideant,
aut nidorem in aëra surgentem, circaq; fumum rotantem sese. Quod
si quis forte sacrū faciat, epulātur omneis fumo inhiantes, ac mulcari
in morem

ERASMVSVS ROTERO

DAMVS IOANNI EUTYCHIO SVO S. D.

VANQVAM hic Luciani Dialogus Eutychi doctissime, plurimū habeat artis, ob decorū mire seruātū in personis tam multis, tamq̃ diuersis: tamē aliquot repperi, qui dicerent esse premendū, quod liberius, ac uelut *ἡ ἀμείνων* philosophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iustius esse stomachandū in huius seculi mores, quo uidemus philosophorū ac theologorū scholas multo puerilius etiam inter se dissidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis professores nihilominus *cruentā* esse pugnā, quā in eo conuiuio fuisse Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellū, quoniā forte *ἀδελφότητος* repperi, & tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, *ἡ εὐτυχία*, ut planē sis quod diceris. Antuerpiæ. AN. M. D. XVII.

LVCIANI CONVIVI

VM. SEV LAPITHAE DES. ERASMO ROT.

INTERP. PHILON. LVCIANVS:

PHILON.

NOVAM quandā & uariā disputationē Luciane uobis fuisse narrant, super cenā apud Aristanetū: tum philosophicos quosdā sermones dictos, ac super his summā contentionē exortā fuisse. Quod nī mentitus est Charinus, etiam ad uulnera usq̃ rem processisse: deniq̃ sanguine conflictū fuisse diremptū. LVCIA.

Atqui undenam Philon ista rescit Charinus? neque enim is nobiscum aderat in conuiuio. PHILON. E Dionico medico aiebat audisse sese. Porro Dionicus etiam ipse ē conuiuarū numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maxime. Verū ne is quidē ab initio rebus omnibus fuit praesens: sed serius aduenerat, media ferme pugna, pauloq̃ ante uulnera. Proinde demiror, si qd cōpertū certius referre potuit, qui nō ordine spectaret illa: unde inter illos nata lis, postea ad sanguinem usq̃ deducta est. PHIL. Proinde Luciane Charinus, etiā ipse si rem cōpertius uellē cognoscere, & quo singula modo sint gesta doceri, te adirem iussit.

Nam

*Dionius
Medicus*

Nam Dioniciū etiam ipsum fassum fuisse: ne se quidem toti negotio presentē adfuisse. Te uero quicquid esset actum, id omne cōpertū, certūque scire: tum etiā quæ dicta inter illos fuerint, meminisse: quippe qui eiusmodi nō obiter neque neglectim audire, sed per ociū atque attēte auscultari solitus. Proinde nunc effugies, quin nos hoc suauissimo accipias epulo: quo mihi quidē haud scio, an ullum possit accidere iucundius: præsertim quod sobrii per ocium tuto ac citra sanguinē, extraque telli, quod aiunt, iactum constituti sumus epulaturi.

Siue senes aliquid, Super cœnam sunt debacchari.

Siue etiam iuuenes

à mero cōpuli sunt: quæ neutiquā fas erat, tum dicere, tum facere. LVCIVS. Iuuenilius tu quidē Philon, atque inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaque referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quā hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaque omnia Baccho deo uelut auctori imputare: qui quidem haud scio, an quencūque suis non afflatum Orgijs, & Bacchanaliū expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parū bene morati, eiusmodi adamussim exquirere: quæ rectius erat in conuiuiō reliquisse, atque ita discedere. Siquidē odi (sicut inquit uersus poetis) memorem cōpotorem. Ne à Dionico quidem recte factum: qui hæc apud Carinū effutuerit, immodicāque & pridianā dissipari temulentia hominū philosophorū. Ceterū ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHIL. Nugas agis Luciane, quā ista dicis. Quin haudquaquā oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certō sciam, te multo cupidiorē esse narrandi, quā sim audiendi. Adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad colūnam aliquā, aut statuā libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quod si nunc coner discedere, nō sines, ni te prius audiero, abire. Verū ultra aderis, consecretabere, rogabis. At tum ego te uicissim lusero. Iamque adeo, si ita uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVCIVS. Age ne quid succenseas: equidem dicam, quandoquidē usque adeo cupidus es audiendi: uerum heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHILON. Ni profus ignoro Lucianū, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidē ad id nihil futurū sit opus. Sed illud mihi primo respōde loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atque ita in nuptijs eius uos accipit? LVCIVS. Non: imō filiam suam elocauit. Cleantidem. Idque Eucriti nūmquam filio, qui philosophæ dat operam. PHILON. Formoso admodum, et Iouem adulescentulo: tamen si tenero adhuc & uxoriæ rei non admodū maturo. LVCIVS. Verū: at nō inueniebat opinor, alterum generū magis idoneum. Hunc igitur qui tam mode-

stus

Neglectum

Afflatus orgijs barba
nalibus

Si memorem Cōpotorem

Lucianus

stus uideretur, cum ad philosophiæ studiū propensus: præterea autē
 unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritū. PHIL. Cau-
 sam neutiq; leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus
 Luciane, quinam erant conuiuæ? LV CIA. Reliquos illos quorsum at-
 tinuerit tibi recensere? Verum ē philosophorū numero, ac literatorū,
 quos potissimū opinor, audire cupis. Zenothemis erat, senex ille Stoi-
 cus: unāq; cū hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: & hic quidē
 quod esset Zenoni Aristaneti filio præceptor. Deinde peripateticæ fa-
 ctionis Cleodemus: nosti hominē, nempe dicacem illū & argutū, atq;
 ad refellendū instructū. Discipuli gladiū ac bipēnem nomināt. Quin
 & Hermon aderat Epicureus. Verū hunc quū ingrederetur, Stoici tor-
 uis obtruebantur oculis, & auersabantur, palāmq; perinde quasi parti-
 cidam quempiā atq; impium ac fun-ctū detestabantur. Et hi quidem
 tanq; Aristaneti ipsius amici, familiaresq; fuerant ad cœnam uocati,
 quos comitabat & Istieus grāmaticus, & Dionysodorus rhetor. Iam
 uero propter sponsum Cheream unā cum illo ad conuiuiū accesserāt,
 Ion ille Platonius: quod is iuueni præceptor esset, uir uenerādis aspe-
 ctu, ac maiestatis quiddā præ se ferens, multūq; dignitatis ipso ostē-
 dens ore. Vnde nonnulli ppter animi constantiā ac rectitudinē regulā
 illum appellant. Huic simul ut ingrediebatur assurgebāt omnes, ac ue-
 luti præcipuum quendam ac primarium hominē comiter atq; officio-
 se exorperunt: adeo ut planē numen aliquod aduenire uideretur, quū
 adesset Ion admirādis ille. Tandem uero, quum iam omnes fermē cō-
 uiuæ præsentēs essent, tempus erat ut discūberetur. Itaq; ad dextrā in-
 gressus totā illam spondam mulieres (erant autem complures) oc-
 cupabāt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta: hinc atq; hinc
 stipata sceminis. Porro ex aduerso ostij, altera turba, pro cuiusq; digni-
 tate locis distributis. Porro ē regione mulierū primo loco accumbēbat
 Eucritus, secūdo Aristanetus: sub hæc ambigi ceptū, utrū altero prio-
 rem oporteret accūbere. Zenothemim ne Stoicū: quippe senem, an
 Hermonē Epicureū. Nam hic erat Castoris ac Pollucis sacerdos: tum
 autē nobilissimæ inter diues familiæ. Verū eā hæsitationē sustulit Ze-
 nothemis: si me inquires Aristanete, minoris ducis Hermone, uiro ui-
 delicet isto, ut ne quid aliud mali dicam Epicureo, discedo, totūmq; cō-
 uiuium uobis relinquo. Et puerū protinus aduocat, discedere parans.
 Tum Hermon. Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi.
 Quāq; etiam si nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quod sa-
 cerdos sim, ut planē cōtemnas Epicurū. Rideo, inquit Zenothemis, sa-
 cerdotē Epicureū. Simulq; cū dicto accūbēbat. Post hūctū Hermon.
 Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, p̄xime hunc spon-
 sua

Gladius

Regula
Jon

fus, post eū ego, iuxta me Dephilus: hūc assidebat Zenon discipulus:
 Postremo rhetor Dionysodorus cum Istiazo grāmatico. PHIL. Papæ
 Luciane Musarū conuentū quendā mibi narras fuisse istud cōuiuiū:
 quippe plurimis sapiētibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo
 Aristanetū, qui quum opatissimā illam, ac splendidissimā solēnitatē
 celebraret, prae ceteris sapiētissimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo
 delectis ex unaquāq; philosophiae secta praecepit, non hos aduocās,
 illos praeferens: uerum promissae uocans omneis. LV CIA. Is uero ne
 quāq; est ē uulgarium istorum diuitum numero, uerum & literariū est
 studiosus, ac maximā uitae partem in his rebus uersatur. Cenabamus
 igitur initio quidē taciti & quieti, uariuscq; erat apparatus & omniū iugus.
 Neq; enim arbitror operae precium, ut numero recēseam etiā illa cōdi-
 menta, cupedias, aromata, atq; id genus illectamenta. Cuncta siquidē
 affarim suppetebāt. Inter haec Cleodemus admoto ad Ionis aurē ore:
 nō uides, inquit, senē illū Zenothemim dicebat (subauscultabā enim)
 ut sese obsonijs ingurgitat, utq; iure uestem opplevit: tū q̄ multa pue-
 ro à tergo stanti porrigit, putans interim se aliorū oculos fallere: neq;
 meminit post sese accūbentiū? Hæc igitur fac & Luciano cōmonstres,
 quo restis esse possit. Mibi uero nihil Ione mōstratore op⁹ erat: qppe
 qui hæc multo ante limis iam oculis praeuiderat. Hæc simul atq; dixisset
 Cleodemus: irruit in cōuiuiū & Alcidas Cynicus: atq; is quidem
 inuocatus, uulgarū illud festiuitatis gratia praeatus de Menelao, qui
 ultro ad fratris cōuiuium accessisset. Itaq; pleriscq; turpiter atq; impu-
 denter uisus est fecisse: & quod cuiq; tum forte in mentem ueniebat, in
 eum torquebant, alius illud: Insanis Menelaē. Alius rursum.

Verum Agamēnonia menti non ista placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore salte lepideq; dici poterant, in eum ob-
 murmurabāt. Nam palām nullus audebat quicq; dicere, ppter ea qd
 metueret Alcidas, utpote conuiciatorē egregiū, unumq; ē Cynicis
 omnibus damōsissimū. Qua quidē re adeo nūsus est reliquis antecelle-
 re, ut nulli non esset formidandus. At Aristanetus collaudatum illum
 quod inuocatus aduenisset, iussit accepta sella, iuxta Istiazum ac Dio-
 nysodorū accūberet. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddā ac molle
 dicis uti in scamno aut sella sedeam quemadmodum facitis uos, molli-
 bus in stratis penē supini recumbētes, purpura suffulti. Quin ego tibi
 uel stans cenauero in ipso interim cōuiuiū etiā obambulās. Quod
 si defatigatus fuero: tum humi substrato pallio, cubito innixus cubue-
 ro: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Aristanetus, si-
 quidem isthuc mauis. Sub hæc Alcidas in orbem cōuiuiū lustrās,
 cenabat, Scytharum ritu ad uberiora pasqua subinde sese transferens,
 unaq; cum

Alcidas egregius con-
 uiciator

unaq; cū his qui inferebāt edulia, circūiens atq; obambulans. Atq; in-
 terim tamen dum cibum caperet, haudquaq; negotio uacabat, de uir-
 tute obiter, de uitio differens, tū in aurum atq; argentū dicteria iacu-
 lans: iamq; Aristanetum percontabatur, quidnam sibi uellent tā mul-
 ta, tam magna pocula, quā non minus usui possent esse fictilia? Verū
 Aristanetus iam obturbantem, molestūq; esse pergentem, in præsens
 quidē compescuit: ministro innuens, ut ingentem calicē, infuso mera-
 cissimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidē uisus est optime excogitasset
 nondū etiam intelligens, quantorum malorum is calix esset autor futu-
 rus. Hunc igitur ut accepisset Alcidas, aliquantisper silentiū agebat.
 Ac solo sternens sese cubabat seminudus, quēadmodum facturum se
 se fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitēs, simulq; dextra scyphū su-
 stinens: qualem Hercule apud Pholum pictores effingunt. Iam uero
 & inter alios calix assidue circūagebatur, tum inuitatiunculae ad biben-
 dum, & confabulationes ortae, demū & lucernae illatae. Interim ego quū
 puerum, qui iuxta Cleodemum adstabat (erat autē is pocillator egregie
 formosus) subridentē uidissem (nā arbitror, quicquid obiter inter coe-
 nandū obligit, commemorari oportere: maxime, si quid sit elegantius ac
 scite factum) iam admodū attentus obseruare coepi, quidnam rei ride-
 ret. Ac paulo post, accedebat puer tanq; calicē à Cleodemo recepturus.
 At ille simul & digitū illius substringebat, & drachmas puto duas unā
 cum calice tradebat. Porro puer, ad substrictū digitum rursus arde-
 dat. Ceterum, de pecunia, quum nō sensisset opinor, eoque non recipe-
 ret, in terram delapsis drachmis strepitus est concitatus, moxq; ambo
 pariter rubore suffundebantur, idq; ita palām, ut nemo non animad-
 uerteret. Ambigebat igitur inter eos, qui proxime sedebant, cuiusnam
 essent illi nūmi, quū & puer negaret à se proiectos, & Cleodemus itē
 iuxta quem strepitus acciderat, sibi excidisse dissimularet. Verū ea res
 tū neglecta est: ac cōiuncter omissa, propterea quod id quod accide-
 rat, non ita multi uidissent, prater unū (ut mihi quidem uisum est) Ari-
 stanetū. Nam is paulo post puerū loco mouit, danculum ablegans, &
 alij quidam innuit, uti Cleodemo pocillator assisteret, uidelicet ex exole-
 tis illis, ac robustis, mulioni, aut equisoni cuipiā. Ad hunc modū ea res
 atq; abiit, summū aliqui allatura pudorē Cleodemo, siquidem, ad
 omnes permanasset, ac nō protinus occupans Aristanetus eam sopif-
 set, ciuilitate dextrēq; admodū inducta temulentia. Ceterū Alcidas
 (iam em̄ potis erat) percontatus, quidnam esset nomen puellae nuben-
 ti: tum clara uoce indicto silentio simul, & ad foeminae conuerso uul-
 tu: praeibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetae omine. Sub hac
 quū risissent omnes: Ridetis, inquit, sacrilegi, quod spōsa, Herculi Dei

mei nomine propinauerim? Imò illud scito, opus est, ni scyphum à me traditum accipiat, nuncq̃ futurū, ut illi filius obtingat talis, qualis ego sum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robusto, simulq̃ cum dicto, sese magis etiam renudabat: etiā usq̃ ad illa quæ sunt maxime pudenda. Ad ea quū iterum arrisissent conuiuia, indignatus ille surrexit, toruis iam atq̃ efferatis obtuens oculis, uultuq̃ ipso testans iā neq̃ pacem, neq̃ quietem acturū amplius. Forsitan & baculum illiisset alicui, ni commodū id temporis placenta prægrandis fuisset illata. Nā hanc simulatq̃ conspexit, lenior ac mitior esse cepit, ac stomachari desit, obambulans interim ac placentā auide uorans. Iā uero pleriq̃ temulenti esse cœperant, & clamoribus undiq̃ perstrepebat conuiuū. Nam & Dionysodorus rhetorem illic agens, orationes quasdam pronuntiabat, laudabaturq̃ à ministris, qui à tergo assistebant. Et Istius Grammaticus uicissim, qui post illum accumbebat, uersuum centones quosdam recitabat, Pindari, Hesiodi, & Anacreontis carmina simul cōtexens atq̃ consarcinans: ita ut ex omnibus unicam redderet cantilenā: oppido q̃ ridiculam. In primis aut̃ illa, perinde quasi uaticinans, de his quæ postea acciderunt.

Commisere simul dypeos.

Tum illud quoq̃.

Tum uero clamorq̃ uirū luctusq̃ coortus.

At uero Zenothemis, libellulū quempiam minutis conscriptum literis, à puero acceptum legebat. Verū quum n̄ quorum partes erāt edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq̃: Aristænetus sedulo curās, ne uel id interea temporis, aut ociosum esset, aut uoluptatis expers, acceritū intro Morionem: iussit ridiculū aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararentur cōuiuia. Moxq̃ ingressus deformis quidā, derafo capite, pauculos capillos in uertice gestans, eosq̃ cristæ in morē erectos, hic saltabat, atq̃ inter saltandū, quo maiorem cōcitaret risum, rotatu sese circūagebat, distorquebatq̃. Tū cymbalo cōcusso, sonabat. interim quiddā, linguam imitans Aegyptiorū. Postremo dicteria quædā iaculabatur in eos qui adcrāt. Ac reliqui scommate tacti ridebāt. Verū ubi & in Alcīdamantē simile quiddā torlisset: catulum illū Melitæum appellans, indignatus ille (lādudum aut̃ præ se ferebat, quod inuideret illi: dū p̄baretur, ac conuiuiarum oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod nī faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingā. Atq̃ ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, Pancratio decertabat. Erat id spectaculi multo iucundissimum, quippe quum uiderent hominem philosophū cū Morione compositū, quū ferire, tū uicissim feriri. Proinde

banda impingere et in:

Inde qui aderant partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu cōprobato certamine superatus. Hæc igitur, quum essent non mediocri risu excepta: ibi tãdem ingressus & Dionicius medicus haud multo post peractam concertationē. Aiebat autem in mora fuisse Polypreponentem tibicinē, dum hunc phrenesi correptum curandi gratia uiseret. Ac planē quiddam risu dignum, cōmemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illum protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipfas sibi tradidisse r̄sq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse: scutū sublata manu gestantē. Sese porro in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendū certamen prouocasse hominē: idq; ea lege ut uictus præscriptū certumq; plagarum numerū acciperet. Ac sese priorē cecinisse, prauē atq; imperite: deinde traditis illi tibijs scutum ab illo recepisse: gladium autem ex templo per fenestras in arcem abiecisse. Dein quum minore iā discrimine cū illo luctaret, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluam, atq; ita illorū opera seruatum sese. Ostendebat aut & plagarum uestigia quædam: nonnullaq; in facie tubera liuētia. Ergo cum Dionicius ob huiusmodi fabulam nō minus placuisset, q̄ Morio ipse: proxime Istiæum reclinans sese, de reliquijs cœnabat. Atq; hic quidem haud absque numine quodā nobis aduenerat: imò prorsum ului futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nā prodiens in mediū conuiuium puer quidam, qui se ab Eteemode Stoico uenire diceret, epistoliū quoddam adferēs, aiebat ab hero sibi mandatum, ut eo palam omnibus audientibus perlecto, rursus domū sese reciperet. Hic igitur permittente Aristaneto, ad motus ad lucernā legebat. PHILON. Nū orationē Luciane in sponsæ laudem cōpositam, aut carnē nuptiale: quod genus permulta faciūt? LVCIA. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verū ne accedebat quidē ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat. Eteemodes philosophus Aristinæto. Quā nō mouear conuiuijs om̄is ante acta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi cōplures ea causa molesti sint, te multo ditiores, tamē haud unq̄ illis morē gessi: perpendens nimirum, quātū sit in eiusmodi cōporationibus tumultus, quātū licentiæ petulantizq;: uerum aduersus unū te mihi uideor meo iure stomachatus q̄ quum tantum temporis à me officiosissime cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solū ex omnibus præterieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui quidem te tam ingratum præbueris. Nā ipse felicitatem nequaq; in hoc statuo,

u 2 si quis

*Aliquem in pap. Catal. Gra.**Aliquem ad Aram. & Vana**Vinos auxilio venio**Ostendit uestigia p. 81
De reliquijs cœnare**Accedit ad id**Mouem op. 120.*

Impari sum filius
propter

Aliam vorare ad
ipsum (ut vorat) Gra

Quod si tibi uideor
cena gratia succensere:
quid Oeneo acciderit cogita-
to. Videbis nimirum ipsam etiam
Dianam indignam quod ille se sola
non adhibuerit ad sacrificium,
quoniam reliquos deos omnes acciperet con-
uiuio.

Si quis mihi impartiat, uel suam syluestrem, uel leporem: uel placentia:
quae mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoqui-
dem etiam hodie quum apud discipulum Pamenem cenare mihi li-
cuerit, opiparam (ut uocant) cenam, non annui tamen uehementer ob-
secrati, tibi scilicet demens ego, memetipsum referuas. At tu nobis prae-
teritis, alios accipis conuiuio. Idcirco merito facis, neque enim ullo modo po-
tes quid sit rectius dignoscere, nec apprehensiuam illam phantasiam ha-
bes. Ceterum haud sum nescius, unde mihi ista sint perfecta: nempe
ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho. Quibus
equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os
protinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit phi-
losophia, aut haec quae inter elementa tradunt: quid habitio differat
ab habitu, ut ne quid interim de perplexis illis rogationibus proponam,
quid sit syllogismus cornutus: quid acrualis, quid metens. Verum tu
quidem istis fruaris licet. Nam ego, qui solum in bonis ducam quid sit
honestum, facile tulero contumeliam. Atqui ne possis posthac ad istam
excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fuisse: nimirum in ta-
to rerum strepitu, tantisque occupationibus: bis te hodie sum alloquutus,
primum mane domi tuae: deinde rursum in Castoris ac Pollucis tem-
plo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus haec responderim.
Quod si tibi uideor cena gratia succensere: quid Oeneo acciderit cogita-
to. Videbis nimirum ipsam etiam Dianam indignam quod ille se sola
non adhibuerit ad sacrificium, quoniam reliquos deos omnes acciperet con-
uiuio. Nam hac de re sic alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat: seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides.

Chalydon quidem haec Peloponnesi regio soli:
Qua parte laeuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophodes.

Immanis apri triste monstrum, in Oenei.

Immisit agros gnata Latonae dea

Docta eminus missis ferire spiculis.

Haec tibi e plurimis pauca citauimus: ut intelligeres, cuiusmodi praeterito ui-
ro Diphilum ad cenam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idcirco re-
cte. Est enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atque obse-
quatur: atque adeo non mihi turpe dictum fuerat, addidissem & aliud quid-
dam. Quod quidem tu si libebit, e Zopyro eius paedagogo uerum esse
se cognosces. Verum non conuenit obturpare in nuptijs: neque accusare
quoniam:

quench, præsertim criminibus usq; adeo fœdis ac pudendis. Tamen si Diphilus dignus in quem facerē, quippe qui duos iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo. Porro famulo huic mādauī, uti si quā ipsi partem dare uelles, uel apri, uel cerui, uel placentæ, mihi deportādā, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares: ne reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideat. Hæc amice quum legerentur, sudor interim utiq; mihi manabat præ pudore: si mulc; iam illud qd' uulgo dici solitū est, optabā, ut terra mihi dehisceret quū uiderē eos qui præsentēs aderāt ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem hos, qui nouerant Etoemodem uirum canum, tantūq; seueritatis præ se ferentem. Admirabantur igit, quod eiusmodi uir esset: hætenus fugisse sese, barba uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetū mihi quidem haud uidebatur hominem cōtemptu negligentiaue præterisse, uerū quod desperasset, si fuisset inuitatus, unq; adduci posse, ut annueret: utq; ad eiusmodi res se morigerum præberet. Eoq; ne tentandum quidem esse putasse. Ergo posteaq; puer iam legere desisset, uniuersum conuiuium in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quod hi iam metu trepidi sederent, ac pallidi, ipsaq; uultus inconstantia ac perplexitate crimen agnoscentes, ab Etoemode intentū. Porro Aristænetus quanq; esset sanè perturbatus, uehementerq; cōsternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat, cōmode uertere, subridens interim. Ac puerum redire iussit, respondens, ea sibi curæ foræ. Paulo autē post surgēs & Zeno clāculum sese abduxit è conuiuiō, sub monitus à pædagogo, ut discederet innuente, idq; tanq; patris iussu. Ibi uero Cleodemus, qui iam dudum occasionem quæritabat. (Nam gestiebat omnino cum Stoicis cōflictari, uerum dirumpebat, quod nō reperiret causam ad id satis idoneam) tum igitur, ansam præbente epistola huiusmodi, inquit, facit egregius ille Chrysippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula misera, neq; quicq; præter rogatiunculas, & umbras duntaxat philosophorum. Cæterum Etoemodes sunt pleriq; omnes. Videtis q; & ipsæ epistolæ graues sint ac seniles. Postremo Aristænetus hic Oeneus est: Etoemodes Diana, Dñi boni, q; bene auspicata omnia, q; cōgrua celebrādæ festiuitati. Ita per Iouem inquit Hermon, supra hūc accumbens, inaudierat aut, ut opinor, apri quendā Aristæneto paratum, ut in cōuiuiō proponeretur, eoq; putabat non intempestiue factam mentionem apri illius Calydonij, per lares Aristænete fac q; primum sacri partem mittas, ne senex interim ille fame pereat, tanq; Meleager tabefactus. Tamen si nihil queat acerbū accidere, quandoquidem Chrysippus hæc indifferentia censet esse,

Ut terra mihi dehisceret

Se morigerum præberet

Itane uos Chrysippū nominatis inquit Zenothemis: erigēs sese, maxi-
 māq; uoce intonās. an ex uno homine, qui nō legitime philosophiā ex-
 erceat, nēpe prastigiatore isto Ercemode, Cleantem ac Zenonē meti-
 mini, uiros sapiētes? Atqui tādē estis ipsi uos: qui hāc dicitis, an non
 tu Hermon Castoris & Pollucis cāsariem, quā habebāt aureā circum-
 tondisti? Cuius quidem facti poenā dabis carnifici traditus. Tu porrō
 Cleodeme, nōne Sostrati discipuli tui uxorem stupraſti? Nōne in a-
 dultērio eo deprehensus nefandissima passus es? An nō igitur ſilebitis,
 quū huiusmodi dedecorum uobis ſitis cōſcī? Atqui non ſum meæ ipſi
 uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodū tu, neq; discipuli di-
 uerſantis apud me uiaticū ſuſtuli, qđ is depoſuerat, eōq; facto rapuiſ-
 ſe me p̄ Palladem deierās abnegauī, neq; quaternis drachmis ſcenero,
 neq; discipulos obtorto collo in uincula dūco, niſi in tēpore mercedem
 p̄ſoluerint. Verum illud inquit Zenothemis, haud quāq; poſſis inſicias
 ire, te Critoni uenenū quo patrem necaret miniſtraſſe. Atq; interea for-
 te bibebat, quicquid aut erat in calice reliquum (erat aut ſermē ſemiple-
 nus) in duos illos p̄fundebat. Porrō conſperſus eſt pariter & Ion, idq;
 prēmij tulit, quod illis uicinus accumberet, alioqui eo malo nō indi-
 gnus. Hermon igitur demiſſo uertice merum ē capite abſtergebat, eos
 interim qui præsentes erāt atteſtans, quod id genus contumelijs eſſet
 affectus. Cleodemus aut quum non haberet calicem, inuadens primū
 cōſpuebat Zenothemidi, deinde læua cōprehensum ā barba, plagam
 in tēpus erat illiſurus, ac ſenē fortāſſe necaſſet, ni Ariſtanetus dextrā
 ſublata retinuiſſet. Is mox trāſcenſo Zenothemide inter utrūq; medi-
 us aſſedit, ut eo ueluti muro dirēpti, pacem inter ipſos agerēt. Hāc igit
 dū gerebant Philon, equidem uaria meo cū animo uolebam. Pri-
 mū illud ſtatim occurrebat, nullū eſſe operā precīū, ſi qs diſciplinā per-
 diſcat, ni ſimul & uitæ rationes, ad id qđ eſt optimū, accōmodet atq;
 cōponat: quū uidere illos qui uerbis alios antecellerent, q̄p factis ipſis
 ſeſe ridiculos exhiberēt. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne forte
 uerū eſſet, qđ uulgo plerūq; dictitarent, uidelicet eruditionē ā recta ra-
 tione bonisq; inſtitutis abducere iſtos, qui ſolos libros ſpectarēt, quicq;
 ſollicitudine curāq; quā illi adferrent, perpetuō tenerent. Quandoqui-
 dem quū ibi tā multi præsentes eſſent philoſophi, ne caſu quidem ullū
 erat cernere ā peccādo immunem. Verū alij faciebāt turpia, alij dicebāt
 turpiora. Neq; em̄ iam poterā eorum quæ fiebāt culpam, uino autori
 impurare: mecum reputās, cuiusmodi eſſent, quæ Ercemodes, neq; ci-
 bo, neq; potu etiam dum guſtato, ſcripſerat. Itaq; rerum uices prapo-
 ſteræ atq; inuerſæ uidebantur, ſiquidem uidiffes idiotas illos ſumma
 cum modeſtia conuiuiū agitātes, neq; uino petulantes, neq; indecore
 ſeſe

Cetera aut de illis autem
 q̄p in Scythiam

Disperſum

Disperſum

laus omni

Vino Autori impu-
 rare.

sefe gerentes. At ridebant dūtaxat: & iā damnabant eos opinor, quos
dudum suspexerāt, ex habitu iudicantes eos alicuius esse precij. Contra
sapientes illi, & in libidinē ferebant, & cōuicijs certabant, & supra mo-
dum sese potu cibisq; explebant: postremo uociferabantur & ad ma-
nus usq; conferendas rapiebantur. Cæterū admirandus ille Alcida-
mas, etiam meiebat sub oculis omnium, nihil reueritus fœminas. Ac
mihi quidē, si quis hæc quæ in eo cōuiuio gerebantur rectissime uoluis-
set conferre, simillima uidebātur ijs: quæ de Eride dea poëtæ fabulan-
tur: nempe hanc, quod non esset ad Pelei nuptias aduocata, malum in
medium conuiuīū abieciſſe, ex quo tam ingens apud Troiam bellum
fuerit ortum. Itidem Ercemodes mihi uisus est epistola illa, quasi malo
quopiā in mediū proiecta, nō minus malorū, q̃ Ilias habebat, exci-
tasse. Neq; enim finem cōtentionis faciebāt Zenothemis ac Cleode-
mus: q̃q̃ medius inter utrūq; intercesserat Aristænetus. Age inquit
Cleodemus, in præsentiarū quidem sat est: si literas nescire cōuincami-
ni: sed crastino die uos ulciscar, quibus cōueniet modis. Responde mi-
hi Zenothemi, uel tu, uel elegantissimus iste Diphilus: qua tādē gra-
tia pecuniæ possessionem inter indifferentia ponendam esse cēseritis: cū
ex omnibus nil aliud spectetis, q̃ ut ipsi q̃ plurimū pecuniæ possidea-
tis: Atq; ob id causæ, semper apud diuites hæretis: fœneratis atq; usu-
ris incumbitis, neq; non mercede doceris? Rursum quum uoluptatem
detestemini, atq; hac de causa Epicureos in ius uocetis: quum ipsi uo-
luptatis gratia, turpissima tum facitis, tum parimini: indigne ferentes
si quis uos non uocarit ad cœnam, rursum si uocemini, non sat est tan-
tum uorare ut cibo turgeatis, nisi & famulis tantum donetis. Atq; hæc
quum diceret: pariter & linteum reuellere conatus est, quod Zenothe-
midis puer tenebat: omni carniū genere refertum, planēq; futurum
erat, ut apertum illud ac solutum medium in solum abijceret, nisi quia
puer non mittebat è manibus gnauiter aduersus trahentē retinens.
Hic Hermon: Euge Cleodeme, respōdeāt qua gratia damnēt uolupta-
tem: quum ipsi supra cæteros omneis studeant uoluptati? Quin ma-
gis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme respondeto, quāobrem diuiti-
as inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atq; hunc ad modum
diutius est altercatum: donec Ion capite tandem in apertum prolato,
desistite inquit: Ego si libet sermonum argumenta proponam in me-
dium, conuiuio nuptijsq; digna. Vos porro citra contentionem uicif-
sim, & dicite & auscultate: quæadmodum & apud Platonem nostrū, al-
ternis dicendi uicibus res, ut plurimum agitur. Id dictum proba-
bant, quum omnes qui aderant, tum in primis Aristænetus atq; Eu-
critus, nimirum in spem erecti, fore ut eo pacto ab odiosis illis con-
tentionibus

Certum amicitis

*Hic notat Auaritiam atq;
inuidiam philopsoni*

Επιτιμιον in uis uorare:

Argumenta proponere in uis

tentionibus discedi posset. Et Aristænetus priorem in locum sese recepit, iam partam esse pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea cōiuij pars, absolutam cœnam uocant, singulæ singulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piscis Tagenicus, placentæ, beuiter illa, quæcunq; liberum est, seu uelis in aluū condere: seu domum asportare malis. Apponebatur igitur, non sua cuiq; quadrula, uerum Aristæneto atq; Eucrito, eadē in parte mensæ, una ambobus cōmunis, ita ut de sua utriq; parte quæ se spectaret, esset edendū, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos spōso ac mihi. Porro Diphilo duorum pars apposita, propterea quod Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo post, ad intellectum narrationis erunt usui. PHI. Meminero sanè. LV CIA. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, si quidem uidetur. Deinde ubi paulisper intersiluisse, Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atq; incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerū ne mihi contradicant, ij, qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ cōgruunt. Atq; illud quidem optimum fuerat futurū, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma sequuti à fornicarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent: ij demum ad absolutam illā uirtutem perungere potuissent. Quod si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platoniam sententiam inter se communes habent, uidelicet quo Zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiue dicerentur, tum Dionysodorus, non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nam ubi zelotypiam istam reperiās, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinum? Ad Hæc Dionysodorus, opinor, iam erat conuicia quæ conueniebat regesturus, uerum grāmaticus Istæus uir optimus ille, Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Eleagiaci uersus hi, si satis memini.

Nuper Aristaineti in ædibus unica summo

• Nutrita est studio diua Cleanthis hera.

Virginibus cunctis reliquis præstantior una

Vel potior Phœbe, uel potior Venere.

Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum:

Nereo prior, ac fortior Aeacida.

At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,

Commune ambobus coniugiale canam.

Hæc ita ut est cōsentaneū risus est facturus. Reliquū erat, ut cibi colle-

rentur

A Lemnorum Tomthionis nos
pariter abdicare debemus

Barbarica omnia
= Zelotypia

Tamq̃ tollebat Aristanetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerat ppo-
sita suam uterq; partem. Tum ego quæ mihi, & Chereas item quæ sibi
erāt proposita. Eūdem ad modū Ion & Cleodemus. Porro Diphilus
etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea
fuisse proposita: atq; hac de causa cum ministris dimicabat, ac uicissim
inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: nō aliter q̃ Pa-
trodi cadauer hinc atq; hinc attrahere conātes. Postremo uicit ille, atq;
abstulit: plurimum interim risum præbēs cōiuiuis: maxime quum eam
ob rem postea grauius stomacharet: perinde quasi atroci affectus in-
iuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est,
accumbebāt: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua
quidem, quoniā æqualia fuerāt apposita, citra pugnam sustulerāt. Cæ-
terum auis: quæ iacebat ad Hermonis partem: erat altera paulo pin-
guior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suā uterq; sublaturus erat,
ibi Zenothemis (sed tu mihi nūc q̃ maxime fac animum aduertas, iā
enī ad ipsum neg. cū caput puenimus) Zenothemis inquā: omīssa ea
quæ sese spectabat, eā quæ ante Hermonem iacebat tollere est aggres-
sus: quæ quidem (ut iam diximus) erat pinguiuscula. At ille cōtra nīrēs
retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore co-
orto utriq; in alterū irruentes, ipsi auibus facies mutuō cædebant: ac
barbis inuicē prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemus:
puta Hermon, ille uero, nēpe Zenothemis, Alcidadamem ac Diphilū.
At ceteri quidem ad partes accesserūt, partim huius, partim illius: præ-
ter unum Ionē, qui sese neutrum atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi
inuicem cōserti pugnabāt. Ac Zenothemis quidē scyphū ē mēsa sub-
latum, eum qui corā Aristaneto stabat, abiecit in Hermonem.

Atq; hunc haud tetigit, alio sed flexus aberrat.

Verū spōsi caput dissecuit: alto grauiſſimōq; uulnere. Itaq; mulierum
coorta uociferatio, quæ mediū in prælium insiliebat: cum primis autē
adulescentuli mater: quū iam sanguinē eius aspexisset, præterea & spō-
sa metu territa, pſiit. Inter hæc Alcidas, strenuū uirum præstitit:
quum Zenothemidi ferret opē, & illiso suo baculo. Cleodemi quidē
caluariā Hermonis uero maxillam cōminuit: ad hæc ē famulis aliquot
opitulari parantes uulnerauit. Quāq; illi nihil his rebus territi cesse-
runt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum ef-
fodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porro Hermon Diphī-
lū Zenothemidi suppetias ferre conatum: ē sponda in terram præci-
pitum dedit. Sauciatus est & Istizus grammaticus, dum interuentu
suo eos studet dirimere: calce uidelicet in dentes illius illiso: idq; a
Cleodemio, quum hunc Diphilum esse credidisset: non Istizum. Iac-
cebat

Graviter stomacharet.

Alcidas & pueri.

ferret opem.

effodit oculum.

Suppetias ferre.

Dare precipitum in terram.

cebat igitur miser ille: iuxta suum ipsius Homerū: Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atque lachrymarum plena undique erant omnia: dum & mulieres eiularent Chereæ sponso circumfusæ, dumque alij has student compescere. Porro maxima malorum omnium pars erat Alcidas, postea quæ semel ad suū redisset ingeniū feriēs, quicūque forte in ipsum incidisset. Neque uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porro iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neque me ei negotio admiscebam, nimirum Iliam iam doctus exēplo: quæ esset periculosum eiusmodi cōflictus uelle dirimere. Lapithas itaque Centaurosque uidisses, euertere mensas, effundi sanguinē, proijci scyphos. Demū Alcidas subuersa lucerna magnas induxit tenebras, iamque res ut est cōiectu facile, atrocior etiā multo esse cepit, præsertim quum haud esset prodiue, luminis copiam alicūde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Post ubi accederet, nescio quæ lucernā tandem adportās, Alcidas quidē repertus est tibi cinæ uestē sustollēs, uicque cū illa cōgredi pugnās. Dionysodorus autē in alio quodā ridiculo facinore deprehensus est. Nā ut surrexerat, scyphus ē sinu illius elapsus in solū decidit, postea excusans aiebat, Ionem in tuum multum calicem sublatū sibi tradidisse, ne periret. Id ita factū, Ion admodū sollicitè quasi patronum agēs asseuerabat. His rebus dimissum est cōuiuuium, à lachrymis denuo in ridiculū exitum cōuersum, idque Alcidas mātis, Dionysodori, atque Ionis gratia. Porro quæ erāt sauci, sublatis sarcinæ ritu, foras deportabant miseris affecti modis, maxime senex ille Zenothemis, pariter tū oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitās: adeo ut Hermon, quanquā ne ipse quidē expers malorum, nā huic duo dentes fuerāt excussi, palam attestaret. Memineris inquit Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendū ducas. At sponsum iā uulnere à Dionico curato, domū reuectus est fascijs reuincto capite, eidē impositus uehiculo quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbis celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remediū adhibuerat. Postremo postquæ iā dormierant, asportati sunt, plerique medijs in uis uomētes. Cæterum Alcidas inibi remanebat. Neque enim ualebāt hominē extrudere, posteaquæ semel sese in spondā abiecerat, atque ibi transuersus accubisset. Hic erat ò bone Philon eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragediarum nonnunquam accingitur.

Sunt fortunæ uarij casus.

Plurima quæ haud speraueris unquam

Ea conficiunt numina diuim.

Rursum quæ certò speraris,

Ea frustratò non contingunt.

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatò exierunt.

Præterea

*subuersa lucerna magnas
induxit tenebras.*

Præterea & illud iam didici non esse tutum, cui non sit opus, cum eius-
modi philosophis agitare conuiuium.

LVCIANICI CONVIVI SIVE LAPITHAE. DES.

ERAS. ROTEROD. INTERP. FINIS.

LVCIANVS DE A

STROLOGIA, DES. ERAS. ROT. INTERP.

E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non
de ipsis quidē astris, neq; ipso de cœlo, uerū de di-
uinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominum uitā
proficiscitur. Neq; rursus mihi libellus hic se tradi-
turū aut docturum profitetur, quo pacto diuina-
tionem hāc assequi liceat. Sed illud queror, doctos

omneis cū in cæteris omnibus exerceāt sese, suisq; omnibus tradant, so-
lam Astrologiam nec habere in precio, nec exercere. Atqui hoc doctri-
næ genus uetustum est, neq; nuper ad nos peruenit, sed inuentum est
priscorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales nō so-
lum inscitia locordiaq; uerū etiam odio laboris, diuersa ab illis sentiūt:

Cumq; forte inciderint in eos, qui falsa prædicunt, tū & astra culpant,
& ipsam Astrologiā habent exosam, neq; salutarē eam, neq; ueridicā
arbitrātes. Sed artē magis falsam atq; inanē, haud recte, sicuti mihi q-
dē uidet, sentiētes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipsa culpatur, neq;

ob cantoris inscitia, ipsa musica parū est crudita: quin illi potius artū
sunt ignari. Cæterū ars unaquæq; suapte natura scita est. Primū igitur
Aethiopes hāc rationē mortalibus tradiderūt. In causa fuit partim gē-
tis eius sapiētia. Nā cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliqs hoies an-
tecellūt sapiētia. Partim regionis quā incolūt opportunitas, propterea

qd' apud eos perpetua sit cœli serenitas, trāquillitasq; neq; patiuntur
anni mutationes, sed eadē tēperie uiuunt. Itaq; cum primū uiderēt lu-
nam nō semper eodē uultu apparentem, sed uaria subinde specie, & in

aliā atq; aliam uerti formā, uisa est illis ea res admiratione atq; disquisi-
tione digna. Deinde cū inquisissent, reppererunt hanc esse earū regum
causam, q; lunæ nō esset lumen propriū, sed à sole mutuātū. Inuenerūt

nū & reliquarū stellarū motus, harū quas nos erroneas appellamus, nā
stellarum hæ solæ mouent, naturamq; earum ac potestatē, & effectus,

quos unaquæq; præstet nominibus quoq; inditis, nō illis quidē utcūq;
uisum est, confictis: sed quæ notæ rerū essent. Hæc igitur in cœlo per-
spexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectā tra-

diderūt. Porro Aegyptij diuinādi rationem, quā ab illis dimidiatā ac-
ceperāt, in maius puerunt, quippe q; mensurā etiā, ad quā unaquæq;
stella

*Astrologia nrs falsa, atq;
inanis.*

*Aethiopes, inuentores
Astrologie nre.*

*Aethiopes nō patiuntur anni
mutationes. Et pcepta
reli serenitas, apud
ipsos.*

*Luna, a sole mutuatur, nō
proprium lumen.*

*Aegyptij ad mensuram
stellarum, motione Anno-
rum, mensuram horarum
nre instituerunt.*

Stella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, mensium, horarumq; numerū instituerunt. Ac menses quidem illi luna metiuntur, atq; eius recurſu finiunt. Annum uero ſole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora oſtenderunt. Nam ex uniuerso cælo reliquisq; ſtellis, & errantibus & fixis, neq; ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquāq; ſuis animanti- bus repræſentarunt, partim marinis, partim homine, partim ſetis, par- tim uolarilibus, partim pecudibus. Vnde & ſacra Aegyptiorum ua- rie fiunt. Neq; enim omnes Aegyptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant. Sed alij alijs utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad arietem ſpectabant: piſcibus non ueſcuntur, qui piſces annotarant. Nec hircum maſtant, qui Capricornum uiderant, atq; alij item alia uenerabantur, quæ quiſq; inuenerat. Quin taurum etiam ob honorē cœleſtis tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis ſacra: regio- nem ſortitus eſt, & qui eā incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, ſignum uidelicet diuinationis, quā à cœleſte tauro petunt. Ac nō mul- to poſt Libyes quoq; artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum quod eſt apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius ſcientiam refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis ſpecie fingunt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant ſe primos omniū fuiſſe. Verum ut ego exiſtimo, multo poſterius ad hos ſcientia perue- nit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Astrologia quicq; audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Callipēq; progna- tus, primus iſta monſtrauit, non ille quidem admodum dilucide, neq; rem clare docuit, ſed præſtigijs ac myſticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uiſum eſt. Nam concinnata lyra, Orgia inſtituit, ſacraſq; cantiones decantabat. Porro lyra cum ſeptem haberet chordas concentum mo- bilium ſtellarum repræſentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitās Or- pheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neq; enim illam homi- nis lyram ſpectabant, neq; illi alterius muſices ſtudioſum erat, uerū hæc magna illa Orphei lyra. Hiſce rebus cum Græci honorem habere uel- lent, locum illi in ipſo cælo designarunt, & compluſculæ ſtellæ uocan- tur Orphei lyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſ- ſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus te- nens lyram. Circum hunc animācium innumera multitudo, inter quæ & homo & taurus & leo. Cūq; horum ſingula uideris, ſac horum mihi memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra. Cuiuſmodi tau- rus & cuiuſmodi leo Orpheū audiant. Quod ſi eorū quæ dico, cauſas intelligas, cum & in cælo harū unumquodq; contēplator. Fertur autē & Tireſia genere Boeotius, diuinādi gloria multum celebris fuiſſe. Hūc Tireſiam

12. parts.

Sacra Aegyptiorum varia.

Aries.

Capricornus.

Taurus.

Babylonij.

Stellæ quædam uocantur
Orphei lyra.

Boeotius.

Tîresîâ ex Græcis aiunt dixisse, stellarum erraticarû alias esse foeminas, alias mares, non tamen eadem efficere. Vnde eundem ancipiti quoq; sexu fuisse fabulantur, aliquando foeminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeste de regno paterno decertantibus, iam tum maximam Astrologiæ, coelestisq; doctrinæ curâ fuisse Græcis, palam est. Ac publico consensu statuerunt Argiui, ut uter scientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyestes arietem illis in cœlo demonstravit, atque hinc aureum arietem Thyestæ fuisse proditum est fabulis. At Atreus de sole, deq; uario illius exortu locutus est, ostendens non eodem modo ferri solem & mundum, sed contrario inter se cursu rapi. Et qui nunc uidetur occasus, cum sit occasus mundi, solis exortum esse. Hæc locutû, Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudē est assecutus. Equidem & de Bellerophonte similia sentio. Nam alatum equum illi fuisse, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc disciplinam sectantem, sublimiâq; cogitantem, & inter astra uersantem, in cœlû non equo ascendisse, sed animo. Eadem de Phryxo Athamatis filio dixerim, quē aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipsum sane Dædalum Atheniensem, etiam si res est noua auditu, tamen haud existimo cum ab Astrologia fuisse alienum. Sed cum ipse eā maxime est usus, tum filium suum eandem perdocuit. Ast Icarus cum iuuentutis calore & inscitia, non ea disquireret, quæ cōueniebant, sed ad ipsum usq; polû animo tolleretur, delapsus est à uero, totâq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerum immensæ profunditatis. De quo Græci secus fabulantur, qui ex huius nomine sinum eius maris Icarium frustra uocant. Fieri potest, ut Paliphaë quoque cum ex Dædalo de Tauto audisset inter stellas apparente, deq; ipsa Astrologia, in artis amorem inciderit, ob id existimant factum, ut Dædalus illam tauro copularit. Sûnt autem qui sciētiam in portiones partiti in singulis partibus singuli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunam, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad solem pertinent cōgerentes, neque non cursum, ac motum & uim illorû. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton solis cursum deprehēdit, non ille quidem uere, sed moriēs imperfectam artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtonem solis filium credūt, fabulamq; de illo haudquam ueram narrant, adijisse Solem patrem, ac postulasse ab eo, ut sibi liceret lucis currum moderari, illum id concessisse, monuisseq; qua ratione foret aurigandum, Phaëtonem uero consenso curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiā ita egisse, ut aliquando esset uicinus terræ, aliquando longo semotus spacio à terra, interim mortales frigus atque æstus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatum Iouem ingen

ti fulminis telo percussisse Phaëtonem. Eum deiectum sorores circumstantes magno luctu prosequantur, donec immutarent formas, quæ nunc sunt Populi, ac lachrymarum uice, quibus fratrem deplorabant, electrum destillant. Haudquaquæ hæc ita gesta sunt, neque pium est his habere fidem, neque Soli fuit filius, neque illi filius interijt. Sed narrât Græci & alia permulta fabulosa, quibus ego non admodum credo. Nam qui consentaneum est credere Aeneam Veneris fuisse filium, aut Minoa Iouis, aut Ascalaphum Martis, aut Autolycum Mercurij: Verum hi homines prius Dijsque grati fuerunt, eosque nascentes, hunc Venus, illum Iuppiter, alium respiciebat Mars. Etenim qui patrefamilias sunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes sibi similia produciunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum. At rex quidem Minos Iouis auspicijs, Aeneas formosus Veneris fauore natus est. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio contigit. Iam uero nec Saturnum Iuppiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neque cætera machinatus est, quæ putant homines. Verum Saturnus extremus mouetur, proculque à nobis semotus est. Segnis illi motus, neque facilis animaduersu mortalibus, atque hanc ob causam illum stare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aeris altitudo tartarus appellatur. Sed potissimum ex Homeri poetæ Hesiodique carminibus liceat intelligere priscorum fabulas cum Astrologia consentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorum ictus esse conijcio, tum urbes quas in dypeo finxerat Vulcanus, præterea choream, & uineam, ad hæc quæcunque de Veneris ac Martis adulterio dixit, deque detectione, haud aliunde, quam ex hac scientia sunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis cõkursus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uersibus utriusque diuersum effectum descripsit, Veneris, cum ait illi.

Tute Venus iucunda magis connubia cura.

Porro de belli negocijs,

Cuncta cito hæc curæ fuerint Marti atque Mineræ.

∴ Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ociosam esse putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque moenia circumducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priusquam de singulis à uate responsum accepissent. Denique nec ipsa deorum oracula, ab arte astrologica erant aliena. Verum apud Delphos uirgo prædicendi munus administrat, quæ cœlestem illam uirginem repræsentat, ac Draco sub tripode uocem ædit, quoniam & inter stellas Draco conspicitur, in Didymis uero templum est Apollinis, & hoc, sicuti mihi uidetur

uidetur, ex his Didymis, id est, geminis, qui cœlo sunt, appellatum. Vt quæ deo uero diuination uisa est illis res sacra, ut Vlysses etiam cum errando fessus uellet certo de rebus suis cognoscere, ad inferos penetrarit, nō quo uideret umbras & locum inamœnū, sed quod cuperet cū Tiresia colloqui. Qui simul atq; in locum peruenerat, quem Circe monstrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumque complures essent umbræ, atque inter has, matris quoque sanguinem bibere cupientes, nō prius ille permisit ulli, ne matri quidem, quàm Tiresia gustasset, coactusque esset sibi uaticinium ædere, potuitq; interim matris umbram uidere sitiētē. ad hæc Lycurgus Lacedæmonijs omnem reip. administrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante plenilunium. Non enim existimabant eandem esse ciuitatis administrationem, crescente luna & euanescente, propterea quod omnia ab illa regerentur. Porro Arcades soli hæc non receperūt, nec in precio habuerunt Astrologiam, sed idem ob imperitiam & stulticiam aiunt se luna antiquiores esse. Proinde cum nostri maiores usq; adeo fuerint Astrologiæ studiosi, huius ætatis homines partim aiunt fieri nō posse, ut homines finem inueniant diuinandi scientiæ, propterea quod neque certa sit, neque uera, neque Martem aut Iouem nostra causa moueri in cœlo, uerum illis humanarum rerum nullam esse curam, neque quicquā esse eis cum his negocijs commercij, uerum secundum hos necessitate circumaguntur, partim dicunt Astrologiam non esse quidem mendacem, at inutilem. Non enim mutari uaticinio quæcunque fati decreta instant. At ego sanè utrisq; respondere possum, stellas in cœlo suo quidem motu uolui, cæterum obiter eius motus effectum ad nos peruenire. An uis equo corrente, & gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides subilire, stipulasque moueri uentis cursu concitatis, syderū uero uertigine nihil præterea effici, tum ab igni exiguo calor ad nos permanere, neque nostra tamen causa quicquā erit ignis, neque illi curæ est æstus noster, ab astris autem nihil ad nos defluit. At sanè fieri non potest, ut per Astrologiam ex malis bona faciamus, neque mutare quicq; earum rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatē ars adfert utentibus. Bona multo ante delectāt eos, qui uentura præscierint, mala uero facile cum imprudentibus uenerint, accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectatq; sunt, leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

Lycurgus.

LVCIANI DE ASTROLOGIA, DES. ERAS.

ROTTERODAMO INTERPRETE FINIS.

ORNATISSIMO DO

CTISSIMOQVE VIRO THOMAE RVTHALO RE

GIO APVD ANGLOS SECRETARIO,

THOMAS MORVS S. P. D.

I QVISQVAM fuit unq̃ uir doctissime, q̃ Horatianum præceptum impleuerit, uoluptatemque cum utilitate cōiunxerit, hoc ego certe Lucianū in primis puto præstitisse. Qui & superciliosis abstinens Philosophorū præceptis, & solutioribus Poëtarum lusibus, honestissimis simul & facetissimis salibus, uitia ubiq̃ notat atq̃ infectatur mortalium. Idq̃ facit tanq̃ scite, tantaq̃ cū fruge, ut quum nemo altius pungat, nemo tamen sit, qui non æquo animo illius aculeos admittat. Quod quum nunq̃ non egregie faciat, fecisse tamen mihi singulari quodam modo uidetur in tribus his Dialogis, quos ob idipsum è tanto festiuissimorū numero potissimum delegi, quos uerterem, alijs tamen alios fortasse longe prælaturis. Nam ut è uirginibus non eandem omnes, sed alius aliam, pro suo cuiusq̃ animo præfert, deamatq̃, non quam præcipuā tuto possit asserere, sed quæ sibi uideatur, ita è lepidissimis Luciani dialogis, alius alium præoptat, mihi certe isti præcipue placuerunt, neque temere tamen (uti spero) neq̃ soli. Nam ut à breuissimo incipiā, qui Cynicus inscribitur, quicq̃ posse uideatur ipsa breuitate contemni, nisi nos Horatius admoneret, sæpe etiam in exiguo corpore uires esse præstantiores, ipsiq̃ minimas etiam gemmas esse uideremus in precio. In eius ergo delectu honorifico calculo mecum suffragatus est diuus Ioannes Chrysostomus, uir acerrimi iudicij, doctorum fermè omnium Christianissimus, & Christianorum (ut ego certe puto) doctissimus, quem usq̃ adeo Dialogus hic delectabat, ut bonā eius partē in Homiliā quādam quā in Ioannis euangelium cōmentatus est, inseruit. Neq̃ id immerito. Quid enim placere uiro graui, uerēq̃ Christiano debuit, q̃ is dialogus, in quo dum aspera, paruocq̃ cōtenta Cynicorum uita defenditur, mollis, atque eneruata delicatorū hominū luxuria reprehenditur? Nec non eadē opera, Christianæ uitæ simplicitas, temperātia, frugalitas, deniq̃ arcta illa atq̃ angusta uita, quæ ducit ad uitam, laudatur. Iam Ne cromantia (nam hic secūdo dialogo titulus est) nō satis auspicato uocabulo, sed materia tamen felicissima, q̃ false taxat, uel Magorum præstigias, uel inania Poëtarū figmēta, uel incertas quauis de re philosophorū inter

Chrysostomus.

tum inter se digladiationes? Superest Philopseudes, qui nō sine Socratica ironia, totus uersatur (id quod titulus ipse declarat) in ridenda, coarguendaq; mentiendi libidine, dialogus nescio certe lepidior ne, an utilior. In quo non ualde me mouet, quod eius animi fuisse uidetur, ut nō satis immortalitati suæ confideret, atq; in eo fuisse errore, quo Democritus, Lucretius, Plinius, plurimiq; itidem alij. Quid enim mea refert quid sentiat his de rebus ethnicis, quæ in præcipuis habent fidei Christianæ mysterijs? Hunc certe fructū nobis afferet iste dialogus, ut neq; magicis habeamus præstigijs fidem, & superstitiōe careamus, quæ passim sub specie religionis obrepit, tum uitam ut agamus minus anxiam, minus uidelicet expauescentes tristitia quæpiam ac superstitione mendacia, quæ plerunq; tanta cum fide atq; autoritate narrantur, ut beatissimo etiam patri Augustino, uiro grauissimo, hostiq; mendaciorū acerrimo, nescio quisnam ueterator persuaferit, ut fabulam illā de duobus Spurinis, altero in uitam redeūte, altero decedēte, tanq; rem suo ipsius tēpore gestam pro uera narraret, quam Lucianus in hoc dialogo, mutatis tantum nominibus, tot annis anteq; Augustinus nasceretur, irrisit. Quo minus mireris, si pinguioris uulgi mentes suis figmentis afficiant ij, qui se tum demum rem magnam confecisse putant, Christumq; sibi deuinxisse perpetuo, si cōmenti fuerint, aut de sancto aliquo uiro fabulam, aut de inferis tragœdiam, ad quam uetula quæpiam aut delirachrymetur, aut pauida inhorrescat. Itaq; nullā fere martyris, nullam uirginis uitam prætermiserunt, in quam non aliquid huiusmodi mendaciorum inferuerint, pie scilicet, alioqui enim periculum erat, ne ueritas non posset sibi ipsa sufficere, nisi fulciretur mendacijs. Nec ueriti sunt eam religionem contaminare figmentis, quam ipsa ueritas instituit, & in nuda uoluit ueritate consistere, nec uiderunt usq; adeo nihil istiusmodi fabulas conducere, ut nihil perniciosius officiat. Nempe (ut memoratus pater Augustinus testatur) ubi admixtū subolet mendaciū, ueritatis ilico minuitur ac labefactatur autoritas. Vnde sæpe mihi suspicio suboritur, magnam huiusmodi fabularum partem, à uaftris ac pessimis quibusdam nebulonibus, hæreticisq; cōfictam, quibus studium fuit, partim ex incauta, simplicium potius, quàm prudentium credulitate, uoluptatem capere, partim fabularum fictarum cōmercio, fidem ueris Christianorum historijs adimere, quippe qui frequenter quædam, his quæ in sacra scriptura continentur, tam uicina confingunt, ut facile se dedarent, adludendo lusisse. Quamobrem quas scriptura nobis historias diuinitus inspirata cōmendat, eis indubitata fides habenda est: Cæteras uero ad Christi doctrinam, tanq; ad Critolai regulam, applicantes caute & cum iudicio, aut recipiamus, aut respuamus, si carere uo-

Augustinus.

lucus, & inani fiducia, & supsticiosa formidine. Sed quò progredior? epistola ferè iam librum superat: nec interim tamen uerbum de tuis laudibus ullum, in quas alius fortasse totus incubuisset: quarumq; citra ullam adulandi suspensionem uberrimam mihi materiam præbuisent (ut cæteras uirtutes tuas omittā) uel egregia doctrina tua, summāq; in rebus agendis prudentia: quam tot in diuersis nationibus, in tam arduis negocijs, tam feliciter actæ legationes declarant: uel singularis fides, grauitasq; quam nisi satis perspectam, exploratamq; habuisset, nunq; te prudentissimus princeps sibi à secretis esse uoluisset. Sed cæterarū uirtutum tuarum prædicationi unica modestia tua reluctatur: quæ facit, ut quum laudāda tam libenter facias: fecisse te tamen non libenter audias. Parco igitur pudori tuo: hoc unum duntaxat abs te precatus: ut has in græcis literis studiij mei primitias æquo animo suscipias, sinasq; ut qualescūq; apud te sint amoris, officijq; in te mei monumentū, quas tibi sim ausus eo maiori fiducia cōmittere, quod & si tam acre tibi iudicium sit, ut quicquid erratum fuerit, nemo penetrantius uideat: is tamē est ingenij tui candor, ut nemo libentius conuiueat. Vale.

LVCIANI CYNICVS

CVS, THOMA MORO INTERPRETE.

Personæ, LVCIANVS ET CYNICVS.

LVCIANVS.

VID TV tandem? barbam quidem habes, & comā: tunicam non habes, nudusq; conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanāq; ac ferali uitā, tum proprio corpore contra quā faciunt cæteri, semper usus incōmode, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimū etiam sordium, tritum isthoc pallium referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle uel florulentum. CYNICVS. Neque enim indigeo, siquid est huiusmodi, ut comparetur facillime, dominōque minimum exhibeat negocij, id inquam mihi sufficit. At tu per Deos dic mihi, putas ne esse in luxu uitium? LVCIANVS. Immodum. CYNICVS. Contra in frugalitate uirtutem? LVCIANVS. Admodum. CYNICVS. Cur igitur tandem quū me uideas uiuentem frugalius quā uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? CYNICVS. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, immō uitā omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem

Cyni vita

Luna:

in diem: CYNICVS. Vis ergo uideamus (quādoquidem huc processit oratio) quidnam inopia sit, quidq; rursus copia: LV CIA. Si tibi quidē ita uidetur. CYNICVS. Nunquid ergo satis id cuiq; est, quicquid ipsius explet necessitatem: an aliud quippiam dicis: LV CIANVS. Estō istud. CYNICVS. Indigentia uero quicquid cuiusquā usus deest, nec eò quò sit necesse peruenit: LV CIANVS. Scilicet. CYNI. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV CIA. Quo pacto istud ais: CYNICVS. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus, an non tegumēti gratia: LV CIANVS. Maxime. CYNI. Quid uestis, cuius gratia: nōne tegumentū etiam ipsa: LV CIANVS. Sanē. CYNI. At ipso per Deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nōne ut melius se habeat id quod tegitur: LV CIA. Mihi quidem sic uidetur. CYNI. Vtrum igitur tibi peius se habere hi uidentur pedes: LV CIA. Nescio. CYNI. Atqui hoc pacto didiceris, quodnam pedum officium est: LV CIA. Ingredi. CYNI. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quā aliorum: LV CIA. Istud uero fortasse non. CYNI. At nō possent, seu sese melius seu deterius haberent, officiū suū praeferre: LV CIA. fortasse. CYNICVS. Pedibus ergo nihilo peius affectis uideor, quā alij: LV CIANVS. Non uideris. CYNICVS. Quid corpus uero meum: Num deterius quā reliquorū: Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius, corporis quippe uirtus robur est. An meū ergo debilius: LV CIANVS. Non uidetur. CYNI. Neque pedes ergo tegumento uidentur egere, neq; reliquū corpus. Quippe si egerent, male haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunque adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuscūq; cibis alitur. LV CIA. Manifestum est id quidem. CYNI. Nam nec uegetum esset, robustumque si aleretur male. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV CIA. Ista quidem ita se habent. CYNI. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus, me arguis, uitamque improbas meam, ac miseram prae dicas: LV CIANVS. Ideo per Iouem, quod quum natura (quam tu tolis) ac superi terram in cōmuni statuerint, ex ea multa nimirū ac bona adiderint, ut nobis omnia superessent abunde, non in necessitatem modo: uerū in uoluptatem quoque, tu tamen horum omnium aut maximae saltem partis expers es, nec eorum quoquā frueris nihilo certe magis, quā fera. Nempe aquam bibis, quā etiam bibunt ferae: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quādoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis, pallium praeterea circūfers nihilo mēdico decētius. Quāq; si tu

his contētus recte fapis, tū Deus profecto neutiq̃ recte fecit, primum quod oues effecit pingues, deinde uites dukis uini feraces, ac reliquū de inde apparatū uarietate mirabilem, & oleū & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidem omnigena haberemus, potū dulcē haberemus, pecunias haberemus, mollē lectū haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirum in modum præparata. Nam & ipsa quoq; artium effecta deorum dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatū, id fuerit profecto miserū, etiam si ab aliquo quopiam priueris. Quemadmodū hi qui seruantur in uinculis. Longe uero miserius, si quis ipse sese omnibus bonis priuet. Nam ea demum manifesta insania est. CYN. Et recte quidem fortasse dicis. Verū istuc dic mihi: Siquis diuite quopiā alacriter atq; hūane, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiū, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios autem robustos, deinde apponēte multa, atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripit, omniāq; deglutiat, nō ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inualidis, ipse tamen ualens, quum unū duntaxat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quā alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probus ne? LVCIA. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LVCIA. Ne id quidē. CYN. Quid uero si quis eiusdē mensæ particeps, multa illa ac uaria negligat, uno quopiam ex his quæ proxime apponuntur, electo, quum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoque solo utatur: cætera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LVCIA. Ego certe. CYN. Vtrum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LVCIA. Quid nam? CYN. Quod Deus illi quidem pulchre conuiuium instruēti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atq; omnigena, uti essent quæ cuiq; conueniant, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atq; alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusq; naturæ cōueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maxime quemq; indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit refertis, ut qui rebus uti uelit omnibus, & undecunque partis, non solis cōtenti præsentibus, existimantes propriam quidem neque terram, ne mare sufficere, sed importātes ab ipsis usq; terræ finib⁹ uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferētes, sumptuosāq; frugalib⁹, atq; ea quæ difficile cōparantur his quæ sunt cōparatu facilia. In sūma deniq; molestias, malāq; potius eligētes, quā absq; molestijs uiuere. At isti quidē plu-

rimi

rimiac preciosi, beaticq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miseriam, erumnamq; perueniunt. Aurum ipsum tam optabile, si libet, argentumq; considera: domus cōsidera sumptuosas, uestes operosas cōsidera: atq; eius generis omnia, quāto negotio emuntur, quot laboribus, periculis: imō sanguine, ac cæde quantocq; hominū interitus: non ideo solum quod dū nauigant, propter ista pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauiā perferunt: sed ob id quoq; quod digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea insidiantur inuicem & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis cōiuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidisse maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen uestes illæ uariæ nihilo magis quicquā queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorsus magis regant, nec pocula illa argentea potui quicq; magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei itē lectuli, somnum suauiore præbeant, imō uidebis frequenter in eburneo lecto, sumptuosissq; stromatibus, beatis illis somnum cōtingere nō posse. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, iisdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas molestias mortales & faciunt, & patiuntur: quanq; facile est isti cupiditati mederi, nisi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem insania, corruptelæq; sufficere uidetur mortalibus, sed iam rerum etiam usum peruertunt, singulis rebus ad id utentes, ad quod minime paratæ sunt, quēadmodum lecto si quis uti carpenti loco uelit, ac tanq; curru. LV CIA. Quisnam is est? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanq; iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticas tanq; currus in ceruicibus ferant. Ipsi uero in sublimi residetis delicati, atq; illinc hoies perinde tanq; asinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maxime, ijdē maxime beati uidemini. Tū hi qui pisciū carnibus non tantū ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quasdam ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nōne & hi præter naturam his utūtur, quæ à deo præparata sunt? LV CIA. Non per Iouem, si quidem tingere etiam potest non comedi tantū purpuræ caro. CYN. At nō in id tamē nata est. Nam & cratere quispiam, si præter naturam detorqueat, ollæ loco posset uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto posset quispiā uniuersam illorum infelicitatem percurrere, quæ tāta est? At tu me quoq; quod nolo eius esse particeps, incusas. Viuo ego tamē quēadmodū modestus ille, his uidelicet dūtaxat, quæ mihi apponunt uescens, ac frugalissimis utens. Varijs uero illis atq; omnigenis minime inhiās. Ac deinde quū paucis egeā, ac minime multis utar, ferinā tibi uideor uitā uiuere. At

re. Atqui hac ratione tua Dñ, pfecto in periculū ueniūt, ne & ipsi sint fe-
 ris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigēt. Verum ut exactius
 intelligas, cuiusmodi horum utrunq; sit, uel paucis uidelicet egere, uel
 multis, considera quod pluribus egent, primum pueri quā adulti, de-
 inde mulieres quā uiri, tum agroti quā ualentes, atque omnino in-
 summa, inferiora quaelibet prastantioribus plurium indigent, proin-
 de Dñ omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proxime
 quā minimis egent. An Herculem putas omnium hominum prastā-
 tissimum, quippe diuinum uirum, deūque recte creditum miserum
 tunc fuisse, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum re-
 rum nostrarum nihil desiderans? At ille miser pfecto non erat, quip-
 pe qui miseriam ab alijs propulsabat, neque rursus pauper, qui terra,
 mariq; dominabatur. Nempe quocūque intendisset imperum, omnes
 quaquaersum superabat, nec in quenquā sui temporis incidit, qui se
 uel æquatit unquā, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi
 stromata putas, calceosque defuisse? atque ob id mundum obambula-
 se tantum uirum? Dicendum pfecto non est. Sed continens erat ac
 fortis, & moderate uiuere uolebat, non indulgere delitijs. Quid These-
 us eius discipulus? An non rex erat Atheniensium omnium, ac filius
 etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certe tempestate fortissimus? Attamen il-
 le quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbarūque & co-
 mmam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteri-
 bus placuit, nempe meliores erant quā uos, atque adeo ne sustinuis-
 set quidem eorum quisquā aliquid huiusmodi, nihilo pfecto ma-
 gis quā leo quispiam sese ronderi. Siquidem carnis molliciem ac le-
 uorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri
 quoque uiri uolebant, ac barbā quidem cultum uiri ducebant, quem
 admodum in equis iubam, in leonibus barbā, quibus deus splendoris
 quandam atque ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbā
 adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uo-
 lo, huius uero tempestatis homines non æmulor mirabilis huius
 felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus habent, dum poliunt
 ac lauigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ul-
 lam, ita ut instituit natura, dimittentes. At mihi certe pedes opto, ut ni-
 hil equinis differāt, quales Chironis fuisse ferunt. Tū ut ipse, stromatis
 nō egeā more leonū, nec cibo egeā magis exq̄sito, q̄ canes. Cōtingat
 præterea mihi, ut terra quauis mihi p se p cubili sufficiat. Domū uero
 ut mundū hūc existimē. Alimēta demū ut ea deligam, quæ facillime cō-
 parari possint. Aurum uero, argentūq; ne desiderem unq̄, neq; ego,
 neq;

neque meorum amicorum quicquàm. Omnia namq; mala inter homi-
nes ex horum cupiditate nascuntur, & seditiones, & bella, & insidiæ, &
cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At hæc à
nobis abscedat procul, ne unquàm plus satis appetā, minus uero quū
habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plu-
rimum profecto à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neque quicquàm
ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tantum diffe-
rimus instituto. Sed te demiror, quonam pacto quum suam quandam
citharædo uestem tribuas, cultumq; atq; adeo tibicini suum, & tragœ-
do suum, bono uiro cultum, uestemque propriam nullā existimas, sed
eandem ei cum uulgo habendam censes, idq; quum uulgus malum sit.
Quod si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinam deceat ma-
gis quàm hic meus, qui maxime luxuriosis pudendus sit: quæq; illi ma-
xime auersentur. Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hir-
sutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingre-
di. Vester uero Cinædorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos
quicquàm ab illis possit, neque colore uestium, neque mollicie, neque ca-
misiarum numero, neque lacernis, neque calceis, neq; capillorum cura,
neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissi-
mi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cū Cinædis odorē oleat.
Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatib; uero ni-
hilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dor-
mitis, atque inceditis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius,
tanq; sarcinæ, alijs ab hominibus, alijs uero à iumentis. At me pedes ipsi
gestant quocunque sit opus. Egôq; & frigus tolerare sufficio, & calorē
pati, eaq; quæ dijs obtulerint, minime moleste ferre, ideo uidelicet, quia
miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contē-
ti, sed omnium poenitet, ac præsentia ferre non potestis, absentia deside-
ratis, hyeme quidem optantes æstatem, æstate rursus hyemem, atque
in calore frigus, in frigore uicissim calorem, quemadmodum agrotan-
tes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uo-
bis uero mores. Atque hæc ita quum sint, iam nos in uitā uestram tra-
ducere æquum censetis, nostramq; corrumpere, quum sæpe male con-
sulta sint, quæ facitis, ipsiq; sitis in uestris ipsorum negocijs minime cir-
cumspecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, sed consuetudine cupidita-
tis faciatis. Quamobrem nihil profecto differtis uos, ab his qui tor-
rente feruntur. Illi quippe quocunque fluxus intenderit, eò rapiun-
tur, & uos itidem quocunque libidines. At similiter quidem uobi-
scum agitur, ut cum quodam qui equum insanum ascenderat:

Equus

Equus igitur uirum corripuens abstulit. Hic uero amplius iam desilire equo currente non poterat. Quidam uero quum occurrisset ei, rogauit quonam tenderet. Hic respondit, quocunque huic uidetur, equum demonstrans. Quod si uos quisquam roget, quò feramini, si uerum uultis dicere, dicetis in uniuersum quidem quocunque uideatur affectibus, singillatim uero, interdum quocunque uoluptati, interdum quocunque ambitioni, interdum rursus quò lucri studio. Quin interdum ira, interdum metus interdum aliud quippiam huiusmodi uos auferre uidet. Neque enim unum duntaxat equum uos, sed multos insilientes, nunc hunc, nunc illum, furiosos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrum, ac praecepta. Vos tamen priusquam cadatis casuros uos esse nescitis, at hoc detritum pallium quod uos ridetis comaeque habitusque meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam praebeat, utque agam quicquid uolo, uersumque cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atque ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui sunt adhuc admodum procul dedinant. Congrediuntur uero scitissimi atque modestissimi, & qui uirtutem cupiunt, hi potissimum congregantur mecum, horum ego consuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obseruo, tum coronas aureas ac purpuram pro fastu habeo, atque homines ipsos derideo. At ut cultum hunc intelligas, non bonos modo uiros, sed ipsos etiam deos decere, atque eum deinde, si libet, irrideas, deorum statuas considera, utri uideantur uobis ne, an mihi similiore, neque Graecorum solum, sed barbarorum etiam templa circumspicias, utrum ipsi dii, ut ego, comati, barbatique sunt, an quemadmodum uos, rasi finguntur atque pinguntur.

Quin plurimos etiam sine tunicis conspicias, ut me nunc esse uides.

Quo pacto igitur audeas
posthac hunc habitum
uitio dare, quum
deos etiam decere uideatur?

LVCIANI CYNICI, THOMA MORO INTERPRETE,

FINIS.

MENIPPVS SIVE NE

CROMANTIA LVCIANI THOMA MORO
INTERPRETE. MENIPPVS, PHILONIDES.

MENIPPVS.

ALVE atrium, domusq; uestibulum meae:
Vt te lubens aspicio luci redditus.

PHILO. Num nā hic Menipp⁹ est canis ille:
Non herde alius, nisi ego forte ad Menippos
omneis hallucinor. At quid sibi uult habitus
huius insolētia: claua, lyra, leonis exuviae: Ad
eundus tamen est. Salue Menippe. Vnde no
bis aduenisti: diu est quod in urbe non

uidimus.

MENIP.

Adsum reuersus mortuorum ē latibulis,
Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

philosophe.

PHILO. O Hercules dam nobis Menippus uita functus est, reui
xitq; denuo:

MENIP.

Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHILO. Quenā causa tibi fuit nouae hui⁹ atq; incredibilis uia: MENI.

Iuuenta me incitauit, atq; audacia:

Quam pro iuuenta haud paululum impoterior.

PHILO. Siste ó beate Tragica, & ab iambis descēdens sic potius simpli
citer eloquere, quenā hāc uestis, quae causa tibi itineris inferni fuit, quā
alioqui neq; iucunda neq; delectabilis sit uia: MENIP.

Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,

Consulerem manes ut uatis Tiresiāi.

PHILO. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos cō
sarcinatis uersibus. MENIP. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripi
de atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum,
ut numeri mihi in os sua sponte confluant. Verum dic mihi quae pa
cto res humanae hic se habent in terris: & quid nam in urbe agitur:

PHILO. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actrabant, rapiūt, peie
rant, foenerantur, usuras colligunt. MENIP. O miseri atque infelices.
Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta
sunt, qualesque sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cer
berum

y

berum

intrauit noua via.

*audacia atq; iuuentus me in
trauit ad hoc.*

*Via uictorij inuicta de m
terribilis.*

Usuras colligere.

berum nullo pacto poterunt effugere. PHILLO. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MENIPP. Per Iouē, & quidem multa, uerum prodere non licet, neque arcana quæ sunt reuelare, ne quis forte nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHILLO. Nequaquàm Menippe per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominem tacendi gnarum, & initiatum præterea sacris edisseres, MENIPPVS. Dura profecto iubes, & neutiquàm tuta, uerum tui gratia tamen audendum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquàm Danaën seruantes abstrusum. PHILLO. Ne prius ó beate quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia quæ abs te audire libētissime uelim: Quæ uidelicet de scēsus causa fuerit, q̄s itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidentis curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebātur nihil omnino prætermisisse. MENIPP. Parēdum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primum sanē tibi expediam, quæ res animum meum ad hunc descensum impulerint. Ego igitur quum adhuc puer essem, audireñque Homerum atque Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, aduiteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrum expulsiones, & fratrum & sororum nuptias. Hæc me herde omnia bona pulchræque putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquàm uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poētis apprime contraria, neque uidelicet adulteria committere, neque seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neque enim deos unquàm putauim dechaturus, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neque rursus legumlatōres his aduersa iussuros, nisi id cōducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atque his me in manus dedere, rogareque uti me utcunque liberet uterentur, uitæque uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputans ad eos uenio, imprudens profecto, quod me ex fumo (ut aiunt) in flammam conigerem. Apud enim hos maxime diligenter obseruans summam repperi ignorantiam, omniâque magis incerta, adeo, ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omni

no labo,

Rhadamanthum

canere bella

legumlatores

no laborare, corpusque siti, uigilijs, ac squalore subigere; misere semper adfectum, contumelijsque obnoxium assidue. Hesiodi sedulo inculcās celebria illa de uirtute carmina, & sudorum uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumque possessionem indifferentem putare. Alius contra bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid dicam? de quo ideas incorporeas, substantias, atomos, & inane, ac talem quandam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam. & quod absurdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quū diceret, inuincibiles admodum rationes ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderent, contra quicquā hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifeste cognoscerem fieri nūquā posse, ut eadem res calida simul frigidāque sit. Prosum igitur tale quiddam mihi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdum contra abnuerem. Præterea quod multo erat istis absurdus, uitam eorum diligenter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisque summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniā, audivissime concupiexi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes. Omnia denique nummorum gratia tolerantes. Ii uero qui gloriam uerbis aspernabantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palam incessebant. Clanculum uero ad eam solam libenter confluebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægre molesteque tuli. Aliquantulum tamen inde memet consolabar, quod unā cum multis & sapientibus & celeberrimis uiris ipse insipiensque essem, atque uere adhuc ignarus oberrarem. Per uigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus magorum aliquem ex Zoroastri discipulis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carminibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit illuc tuto deducere, ac rursus inde reducere. Optime ergo me facturum putauissī cum horum quopiam de descensu paciscens Tiresiam Boeotium consulerem, ab eoque perdiscerem (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quæque sapientissimas quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quā poteram celerit Babylonem uersus recta cōtendi. Quò quum uenio, diuersor apud Chaldeorum quendam hominem certe sapientem, atque arte mirabilem, coma quidem canum, admodumque promissa barba uenerabilem.

penuria.
Diuitia.
Munus.

gloria

voluptas.

in usus bonis & artis.

Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes. Orans igitur obsecransque uix exorauit, ut quauis mercede uellet, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens primum quidem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, mane solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussitans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quod quosdam uisus est inuocare daemones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uultum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atque mulsum & Choespi lymphæ, lectus uero in herba sub dio fuit. At postquam iam præparati satis hac diata sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit simul atque absterxit, faciemque lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & magicum simul illud carmen sub murmurans, deinde totum me iam incantans, ac ne à spectris læderer circumiens, reducit domum, ita ut eram reciprocantem, ac reliqua noctis parte navigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quandam uestem induit. Medotum uesti ut plurimum similem, ac me quidem his, quæ uides ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyræ. Iussit præterea ut nomen si quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, sed Herculem, Vlysssem, aut Orpheum. PHILO. Quid ita ó Menippe? neque enim causam aut habitus, aut nominis intelligo. MENIPPVS. Atqui perspicuum id quidem est, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui descenderant, putauit si me his assimilaret, fore ut facilius Aeaci custodias fallerem, atque nullo prohibente transire, utpote notior tragico admodum illo cultu emissus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen prius ingressi in recessum incumbimus. Parata siquidem ab illo fuerant, cymba, sacrificia, mulsa, & in id mysterium denique quibuscunque opus erat. Hæc postquam ergo quæ prompta erant imposuimus, tum nos quoque

Ingrederemur, tunc lachrymisque impleremur obortis.

Atque aliquantisper quidem in fluuiio ferimur, deinde in syluam delati sumus, ac lacum quendam in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoque transmissio, in regionem quandam peruenimus solam, syluosam atque opacam, in quam descendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam sanguine conspergimus. At magus interim accensam facem tenens, haud amplius iam summisso murmure, sed uoce quam poterat maxima damitans, daemones

nesque

nes simul omnes cōuocat, Pœnas, Erinnes, Hecaten nocturnam, excel
samq; Proserpinam, simulq; polysyllaba quædam nomina barbara,
atq; ignota commiscet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmi-
ne solum ducere, ac porro Cerberi latratus audiri, & iam res planè tri-
stis ac mœsta fuit, *Lanathis.*

Vmbrarum at timuit rex imis sedibus Orcus.

Ac protinus quidē inferorum patebant pleraq; lacus pyriphlegethon,
ac Plutonis regia. Tum per illum descendentes hiatum, Rhadaman-
thum propemodum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primū
quidem latrabat cōmouitq; sese. At quum ego lyram celeberrime cor-
reptam pulsassem, cantu statim sopitus obdormit, deinde posteaq; ad
trans. lacum uenimus, transare ferè non licuit. Iam enim onustum erat nau-
gium, & eiulatu certe plenū. Vulnerati quippe in ea nauigabāt omnes,
hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, usque adeo,
ut mihi certe ex bello quopiam adesse uiderentur. At optimus Cha-
ron quum leonis uideret exuias, esse me ratus Herculem recepit, trans
que uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monstrauit semitam.
Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarza-
nes, ego autem a tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratū
quoddam uenimus maximum, asphodelo consitum, ubi circumfusæ
undiq; mortuorum stridulæ nos sequuntur umbræ. Tum paulo proce-
dentes longius ad ipsum Minois tribunal accessimus. Erat ipse quidem
in solio forte quodam sublimi sedens. Astabant autem illi Pœnæ, Tor-
tores, mali Genij, Furia. Ex altera parte plurimi quidam adducti sunt
ex ordine longa fune uincti. Dicebantur autem adulteri, lenones, mœ-
chi, homicidæ, adulatores, sycophantæ, ac talis hominum turba quid-
diuiles. uis in uita patrantium. Seorsum autem diuites ac sceneratores prod-
peruicaces. iabant pallidi, uentricosi, ac podagrici, quorum quisq; trabe uinctus erat,
ferri pondere duorū talentorum imposito. Nos igitur astantes, & quæ
fiūt omnia cōspicimus, & quæ dicuntur auscultam⁹. Accusant aut noui
quidam atq; admirabiles rhetores. PHILO. Quinā ergo hi per Iouem
sunt, ac ne isthuc quidem te pigeat dicere. MENIPPVS. Vmbras ne un-
q; istas nosti, quas opposita soli reddunt corpora? PHILO. Quid ni?
MENIPPVS. Hæ nos igitur quum primū functi uita sumus accusant.
testantur, atq; redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & sanè quædā
ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiscum uersatæ sem-
per, nostrisq; nusquam digressæ corporibus. Minos igitur curiose quæ-
libet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi sceleribus
suis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dū
y 3 uiueret.

Tribunal Minos.

*Adulteri
Lenones.
Mœchi
Homicidæ.*

*Adulteros.
Sycophantas.*

uiuere, ac dignitates inflauerant, quicq̃ adorari se ferè expectabāt, nimirū breui perituram eorū superbiam fastūq̃ detestatus, quippe qui nō meminissent mortales ipsi quum sint, sese bona quoq̃ mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia diuitias, inquā, genus, munia, nudi ac uultu demisso steterunt tanq̃ somniū quoddā hūanā hāc felicitatē recogitantes, adeo ut hāc dū conspicerer nimis q̃ delectatus fuerim. Et si quē eorū forte agnoueram accessi, atq̃ in aurē silenter admonui, qualis in uita fuerat, quantoperēq̃ fuerat inflatus, tum quum plurimi mane fores eius obsidentes pulsi interim exclusiq̃ à famulis illius expectabāt egressum. At ipse uix tandē illis exoriēs puniceus, aureus, aut uersicolor, felices ac beatos se facturū salutātes putabat, si pectus dextramue porrigens, permetteret osculandam. Illi uero audientes ista moleste ferebant. At Minos quiddā etiā iudicauit in gratiam. Quippe Dionysiu Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum, & graui Stoicorum testimonio conuictum, Cyrenæus Aristippus interueniens: Nam illum ualde suspiciunt inferi, eiusq̃ plurimum ibi ualeat autoritas, ferme iam Chimæræ alligatum absoluit à poena, asserens illum eruditorum nōnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes, ad supplicij locum peruenimus. Vbi o amice & multa, & miserāda audire simul ac spectare licuit. Nam simul & flagrorū sonus auditur, & eiulatus hominū in igne flagrantū, tū rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, Chimæra dilaniat, cruciaturq̃ pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites, & iam scelerū omnes poenitebat. Et quosdā quidem eorū, dū intuemur, agnouimus, uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occultebāt, nostrōq̃ subtrahebant aspectui, aut si nos aliquādo respiciebāt, id seruiliter admodum abiecteq̃ faciebant, atq̃ hi quidē quā olim putas onerosi fastosiq̃ in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur, & quum interquieuisent, denuo repetebantur ad poenam. Sed illa quoq̃ quæ fabulis feruntur aspexi, Ixionem, Sisyphum, Phrygiūq̃ grauius affectum Tantalū, genitūq̃ terra Tityū, Dñ boni, quantū? Integrū stratus agrū occupabat. Hos tandē prætereūtes, in capum uenimus Acherusiū, ubi semideos, heroidasq̃ reperimus, atque aliā simul mortuorū turbā in gentes, tribusq̃ dispositā, alios quidē uetulos, quosdā ac marcidos, atq̃ (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros, & hos potissimū ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verū dignoscere quēlibet haud p̃diue fuit, adeo nudatis ossibus oēs erant inuicē simillimi, nisi quod uix tandē eos diu intendētes agnouimus. Quippe cōferti cōsidebāt obscuri atq̃ ignobiles, nullūq̃ seruantes amplius pristinae formæ uestigium. Cū igit multi simul ossi cōsisterent, inuicē

reges. præfecti. captiui.
pauperes. Mendici. diuites.
pauci ante curia.

inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbis transpicerent, dentesq; nudos ostenderent, hæsitabā certe mecū, quonam signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mendicum Irum à Phæacū rege, aut Pyrrhiam coquū ab Agamemnone. Quippe quibus iam nihil ueteris permansit indicij, sed ossa fuerūt inter se similia, incognibilia, nullis inscripta titulis, nulliq; unq; dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominū uita pompæ cuipiā longæ uidebat, cui præsit ac disponat quæq; fortuna, ex his qui pompam agunt, diuersos uariosq; cuiq; habitus accomodans. Alium siquidem fortuna delicens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens, & caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit, hunc formosum effigiat, hunc deformem atq; deridiculum fingitnam omnigenum, ut opinor, debet esse spectaculum. Quin habitus quorundam plerunq; in media quoq; pompa demutat, neq; perpetuo eodem finit ordine, cultuq; progredi quò prodierant. Sed ornatu cōmutato Cræsum quidem coegit serui, captiuiq; uestes induere. Mæandrium autē olim inter seruos incedentem, Polycratis uicissim ornat tyrānide. Et aliquantisper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præterijt, apparatus quisq; restituēs, & cum corpore simul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differens. Quidam tamen ob inscitiam quū suos fortuna cultus exigit, ægrefertur atq; indignantur, tanquam proprijs quibusdam bonis priuari, ac non potius alienis, quibus paulisper utebantur, exuti. Quin in scena quoque uidisse te plerunq; puto histriones istos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poscit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (si fors tulerit) paulo ante tam grauitur Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo post seruus, poeta iubente, progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quisque auratas illas uestes exutus, personam deponens, & ab altis illis crepidis descendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, sed Polus filius Charidei Suniensis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic se mortalium res habent, quemadmodum mihi tum spectanti uidebatur. PHILO: Dic mihi Menippe, isti qui magnificos altosque tumulos habent super terram, & columnas, imagines, titulos, nihilò ne sunt apud inferos plebeis quibuscumque umbris honoratiores? MENIPPVS: Nugaris tu quidem, nam si uidisses Mausolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, sat scio, nunquam ridere desisses, ita in antrum quoddam abstrusum despectim abiectus est, in reliqua mortuorum turba delitescens. Hoc tantum cōmodi mihi uidetur ex monumento res

De ijs q. Magnificos Altos
& Tumulos habent;.

Mausolus.
(Care).

ferre, quod imposito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quum Aeacus ô amice, locum cuiq; metitur, dat autem cui plurimum haud amplius pedem necesse est eo iacere cōtentum, seseq; ad loci modum contrahere. At uehementius multo risisses, opinor, si reges hosce nostros satrapasq; uidisses apud eos mendicantes, & aut fallamenta uendētes, aut primas ipsas literas urgente inopia profitentes, & quem admodum contumelijs à quouis afficiantur, atq; in faciem cādantur perinde atq; uilissima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conspiciatus, continere me certe nō potui: ostensus est mihi in angulo quodam detritos calceos mercede resarciens. Quin alios præterea multos erat uidere mendicantes in triuijs, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHIL. Admiranda narras ista de regibus, penēq; incredibilia. Socrates autem quid facit, ac Diogenes? & si quis est sapientum alius? MENIP. Socrates profecto etiam ibi obuersatur, omnesq; redarguit: uersantur autem cū illo Palamedes, Vlysses, & Nestor, & quisquis est alius inter defunctos garrulus. Instantur autem illi etiamnum, atq; intumescunt, exhausto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Assyrio Midæq; Phrygio, atq; alijs item pluribus ex istorū sumptuosorum numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac supinus cubans, ut plurimum cantat, aspera nimis atque iniucunda uoce illorum eiulatus obscurans, adeo ut id ægreferentes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda sede deliberent. PHIL. De his iam satis quidem: cæterum quodnam illud decretum est, quod initio dixeras aduersus diuites esse sancitum? MENIPPVS. Bene admones: nescio enim quo pacto quum hac de re dicere proposuissem, ab instituto sermone procul aberravi. Dum igitur ibi uersabar, magistratus concionem aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quæ in commune conducerent. Conspiciens ergo multos concurrere, me quoque cum illis simul immiscens, unus de numero eorum qui in concione aderant, efficior. Agitata sunt igitur & alia multa: postremo uero de diuitibus negotium, in quos posteaquàm plurima fuissent obiecta, uiolentia, superbia, fastus, iniuria, assurgens tandem ex populo primas quidam, huiusmodi decretum legit: Quoniam, inquit, multa diuites perpetrant in uita rapien-
tes, ac uim inferentes, inopesque omni modo despectui habentes. Curia Populôque uisum est, ut quum functi uita fuerint, corpora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demergent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum milia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atque à pauperibus agitati.

*Ab instituto Sermonem
procul aberrare.*

*Diuitum pena. in
osco.*

agitati. Deīn ut liceat illis ē uita excedere. Hanc sententiā dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticæque fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atque illi re, uti erat, ordine narrata supplicauī, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ó fili, inquit, causam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem isdem de rebus sentientibus, uerum haud fas est id tibi proloqui: siquidem quod Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquit, ó patercule, sed dic amabo, neque me contempnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quam obrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uastros hosce syllogismos despuens, atque id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus bene compositis minime curiosus, nulla res sollicitus, quam plurimum potes hilaris uitam ridensque traducas. Hæc quum dixisset, rursus Asphodelorum in pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nunc uesper erat) age, inquam, ó Mithrobarzane quid cunctamur? ac non hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ó Menippe, breuem quippe facilemque tibi monstrabo semitam, & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebrosam, manu procul ostendens subobscurum tenuèque, ac uelut per rimam influens lumen: Illud, inquit, Trophonij templum est, atque illac ad inferos ē Bœotia descenditur, hac ascendas, atq; illico fueris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto, in Lebadiam perueni.

NECROMANTIAE SEV MENIPPI LVCIANI.

THOMA MORO INTERPRETE.

F. I. N. I. S.

Luciani

LVCIANI PHILOPSEV

DES SIVE INCREDVLVS, THOMA
MORO INTERPRETE.

Personæ, TYCHIADES ac PHILOCLES.

TYCHIADES.

Otes mihi Philodes dicere, quidnam id tan-
dem sit, quod multos in mentiendi cupidita-
tem adducit, ut pariter gaudeant, quū & ipsi
nihil sani loquuntur, & his qui talia narrant,
maxime animū intendant? PHILOC. Mul-
ta Tychiade sunt, quæ nonnullos mortales
mentiri compellunt, quia in rem uident con-
ducere. TYCH. Nihil ad rem hæc (ut aiunt)

neq; enim de his rogabam, qui quum usus postulat mentiuntur, ue-
nia nimirum hi, imò laude pleriq; eorum digni sunt, quicunq; uel ho-
stes sefellerunt, uel ad salutē tali quopiam pharmaco usi sunt in necessi-
tatibus. Cuiusmodi multa Vlysses etiam fecit, ut & uitam suam, & so-
ciorum reditum redimeret: sed de illis uir optime dico, qui nulla necessi-
tate mendacium ipsum ueritati longe anteponunt, ipsa re uidelicet de-
lectati, atque in ea sine ulla idonea occasione uersati. Isti ergo scire cu-
pio, cuius commodi gratia istud agunt. PHILOC. An alicubi tales ali-
quos iā deprehēdisti, quibus hæc insita sit mentiendi libido? TYCH.
Et quidem admodum multi sunt huiusmodi. PHILOC. Quid aliud
ergo in causa sit, quod mentiuntur nisi dementia? siquidem rem pessi-
mam, optimi loco præoptant. TYCH. Hoc nihil est, nam ego tibi mul-
tos ostenderim ad cætera prudentes, ac sapientia mirabili: nescio ta-
men quo pacto captos hoc malo, mendaciq; studiosos, adeo ut ego
certe moleste feram, quod uiri tales, omnibus cæteris in rebus optimi,
gaudent tamen & se, & eos in quos inciderint, fallere. Nam ueteres illi,
id quod tibi notius est quàm mihi, Herodotus, Ctesiasque Cnidius,
atque his superiores, denique Homerus ipse, uiri celebres, mendacijs
etiam scriptis utebantur, ut non solum eos fallerent, à quibus tunc au-
diebantur, uerum usque ad nos etiam mendacium per manus tra-
ditum perueniret, in pulcherrimis uersibus metrisque seruatum. Me
ergo sæpe illorum uersuū nomine subiit pudor, si quando cæli sectio-
nem, ac Promethei uincula recensent, gigantumq; rebellionem, atque

omnem

R. uirum re uirum gaude in
ra.

Nota h
per R.

D. M. R.

omnem illam de inferis tragœdiam. Et quo pacto ob amorem Iupiter in taurum & cygnum uersus sit, & quemadmodum ex muliere quispîam in auiculâ ursamue mutatus sit. Pegafos præterea, Chimærasq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; id genus omnia, admodum absurdas monstrosasq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, qui laruam adhuc lamiamq; metuunt: quanquam poëtica sint fortasse tolerabilia. At urbes iam gentesq; totas una uoce ac publicitus mentiri, an nō hoc ridiculum? Veluti quum Cretenses sepulchrum Iouis ostendere non pudet: Athenienses Eriçthonium æditum è terra ferunt, primosq; illos homines in Attica olerum more ex terra emerfisse. Hi tamen multo uerecundiores quàm Thebani, qui ex serpentis dentibus satiuos quosdam progerminasse narrant: quod si quis hæc, quum sint ridicula, uera esse non credat, sed ea prudenter examinans, Chorebi cuiuspîam, aut Margitæ existimet esse: si quis aut Triptoleum credat in alatis draconibus per ærem uectum esse, aut Pana quendā ex Arcadia in Marathonem uenisse auxilio, uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atq; insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta ueracq; non credat, usq; adeo obtinet mendacium. PHILOPS. At poëtis Tychiade, urbibusq; fuerit fortassis ignoscendū: nam illi delectationē illam quæ ex fabula proficiscit, ut quæ maxima sit illecebra, poematibus suis immiscet, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanicq;, & si qui sunt aliq;, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quod si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earū narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitum, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali causa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi merito uideantur. TYCHIADES. Recte dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furia quædā abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHILOPS. Atqui Tychiade, uir grauis Eucrates est, & nemo certe crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice qualia referebat: tum ea quàm cōstanter asseribat: præterea quàm sancte in plerisque iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quod impostor esset, ac tantū temporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam

simiam circūtulisset, adeo absurda narrabat. PHIL. Quanam illa (per
lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnam prastigiaturā
sub tam longa barba oculuerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliās
Philodes aliquoties eum interuifere, si quando uidelicet multo ocio
abundare. Hodie uero quū opus esset mihi cōuento Leōthico (est aut,
ut scis, amicus mihi) edoctus a puero, eū se ad Eucratē mane cōtulisse,
ut eum morbi inspiciendi causa uiferet, amborū nomine, nempe ut &
Leonthicum conuenirem, & Eucratem uiderem, ignoraueram autem
quod ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inue-
nio: nam paulo ante ut dicebant exiuerat, alios uero confertos reperio,
in qbus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, &
Ion, nosti uirū? illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui ad-
mirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quicq;
eius oracula alijs quoq; possit enarrare: uides quos tibi uiros nomino,
nimirum omni sapientia atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex
quaq; secta caput, reuerendos herde omnes, atq; aspectu propemodū
terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset
aduocatus opinor: & melius iam habere se uidebatur Eucrates: ac mor-
bus quidā ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descen-
derat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidule
remissa paululum, quum me conspiceret: quanq; interim dum ingrede-
rer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamē ego ad-
modum curiose cauens ne pedes eius tangerē, ubi me uulgaribus istis
uerbis purgaueram, quod eum ægrotare nesciuerim: quod ubi resal-
sem, curriculo uenerim, ad sedi prope, & illis quidē sermo iam de mor-
bo erat, & quædam iam ante dixerant, quædam uero etiam tunc narra-
bant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus
igit: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollēs humo mustelæ dentē, sic
interfecta, ut ante dixi, in leonis pellem illigauerit, nuper excoriati, ac
deinde circum crura posuerit, illico sedatur dolor. Non in leonis pellem
(inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruæ potius scemellæ uir-
ginis adhuc, & nōdū initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibi-
lis: uelox enim cerua est, maximēq; ualet pedibus: & leo quidem fortis
est, pinguedōq; eius ac manus dextra, pilicq; qui recti ē barba promi-
nent, magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; car-
mine, at pedum curam minime pollicentur. Et ipse quoq;, inquit, Cleo-
demus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quod cer-
ua uelox esset. At nuper uir quidā Libycus, peritus profecto in rebus
huiusmodi contra me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones:
quippe qui eas, inquit, etiā persequendo capiunt. Laudabant qui ade-
rant,

rant, tanq̃ recte dixisset Libycus ille: Tum ego: Putatis, inquā, incantamentis quibusdam sedari talia: aut foris ad motis appendiculis, quū intus malū grassetur? Riserūt hunc sermonē meū: & palām in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat: quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iam dudū autem neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atq; olenibus uesceretur, & uigorē animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridēs interim, Quid ais, inq̃, Tychiade? incredibile tibi uidet̃ esse, ut ex rebus huiusmodi parent̃ quaedā aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur inquā, ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credā ea quæ foris applicātur, nihilq; cum his quæ morbos excitāt, intus cōmunicant: per uerbula tamen, ut dicitis, ac prestigiaturā operari: & quum appenduntur, sanitates immittere, id profecto nunq̃ fieri possit: nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego p̃fecto leonē ipsum ē dolorib⁹ saepe claudicantē uidi in uniuersa suis pelles. Nimum idiota es, inquit Dinomachus, neq; unq̃ tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur cōferunt, ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: febrium uidelicet istarum profligationes, quæ certo quodā ambitu recurrunt, tum serpentū demulSIONES, ac bubonū sanationes, & cætera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quod si illa sunt omnia, quorū tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, dauumque, ut aiunt, dauo extrudis. Neq; enim constat ea quæ cōmemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaferis primum natura fieri posse, ut febris tumorq; ueretur, aut nomen aliquod diuinum, aut dictionē aliquā barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putes fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiam si maxime dī sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituētēs. Itaq; Aesculapius ipse eiusq; posterī salutaria pharmacæ ad mouentes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circūligantes. Mitte hunc, inquit, Ion. At ego uobis mirabile quiddā narabo. Eram adhuc adoleſcētulus: annos natus fere quatuordecim: quum quidam ad patrem meum uenit nuncians ei, Midam uicis cultore

pante. /

Midam uicis
cultore.

torem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa ple-
 num iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim
 dum ligaret palmites, ac uallis circūplicaret, adrepētem bestiolam ma-
 ximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufu-
 gisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditū ē
 doloribus. Hæc ergo quum nunciarentur, iam Midam ipsum uideba-
 mus in lectica domum à conseruis adportari: inflatum totum, liuidū,
 ac superficie tabefactum, uix iam spirantē. Pater ergo quum id mole-
 ste ferret, amicorū quispiam, qui tum forte aderat, Bono animo es, in-
 quit. Ego enim uirum quendam Babyloniu ex Chaldæis, quos uocāt,
 protinus huc adducam, qui sanabit hominē: & ne diem narrando con-
 teram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ue-
 neno, quadā incantatione, & ad pedem eius appenso uirginis defun-
 ctæ lapillo, quem ē columna exciderat. Atq; istud quidē hactenus for-
 san mediocriter fuerit. Tum Midas iam ipse sublato, in quo allatus erat
 scabello, discessit in agrum: tantū potuit incantatio, & colūaris ille la-
 pis. At idem iste Babylonius alia præterea diuina plane fecit. Nempe
 in agrum profectus mane, quū pronunciaffet sacra quædam ex uetu-
 sto codice, septem nomina, sulphure ac face lustrato loco in orbem ter
 obambulans, serpentes omneis inuitos exciuit: quicunq; intra eam re-
 gionem erant. Veniebant ergo tanq; ad incantationē tracti, serpentes
 multi, atq; aspides, & uiperæ, & cerasæ, & iaculi, phryniq; ac physali:
 relinquebatur autem unus draco, annosus, prorepere (ut opinor) ob-
 senectam non ualens, qui non fuerat audiens dicto. At magus, Non
 adsunt omnes inquit. Tum unum quendā ex serpentibus eum uideli-
 cet qui natu minimus erat, selectum legatum mittebat ad draconem:
 ac paulo post uenit etiam ille. At postq; iam collecti constitissent, Ba-
 bylonius in eas insibulauit. Atq; illi repente admodū omnes ab eius
 flatu incensi sunt, nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi in-
 quam Ion. Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu per-
 duxit draconē, qui iam (ut ais) senuerat, an ille baculum gestans inni-
 tebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego, qui & ipse quo-
 quæolim minus talia credebam, quàm nunc tu, putabam enim nulla rati-
 one fieri posse, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum con-
 spicerem, peregrinū illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyper-
 boreis) credidi, ac uictus sum: quū tamen multū diuq; repugnassem,
 nam quid facerem quum eum cernerem in aëre uolantem, atq; id in-
 terdiu, ac super aquam ingredientem, atq; per mediū ignem inceden-
 tem, idq; lente ac sensim? Tu ne, inquam ego, ista uidebas, uirum Hy-
 perboreum uolantem, aut super aquas ambulantē: & maxime, inquit
 ille

Babyloniensis.

ille, carbatinis indutum, quo calceamēti genere illi potissimū utuntur. Nā minutula ista, quid attinet referre, quæcūq; fecit, quo pacto amores immiserit, ac daemones exegerit, mortuosq; maridos in uitam reuocauerit, atq; Hecaten ipsam palam conspectibus exhibuerit, lunāq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referam, quæ ab eo fieri conspexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quū patris nuper defuncti substantiā suscepisset, Chrysidem amabat Demæneti filiam, ac me quidē præceptore in disciplina utebatur: ac nisi amor ille à studio deduxisset eum, uniuersam Peripateticorū doctrinā perdidicisset: ut qui octo & decem quū esset annorū, iam absoluerat analytica: tum physicam auscultationē in finem usq; percurrerat. Amore tamen uictus, mihi rem omnē significat. Ego uero quemadmodū par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreū illum magum ad eum duco: conductū quatuor ilico minis in manum datis: oportebat enim præparari quiddā ad sacrificia, tum sedecim præterea, si Chryside potiretur. Ille uero crescentem obseruans lunam (Nam tunc ut plurimū huiusmodi sacra peraguntur) fossam quum effodisset in aperto quodam loco domus, sub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primū quidem Anaxidem Glauciae patrem, ante septem menses uita defunctū. Succensebat autē ob amorem senex, atq; indignabatur. Tandem tamen ei permisit: ut amaret. Postea uero Hecaten quoq; eduxit: adferētem unā Cerberū, tum lunam detraxit multiforme quoddam spectaculū, & quod aliās aliud apparebat. Primū quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formosam uertebatur: Postremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum sinxisset quendam è luto Cupidinē, Abi, inquit, atq; huc perducas Chrysidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo post autē affuit illa pulsans ostiū. Tum ingressa Glauciam cōplectitur, eum quā insanissime deperiens, & cum eo uersata est, quoad gallos canentes audiuius. Tum uero luna subuolabat in cœlum, atq; Hecate subiit terrā, ceteraq; spectra disparuerūt: & Chrysidem tandem emisimus circa ipsum fermē diluculū. Hæc Tychiades si cōspexisses, haud quāq; amplius dubitasses, esse multa in carminibus istis cōmoda. Bene dicis, inquam, ego credidissem equidē, si uidissem ea: nunc uero ignoscendū mihi puto, si qualia uos uidetis, acute perspicere non possum: uerū tamen Chrysidem illam quam dicis, noui, mulierem planē meretricem ac facilem: nec uideo sanē cuius gratia ad illam egueritis luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis usque, atq; ipsa insuper luna. Quippe quā uiginti drachmis ducere in Hyperboreos usq; potuisses. Mirifice enim sese offert ad hanc incantationē mulier. Et cōtrariū quiddā spectris istis habet. Nam ea quidem æris ferriue sonū

Chrysidas.

Die bösesfemi-
Vom bösen fündig

si audierint fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero si argentum aspiciam sonuerit, accurrit ad tinnitū. Præterea ipsum etiā magum admiror: quod cum ditissimas mulieres in amorem sui possit elicere, atq; ab eis solida talenta suscipere, is tamē ob quatuor minas admodū tantilli lucelli auidus Glauciā amoris compotem fecerit. Ridicule facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his respōdeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifeste spectra illa carminibus efficiētes? Atq; hæc me dicere nō opus est, uerum omnes nouerunt: Syrus ille ex Palestina, qui harum rerum artifex est, quā multos mortales suscipiat, qui ad lunam cōcidant, oculosq; distorquant, spumāq; os oppleant: quos tamen erigit ac sanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus instet, rogaueritq; unde sint in corpus ingressi: agrotus quidē ipse tacet, at dæmon uero respondet (aut lingua Græca loquens, aut barbarica, aut undecunq; fuerit ipse) & quomodo & unde intrauit in hominē. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonē. Quin ego quoq; dæmonē quendā exeuntem uidi nigrū certe & colore fumidū. Non magnū erat, inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipsæ etiam apparent Idææ, quas uestræ familiæ parens ostendit Platonem uidelicet spectatu tenuem, atq; euanidam: quantū ad nos homines lusciosos. Ita ne solus Ion, inquit Eucrates: istiusmodi uidit ac non alij etiā multi inciderūt in dæmones: alij noctu, alij etiam interdium? Ego profecto non semel, sed millies iam talia conspexi, ac primū quidem turbabar ad ea: iam uero ob consuetudinē nihil nouum, aut prodigiosum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulū mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiā sumpto, factum carmenq; docuit nominibus multis plenum, nisi forte ne mihi quidem fidem sis habiturus Tychiade. At qui fieri possit inquā, ut Eucrati non credam Diuonis filio: uiro in primis sapienti ac libere, quæ sibi uidentur domi in priuato suo cum autoritate narrāti? Illud ergo de statua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo sunt singulis noctibus apparet: tum pueris, tum adolescētib; tum senibus: hoc inquā, non à me dūtaxat audieris, uerū etiam à nostris omnibus? De qua statua, inquam ego? Non uidisti (inquit) quum ingredereris statuā quandā in atrio collocatam, sanè quā pulchram, opus Demetrii: qui statuas humana specie fingere consueuit? Nonne illam dicis, inquā, quæ discū iacit: quæ inclinata est ad emissuri gestū reflexa in eam quæ discū fert, altero pede modice inflexo, quæq; se erectura uidetur unā cum iactu? Non inquit: nam unum est ex Myronis operibus ille disci iactator, quem dicis. Sed nec eam quæ est ei proxima: eum loquor cui tenēs caput uinctum

Arabs.

etum est, formosam illam. Nam id Polydetti opus est: uerum eas quæ à dextra sunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi stant: Critiæ Nesioræ plasmata: tu uero an non ad aquâ illam quæ influit, quampiâ uidisti uentre prominulo, caluam, seminudatâ, uulsis quibusdam barbæ pilis, insignibus uenis, uero homini simillimam? Pelichus dux Corinthius esse uidetur. Per Iouem, inquâ uidi quandâ à dextra Saturni, quæ tenias coronaſq; aridas habebat, pectoreq; folia quædâ inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inaurauî, quum me sanasset triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquâ ego, optimus iste Pelichus? Est, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multo post inuadet. Noui ego certe quârû ualeat hæc, quam tu rides statua. An non eiusdem putas esse immittere febres, in quos uoluerit quandoquidem potis est eijcere? Propitia, inquam, placatâq; sit hæc statua mihi, quæ tantû ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo sunt? Quû primû nox est, inquit, hæc è base descendens in qua steterat, in orbem totam domû circuit: omnes occurrunt ei interdû etiam canenti: nec quisq; est quē unq; læserit, diuertere tantum oportet. Illa uero præterit, nihil intuētes infestans, quû & lauat sæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipso aquæ strepitu licet audire. Vide ergo inquâ ego, ne forte nō Pelich⁹ hæc statua sit, sed Talus potius Cretēlis, qui apud Minoem fuisse dicitur. Nam & ille æreus quidam Cretæ custos erat: quod si non ex ære, non autem ex ligno facta esset, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrii, sed una potius ex Dædali machinis esse uideat. E base nanq; (ut ais) etiam ista fugit. Vide, inquit, ò Tychiade, ne te posthac scōmatis huius pœniteat. Noui quidē ego, quid illi euenerit, qui obolos surripuit, quos ei quoq; nouilunio suspēdimus. Prorsus atrociam, inquit Ion, oportebat accidere: quippe qui sacrilegus erat: quomodo ergo illum ultus est ò Eucrates? Nam audire cupio, etiam si q̄ maxime Tychiades iste diffisurus est. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliâq; item numismata, quædam argentea ad crus eius affixa cæra, ac laminæ quoq; argenteæ: uota cuiusque, aut merces ob sanationē eius, qui ab eo liberatus esset, quû febre detineretur. At erat nobis seruus quidam Libycus sceleratus, equorū curator. Hic noctu aggressus est ea auferre omnia, abstulitq; digressâ iam quum obseruasset statuam. At quum primû reuersus intellexit sacrilegio se compilatû Pelichus, uide quo pacto sese ultus est, atq; furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miser, exire non ualens, tanq; in Labyrinthū incidisset, quoad orta die iam deprehensus est, ea tenens quæ furto abstulerat: ac tum quidem comprehensus, plagas non paucas recepit, nec temporis multum superstes

*Quemadmodum Veneris, in nomine
Hic, Carthusius: talia reperitur.
Apud S. Helenam.*

Malus Male perijt.

Quia dñi, es tuit es.

Hippocrates

Uindemia hy

malus male perijt: uapulās, ut dicebat, singulis noctib⁹: adeo ut uibices postridie apparerēt in corpore. I nūc & post ista quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanq̃ coætaneū Minoi iam delirare puta. At ò Eucrates, inquā ego, quā diu as erit as, operisq; plastes Demetrius Alopecensis fuerit: qui nō deos, sed homines fingere consuevit: Pelichi nūquā statuam uerbor: quippe qui nec ipsum etiam uiuentē, si mihi minaretur, admodum timuissē. Ad hęc medicus Antiochus. Et mihi ò Eucrates, inquit, Hippocrates areus est magnitudine fermē cubitali: qui tunc dumtaxat quum lucerna extincta sit, totam in orbem domū ambit: perstrepens ac pyxides euertens, pharmacāq; commiscēs, atq; ostia circumuertens: maximēq; si quādo sacrificia prættermittimus: quibus in singulos annos ei sacrificamus. Postulat ergo, inquam ego, etiā Hippocrates medicus iam ut sibi sacrificetur: indignaturq; nisi in tempore iustorum sacrificiorum epulis accipiat: quem nimirum decebat boni consulere, si quis ei libauerit, aut mulsū insperferit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates: istud certe etiam testibus proba uero, quod ante annos quinq; uidi. Erat fermē uindemiæ tēpus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimissis operarijs, in syluam solus abibam: cogitans interim quiddā atq; cōsiderans. At postquam in saltum perueni: canū primo latratus insonuit. Ego uero Mna sona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenariq; (quē admodum solebat) conijciebam. At res haudquaq; sic se habebat: uerum paulopost facto terræmotu, sonoq; uelut ē tonitru, mulierem aduenientē uideo terribilem: proceritate fermē semistadiali: habebat autem in sinistra facem: in dextra uero gladiū uiginti circiter cubitorū. Ex inferne quidē pedibus erat serpentinis, superne uero Gorgonē referēs uultu uidelicet, atq; aspectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanq; cæsarie circūcincta: alijs collum amplectētibus, alijs etiam per humeros sparsis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorruī: & simul hęc dicens Eucrates, ostēdit omnibus brachijs sui fectas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auscultabāt cum uiri senes, tanq; naribus traherentur, adorantes apud sese tam incredibile Colossū: mulierem semistadiale gigantēum quoddā Mormolyciū. Ego uero considerabam interim, cuiusmodi erant hi qui cum iuuenibus sapiētiae nomine uersentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quū sola nimirū canicie barbāq; ab ipsis differant infantibus. Cæterū etiam illis ipsis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit Eucrates: illi canes dæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille proceriores.

ores Indicis, nigri & ipsi hirsutiq; sordido squalidoq; uillo. Ego igitur quum uiderē, restiti, inuerso protinus in interiorem digiti partē (quā Arabs mihi dederat) sigillo. Hecate ergo percussio draconicis illis pedibus solo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo post abiit in eum desiliens. Ego uero præsente animo porrecta ceruice inclinatus, inspexi apprensa arbore quapiam, quæ uicina stabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem, deinde cōspexi ea quæ in inferno sunt omnia: pyriphlegetonem, lacum, Cerberum, manes: adeo ut quosdā etiam eorum agnoscerem. Patrem ergo meum manifeste cernebā adhuc his ipsis amictum, quibus eum sepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) o Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quā per tribus familiasq; cū amicis cognatisq; uersantur: in Asphodelo collocati? Cōtradican ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei sacro Platoni, eiusque de anima rationibus. At tu nonne Socratem etiam ipsum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: neq; illum tamen euidenter, nisi quod inde conieci, quoniam caluus, ac uentricosus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atq; ego omnia conspexi, & hiatus corit, & ex famulis meis quidam quærentes me, atq; in his Pyrrhias hic, superuenere hiatu nondum plenē obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi suffulgere uidebatur. Tum risi ego profecto, teste latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haudquaquam noua ista, inquit, neq; alijs inuisa uidisti. Nam & ipse haud ita pridem quum ægotarem tale quiddam conspexi. Prospiciebat mihi curabātq; Antigonus hic, ac septima dies erat: febrisq; o qualis? incendio certe uehementior. Omnes ergo me relinquentes solum, clausis foribus foris manebant. Sic enī iusseras Antigone: si quo pacto possem obdormiscere. Tunc igitur astitit mihi iuuenis quidam uigilanti: pulcher admodum, ueste circumamictus candida. Ac me quum excitasset, per hiatum quendam ducit ad inferos: sicuti ilico cognoui: Tātalum quum uiderem ac Tityū Sisyphūq;. At cætera uobis quid cōmemorē? Postq; uero ad tribunāl perueni (aderat autē & Aeacus, & Charon, Parcaq; atq; Erinnēs) quidam uelut rex (Pluto certe mihi uidebatur) assedit singulorū nomina percensens, qui morituri erāt: quos diem iam uitæ præscriptū præterisse cōtigerat. Iuuenis ergo me adducēs illi exhibuit. At Pluto tunc incāduit, & ad eū qui me ducebat, nondū illi cōpletū est stamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrū De-

Stamen illius nondum completū est.

*hæc dicitur
sunt rōna
via supri
vrbg.*

*Ultra colum
uiuere.*

mylum adduc: iam siquidem ultra colum uiuit. Tum ego latus recur-
rens, ipse quidem iam febre liber eram: denunciabam uero omnibus,
quod Demykus esset moriturus. Manebat autē nobis in uicinia agro-
tans, etiam ipse nonnihil ut renunciatum est. Ac paulo post audimus
eiulatum eorum qui lugebant eum. Quid miri est, inquit Antigonus?
Ego etenim quendā noui post uigesimalium diem quā sepultus est, re-
surrexisse. Nam hominē & anteq̃ moreretur, & postq̃ surrexit, ipse
curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq̃ tabuit cor-
pus, neq̃ præterea fame corruptū est, nisi fortassis Epimenidē quem-
piam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eu-
cratis filij è palæstra redeuntēs. Alter quidem iam ex ephēbis excesser-
at, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutaris no-
bis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est.
Tum Eucrates tanq̃ è conspectu filiorum admonitus: sic his frui mi-
hi contingat, inquit, simulq̃ manum eis iniecit, ut apud te Tychiades
uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrem noue-
runt omnes, quo pacto dilexerim: Nam declarauī his rebus quas in
eam feci, non modo dum uiueret: uerum etiam postq̃ uita functa est.
Quippe qui mundū eius uniuersum uesteq̃ qua dū uiueret, oblecta-
batur, in rogiū illius iniecerim. Septima uero post mortē die, ego qui-
dem hic in eundem lectum incumbēbā: quemadmodū nunc, luctum
eum mihi cōmitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim taci-
tus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete-
ea ipsa, atq̃ adsidet iuxta: quemadmodū nunc Eucratis hic, minorē
designans filium. Hic uero ilico tremuit admodū pueriliter, ac dudū
ad narrationem pallescit. Ego uero (inquit Eucratis) ut conspexi, am-
plexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patie-
batur, uerum inculcabat me, quod quum ei fuisset in reliquis gratifica-
tus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse au-
tem id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq̃ ob id nos quum non inue-
niremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc disse-
rentibus scelestissimus quidem caniculus, qui mihi in delictis erat, in le-
cto iubans allatrabat, ea uero ad latratū euanuit. At sandalium sub ar-
ca repertum est: posteaq̃ à nobis incensum. An hæc etiam Tychia-
des recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq̃ obseruentur?
Per Iouē, inquā ego, digni fuerint, qbus aureo sandalio nates puerorū
more feriantur: si qui ista non credant, atq̃ usq̃ adeo impudenter ue-
ro resistent. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab
aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui co-
gnominatur sacer. Atq̃ ego quidem, ut eum conspexi, respirauī: hoc
ipsum

*1o aureo sandalio nates
puerorū ferire. /
Arignotus.*

ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquā, eis ora uir sapiens: adeo monstrosa narratibus: atq; prorsus, iuxta uulgatū illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postq; adfedit: assurgente ei ac cedente Cleodemo, primū de morbo percontatus est, scq; audisse dicebat, Eucratē iam se melius habere. At quidnā inquit, inter uos philosophamini? Nā interim dū ingrediebar subauscultauī, ac mihi certe uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quā ut huic adamātino persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataq; ac mortuorū animas super terrā obambulare, & sese quibus libitum fuerit ostendere? Ego igitur erubui, uultumq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantū qui uiolenter interierint, animas errare, uelut si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit, eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haud quāq; amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usq; adeo absurda dixerit. Per Iouem inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inqt Arignotus? in me torue aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quum omnes (ut ita dicam) uideant? Ignosces, inquā ego, mihi, si nō credo, nam solus omnīū non uideo. Quod si uidissem, profecto & credidissem quemadmodū & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corinthū ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus, Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneū, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domū reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula, quod si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisq; erat omnino qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodū multi) ueni in domū circa primā uigiliā, dehinc tante hospite, ac fermè detinente, postq; didicerat quo iturus essem, incertū, ut putabat exitiū. At ego sumpta lucerna solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacite legebā. Adest uero dæmon ille, cum quopiā è uulgo se congressurū ratus, ac me quoq; quemadmodū alios perterriturum. Squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atq; hic quum adstaret, undiq; me adfultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonē

Adagium.

Homo Adamatinus.

Coniuratio Demonica.

Eubatides.

leonē uertebatur. At ego correpto in manū quā maxime horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, & incāans eum in domicilij tenebrofi angulum quendā compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram cōdidit, tum destiti. Mane autē desperātibus uniuersis, ac me quemadmodū alios mortuū sese reperturos putantibus, prāter omniū spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quod puram sibi ac spectris liberam domū iam liceret incolere. Atq; illum assumens aliosq; multos (sequebantur autē huius inopinata rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentē se daemonā cōspexerā, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferē ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohārentibus: Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari p̄digijs desijt. Hic ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multā mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante prāsertim Arignoto. Ego tamen nihil ueritus neq; comam, neq; illam quam de eo habebant opinionē. Quid hoc inquam Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offendimus. At tu, inquit Arignotus, si neq; mihi credis narranti, neq; Dinomacho, aut huic Cleodemo, neq; ipsi Eucrati, dic age quēnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat cōtraria? Per Iouem, inquā ego uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerū natura posse, ut quū se in monimēto extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atq; cōponens, iuuenēsque eum quidā illudere cupientes ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfixtis circūstantes, illum circūsilirent, crebro subsilientes: hic neq; eorum cōmenta pertimuerit, neq; eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postq; ē corporibus exierint. Hocine ais, inquit Eucrates, dementē quempiā uirū esse Democritū? siquidē sic existimauit. Ego uero uobis etiam aliud referā, quod mihi ipsi contigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelleris accedere, ipsa narrationis ueritate cōactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebam nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonem, miraculum illud audire, eum uidelicet sonum reddentem ad oriētem solem. Illum igitur audiui non hoc uulga

Memnon.

uulgari modo, quo audiunt alij sonum quempiam inanem, sed mihi oracula etiam ædidi Memnon ipse aperto ore septem uersibus, quod nisi esset superuacaneum, ipsos uobis uersus recēderem. Inter nauigandum uero incidit in nos unā nauigās uir Memphiticus quidam, ex sacris illis scribis, mirabili sapiētia, & qui uniuersam Aegyptiorū doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis subterraneis mansisse, Magiam interea doctus ab Iside. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorem meum, uirum sacrum, rasum, lineis indutum, doctum, purēq; lingua Græca loquētem, procerum, simum, la-
bijs promissis, cruribusq; gracilibus. Illum ipsum inquit ille, Pancratē, ac primum quidem quis esset ignorabam. At postq; uidi eum, si quando in portum appulissetem, cum alia multa miracula facientem, tum crocodilis insidentem agitasse, & cum feris uersantem, illas uero reuentes eum, caudisq; adulantes, agnoui sacrum quempiā uirum esse, paulatimq; comitate mea me in eius amicitiam ac familiaritatem insinuaui, adeo ut omnia arcana cōmunicaret. Ac tādē mihi persuadet, ut famulis omnibus in Memphide reliētis, se solus consequerer, neque enim defuturos nobis ministros. Atq; ex eo tempore sic uitam duximus. Quum in diuerforiū quodpiam ueniremus, homo accepto pistillo, scobināue, aut pessulo, uestibus implicans, quum in id carmē quoddam dixisset, effecit ut ambularet, utq; alijs oibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquā hauriebat, & cœnam parabat, instruebatq;, atq; in omnibus cōmode subseruiebat ministrabatq; nobis. Deinde postq; iā satis huius ministerij fuit, scobinā rursus scobinā, ac pessulū, pessulū aliud recitans carmē reddebat. Hoc ego uehemēter conat⁹ nō reperiēbā, quo pacto ab illo expiscarer. Nā id mihi inuidebat, quanq; in alijs esset facillimus. At quadā die in angulo quodā tenebricoso clā illo delitescens subauscultaui propius incantationē illam. Erat autē trisyllaba. Tum ille quū pistillo mādasset quæ curanda erant, abiit in forum. At ego postridie illo apud forū occupato, acceptū pistillū quū ornassē, syllabas illas simili modo pronuncians, aquā iussi ut hauriret. Tum impletā amphorā quū tulisset, desiste inquā, neq; aquā amplius haurito, sed rursus esto pistillum. At illud mihi haud amplius iam obteperare uolebat, sed aquā hauriebat cōtinue, quoad hauriēdo totam domū nobis impleteret. At ego quū resistere hujic rei non ualerem, timebam autē ne Pancrates reuersus (id quod etiā euenit) irasceret, correpta secure pistillū in duas partes dissecō. At utraq; pars amphoram sumēs hauriebat aquā, iamq; unius loco duo mihi ministri esse cœperunt. Interea Pancrates superuenit, ac re intellecta illas quidē in ligna rursus, quemadmodū ante carmē erant, mutauit. At ipse me danculū

Memphitinus.

pangrates.

In Amicitia ac familiaritate.
se infirmare.

wie der faustus in jugend hat
prengstige mit pfeilen

(ontatio trisyllaba. .).

pistillus.

relictō, nescio quo clanculū se subducens abiit. At possis istud etiā nūc inquit Dinomachus, hominē ex pistillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte scio, nam in priorem formam nūc a me restitui potest, postq̃ semel aquarius esse coeperit. Sed deferenda nobis domus esset aquae iam impleta. Non desistitis inquam ego, huiusmodi monstrosa narrare uiri senes? Alioqui horum saltem adolescentium gratia incredibiles istas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne danculum terroribus ac prodigiosis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia consuescant audire, quae eos per totam uitā commitata perturbabunt, atq̃ ad omnem strepitum meticulosos reddent, posteaq̃ eos omnigena superstitione impleuerint. Recte admonuisti me, inquit Eucrates, quum superstitionem dixisti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiusmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quaecūq̃ quidā numine afflati prodamāt, quaeue ex adytis audiūtur: aut quae uirgo numeris eloquens futura praedicat: an uidelicet nectaria credis? At ego quod anulum quendam sacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente sigillo, quodq̃ hic Apollo mecum loquitur, nō dico, ne tibi uidear ad gloriam meā res incredibiles narrare. Ceterum quae apud Amphilochem audiui in Mallo heroē, mecum diu differente, deumq̃ meis de rebus consulente, tum quae ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quae uidi in Pergamo, & quae audiui in Pataris. Itaq̃ quū ex Aegypto redirem domū, audiremq̃ illud in Mallo uaticinium apertissimum, simul ac uerissimū esse, tamen sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quaecūq̃ propheta quispiam in schedulā inscripta tradiderit, recte me facturū putauī, si dum praeternauigarem, experirer oraculum, deumq̃ de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quā longe res esset processura, quodq̃ non breuem incepisset de oraculo Tragœdiā, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nam & intelligebā molestam illis esse praesentiā meam, utpote qui dissentirem refelleremq̃ eorū mendacia. Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonticū, nam opus habeo cum eo congredi. At uos quandoquidē parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos deniq̃ in fabularum uobis partē uocate. Atq̃ hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatē nacti, ut est uerisimile, mutuō sese epulis accipiebāt, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus o Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, nō aliter quā hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicūde magno emerim pharmacū aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorū, quae audiui, ne me non
nihil

nihil earum rerum lædat in hærens memoria: nempe monstra, demones, atq; Hecates mihi uidere uideor. PHILO. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerū etiam si quem mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturū, atq; eum etiam eodē modo formidaturum. Quin tu ergo uideris, quū sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habeamus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem, quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur. X. Q.

LVCIANI PHILOPSEVDVS SEV INCREDVLI,
THOMA MORO INTERPRETE, FINIS.

LVCIANI DECLAMA

TIO PRO TYRANNICIDA, THOMA MORO
RO INTERPRETE.

ARGVMENTVM DECLAMATIONIS.

Ascendit quidam in arcem, ut tyrānum occideret: at ipsum quidem non inuenit, filium autem eius quū peremisset, gladium reliquit in corpore. Tyrannus ingressus, ac filium iam conspiciens mortuum, eodem gladio se transfixit: is qui ascenderat, ac tyrāni filium interemerat, tanquam tyrannicida præmium petit.

DECLAMATIO.

Vum duos tyrannos iudices uno die peremerim, alterū quidem iam ætate defectum, alterum uero florentem, eoque ad scelus successionem idoneum, adsum tamē unicum ob utrunq; præmium petiturus: idē quū solus omnium quī unquam fuere tyrannicidæ, sceleratos duos uno ictu sustulerim atq; mactauerim: filium quidem gladio, patrem uero nimio illo quo in filium ferebatur, affectu. Tyrannus igitur ob ea quæ gessit, satis nobis supplicij dedit, quippe qui & uiuens filium spectauit occisum, & tandem (quod maxime præter omnem spem fuit) ipse sui

A coactus

coactus est tyrannicida fieri. Filius igitur à me peremptus est, inferuit autem mihi, etiam mortuus, ad aliam mortem: nam qui uiuens iniurias unà cum patre fecit, mortuus patrem ut potuit interfecit. Qui tyrannidem ergo sustuli, ego sum: ensisq; qui peregit omnia, meus est, ordinem tantum immutauì cædium, ac perimendi sceleratos nouaui modum: illum qui fortior erat, & qui ulcisci poterat, amolitus ipse: senem uero soli relinquens gladio. Ego igitur ob ista etiam amplius aliquid à uobis expectabam, sperabamq; me præmia pro peremptorum numero suscepturum, ut qui uos non præsentibus tantum malis eriperim, sed futurorum quoq; metu liberauerim, ac certam uobis libertatem præstiterim, nullo hærede scelerum relicto. At interim tot rebus à me præclare æditis, in periculum uenio, ne à uobis nullo præmio donatus abeam, solusq; mercede frauder, quam leges à me seruata statuerunt. Hic itaq; meus aduersarius, nullo Reip. studio, sicut ait, istud agere uidetur, sed eorum cæde commotus, ut in eum qui mortis eis causa fuit ulciscatur. Sed uos iudices auscultate paulisper, dum tyrannidis mala (quanquam ipsi probe sciatis) expono: nam & hoc pacto melius beneficij mei magnitudinē cognoueritis, & magis item gaudebitis, repentes quibus estis malis liberati. Neq; enim quemadmodum alijs plerisq; iam sæpe accidit, ita nos quoq; simplicē tyrannidem & unicā seruitutem sustinuimus: neq; unius domini libidinem pertulimus, sed soli omnium quos unquam similis pressit infelicitas, duos unius loco tyrannos habuimus, & in duplices miseri iniurias distracti sumus. At moderatior admodū senex erat, & in ira mitior, & ad supplicia segnior, & ad libidines tardior: utpote ætate iam impetus eius uehementiam cohibente, & uoluptatum appetitiones refrenante. Et ad causas quidem facinorum inuitus à filio dicebatur impelli, quum ipse non admodum tyrannicus esset, nisi quod illi parebat: nam in filium (ut iam ostendit) propensus supra modū fuit. Omnia illi filius erat, illi obtemperabat: & iniuste fecit quicq; ille iubebat, & puniebat quos ille uolebat: in omnibus illi morem gerebat, ac denique sub illius tyrannide uiuebat, & ultroneus filij cupiditatum satelles erat. At iuuenis uero honore ætatis gratia patri cessit, & solo imperij nomine abstinuit: cæterum re ipsa tyrannidis caput ipse fuit. Firmitas quoque ac tutamentum principatus ab illo pendebat, quoniam & quod ex iniurijs prouenit, solus ipse fruebatur. Ille erat qui satellites ducebat, qui custodias regebat, qui subditos feriebat, qui insidiatores terrebat. Ille erat qui ephebos rapuit, qui nuptias temerauit, cui uirgines adductæ sunt: & si quæ cædes erant, si qua exilia, pecuniarum expilationes, tormenta, cõtumeliæ, hæc omnia iuuenis

iuuenis fiebant audacia: nā senex ipse obsequebatur, & comes in malis erat, & tantum filij scelera comprobabat. Et res quidem nobis intolerabilis facta est: nam quū animi libidines ab imperio sumunt licentiam, nullum iniuriarum finem faciunt. At illud tamen nos urebat maxime, diuturnam, imò æternam potius futuram hanc seruitutem sciebamus, & tradendam per successionem Rempub. populūq; alij post alium domino ac scelerato hæreditatem cessuram. Alijs profecto non parum spem hæc res facit, quod perpendere possunt, ac secum dicere: at iam cohibebitur, at iam morietur, ac paulo post erimus liberi. De illis uero nihil tale sperabatur, sed iam nunc paratum imperij cernebamus hæredem, quamobrem nec suscipere negotium audebat fortium quisquam, qui tamen eadem mecum cupiebant: sed desperabatur omnino libertas, & inexpugnabilis uidebatur tyrannis, cum necesse esset tam multos aggredi. At me nihil ista deterruerunt, neq; perpensa negotij difficultate detractui, neq; periculum expaui. Solus quidem, solus aduersus tam fortem ac multiplicem tyrannidem, imò uero non solus, sed cum gladio auxiliari conscendi, consorte etiam tyrānicidij, mortem præ oculis habens, sed propriam tamen cædem cōmuni libertate compensans. Cum in primam ergo custodiam incidissem, ac satellites haud facile amouissem, obuium quenq; perimens, & quicquid obsisteret conficiens, in ipsum negotij caput ferebar, in ipsum unicum tyrannidis robur, in ipsam nostrarum calamitatum materiam, & in summa arcis custodia sistens, quum illum conspexissem sese generose defendentem atq; resistentem, uulneribus multis tamen interfeci, ac iam quidem sublata tyrannis erat, facinus confectum erat, atq; exinde protinus omnes liberi. Senex relictus est ille solus, inermis, custodibus exutus, magno illo satellite suo adempto destitutus, nec amplius ulla generosa manu dignus. Ibi ego mecum iudices talia cogitabam: totum negotium meum bene se habet: omnia peracta sunt, omnia strennue perfecta sunt. Quonam ergo iste qui superest plectetur modo? Me siquidem ac dextera mea indignus est: præcipue uero facinore tam splendido ac iuuenili & generoso confecto, cuius gloriam addita hæc tam inerte cæde minuerem. Dignum autē quærere carnificem quempiam oportet, uerum post erumnarum tum, ne & hanc lucrifaciat uideat, puniatur, appositum tantū ensē habeat: huic ergo reliqua cōmitto. Hæc ubi statuissem, illinc amolior. Ille uero sicut ego ante diuinauerā fecit, ac tyrannū interfecit, fabulæq; meæ supremū actum addidit. Adsum ergo popularem uobis gubernationem adferēs, & omnibus securitatem denunciāns, ac libertatem feliciter annunciāns. Nunc igitur fa-

ctis meis fruimini. Sceleratis enim (uti uidetis) arx uacat, imperat au-
 tem nemo, sed & honores tribuere licet, & iudicare, & ex legibus contra-
 dicere: atque hæc uobis ex me, atque hoc facinore meo profecta sunt:
 atque ex illa una cæde, post quam pater haud amplius uiuere potuit.
 Dignum igitur ob ista censeo, debitum à uobis mihi præmium dari,
 non quod studiosus lucri sim, aut qui parua magnipendam: neque
 quod ob mercedē de patria benemereri in animū induxerim, sed quod
 mea officia cupiam uestro præmio esse comprobata, ne despectus sit,
 neue inglorius fiat meus conatus, tanquam à uobis mancus, & præ-
 mio iudicetur indignus. At iste contradicit, & me præter æquum ait fa-
 cere, qui honorari uelim, ac præmium referre: non enim esse me tyran-
 nicidam, neq; factum à me quicquam secundum legem esse, sed facto
 meo quiddam ad præmium petendum deesse. Rogo igitur eum, quid
 reliquum à me desideras? non uolui? non ascendi? non peremi? non li-
 beraui? num imperat quisquā? num iubet quisquam? num dominus
 minatur quisquam? num me maleficorum effugit quisquam? nō dixe-
 ris. Sed omnia pacis plena, & leges omnes redditæ, & manifesta liber-
 tas, & popularis gubernatio firma, & coniugia inuiolata, & pueri extra
 periculum, & uirgines tutæ, & festas agens ferias ob communem felici-
 tatem ciuitas. Quis est igitur horum omnium causa? quis illa sustulit,
 ista præbuit? Etenim si me quisquam est hoc honore dignior, illi hac
 mercede cedo, ac præmio istoc abstineo. Sin uero solus ego cuncta pe-
 regi, audens, periclitans, adoriens, interimens, puniens, alterum in alte-
 ro ulciscens: quid mea calumniaris officia? quid ingratum erga me po-
 pulum facis? At ipsam non occidisti tyrannum: lex autem tyrannicidæ
 præmium statuit. Interest ergo quicquam, dic mihi, an ipsum perimas,
 an mortis ei causam præbeas? Ego certe nihil puto, nepe hoc solum le-
 gillator spectauit, libertatem & popularem statum, ac sceleratorū amo-
 litionem, istud honorauit, istud gratia dignum censuit, quod factum
 à me non esse non queas dicere. Si enim illum occidi, quo occiso iste
 non potuit uiuere, ipse nimirū mactaui. Cædes mea manus illius erat.
 Ne nimium ergo curiose de mortis modo disputes, neque examines
 quomodo interiit: sed an amplius non sit, an per me est, quod amplius
 ille non est. Quandoquidem hoc quoq; mihi uideris excussurus, & sy-
 cophantam in benemerentes acturus, si quis non ense, sed lapide li-
 gnoue, aut alio quopiam modo peremisset. Quid uero si tyrannum fa-
 me obsessum, ad mortis necessitatē adegissem? etiā ne tum require-
 res meamet manu peractam cædem? alioqui deesse adhuc aliquid mi-
 hi ad legem implendam diceret: atq; id grauiore supplicio interfecto
 malefico?

malefico? Vnum solum examina, istud interroga, in hoc curiosus inquire, quis facinorosorum superest? quis iniuriæ metus imminet? quæ uestigia calamitatum? Sin uero purgata sunt ac pacata omnia: lycophantæ est, modum rerum calumniantem, uelle præmio ipsis factis debito fraudare. Ego siquidem hoc quoque in legibus declaratum memini (nisi forsan ob longam seruitutem sim, quæ in illis dicuntur oblitus) causas mortis duas esse, siue quis ipse occiderit, seu si quis ipse quidem non occiderit, neque manu rem gesserit, coëgit tamen, atque occasionem necis dedit: æqualiter hunc etiam lex plectendum censet, atque admodum quidem iuste: nam præbitam interitus causam nihilo iudicauit ipso facto minorem, ac reliqua iam de modo necis quæstio superuacua est. Illum ergo qui sic occiderit, puniendum tanquam homicidam æquum censeas, absoluique nullo pacto uelis: qui uero eodem quo ille modo ciuitati benefecerit, indignum benemeritis præmio duces. Neque enim istud possis dicere, me uidelicet id fecisse tantum: bonum autem exitum quendam temere non me id destinante, consequutum. Quid ergo pertinuisses amplius, eo qui fortior erat interempto? Quid in uulnere gladium reliquisses, nisi id ipsum omnino quod erat futurum prædiuinassent? Nisi hoc fortasse dixeris, quod qui peremptus est, tyrannus non erat, neque hoc nomen obtinebat, neque multa uos ob id libenter si necaretur, præmia dedissetis: sed hoc nunquam dices. Ergo interempto tyranno, illi qui causam præbuit non reddes præmium? o curiositatem, quomodo necatus est curas, quam libertate fruaris, aut ab eo qui democratiam restituit, amplius aliquid postulas. Atqui lex (ut dicis) ipsum rerum caput examinat, media autem omnia ualere sinit, neque ultra curiosius inquirat. Quid enim, qui in exilium tyrannum compulisset, non honorem iam tyrannicidæ tulisset? Imò ac ualde quidem iuste, nam & ille libertatem pro seruitute præstitit. Ac quod à me factum est, non exilium, nec redintegranda rebellionis metus, sed omnino perfecta sublatio est, & generis illius uniuersi interitio, ac totius mali radicitus excisio. Ac nunc per deos omnia mihi ab initio in finem usque (si uidetur) excutite, an prætermissum quicquam ad implendam legem fuerit, & an quicquam mihi defuit, quod adesse tyrannicidæ debuit. Ante omnia igitur animum adesse generosum decet, atque Reip. studiosum, paratumque pericula pro communi commodo subire, ac propria morte multorum salutem redimere: ergo ad id mihi quicquam defuit? An animo fractus sum? an periculo prospiciens, per quæ mihi uadendum erat detractaui? non id dixeris. Mane ergo in hoc solo, ac me finge ex eo solo quod uolui, atque isto consilio fui.

A ; etiam

etiam si nihil inde boni prouenisset, tamen ob mentem ipsam assurgentem præmium tanquam benemerentem petere, quum tamen ego non potuerim, sed alius me sequutus tyrannum occiderit, absolum (dic mihi) aut absurdum esset tribuere, maximèque si dicerem, ô uiri, uolui, cupiui, aggressus sum, atque animi mei signa dedi: solus honore dignus sum. Quid tum responsurus esses? Nunc uero non id dico, sed & ascendi & perditatus sum, atque innumerabilia priusquam adolescentem peremeram feci. Neque enim rem usqueadeo facilem esse suspicemini, custodiam superare, ac satellites opprimere, unumque tot uiros auertere. Sed ferè maximum in tyrannicidio, atque ipsum rei caput istud est. Nam ipse quidem tyrannus, non magnum opus est, neque magno negotio conficiendum, neque expugnatum difficile, sed ea potius quæ muniunt ac tuentur tyrannidem, quæ qui uicerit, is omnia peregerit: nam reliquum quidem parum est. Siquidem istud ad tyrannum usque penetrare, nequaquam licuisset mihi, nisi custodum qui eos cingunt, ac satellitum omnium uictori, ac nisi eos omnes prius deuicissem. Nihil amplius adiicio, sed ipse rursus immoror. Custodias superauimus, satellites inquam, tyrannum incustoditum, inermem, nudum reddidi. Ob hæc ne honore tibi dignus uideor? an adhuc à me cædem postulas? Atqui si cædem etiam quæris, nec istud quidem deest. Neque enim incruentus sum, sed perpetraui magnam ac nobilem necem iuuenis florentis atque omnibus metuendi, per quem etiam ille tutus ab insidijs erat, quo solo confidebat, qui multorum loco satellitum suffecit. Quid tum ergo, num præmio dignus sum? num tantarum rerum honore fraudabor? Quid enim si satellitem unum, si ministrum quempiam tyranni peremissem? quid si seruum honoratiorem? an non magnum etiam hoc tibi uideretur ascendere, atque in media arce, in medijs armis aliquem ex amicis tyranni conficere? Nunc autem etiam illum qui peremptus est considera, filius erat tyranni, imò tyrannus grauior, ac dominus inclementior, ac tortor crudelior, extortor uiolentior. Tum, quod maximum fuit, hæres omnium atque successor: postremo, qui in longum poterat nostras calamitates extendere. Vis ne hoc me solum fecisse, tyrannum autem ipsum adhuc ereptum fuga uiuere? Munus ob ista peto, quid dicitis? non dabitis? Non illum quoque suspexistis? non dominus? non grauis? non intolerandus erat? Nunc uero etiam caput ipsum intelligite. Quod enim iste à me flagitat, id quam optime fieri potuit, peregi, ac tyrannum alterius nece necaui, non uulgariter, neque uno ictu, quod illi post tot scelera maxime fuit optandum. Sed dolore multo prius exagitans, & in oculis ostendens misere prostrata, quæ illi fuerant

illi fuerant charissima, filium quanquam malum, tamen ætate florentem, ac patri simile, sanguine ac tabo plenum. Hæc sunt patrum uulnera, hi legitimorum tyrannicidarum gladij. Hæc tyrannis crudelibus digna mors, hoc supplicium sceleribus tantis debitum. Nam illico mori, illico nescire, nullum tale spectaculum cernere, nihil habet tyrannica poena dignum. Non enim ignorabam (te appello) non inquam ignorabam, imò nec alius quisquam quantum ille erga filium gerebat affectum, & quod post illum uiuere ne paululum quidem dignaretur. Atque omnes fortasse patres sunt in filios eiusmodi. At hic certe aliquid supra cæteros habebat, idque merito, quippe qui illum solum uidebat ducem seruatoremq; tyrannidis, solumque pericula patris præoccupantem, ac firmitatem imperio præstantem. Vnde etiam quanquā nō ob amorem, at ob desperationem saltem statim illum sciebam moriturum, quum cogitaret inutilem sibi uitam futuram, securitate quam illi filius præbebat ablata. Omnibus igitur illum simul circumsepsi, natura, dolore, desperatione, terrore, ac temporum etiam futurorum metu. His in illum cōmilitonibus usus sum, & ad ultimum illud consilium cōegi. Interijt nobis orbus, afflictus, dolens, lachrymans, luctum lugens, breuem quidem, sed qui patri sufficiat, & quod grauissimum est, ipse à seipso, quod mortis genus omnium est miserrimum, multoque acerbius quàm si inferatur ab alio. Vbi mihi gladius est? num quis illum agnoscat alius? num cuiusquam alterius telum est? Quis illum in arcem duxit? ante tyrannum quis usus est? quis illum tyranno misit? O ensis mecum communicans, rerum à me bene gestarum successor, post tot discrimina, post tot mortes despiciamur, & indigni præmio uidemur. Si enim ob istud solum hunc à uobis honorem peterem, si dicerem, ô uiri tyranno mortem cupienti, actum inermi forte deprehensio, meus iste subseruiuit gladius, atque operam suam ad consequendam libertatem cōmodauit omnibus, honore ac præmio indignum putassetis? dominū tam popularis rei non retaliassetis? nō inter benefactores inscripsissetis? non inter sacra gladiū ipsum reposuissetis? non secundū deum illum coluissetis? Nunc mecum cogitate, qualia tyrannū ipsum ante mortem & fecisse, & dixisse sit uerisimile, quū filium periret, ac uulneribus multis in parte corporis conspicua perfoderem, quo uidelicet genitor ureretur, atque aspectu primo stupefceret, miserabiliter exdamauit atque indamauit patrem, non ut auxiliator esset aut cōmilito, quippe qui iam senex erat atque inualidus, sed domesticorum malorum spectator. Ego illinc digredior, totius quidem tragediæ au-

tor. Reliqui uero histrioni cadauer, & scenam, & ensen, ac cætera quæ fabulæ supererant. At ille quum adesset, ac uideret filium quem habebat unicum, uix respirantem, lacerum ac morte plenum, uulnera quoque illa densa ac multa & letalia gerentem, sic exclamauit: O nate, sublati sumus, interempti sumus, tyranni cæsi sumus: ubi iste interfector est? ad quid mihi parcat? cui me reseruat malo per te iam fili præmortuū? nisi me forte utpote senem contempnit, & lente me perimere decreuit: ac mortem mihi producat, ut necem mihi faciat longiorem. Et simul ista dicens, ensen quærebat: ipse autem erat inermis, ut qui omnem in filio spem reposuerat. At ne is quidem defuit, iamdudum enim à me ante præparatus erat, atque ad facinus futurum relictus. Ergo ex corpore euellens, & ex uulnere gladium eximens, iamdudum me occidisti, peremisti, nunc uero mihi finem facito: O ensis, inquit, patri lugentis consolator ueni, atque infelicem senis manum adiuua, iugula tyrannum, perime, ac luctu solue. Utinam in te prior incidissem, utinam ordinem cædis incepissem, cecidissem quidem, at ut tyrannus tantum, at ultorem sperans, nunc uero ut orbus, nunc uero ut etiā carnificis egens, Et hæc simul dicens, uulnus intulit tremulus, impotens, cupiens quidem, inualidus tamen ad facinoris ministerium. Quot sunt ista supplicia? quot uulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot præmia? Et tandem uidistis omnes iacentem iuuenem, opus neque paruum, neque facile, senem uero illi circumfusus, cruorem utriusque inhaerentem, atque illam libertatis & uictoriæ parentē Libitinam, & nostri ensis operam: ensen uero ipsum inter utrumque monstratum, dedarantem quàm non indignus domino sit, testantemque quod mihi sit fideliter obsequutus. Hoc si ergo fecissem, obscurius fuisset, nunc uero redditur ipsa nouitate splendidius. Qui tyrannidem ergo omnem sustuli, ego sum: opus autem in multos distributum est, quemadmodum in fabula. Atque egi primas quidem partes ego, secundas uero filius, tertias tyrannus ipse, ensis autem subseruiuit omnibus.

• LVCIANI TYRANNICIDAE, THOMAS MORRO INTERPRÊTE, FINIS.

Dedamatio

DECLAMATIO THO

MAE MORI LVCIANICAE RESPONDENS.

On putauerā iudices, ei, qui (id quod ego nunc facio) publicam causam suscepisset agendam, opus fore, ut quur id facere instituerit, rationem reddat. Neque enim ullum fore periculum, ne id malicia potius aggressus, quā pietate uideatur, quum hoc certissimum praebeat magnae integritatis argumentum, quod aliorum omnium commodis elegerit suo priuato labore consulere. Quod quanquam omnes istiusmodi causarum patronos merito posse existimem ab omni calumniae suspicionem defendere, me tamen omnium meritisime, qui ut omnibus prosum, non solum hunc mihi laborem desumpsi, sed inimicitias etiam cum eo uiro contraxi, qui se tyrannos quoque iactat occidisse. Sed quoniam nihil tam recte ceptum esse uideo, quod non improborum uellicet ac deprauae iniquitas, & quosdam iam nunc mussitantes audio, qui istius oratione persuasi, hoc meū officium in peiorem partem rapiunt, statui iudices uobis huius actionis meae causas exponere, ne quis industriae meae malignus interpretes eā dolori, odio, uel inuidiae conetur ascribere. Ac primum, quid est quur tyranni mortem dolere puter? nam id iste mihi super obiecit, probationē uero nullam attulit, dixisse tantū contentus, & credi sibi sine argumēto, sine teste postulat: imō, inquit, nisi doleres, nisi tyranni mortē ulcisci cuperes, meū non contenderes. Ergo eo solo lugere me tyranni mortem probas, quod tibi ob eius necem, praemium iniuste petenti, ego me iuste opposui? Vis uidere quā nihil didis? Si te tyrannū occidisse probes, ego tecum litigare, nec si uelim possem, nec si possem uelim. Nunc uero quid aliud contra te dicturus sum, quā quod illū non occidisti? Si tu interfecisses, nihil quererem, imō laudare, admirarer, ac praemium primus decernerē, nunc uero ideo tibi contradico, ideo tibi honorē denego, ideo aduersor, ideo queror, quia tyrannū nō occidisti. Num igit occisum prius dolere uideor? Ostendisse potius iudices debuit, me tyrāno fuisse uel sanguine cōiunctū, uel affinitate propinquū, uel beneficijs deuinctū, uel scelerum cōmunionē scēderatū. At istorū quicūq; ne fingere quidē potuit: ergo si neq; cognat? illi, neq; affinis fui, si mea opera nunq; in cuiusq; iniuriam ulus est, si ab illo beneficij nihil in me collatū est, si me acerba seruitute cū ceteris simul oppressit, si me illius interitus libertati uobiscū unā restituit, qd causae est ut illius mortem

lius mortem meae salutis ac libertatis auspicium doleam? At odij certe tantundem causae est. Nam quid egit quod odium in illum prouocaret meum? Primo tyranni filium interfecit: postea uero tyranno sibi manus inferente, iste praeium tanquam tyrannicida petijt: quorum alterum, puta quod iuuenem peremit, quāquam id ipsum parum consulte, parumque ex communi commodo fecerat, nisi dii nobis fuissent propitij, fecit ille tamen animo (quantum ego certe suspitor) non malo. Alterum uero, nempe quod praeium postulat quum non meruerit, ut nunc sunt hominum ingenia, non miror, & ignosco certe, modo possit auferre. Neutrum istorum odium in illum meum cōcitāt. Extra haec nihil unquam fecit, quod ad me ullo modo pertineat: ergo tam iniquus sim, ut hominē uix tandem satis aut de facie, aut fama notum, qui me nec re offenderat, nec uerbo laeserat, gratis odio persequeret? Restat inuidiae diluenda suspicio, quae talis est, ut nullo malo canere uelim libentius. Nam quum omnia uitia sint suapte natura perniciosa, nullum tamen est liuore pestilentius: quodque pectus, cui semel insederit grauioribus tormentis exagitet. Nempe alterius fortunam, summi infortunium ducere, secundis aliorum rebus aestuare, alienis laudibus uri, aliena felicitate torqueri, an non summa miseria, non extrema dementia est? Itaque si à quoquam alio uitio iudices absum, ab hoc certe longissime absum. Cuius unquam fortunas impetij? Cuius res bene gestas eleuaui? Cuius laudibus unquam detraxi? Cuius famam laeae resperxi? Certe ab huius uitij suspicionē si me mediocris ista fortuna mea non asserit, quae non tam inops est, ut aliorum opibus ac praemijs inuideam, si me antea acta uita non uindictat: quae non usque adeo est rerum bene gestarum indiga, ut aliena debeam laude tabescere. At ipsa me herde causa prorsus absoluit, quae talis est, ut potius omnium ueniam, quam cuiusquam mereatur inuidiam. Quaeso iudices, quod tandem odij signum, quod inuidiae documentum praeme fero? Non prouoco, non irascor, non accuso, urbem tantū in ius uocatam ab illo defendo. Sed quur sedentibus ergo ceteris, ac tacentibus uniuersis, atque in his multis & clarissimis uiris, & autoritate praestantibus, & multo ad dicendum instructionibus, ego potissimum surgo, & petenti praemia contradico? Illi ipsi profecto quin mecum sentiant non dubito: & quin ex his plerique sint, qui hoc ipsum officium, nisi ego iam suscepissem, libenter fuerint obituri: neque tamen ideo culpandus sum, quod me pro patria primus obtulerim. Quicquid est, alieni silentij causas non debeo: me certe ad dicendum cum Reipublicae causa, tum deorum immortalium respectus incitabat: nempe quum uiderem satis tenues

ararij

ararij nostri prouentus, & praesentem pecuniam nimis exigua, tum instare multas necessarij sumptus occasiones, non ferebam uti ciuitas hoc insuper non necessario sumptu mulctaretur. Tyrannicidij praemium quantum sit non ignoratis, ac merito quidem: quod enim praecium satis grande sit, quo agri, foci, fortunae, liberi, coniuges, salus, ac libertas omnium, postremo ipsae deorum arae atque templa redimuntur? Quod quo maius atque urbi onerosius est, eo magis à nobis prospiciendum est ne temere collocetur. Satis iudices, satis impensae ac sumptus imminet, satis effundendum est, ut ararium nostrum tam profunde, non iste etiam cui nihil debemus, exhauriat. Praeterea quum hoc tyrannicidium sola deorum clementia prouenerit, qui toties indamati calamitatum tandem nostrarum miseri, crudelissimi nos iugo tyranni soluere, ac libertati reddere uoluerunt, non ferendum putauit ut ciuitas honorem gratiamque dijs merentibus ablatam, homini non merenti tribueret. Totum autem hoc negotij fortunae deorumque benignitati deberi, huic nihil gratiae, apertissimis argumentis docebo: quod dum facio, quaeso iudices diligenter attendite. Tria sunt quorum iste quodlibet sufficere sibi ad hunc honorem consequendum putat, uel quod tyranni peremit filium, uel quod tyrannum tentauit occidere, uel quod pater filij nece commotus, ense quem iste reliquerat mortem sibi consciiuit. Ergo illius adolescentis caedes tyrannicidium uidetur? Quid nunc? nempe & ille (inquit) tyrannus erat. Quis id credat iudices, urbem unam duobus suffecisse tyrannis? duos tyrannos inuicem concordes eadem incoluisse moenia? unius urbis ambitu potuisse contineri, quorum alterutri uix uel orbis uniuersus suffecerit? Quisquis id credendum duxerit, is mihi parum uidetur tyrannicam considerare naturam: nam legitimae quoque potestates, ac non solum legibus gubernantes, sed etiam legibus obtemperantes, & tyrannide tanto interuallo mitiores, ambitione tamen ita uincuntur, ut nec uel intimorum amicorum uitae parcant, potiusquam eos habeant imperij sui consortes. Quis tyrannum credat natura ferum ac uiolentum imperij sui, cuius ardore hominum leges protriuerit, deorum contempserit, uitam neglexerit, socium quenquam admittere? Quin brutorum quoque pleraque ferme quae (quod tyrannorum proprium est) rapto uiuunt, quibus solius pabuli cura impressit aliqua tyrannicae naturae uestigia, in proprios foetus sauiunt, potiusquam socios illos uenationis accipiant. Et hominem tyrannum putamus, quem fastus inflat, ambitio stimulat, cupiditas urget, gloria sollicitat, suam cum quoque posse communicare tyrannidem? At iste non solum duos tyrannos facit, uerum etiam adolescentem plusquam tyrannum uult uideri: nam ci-
uibus

uibus atroces (inquit) iniurias fecit, cæde, rapina, stupro, omnibus denique scelerum formis insignis. Nomine quidem abstinnit, cæterum re ipsa tyrannidis caput erat, ac parente plus potuit, eū ut uolebat rexit. At longe contrā se res habet iudices: nimirum impotens semper ac formidolosa res tyrannis est. Neque filius profecto patrem tulisset si posset, neq; filio tantum permisisset pater ut posset. Nemo tyrannis est hærede suspectior, qui eo maiorem parenti metum incutit, quo magis ferocem eius indolem ac tyrannicos mores expresserit. Continebat ergo filij sui cupiditates, atq; adolescenti stringebat potius quàm laxabat habenas, ne uiribus nimium inualescens iuuenis, imperij audius, atque opibus insolens, nec sibi iam imperans, tandem ne parenti quidem parceret, quin iam Saturno superi Iouem præferrent. Nam si iniurias interdum fecit, quid aliud quàm se parenti satellitem præbuit? ex quibus quotus quisq; est, qui non grassetur, nuptias uiolet, domos compilet, phana dispoliet, obuios cædat, atque optimum quenq; trucidet? Sed quoniam unus est, cuius potentia atque umbra freti, tam scelerata grassantur audacia, poenas alioqui facinorum suorum uel illi, uel publicis legibus daturi, ipsi quidem latrones, homicidæ, fures, adulteri. Solus autem unus ille scelerum princeps, sub cuius nomine omnes impune delitescunt, tyrannus est. At ille adolescens si quando patrabat aliquid atrocius, patrem semper sic imperasse dicebat, neque ego quin imperarit dubito. Nam filius quanquam ea indole fuit, ut parentem aliquando uideretur (si ad tantam peruenisset ætatem) flagitijs ac sceleribus æquaturus, tamen in hac adolescentia præ illius crudelitate ac sæuicia quibus iam à puero semper assuetus insenuerat, rudis adhuc miles, ac uix tyro fuit, neq; ferè magnum quicquam, nisi à patre iussus atq; edoctus agebat. Sed siue non nisi iussus illa faciebat, siue ipse etiam iniussus audebat, tamen quum tanquam iussus egerit, quum neq; tyranni nomen usurparit, neq; se pro tyranno gesserit, sed patri se parere significarit, & auctorum suorum causas in illum retulerit, quum alium se potentiores esse confessus sit, cuius uiribus fideret, à quo omnis eius penderet impunitas: furem si uelis, aut sacrilegum, uel si quod aliud nomen mauis, appelles: at is profecto non est, in quo fieri tyrānicidium potest. Quod si illum omnia solum potuisse, ac re ipsa tyrannum fuisse contendas, & (quod paulo ante iactabas) illico eius morte liberam fuisse rempublicam, fingamus obsecro adhuc parentē uiuere, sed non fugatum tamen, quod nescio quur ipse finxisti, quippe quem nec ipse fugaueras, neq; quur ei fugiendum esset effeceras. Filio enim tantum per insidias adempto, reliquis uiribus integris, nō uideo quur

quare patri magis desperandum, aut fugiendum fuerit, quàm si aut fi-
 lius ei natus non fuisset, aut peste correptus obijisset. Patrem ergo fin-
 gamus (ut dixi) uiuentem, ac filio quidem unico orbatum, sed satelli-
 tum tamen caterua cinctum, eadem filij lachrymantem: sed interfecto-
 ri minantem, atq; omnia suppliciorum genera destinantem, in fo-
 rum uultu tristi quidem, sed tamē truci procurrere, & prolato quem tu
 reliquisti gladio, ingentia polliceri præmia, si quis eius ensis dominum
 prodiderit: hic tu foro iam ab illo, atq; eius satellitibus occupato, & in
 caput tuum quæstione iam haberi coepta, in publicum fortis Tyranni-
 cida procurre, & in medios globos irruēs Tyrannum te occidisse pro-
 clamita, libertatem omnibus denūcia, ac Tyrannicidij præmium po-
 stula. Quid fugis? Quid latebras quæris? Quid Tyrannicida metuis?
 An non libera est respublica? An non Tyrannus occisus est? Neque
 ergo is quem peremisti Tyrannus erat. Sed quidam potius Tyranni
 satelles, neq; eius morte ciuitas libertati restituta est, quod solum pau-
 loante dicebas huius legis spectasse latorem. At hæredem (inquit) occi-
 di. Quid mihi hæredes nominat? Quid in Tyrannide leges memorat?
 Legū ista nomina sunt. Iuris est ista successio. An Pyratæ filium si de
 mortui patris locū impleuerit, hæredem quisq; dixerit? Intestatus sem-
 per Tyrannus moritur, quippe legibus ab illo captiuis, quæ solæ ratū
 facere testamentum possunt. Proinde qui defuncti locum Tyranni su-
 bit, hæres non est, sed nouus Tyrannus. Non enim succedit, sed inua-
 dit. At illi nunc paruissimus. Istud qui constat? Ego contra Tyranno
 mortuo populum ilico liberum esse dico. Alioqui frustra lex Tyran-
 nicidæ præmium statuit, si alterius morte in alterius potestatem re-
 cidimus. Sed longe secus iudices, defuncto enim quolibet casu Ty-
 ranno, populus iam tum liber dum amici luctu occupantur, dum stu-
 pent eius morte satellites, ilico sese in libertatem asseruisset, neque plus
 filius aduersus populi uires tum ualuisset, q̃ nunc potest quisq;, uel ex
 amicis Tyranni potētissimus, aut genere quisquis ei fuit post filiū pro-
 ximus, ad quem, si successionis nomen, atq; hæreditatis audiendum
 est, tam nunc Tyrannis pertinet, q̃ ad filium pertinuisset. Qui satel-
 litem igitur, qui amicum, qui cognatum, qui filium Tyrāni peremerit:
 frustra tyrannicidium iactauerit. Tyrannus ipse solus est, cuius necem
 tanto præmio respublica mercatur. Sed uolui, (inquit) pertentaui, peri-
 ditatus sum, quod negari ne possit, filio tyranni perempto, spe futuræ
 tyrannidis extincta, præclarum animi mei documentum reliqui, uel
 hoc solum sufficere mihi ad hunc honorem puto. Hic uide obsecro q̃

B nihil

nihil malivole, quàm simpliciter agam tecum omnia, quæ ex re tua totum hoc negotiū minime suspiciosus interpreter. Nam si alius hanc ageret causam, nec tamē ex inimicis tuis, sed ex acrioribus istis actoribus quispiā qui locos omnes excutiūt, & suspicionibus urgēt, ac moleste nimium premunt, sic Hercules hūc tractaret locū, ut te nec id tentasse unquā nec destinasse contenderet. Quod si tu uociferareris mirari te quenquā tam insigni esse impudentia, ut talia dicere occiso in ipso conatu tyrāni filio audeat, hic ille protinus quasi fieri non potuerit (inquit) ut non patriam liberaturus, quod non præstitisti, non Tyrannum occisurus, quem non attigisti: sed ipsum potius iuuenem quem trucidasti perempturus, ascenderis: illa tam tibi priuatim, aliquam ulturus ac retaliaturus iniuriam. Hic si instaret, urgeret, premeret, ac certas aliquas probationes illius animi tui ac propositi flagitaret, uides (ut opinor) in quantas traheris angustias. Sed ego tecum hoc pacto non agam, quippe qui in rebus (cuiusmodi ista est) uehementer obscuris, assueui semper in meliorem partem esse procliuor. Permitto itaque tibi, ut ista fecisse animo in Rempublicā, propenso uidearis. Voluisti ergo, ac tentasti prorsus auferre Tyrannidem. Hoccine tibi uidetur isto præmio compensandum? Primum quod uoluisti, quis non uidet quàm sit exiguum? Nam hac ratione omnes tyrannicidij præmium peteremus. Quis enim tam frigido in Republicæ animo fuerit, ut Tyrannum crudelissimum non libenter auferre uoluerit? Tentando uero quid aliud declarasti, quàm quod esse Tyrannicida uoluisti? Quod te præterea periculis exposuisti, an id præmium meruerit ullum, postea uidebimus: quod autem istud non meruit, spero uobis iudices esse uel sola legis recitatione perspicuum. Quæ quum præmium nisi Tyrannicidæ non statuat, qui uero Tyrannum non ceciderit, esse Tyrannicida non possit: quantumlibet quispiam tentauerit, quantiscunquē sese periculis exposuerit, frustra Tyrannicidij præmium: nisi cæso Tyranno, petierit. Nam ei qui dum conatur occidere, in exilium compulerit, præmium quidem: sed neque tantum, neque tantū Tyrannicidæ decernam. Etenim si morbo quopiam laborans denunciem: quicumque me sanauerit, ei recuperata ualitudine, tria me talenta daturum, ueniat aliquis spe mercedis inductus, qui mei curam suscipiat: deinde medicamentis quibusdam adhibitis, ubi frustra se conari senserit: artem suam morbo uictam confessus, me iam deploratum relinquat: aliqua tamen molestiæ parte leuatum, sanitatis illi mercedem, quia non sanauit, non debeo: rursus quia profuit, inanem prorsus à me dimittere haud æquum est. At si

post

post mille pharmaca, nihilo tamen melius habentem destituat: praemium nihil meretur, qui nihil iuuat: gratiae uero tantundem feret: qui quod mederi tentauit, sui gratia, non mei fecit. Quod si insigniter Medicæ artis ignarus, rem tamen aggredi fuerit ausus, atque aliquantisper miserere uenenis adfectum postea dimittat: quum iam non modo nihil operis tulit, sed plurimum doloris addidit: etiam si sese gratis obtulerit: utrum amore dignus est, quod me suo labore tam diu nulla praemii spe tam officiose uexauit? an summo potius odio, quod temere sese meo periculo ei negotio, cuius erat imperitus, immiscuit? Huic rei Iudices haud multum mihi uidetur praesens causa dissimilis. Lex enim Tyrannicidam conducere uehementer alicunde studet: ei quoque praemium certum, Tyranno caeso, pollicetur. Sed Tyrannicidam quum dicit Iudices, hominem quaerit artificem: non manu tantum fortem, sed pectore quoque multo magis ualentem, consilio potius quam uiribus praestantem; qui insidias tendere, laqueos abscondere, occasiones captare nouerit, Ergo hanc prouinciam si quis huiusmodi susceperit: qui Tyrannum ipsum arte ex insidijs adoriatur, adorsum opprimat, oppressum interimit: nec re coepta semel, nisi perfecta desistat: hic Tyrannicidæ praemium audacter postulet. Sin id quidem non potuerit, quod autem proximum est & confine, fecerit: Tyrannum uidelicet uel in exilium abegerit, uel ad deditionem condonata uita coegerit, uel ad deponendam Tyrannidem certa conditione compulerit: hunc ego praemio dignum, neque nullo quidem, neque tamen Tyrannicidæ iudico. At si quis manu potens, mentis inops, illarum penitus ignarus artium, quibus instructum esse Tyrannicidam oportet: qui rem uiribus egere tantum, ac non consilio putet, qui denique Aiæ multo sit, quam Vlyssis similior. Sed Aiæ tamen iam abiudicatis armis insanienti, armenta hominum loco trucidanti. Si huiusmodi, inquam, quispiam rem tantam conficiendam sibi desumpserit: tum nec insidias collocans, nec tempus eligens, nec occasionem expectans: impetu quodam proruat, nec ab ipso tamen Tyranno incipiat, sed in satellites eius insiliat, dato interim illi sibi cauendi loco. Tum subducto Tyranno: re temere coepta, stulte gesta, per ignauiam relictæ, ac penitus infectæ: sola sibi fuga, abiecto etiam gladio, consulat. Postea uero uel defuncto, uel interfecto Tyranno, in publicum prodeat: praemium tanquam Tyrannicida postulet, atque huiusmodi utatur oratione. Volui Iudices, ausus sum, tentavi, periditatus sum. Vtrum Iudices illi Tyrannicidæ praemium decerneretis, quia Tyrannum tetrauit occidere? an malā potius gratiam haberetis, ac dignū

etiam supplicio duceretis, quod sua temeritate non se solum frustra periculis obiecerat, sed urbem etiam uniuersam in summum discrimen unà præcipitauerat: utpote qui Tyrannum stulte irritando fecerit, & ciuibus inuestiorem, & aduersus insidias cautiorem? Videtis ergo Iudices quemadmodum id quod iste uel solum satis esse cõfidebat, usq; adeo nihil adiuuat, ut etiam nonnihil officiat. Quamobrem si neque is, quem peremit, Tyrannus fuit: nec satis Tyranni filium occidisse fuit: tentasse uero temere, plus q̃ frustra fuit, reliquum est, ut ultimum illud, Tyranni uidelicet ipsius mortem, excutiamus: quam iste sibi nos debere disputat. Hoc totius negocij caput est, hoc si uobis iste persuaserit, causæ nihil est quin uicerit. Contraque si ego hanc partem euicero, atq; sacram hanc, quod aiunt, anchoram illi præcidero, nonne illico necesse est fluctuet, ac naufragio pereat? Idcirco Iudices hic etiam atq; etiam obsecro: ut quàm maxime sitis attenti, dum Tyranni cædem doceo, ex qua tota ista pendet controuersia, nihil ad istum quicquam pertinere. Totum ergo hunc locum Iudices sic ab isto tractatū esse meministis, ut qui uobis persuadere cuperet, uti crederetis eum iam tum quum filium perimeret, parentem quod postea fecit, præscisse facturum. Sciebam, inquit, satis esse filium occidere, sciebam patrem ilico sese post mortem filij perempturum. Imò sciebas certe, quum sic hanc causam ageres, opus esse tibi ut illa præscisse uidereris. Alioqui frustra te præmium Tyrannicidij petiturum: si neq; ipse Tyrannum peremisses, neq; id saltem fecisses, unde illi scires exitum imminere. Eam ob rem Iudices exitum eius facti tam certum uideri uoluit, ut uobis etiam audientibus dixerit, ob id ipsum sese à Tyranno manum abstinuisse, eumque sibi ipsi pariter & istius gladio reliquisset: quem alioqui, ut ait, facile potuisset occidere, fecissetq; nisi de exitu securus scilicet, tunc de industria pepercisset, ut paulo post miserius interiret. Hic igitur quid faciam? quò me potissimum uertam? unde argumenta conquiram, quibus hunc probem non esse rerum futurarum præscium? Quin illum percontemur potius, ac rationes aliquas exigamus, quibus ille nobis fidem rei tam longe supra fidem faciat, unde hanc tam mirabilem diuinandi peritiā nactus sit, utrum ne homine quopiam docente didicerit, an numine potius inspirante conceperit. Dic igitur nobis Tiresia, quonam probamento facies, uti constet comprehensam esse tibi rerum futurarum scientiam? defossum alicubi thesaurum effode, cogitationes nostras euolue, abstrusum aliquid atque occultatum erue, quod miremur omnes: nepe eiusdem artis esse puto.

& quæ

& quæ præsentia latent edicere, & quæ sunt futura prædicere. Aut si tu futuris dūtaxat uales, aliqua nunc ediffere aliquot post hoc annis: aut si libet, sæculis potius euentura: quæ quum ex tuo præscripto ceciderint omnia, tum demum redito, & futura te præscisse dicito. Interim profecto ægre, quantum suspicor, obtinebis: ut quod te nesciente fiebat, id præscisse credaris anteq̃ fieret. Quod si tum, quum filium interimeres, ignorabas patrem sese, quod postea fecit, occisurum: quur tu nunc eius cædis præmium postulas, quam nisi uelis impudenter esse mendax, fateare necesse est, te ignorante, atq̃ adeo ne cogitante quidem, perpetrata esse? Sed ideo se fortasse putat huius etiam necis auctorem: quoniam illa cædes quā fecit, istius quoq̃, tametsi præter spem, causa tamē aliquo modo fuit. Qua in re uos longe aliā Iudices opinor esse sententia. Neq̃ enim si Tyrannum casu quisq̃ aut mente captus occidisset, ei Tyrannicidij præmium decerneretis. Quid ita? Nempe quod inscius uterq̃ atq̃ imprudens occidisset, quanq̃ istius causa est aliquanto, ut mihi uidetur, inferior. Nam si alteruter illorum præmiū peteret, tametsi peteret qui peremisset ignarus: atq̃ ideo frustra peteret, peteret tamen qui peremisset: nunc uero & isto nesciente, & non ab ipso peremptus est. At nihil ego, inquit, neq̃ casu, neq̃ imprudens feci: sed filium consultò trucidauī, atq̃ ita patri uolens ac prudens mortis causam præbui: qui, ni ego filium occidissem, adhuc Tyrannus uiueret. Age accedam etiā propius. Si tu Tyrannum aggressus ut perimeres: deinde uictus ab eo, proiecto etiam gladio, fugeres, atque is equo te persequutus, equo collapso, præeps in gladium tuum tam opportune caderet, ut eodem transfigeretur, an nō hic posses eadem omnia dicere, uoluisse te uidelicet, ac uolentem aggressum esse: uolentem igitur prudenterq̃ causas ei mortis attulisse? nā nisi tu illum fuisses adortus, ille non fuisset occisus. Sed nōne uides: ut eadem opera, uel magis fuga tua gloriari liceat, & ignauia tua præmium petere? Nam nisi tu fugisses, ille non cecidisset: nisi tu gladium turpiter abiecisses, nec transfixus ille fuisset. Postremo hac ratione ignauos etiam Tyrannicidas esse liceat. Quemadmodum licet uolens adortus esses ut interimeres: tamen postq̃ re infecta fugisses, quod postea factum esset? tuum non iudicaretur: licet id factum nō fuisset, nisi tu aliquid ante fecisses, ita etiam si Tyrannum perempturus ascendisti, filiumq̃, dum patrem quæris, occidisti: tamen cum pergere ac perficere quod incoeperas, uel timore non ausus sis, uel negligentia nolueris, uel casu non potueris: sed re prorsus infecta redieris, quicquid inde postea te inscio atque in-

sperantē prouenerit, id à te profectum esse ne dixeris. Si quidem quicquid tuum dici potest, ibi desijt, ubi tu destitisti. At nec istud fortassis ei quod ipse fecit simile esse concedet. Sed mihi hoc pacto rursus opponet. Is quem tu proponis, non ea mente Tyrannum aggressus est: ut se postea uicto ac fugiente, ille uictor dum persequeretur, occumberet. Ideoque quod non proposuit, merito suum uocare non potest. At ego eo proposito peremi filium: ut pater sese dolore commotus occideret: atque id facturum animo meo percepi. Videtis Iudices, ut nobis illa diuinatione sua rursus occurrit? Queremus igitur ab eo, quoniam pacto præsenserit? præsiciuerit ne? an coniecirit? Si se præsiciuisse respondeat, neminem credo ei crediturum: sin coniecisse, interim nescisse se fatetur: sed opinatum esse tantum, hoc est, dubitasse, incertum fuisse: postremo quid aliud quàm ignorasse? Sed uideamus tamen quibus signis, quibus perspicuis argumentis, rem tam inopinabilem ita collegerit euenturam, ut quod alius nemo sperare potuisset, id ille sibi tanquam certum atque inopinabile proposuerit. Noueram inquit, quàm misere deperibat filium. Ita ne id tandem adeo te certum ac securum reddidit: ut necem eius non tantum forte secuturam, sed necessario futuram destinares? Scio iudices, haud mediocres illos affectus esse, quos erga liberos parentum pectoribus inleuit natura, neque tamen aut tantos, aut cuique tam exploratos crediderim: ut promittere sibi ac spondere audeat, id quod iste se fecisse narrat, interempto filio patrem ultroneum ei comitem futurum. Nam quotusquisque ex his, quorum filij & unici, & charissimi quotidie uel morbo cadunt, uel dolo pereunt, uel bello occumbunt, uel casu intereunt, usque adeo moerore consternatur, ut sibi mortem sua sponte consciscat? Sed amor, inquit, etiam desperatio non minor occasio desiderandæ mortis accessit. Quamobrem obsecro, an tu quum filium perimeres, reliquos unà satellites omnes occidisti? non dices, opinor, stragem te tantam fecisse. Ceteros igitur adhuc retinebat: opum satis, uirium satis habebat. Quapropter uno adempto, quum tot adhuc essent incolumes; quorum omnium intererat maxime hunc incolumem esse, quum ei usque adeo desperandum fuit, ut non ab urbe, sed ex orbe festinandum fuit. An usque gentium uiuere quenquam hodie suspicemur, qui id fecisset, quod Tyrannus iste fecit. Quid de alijs querimus? quin te potius interrogemus, quæ uerisimile est de te coniecturam hanc fecisse, & Tyrannum ex animo tuo spectasse. Si tibi ergo filius perimeretur, atque insuper imminere uideretur nonnullum & fortunæ simul & uitæ periculum: num potius eligeres te comitem filio dare.

dare, quàm mortem illius ulcisci. An temet ipse ne ab alijs occidereris, occideres? Certe, ut pro te quoque respondeamus, non faceres. Quomodo ergo in mentem tibi uenire potuit: ut quod nec alijs fecerunt, nec quisquam fecisset, nec tute facturum esses, id Tyrannum cogitares facturum? At planè, inquit, cogitabam: alioqui cur ibi gladium meum reliquissem. Recte nimirum ignauiae tuae nos admones. Nam cum hoc dicit Iudices: nonne id uobis uidetur dicere, praesens certe: alioqui cur inde fugissem? quid enim aliud est: alioqui cur gladium ibi reliquissem, quàm alioqui cur inde abiecto gladio turpiter me in pedes dedissem. Nam quid opus fuit gladium Tyranno relinquere: Ne deesset ei scilicet, quo periret? Itane qui omnium gladios timet, ipse gladio caret. Qui quicquid habet, gladio peperit, gladio possidet, gladio tuetur, ei gladius unquam abfuerit. O nouum prodigium Iudices, Tyrannus sine gladio. Neque illi gladius defuit, nec iste gladium ei reliquit, sed abiecit: nec futurum quod euenit, uel leuissima coniectura prauidit. Sed posteaquam in arcem temere (nescio quomodo) perrepisset, atque ibi adolescentem (ut est iuuentas semper incautior) solum, securum, ac nihil minus expectantem, de improviso adortus oppressisset, ac potuisset fortasse progressus, ulterius eadem opera Tyrannum sustulisse: ilico hominem timor inuasit, metuentem ne uoce uel gemitu morientis audito, iam tum proditus concurrentibus Tyranni satellitibus, caperetur. Iam ante oculos eius obuersabantur uincula, carcer, tormenta, ac mortes mille, mille supplicia: quorum imaginatione uana perterritus, iam strepitum omnem, omnem sonitum, ac postremo suam ipsius umbram expauescens: tam nunc repente timidus, quàm ante temerarius, ex arce se proripuit: nec secum gladium saltem tollere ausus est: seu ne esset fuga tardior, seu ne cum ense deprehensus, insidiatus fuisse Tyranno diceretur: quo nunc perempto recurrit insolens, & tanquam ipse occiderit, Tyrannicidij praemium postulat. Age ergo Tyrannum ipsum non quaero an peremeris: hoc tantum quaero, an peremisse potueris. Si non potueris: ergo occasionem non expectasti, locum idoneum non elegisti, tempus opportunum non captasti: sed temere, sine consilio, sine ratione, praecipit inceptisti, quod perficere non ualueris. Nec illum ergo te iactes occidisse, quem te fateris nec potuisse. Sin potueris: magnae profecto uel inertiae, uel ignauiae fuit, quod non feceris. Imò, inquit, potui: sed de industria superfedi. Satis iam feceram, filium occideram: patrem dolori suo, & gladio meo reliqui, quo eum.

sese perempturum praevidi. O inuerecūdum, si ista mentiris. O infan-
 num, si non mentiris, si tam incredibilia finxisti, miramur impuden-
 tiam, si tam absurda cogitasti, miramur amentiam. Tū ne adeo
 eras insanus, ut quum uno ictu potueris, & uitam tuam, & Reipub.
 salutem in tuto collocare, malueris omnia dubijs fortunæ casibus ex-
 ponere, & tibi futurum promittere, quod sanus auderet nemo spera-
 re? Quod si Tyrannus id uoluisset, quod tute haud dubie fecisses, &
 quod illum quoque facturum longe uerisimilius quàm quod fecit fu-
 it: conclamasset satellites, coëgisset sicarios, armasset carnifices, ac pro-
 lato filij cadauere, & natura crudelis, & tam atroci spectaculo irrita-
 tus, iram ac furorem illum effudisset, primum in te, per quem filius oc-
 cisus, deinde in urbem uniuersam, propter quam occisus est, quæ si
 contigissent (ut tua dementia propemodum contigerant) neque tu mi-
 ser hodie uiueres, qui hoc præmium peteres, neque nos Rempub. ullā
 à qua peti posset haberemus. Sed dñj immortales, Iudices, uota pre-
 cesque nostras recordati sunt: Dñj seruitutis nostræ mala miserati sunt:
 Dñj nobis in summis æque extremis periculis auxiliati sunt. Qui quū
 semper huic urbi succurrere statuissent, id potissimum tempus elege-
 runt, quo maxime nobis beneficium suum commendare possent.
 Nam Tyrannus quanquàm semper erat molestus uiuente filio, tamen
 eo nomine minus grauis incumbabat ciuibus, ne miseram penitus at-
 que exhaustam urbē filio relinqueret. At eo trucidato propter quod
 ante pepercerat, cui dubium esse potest, quin funditus omnia dire-
 pturus fuerit? Postquam ergo Respub. istius primum temeritate, de-
 inde ignauia in extremum illud periculum corruisset, superi tempus iā
 uenisse rati, quo perpetuam nobis insculperēt fauoris sui memoriam,
 omnia mala quæ tam prope ceruicibus nostris imminebant, subito in
 ipsum Tyranni caput auerterūt, idq; tam celeriter, ut citius nos peri-
 culo liberatos esse, quàm in periculo fuisse cognouerimus, ne nos in-
 terim saltem potuisset discriminis tanti metus urgere. Quis Tyran-
 num putasset, Iudices, reperto filij sui cadauere, in sese potius quàm in
 hanc urbem gladium fuisse uersurum, nisi nostri studio superi in pro-
 priam illum perniciem immissis ei Furij, agitassent? Itaque iam nūc
 uidere mihi uideor micantes latronis oculos, obducta supercilia, con-
 tractam frontem, genas pallentes, dentes stridentes, labra tumen-
 tia. Denique qualem Pentheum describunt Poëtæ, toto ore, toto
 uultu, suæ prodentem mentis insaniam. Quum primum ingressus fi-
 lium reperiret occisum, quid illum fecisse, quid clamasse suspicemur?
 quid

Quid aliud quā ut impium atque dementem spurcissimo rictu insana in
 superos euomuisse conuicia? O Deorum iram, o numinum inuidiam!
 Video cælitæ odij uestri signa: uideo liuoris atræ uestigia. Nihil uobis
 uiuit iniquius, nihil ambiciosius, nihil inuidētius. Soli imperare, soli
 regnare uultis, nec satis propria felicitate contenti, semper aliena tabe
 scitis. Quur non mecum in certamen descenditis? Quur ignauum insti-
 diatorem filio summisistis? Ille quisquis erat, cum Tyranno in certa-
 men etiā ingredi non ausus est: hoc certe saltem gaudeo, quod nemo
 se poterit Tyrannicidam dicere, nemo Tyrannicidij præmium petere.
 Nemo enim Tyrannum occidit hodie, nisi Tyrannus. Tyrannus ego
 hodie uel Dīs inuitis moriar. Huiusmodi ergo deliria quum blateras-
 set, in gladium tandem amens ac furiosus incubuit. Tyrannus igitur Iu-
 dices istius gladio, imò nec istius, quippe quem ante abiecerat, manu
 quidem suapte, sed solâ Deorum opera perfossus iacet. At nunc iste
 sibi cuius ibi nullæ partes erant, primas uendicat. Itaque qui me syco-
 phantem uocabas: uide obsecro, uter nostrum huic uitio propior est,
 ego ne, qui tecum hodie pro Rep. superisque dānicans, præmium ta-
 men nec uictor postulo: an tu potius, qui desertor ac fugitiuus, contem-
 dis tamen alijs, atque his quidem Dīs uincētibus ipse triumphare? De-
 sine, desine aliena uirtute partā tibi arrogare uictoriam. Desine Deo-
 rum in hanc urbem tam clarum obscurare beneficium. Desine Deo-
 rum laudibus oblistere, & ab hac temeraria petitione desiste. Quod si
 iste Iudices molestus esse perrexerit, uos tamen ipsam rē æquis lanci-
 bus expendite: Nam iste quid aliud, quā Tyrannum ut sibi caueret ad-
 monuit? Dī ne cauere sibi posset, ne insidijs amplius opus esset, effe-
 cerunt. Iste quid aliud quā gladio suo Tyrannum in nos omnes arma-
 uit? Dī gladium illum à nobis in Tyranni iugulum retorserunt. Iste
 quid aliud denique, quā uniuersam urbem in summum periculum dementia
 sua coniecit? Dī corrigentes istius insaniam, discrimen illud subito
 in prosperrimam securitatem conuerterunt. Vos ergo Iudices per deos
 immortales obtestor: per deos huius clarissimæ libertatis, huius inspe-
 ratæ felicitatis autores, ne quod nobis deorum omnium consilio ac uir-
 tute successit, id uos unius hominis amentiae referri sinatis acceptum: ne
 ue hanc urbem unquā in deos liberatores tā ingratam esse, neue patiami-
 ni ut salutem suā debere se potius humanæ temeritati quā deorū benigni-
 tati fateat, quos ita demū sperare licet futuros semp huic urbi propiti-
 os, si nos eorū quæ cōtulere memores, eos (uti æquū est) beneficiorū suo-
 rū recognoscamus autores. Alioqui si nos (quod absit) ingrati, quæ ab illis
 profecta

*Tyranni exclamatio
 Contra Superos.*

*exclamatio Ad
 Iudices.*

198. DECLAM. THO. MORI, LVCIA. RESPON.

profecta sunt, in alios referamus, gratiāq; superis debitā impēdamus
hominibus : uicissim herde metuendū est: ne dñ quocq; suum erga nos
fauorē imminuant: ac Reip. nostræ curā, ut indignæ quæ ab illis curet,
abijciant. Quamobrē ut aliquando finē dicendi faciā: quādoquidem
iste peccauit officio: & bono animo male fecit: dñ uero eius peccatum
in comoda nostra uerterunt: ac dñ quidem coëgerunt: sed se tamen
Tyrannus interfecit: tum præmium qui coëgere non petunt, pe-
tere autem qui peremūt non potest: uos sententijs uestris Iu-
lices & huic ueniam, & superis gratiam decernite: &
urbem ab huius præmij debito, quo eam liberam
esse dñ uoluerunt, absoluite.

Dixi.

DECLAMATIONIS THOMAE MORI ADVER-
SVS TYRANNICIDAM FINIS.

BASILEAE APVD IOANNEM FROBENIVM
MENSE AVGVSTO AN. M. D. XXI.